

Mancano i fogli F. x^5 x^6 y. y^2 y^3 y^4 y^5 y^6. Gi. Manzoni

Statuta siue Sanctio nes & ordinamen ta Aesinae ciuita- tis.

¶ Fœlix Richobaldus Septempedanu[illegible]
Reipublicæ Aesinæ Cancellariu[illegible]

Ad urbis primates.

Plaudite Primates generosi plaudit[illegible]
Plaudite cultor[illegible] cætera turba p[illegible]
Hic astrea manet sceleratę aspertima g[illegible]
Attamen insonti semper amica dea est.
Ergo agite o ciues superis persoluite grates;
Hostibus inuitis stertere quisq; potest.
Et tu docta cohors: tuq; o studio[illegible]a [illegible]entus
Laudibus innumeris hunc cel[illegible]m.

TABVLA STATVTORVM COMMVNIS ET POPVLI CIVITATIS AESII EIVSQ COMITATVS FORTIAE ET DISTRICTVS.

Liber secundus de ciuilibus.

Liber Tertius Maleficior. Incipit.

TABVLA

Quartus liber extraordinariorum.

Incipit liber quintus damnorum datorum: seu quasi maleficiorum.

❡Liber sextus de appellationibus.

EXPLICIT TABVLA.

IESVS ALTISSIMI REDEMPTORIS HVMANI GENERIS GRATIA ET ADIVTORIVM SEMPER ADSIT IN CVNTIS NOSTRIS OPERIBVS AMEN.

¶Procemium statutorum cõmunis & populi ciuitatis Esii eiusq̧ comitatus fortiæ & districtus fœliciter inchoemus.

ADVCA nimium humana fragilitas confestim libero arbitrio dissoluta & cæcitatis caligine obumbrata in facinorosos actus impetuose discurrẽs:& ut uerius cęcus;qui cæco lucernam claritatis lustrare conetur. Ne dum ex hoc suam magnam illuminet cæcitatem:sed ambo in foueam cadunt.Sicipsa facta procliuior tũ sũma lasciuitate subuertitur ad peccandũ. Est enim humana creatura turbine uerso subiecta periculis & condigne subiecta legum pręsidiis. Qua totum orbeȝ perpetua ratione gubernat:& uelut almifica nutrix admonitionem & correctionem equanimiter portans: & exhibens pœnæ formidine humanitas ipsa uiribus euacuata se abstinet a peccato:& merito ille;qui cuncta uoluit de nihilo procreare iuxta legis dominiũ stimulum libidinis & alios irrationales actus per legem ipsam refrenamus:pia dispositione prouidit: ut cum iustitia totus orbis & omnis creaturarum humanitas;q̃uo aduixerit:gubernentur.Et compensatis religione pietatis gratia uindicatiõe obseruãtia & ueritate ipsa humanitas in peccando compesceret̃:q̃ncunq̧. Ne in transgressionis uitium irreuerenter incurrat.Compulsa suos nefandos amouens appetitus:ut deinceps recto tramite lõget̃ & iniqua deuiat a semita ueritatis. Hinc est ꝙ Nos Sr̃ Angelus Collocii:Antonius Angeli Ciues Esini:& Stephanus Honofrii de castro Maxatii:& Sr̃ Dominicus Bartoli de castro Plani:comitatiui dictæ ciuitatis Statutarii ciuitatis Esii prædictæ suiq̧ comitatus fortiæ & districtus per generale ac credentiæ consilium dictę ciuitatis adhoc solenniter & legitime deputati:ut pȝ manu eloquentissimi uiri Sr̃ Lutiani de monte Actono Notarii & Cancellarii cõmunis & populi dictæ ciuitatis: uigore autoritatis & arbitrii eis per dictum consilium concessi & impensi in Iesus nomine fecerunt:statuerunt:& ordinauerunt:& decreuerunt Statuta:Capitula:Ordinamenta:& Decreta:subscripta ad laudem:gloriam:& reuerentiam ineffabilis Trinitatis & altissimi Iesus eiusq̧ Almæ Matris Beatissimæ Mariæ Gloriosissimę Virginis: & beatorum apostolorum Petri & Pauli:& beatissimorum cõfessorum & gloriosissimorum sancti Septimii & sancti Floriani:sub quorum fœlici uocabu-

lo ciuitas ista meruit nuncupari protectorum: gubernatorum: intercessorum: & defensorum cõmunis & populi ciuitatis Esinę & eius comitatus & districtus omniumq; sanctorum ac sanctarum dei: ac totius cœlestis curiæ triũphantis. Et ad honorem: statum: & gloriam: & reuerentiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ exaltationem & triumphum sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Nicolai diuina prouidentia dignissimi papæ quinti. Qui hãc nostram ciuitatem de manibus tyrannicis liberauit. & suorum fratrum Cardinalium. Et ad honorem: gloriam: & reuerentiam Reuerendissimi domini domini Philippi: miseratione diuina tituli Sanctæ Susannæ præsbyteri Cardinalis Bonoñ. prouintię Marchiæ dignissimi legat. Et ad honorem statum: triumphum: gloriam: & exaltationem cõmunis & populi ciuitatis & comitatus Esii Et ad honorem & magnificentiam dominorum Confalonerii & Priorũ præsentium scilicet: Petri Ioannini: Francisci Paulutii: Iacobi Baldi de Maioletos Sr Antonii fortunę de sancto Marcello: ac etiam futurorũ ciuitatis huiusmodi eiusq; comitatus: sub quorum dominorum Confalonerii & priorum regimine hæc statuta confecta sunt ad augumentum: unionem: & exaltationẽ perpetuam conseruationem præsentis liberi pacifici & popularis status dictæ ciuitatis & comitatus Esii. Mortem: ruinã: destructionem finale exterminiũ omnium illorum contrarium uolentium & appetentium.

¶De cōsilio fiendo pro festo Sācti Floriani ꝓtectoris nostri. Ru. I

Orro iuxta legis præcepta ficut parentes honorare ip sisq̃ obedire debemus & iubemus. Ita maxime inter cætera cunctus populus ciuitatis Esii & sui comitatus Beato Floriano confessori nostroq̃ protectori coram altissimo iesu christo redemptore nostro:honorem:gloriam:reuerētiam:impendere totis uiribus in sūma diuotione merito cohereceturut nullis ponderatis nostris demeritis eius piis intercessionibus & deuotissimis orationibus Ciuitatem istam & eius populum: a nefandis uexationibus:& cūctis malis perturbationibus redēptor omnium ualeat misericorditer defensare:& in unione & libertate perpetua cōseruare:irreuocabiliter hac lege sancimus:quod ad honorem & reuerentiam in diuiduæ trinitatis:& beati Floriani:Potestas: Confalonerius:& Priores dictæ Ciuitatis:qui pro tempore fuerint:teneantur & debeant uinculo iuramenti & sub pœna. xxv. libraꝶ deñ. de eoꝶ salario:prædicto cōi applicādoꝶ si contrafecerint:aut negligentes fuerint:facere conuocare consilium generale & credentiæ ciuitatis & comitatus prædicti: & ibi proponi:& proponi facere: prædictū diem ante festum beati Floriani de mense Maii. Quid placet ipsi consilio prouidere de festo beati Floriani celebrando.ad hoc ut populus eiusdem ciuitatis & comitatus cōmodius ad ea quæ ad ipsum festum expediunt celebrando solēniter:se ualeant præparare. Et quicquid exinde extiterit ordinatū p dictos Potestatem Confalonerium & priores executioni mandetur.

¶De sacramēto fidelitatis sāctæ Romanæ Ecclesiæ p mares ꝓstādo. R. II.

Tatuimus:& præsenti statutō firmamus fidelitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ:tam per cōmune ciuitatis Esii:q̃ p singulares personas eiusdem seruare:. uidelicet q̃ quilibet Potestas seu Rector qui pro tempore fuerit & uenerit ad dictam ciuitatem infra secūdam diem post introitum sui officii:& Confalonerius & priores populi dictæ ciuitatis eodem tempore:uinculo sacramenti:& pœna ipsi Rectori seu Potestati quinquaginta libraꝶ deñ. paruoꝶ:teneātur & debeant congregare:& cōgregari facere generale consilium dictæ ciuitatis & comitatus eiusdem. Et in ipso consilio iurari facere:primo & principaliter:omnes & singulos in dicto consilio existentes:fidelitatem:obedientiam:& reuerentiam dictæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ sanctissimi summi Pontificis ipsius:& illius qui pro tempore fuerit p sanctam Romanam Ecclesiam Marchiæ Rectoris. Quod sacramentum simi

liter ipsi officiales præstent:iussibus & mandatis licitis & honestis obedire:& se qui bonum:pacificum:tranquillum:& quietum statū cōis dictæ ciuitatis Esii: ad destructionē omniū:qui contra dictum cōe:& ipsius cōis pacificū statum in aliquo attentauerint:uel perturbauerint tacite uel palā. Dicta tamen ciuitas & comitatus cōe ipsius:stent.& perseuerent in omni obedientia & fidelitate præfatæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ:dicti summi pontificis:& suorum officialiū:& p̄dicta oia & singula osculo pacis interueniente:cū bonorꝫ ipsorum obligatione unanimiter & concorditer affirment & approbent. In cuius quidē consilii conuocatione:seu bandimento fiendo teneantur bāditores prædicere ꝙ ipsum cōsilium congregatur:ad fortitudinē status pacifici & tranquilli cōis ciuitatis prædictæ pœna. V.sol.cuiuslibet consiliario ad dictā congregationē non uenienti: per dnm Potestatē uel suos officiales auferenda de facto excusationibus & defensionibus iuridicis non existentibus.

¶Quod quilibet de populo in sua ultima uolūtate teneatur pcipe sub pœna benedictionis & maledictionis de conseruando fidelitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Rub. III.

Singuli de Ciuitate comitatu & districtu Esii:testamētū:seu mō alio ultimā uoluntatē disponentes teneantur in sua dispositione præcipere & ordinare:ꝙ oēs sui filii & heredes sub pœna maledictionis persistant semper in uera obediētia ac fidelitate ipsius sanctæ Romanæ Ecclesiæ & sui pastoris:& illius q ꝑ tpe erit & est legatus in Marchia pro ipsa scā Romana Ecclesia:& dñi Rectoris Marchiæ:& nō p̄sumant publice uel occulte in aliquo loco stare uel adesse:ꝙ ab eadē obedientia & fidelitate p cōe & hoīes ipsius cōis Ciuitatis & destrictus Esii in aliquo deueniāt.

¶De festiuitatibus sanctorū per cōe Esii honorandis. R. IIII.

Ad infrascriptorꝫ sctōrū suffragiū assequendū:& ut eorꝫ muniti p̄sidio ualeamus ab oī periculo & ruina nos defendere:& statu lætari trāquillo:p̄nti statuto ordinamus:ꝙ singulis annis de bonis & pecunia dicti Cōis emat̄ unum pallium ualoris & extimationis. xl. Soli. & portetur in festo sancti Floriani gubernatoris & defensoris dcē Ciuitatis:quod portetur per dictū Ptātem Confal.& Prio.& alios nobiles dictæ ciuitatis de mane in dicto festo:& cū sancto Georgio nouiter induto & ornato:& dupleriis emendis per dictū cōe & dandis Ptāti:Confalonerio:& prioribus:nobilibus:& consiliariis prædictis & offerendis per eos & relinquendis p̄sbyteris dictæ Ecclesiæ.¶Item ꝙ Confalonerius & Priores dictæ ciuitatis debeant & teneantur

beant & teneantur

beant & teneantur ordinare: q homines ciuitatis & comitatus debeant in dicto festo sancti Floriani loco cerei iam ordinati & consueti pallia exigenda per retinétes asinos & boues: tā in ciuitate q̄ in comitatu more consueto: hoc modo uidelicet. Quod quicūq; habent & retinent boues q̄uis sint pluria paria soluāt pro uno iugo tantū & non plus. Reliqui uero retinentes unū bouē uel unum par bouum soluant pro rata prout retinent: & prout hactenus facere consueuerunt pro tpe. Quæ quidem pecunia pro dictis palliis exigatur tpe opportuno ante dictum festū per cultorē ciuitatis & syndicos castroꝝ: & conuertatur pro dictis palliis. Quæ pecunia deueniat in manibus operariorū dictæ ecclesiæ sancti Floriani. Portentur aūt dicti pallii post portationē sancti Georgii: & sequantur eos oēs usq; ad ecclesiā sancti Floriani: nec secedant a dicta ecclesia, put uidebitur & placebit prædictis dño ptāti: Confalonerio: & prioribus: & oēs artes cum eorū palliis imitentur. ¶ Itē sumpto prandio in dicto festo curratur pallium equestre ualoris. CC. Sol. & plus arbitrio dñoꝝ Confalonerii & priorū. In festo gloriosæ uirginis Mariæ de mense Martii: ematur unus cereus ualoris XL. Sol. per Camerarium cōis: & portetur ad dictam ecclesiam per dictū ptātē Confal. & prio. & consiliarios dictæ ciuitatis: cum faculis & candelis accensis: & ibidem offerantur per eos ad altare dictæ ecclesiæ.

¶ In festo sancti Petri martyris: & sancti Marci.

D ecclesiam cuiuslibet dictorum sanctorum portetur expensis cōmunis unus pallius ualoris. XL. Sol. per potestatem: Confalonerium: priores: & consiliarios dictæ ciuitatis: dictis diebus festiuis: sancti Petri martyris: & sancti Marci portetur ad quamlibet earū per quamlibet artem unus pallius. X. Sol.

¶ De uenerādo colēdo & honorādo corpus dñi nri Iesu Christi. R. VI.

D uenerandum: colendum: & honorandum corpus & sanguinē domini nostri Iesu Christi: quo cuncti christianæ fidei sperāt ad regna cœlestia remeare: honorifice colere cupientes: præsenti statuto firmamus. Quod quolibet anno: in quo dictum festum celebratur diuinum: ad reuerentiam dicti festi: prima die quo dictum festum celebratur bandiatur per totam ciuitatem de sero. Quod omnes homines mares & mulieres: teneantur & debeant de mane diei sequentis ire ad ecclesiā epatus: & sequi debeant corpus altissimi domini nostri Iesu Christi deferēdum per dictam ciuitatem totam modo & ordine infrascripto. uidelicet. Quod in dicto festo emantur per Camerarium cōis duo cerei ualoris. XL. Sol. pro quolibet

& portentur per Potestatem Confalonerium & priores:& consiliarios ad dictā ecclesiam episcopatus:& dictum corpus sanctissimum eleuetur per manus honestissimi sacerdotis senioris religiosi & secularis eligendi per dictos dominos Confalonerium & priores in dicta ecclesia epatus:& portetur per dictam ciuitatem cum dictis cereis accensis per dictum sacerdotem:& eum sequatur p totam ciuitatem & cum toto clero:Potestas cum suis officialibus & familia:Confalonerius & priores:& omnes consiliarii consilii credentiæ:& omnes mares & feminæ dictæ ciuitatis:& circuita ciuitate reuertatur ad dictam ecclesiam:& ibidem omnes sequentes eum residentiam faciant ad reuerentiam tantæ solénitatis. Nec ipsa die portæ ciuitatis aperiantur donec diuina celebrantur officia poena cuilibet ipsorum qui non interfuerit uel contrafacienti. V. Sol. p quolibet auferendorum de facto per dominum potestatem uel eius officiales: hoc tñ addito q ad honorandū dictū beatissimū corpus christi omnes homines de consilio credentiæ dictæ ciuitatis debeant apportare suis sumptibus unum duplerium seu facculettam scdm eorum facultatem accensam& demū dictas facculettas eis liceat ad domū reportare:si eis placuerit:sub pœna. X. Sol.contrafacienti:& dictam pœnam totiens possit & ualeat exigi per officialem extraordinariorum quotiens fuerit contrafactum per aliquem ex dictis consiliariis.

¶ De festiuitatibus & festiuis diebus colendis & uenerandis in dicta ciuitate & eius comitatu & districtu. R. VII.

Tatuimus & ordinamus.Quod singuli dies dominicæ:quæ uocatur dies solis:& dies natiuitatis dñi nři Iesu Christi:dies Circuncisionis:Epiphaniæ: Pascatis: Resurrectionis dñi nostri Iesu Christi:Ascensionis:& Pentecostes:dies Veneris sancti:dies festiuitatis corporis Christi:festiuitates Virginis Mariæ:quæ sunt de mense martii augusti septembris & februarii ↄceptionis:sancti Ioseph mariti intemeratæ uirginis:& sancti Thomæ de Aquino:festiuitates omnium apostolorum & euāgelistarum:festum sanctæ Crucis de mense Maii:sancti Michaelis de mense septembris:sanctorum Saluatoris:Septimi & Floriani:sancti Nicolai: sancti Laurētii:sancti Dominici:sancti Francisci:sancti Augustini: sancti Hieronymi:sancti Petri martyris:sancti Gregorii:sancti Ambrosii: sancti Ioannis Baptistæ:sanctæ Mariæ Magdalenæ:sanctæ Luciæ:sctæ Catharinæ:scti Antonii de Vienna:sancti Georgii:sancti Sauini:festum oium sanctorum:& omnes festiuitates:quorum uocabula sunt in castris dicti comitatus:per homines dictorum castrorum custodiantur & colantur:in ipsis diebus festiuitatibus & qualibet earū ab omni ope artificio in ciuitate:comitatu:& districtu dictæ ciuitatis Esii.Omnem artificem & laboratorem:ab eius artificio & laboterio uolumus abstinere.

Et i hus

Et in his festiuitatibus:& qualibet earum nullum mercatorē:speciariū uel aliū stationarium suas stationes uolumus tenere apertas:sine licentia domini potestatis & suorum officialium:pœna cuilibet contrafacienti.X.Soli.imponenda: per dominum potestatem & suos officiales de facto auferenda. ¶ Teneatur ēt dominus potestas dictæ ciuitatis unum ex suis officialibus uinculo sacramenti & pœna. X. libr.de suo salario:singulis diebus festiuis:mittere per dictam ciuitatem:& territorium ipsius:& officiales castrorum per eorūdem territoriū: dūmodo die præcedenti dictum festum bandiri faciant per ciuitatem & castra: q̄ sequentis diei festum ab omnibus custodiatur & ueneretur reuerēter. ¶ In die uero qui est dies fori:si contigerit aliquam earum festiuitatum esse:liceat cuilibet mercatori:speciario:& cuilibet alteri stationario dictæ ciuitatis:tam pro uendendo:q̄ pro emendo suas stationes tenere apertas impune.In aliis uero dieb⁹ festiuis: liceat speciariis: & ferratoribus:causa ferrādi tātum:barberiis causa diminuendi sanguinem tātum:hostium apertum & luminaria stationem seu stationes eorum apertas libere & impune:Calceolarii & alii artifices in diebus sabbati a uesperis in posterum a suis laboribus abstineant. ¶ Liceat autem in dictis festiuitatibus & qualibet earum cuilibet ligna grossa pro ædificio faciendo & reficiendo apportari:& fenum:paleas:herbas tantum pro ipsa die pro bestiis & aliis eorum animalibus nutriendis. Contrafaciētes uero in prædictis uel aliquo prædictorum:pœna supradicta puniantur:& de facto ab eis auferatur per dominum potestatem uel eius officiales. Saluo semper & reseruato in suo roboris firmitate statuto infrascripto de feriis & feriatis diebus.

¶ De electione noui potestatis. R. VIII.

S Tatuimus & hac lege firmamus. Quod potestas ciuitatis Esii eligi debeat modo infrascripto. uidelicet. Quod domini Confalonerius:& priores ciuitatis:pœna.XXV.libr.deñ.pro quolibet & qualibet uice:qua contrafecerint:primo mense regiminis potestatis in consilio generali extrahi faciant de capsettis seu bursis:ubi sunt:officiales electores noui potestatis. Qui quidem electores infra mensem a die extractionis numerandum:eligi per se uel alium faciant nouum potestatem: pœna. L. libr.deñ.pro quolibet: & uice qualibet qua contrafecerint. ¶ Tempore uero electionis fiendæ de dicto potestate sibi dicatur uel exprimatur quantitas salarii: & numerus officialium & familiarium:cum modis:pactis: & conditionibus infrascriptis. uidelicet. Dictus dominus potestas secum ducere uel habere ac retinere debeat:unum bonum & ualentem iudicem:qui iudex debebit ciuilium & criminalium officium exercere: unum bonum & idoneum militem

sociũ litteratum ætatis triginta annorum ad minus. Vnum notarium ido neum & expertum ad officium maleficiorum:& alterum alium notarium ex traordinariorum deputatum. Vnum domicillum: & sex familiares siue be ruarios bonos & aptos ad arma portandum. Vnum equum ualoris. xx. duca torũ. Non ducat secum aliquem iudicem qui sit de aliqua terra prope dictã no stram ciuitatem per uiginti miliaria. Nec aliquẽ officialem ducere uel retinere possit:qui propter suam officii malam administrationem:in dicta nostra ciui tate fuerit condemnatus. ❡Personam potestatis:& suorum officialium & fa miliarium post finitum officium refirmari non possit:nec esse ad aliquod offi cium:uel ministerium:ac seruitium dicti cõmunis usq; ad tẽpus per nostra sta tuta & ordines limitatum. ❡Debeatq; in dicto officio cõtinue personaliter re sidere:& non pernoctare durante suo officio extra dictam ciuitatem:nisi de ex pressa licentia consilii generalis ciuitatis & comitatus:Et tunc pro utilitate cõis dictæ ciuitatis:sed pro sua utilitate & cõmodo nullo modo:pœna. XXV. lib. uice qualibet:& die quolibet. Pro carceratione alicuius uel custodia:nihil habe re debeat:tam in ciuilibus:q̃ in criminalibus:& damnorum datorum. ❡Insu per ultra suprascriptum salarium & infrascripta emolumenta: & alia ex forma statutorum nostri cõmunis permissa & concessa nihil debeat percipere uel ha bere. Pro debito uero fiscali nostri communis & condemnationibus etiam ueteribus & collectis & aliis exigendis per cõmune:ut ifra:nihil habere debeat nisi solummodo in comitatu expensas secundum discretionem quattuor ca strorum:dum contigerit accedere pro debito fiscali tantum: & non quãdo iret etiam pro aliis priuatis debitis & etiam pro fisco: quorũ nullas habere debeat expensas:sub pœna. XX. lib. de facto ab eo & potestate exigendarum:& illaꝝ solutione. Nullũq; seruitium:nec munus & exenium suo durante officio reci pere debeat sed suo tantum salario & emolumentis sibi ex forma nostrorũ sta tutorum:& ordinamentorum concessis contentus esse debeat:chartam:ceram: & atramẽtum pro suo officio opportunum mittere:& habere debeat suis sum ptibus & expensis. ❡Venire namq; debeat ipse sui officiales & familiares ad nostram ciuitatem prædictam:& in ipsa ciuitate personaliter esse per unum di em ante semestre prædictum. Et sui ac suorum officialium aduentus mora seu mansio:ac reditus erit & esse debeat omni suo rischio:piculo & fortuna:& sum ptibus & expensis. Et si (quod absit) suo durante officio personã dicti potesta tis uel iudicis mors raperet sibi pro rata tantum temporis satisfiat. ❡Manere siquidem teneatur cum omnibus & singulis supradictis:ad continuum dicti re giminis & officii exercitium personaliter & nõ per uicarium uel substitutum p totum tempus prædictum:& eo finito continuis quinq; diebus ad syndicatum seu rationẽ reddendam:cum dictis suis officialibus & familiaribus:ac similiter

permanere atq; interim tertiam partem sui salarii penes Camerarium nostri cõmunis esse p modum depositi : donec dictus syndicatus per absolutionem uel condemnationem:quod absit sententialiter diffinitur. ¶ Insuper non possit:nec debeat durante tempore sui officii prædicti syndicari. Et si syndicatur infra dictum tempus: syndicatus talis;nullius sit ualoris:& soluere debeat: & relinquere in dicto communi tertiam partem infrascripti sui salarii: Si syndicatus suus fieret infra dictum tempus. ¶ Demum relinquere debeat de suo ꝓprio duas pateras de argẽto ligaꝝ octo:& unciaꝝ octo assignãdas p ipm añ acceptũ iuramẽtũ:alias nõ admittat ad iuramentũ & offm exercendũ in cõe pdcõ si ꝯtigerit pãtẽ nõ emisse. ¶ Salariũ uero ꝙ a nño cõi recipe debeat ꝓ se & suis officialibus : familia & equo prædictis erit: Centum Sexaginta ducatorum:ad rationenm. XL. bononinorum pro quolibet ducato: nostræ usualis monetæ:in hac ciuitate currentis nunc. ¶ In his enim conditionibus in hoc statuto adiectis: quod ipse potestas non procurabit:nec assentiet: ꝙ infra dictum tempus sui officii suum salarium prædictum augeatur. ¶ Et ꝙ si ipse potestas: uel aliquis ex suis officialibus contigerit condemnari tempore eorum syndicatus:aut ante uel post aliqua ratione uel causa:nunq̃ postulabit uel recipiet ipse potestas: uel aliquis ex officialibus prædictis:a commune eorum: uel aliquo quocũq; commune:domino seu rectore aliquas represalias: nec eis si concederentur:utentur contra commune:uel singulares personas huius ciuitatis: uel sui districtus:quibus represaliis renũtient expresse nomine suo: & cuiuslibet præmissorum suorum officialium causa & remissione plenaria:de quibus de rato solenniter promittat: & ꝙ sic obseruabitur & firmum esse debeat. Et post suam acceptationẽ id legitime reformari faciat:in opportunis consiliis ciuitatis siue quam reformationem secum in formam publicam portabit. Et Cancellario nostri communis dabit & assignabit in principio sui officii.

¶ Præterea non debeat dictus potestas secum ducere uel tenere aliquem iudicem: uel officialem: qui deuetum haberet in dicta nostra ciuitate secundum formam nostrorum statutorum:quod tempus deueti in iudice & aliis officialibus in electione mittenda specifice exprimatur. ¶ Quando uero fieret electio dicti domini potestatis de aliquo ualente iudice: necesse non habeat ipse potestas alium iudicem secum ducere. Sed teneatur & debeat omnes alios officiales: Domicellum &: Familiares: & Berruarios: & equum cum modis:pactis: & conditionibus: conuentionibus: & aliis suprascriptis: & cum eodem suprascripto salario: aliis in contrarium facientibus non obstantibus. ¶ Teneatur itaq; & debeat dictus dñs ptãs exigere & exigi facere oẽs & singulas ꝯdẽnationes factas:& latas:collectas seu datiuas ĩpositas: tã tẽpore sui officii q̃ tpe officii suorum prædecessorum:pœna. X. libra.quas deueniri faciat ad manus

Camerarii communis: & cultorum dumtaxat sine aliqua m rcedis solutiōe. Non possit itaqꝫ nec debeat dictus potestas aliquem nostrum ciuem habitantem: & comitatiuum nostræ ciuitatis cogere uel ei præcipere uel mandare:ꝙ ipsi dent uel mutuent lectos linteamina uel coopertoria lectorum:tam sibi:q̄ suis officialibus & familiæ. ¶Declarato tamen hic & expresso uolumus in præsenti uolumine huius electionis: ꝙ iudex & assessor eius potestatis quem secū habebit in dicto officio:teneatur & debeat cōsulere in omnibus causis dicti nostri communis criminalibus & ciuilibus:tam emersis tempore suo:q̄ in officio prædecessorum de ipsorum curia:& deductis ad tribunal iudicis appellationū dicti communis:q̄ tempore suo de sua curia emergentibus & uenientibus ad tribunal supradicti iudicis appellationum:& eas causas defendere iuxta ritum iuris:in omnibus & per omnia:& ad omnem requisitionem:tam communis prædicti:q̄ syndici supradicti communis ad omnes causas dicti communis deputati. Et in supradictis causis pendentibus & emergentibus tantum coram supradicto iudice appellationum:sanum & utile cōsilium suum præbere absqꝫ mercede aliqua accipienda de dcā cā a communi prædicto uel a quoq̄ de prædicto communi. ¶Teneaturqꝫ dictus potestas & eius officiales uinculo sacramenti & pœna. XXV. libr. deñ. de suo salario auferenda sine remissione aliqua ad omnem requisitionem notariorum damnorum datorum custodiæ & cultoris in ciuitate & comitatu:capitaneorum castrorum & syndicorum: pro exercendo eorum officium: dare & præstare auxilium:consilium: & fauorem: & officiales & familiares pro exequendo ea quæ ipsis & cuilibet prædictorum fuerit necessaria & opportuna ratione eorum officii: & executionem facere contra inobediētes realiter & personaliter:prout & sicut & quomodo erit expositum secundum uoluntatem dominorum priorum. Et omnia legaliter & fideliter faciat secundum formam statutorum: & ordinamentorum cōmunis prædicti.

¶De iuramento potestatis:& autoritate & officio. R. IX.

O Rdinamus & statuimus:ꝙ potestas ciuitatis Esii:sit & esse intelligatur iudex ordinarius ipsius ciuitatis & eius comitatus & districtus: & habeat & habere debeat: & intelligatur: ac sit ei attributa data & ꝯcessa potestas: & omnis iurisditio cū mero & misto imperio:& etiam cuiuscūqꝫ iurisditionis cum gladii potestate & sine:tam in ciuilibus:q̄ criminalibus causis & mistis:autoritate præsentis statuti:& sine alicuius iurisditionis reseruatione: & habeat & habere debeat eius iudex per ipsum deputatus:autoritatem & potestatem inquirendi & procedendi nisi per formā statutorum aliud caueretur per omnem uiam & iurisditionem:in omnibus &

singulis ciuilibus mistis: & ad omnes & singulos actus: & in omnibus & singulis actibus: in iudicio & extra occurrentibus seu uenietibus: circa criminalia seu mistas causas usque ad sententiam inclusiue. Quae sententiae per dnm potestatem tantu proferri debeant: & non per aliu uel aliquem eius iudicem uel officialem: uel uicariu: nisi in casu absentiae: uel alterius legitimae cae: uel iusti ipedimenti: quo casu per uicariu eius in criminalibus: seu mistis sententiae proferantur. Et iuret ptas ad sancta dei euangelia: manu corporaliter tacto libro: gubernare: conseruare regere: & manutenere, pposse ciuitate Esii eiusque comitatus: & districtus iurisditiones: res & bona mobilia & imobilia: ac priuilegia societatis: & collegiu populi dictae ciuitatis & districtus: ad exaltatione magnificentia: & honore sacrosanctae Romanae Ecclesiae: Sanctissimique dni nri papae. Et si qua bona cois dictae ciuitatis essent perdita recuperare: & dare ad recuperandu opam & ope toto posse: credentias dicti cois secretas tenere: & ipsas alicui aliqualiter non reuelare: & dare semper melius consiliu pro coi. Statuta oia huius uoluminis & reformationes: & oia facta & fienda: & ordinamenta sine aliqua diminutione uel exceptione seruare & seruari facere: & suis officialibus fieri facere: seculares: & ecclesiasticas psonas: uiduas: pupillos: orphanos: & alias miserabiles personas: & oes alias in eorum iuribus conseruare. Confalonerium: & Priores populi: Collegiu populi: & oes artes: ipsumque populum totum: & eius libertatem & pacem manutenere regere: & gubernare: ac fauere pro posse: permanere personaliter continue per ipsum & suos officiales: in dicto officio toto tempore eoru: & cuiuscumque eorum sui officii: & toto tempore syndicatus: & ab eo non discedere aliqua ratione uel cade dicta ciuitate Esii & eius districtu: usque ad finem sui officii pernoctando: nisi in seruitium dicti comunis ciuitatis Esii: quo casu cum licentia & mandato comunis ualeat pernoctare: & se absetare. Ad suam uero patriam: uel ad alium locum pro sua utilitate: uel comodo ad aliquod officium uel rectoriam extra ciuitatem & comitatum non possit accedere sine expressa licentia consilii generalis: poena. XXV. lib. den. pro qualibet die & uice qualibet. Et de dicto officio suo reddere rationem scdm formam suae electionis: & litterarum sibi praesentatarum: de ipso officio: cum officialibus omnibus: famulis: domicellis: & equis: se publice obliget principaliter: & teneatur in omnem casum: Arbitrium non petat: nec peti faciat in consilio: nec aliquid aliud contra formam statutorum ciuitatis praedictae: nec pponi faciat de sua refirma. Nec de nouo eligatur in potestatem: nec operam dabit ad praedicta: durante tempore prohibitionis scdm formam nostrorum statutorum. Contetus erit de salario suo sine aliquo emolumento: & plus non petet uel recipiet directe uel per obliquum aliquo quaesito colore per se uel suos officiales uel familiares: uel aliam submissam personam. Et si contigerit quod aliquis ex suis officialibus: uel familia occasione alicuius sui officii: per rationatores communis Esii: uel per suum syndicum

Syndicum cōdemnati essent nō petat aliquas represalias:nec accipiat : nec usus erit ab aliquo cōmune ꝯtra cōmune uel specialem personam aliquam huius ciuitatis : castri uel terræ:quæ per dictam ciuitatem tenerentur uel tenentur occasione alicuius ꝯdēnationis quæ fieret de ipso:uel aliquo de familia sua. ¶ Seruitiū : uel enxeniū aliquod nō recipiet a ciuibus: nec ab aliquo habitatore : uel comitatense:uel districtuali huius ciuitatis : cū aliquo ciue uel districtuali non cōmedet:nec cum habitatore:nec ēt bibet:nisi cum dño Conf.& Prioribus:& nisi contigerit ipsum accedere pro factis cōis extra ciuitatē p comitatū dictæ ciuitatis. ¶ Itē teneatur Ptās facere mōstras de se suisq; officialibus domicellis: familia & equo sedm formā præcedētis capituli. ¶ Itē teneat̃ & dēat dcūs dñs ptās legere & legi facere criminales sententias in cōsilio generali dictæ ciuitatis Esīi pñtibus duobus ex dñis Prioribus:Cancellario:& Camerario cōis prædicti:& non aliter:pœna. L. lib.deñ.qualibet uice: & eidem Cancellario : & Camerario assignare in chartis membranis copiā dcārum sententiaꝝ criminalium per notarium maleficiorū:qui eas scripsit seu legit:statim lectis ipsis sententiis: pœna ptāti cōtrafacienti. C. lib.deñ.pro qualibet uice.Et notario maleficiorū. xxv.lib.deñ.pro qualibet uice.Et in fine dicti sui officii per sex dies ante : teneatur & debeat restituere & ꝯsignare dñis Confalonerio & prioribus dictæ ciuitatis omnes eius libros:processus & scripturas in infilsas:per inuentariū ligatas & bullatas bulla dicti cōis:& dñi ptātis dūmō dicti libri sint cooperti chartis pecudis.Et in coopta dicti libri sint depicta arma dicti ptātis uel rectoris sub deā pœna.Et nō possit ptās siue rector prædictus per se : uel aliū aliquā rem seu pecuniæ quantitatē recipe uel hre ab aliqua psona occasione carceꝝ seu custodiæ.L. lib.deñ.pœna de facto sibi auferenda. ¶ Itē non possit dictus ptās uel eius officiales in eius palatio seu carceribus:nisi in carceribus cōis aliquem detinere per unā diē uel carcerari seu detineri facere aliquē pro debito captū ultra unā diem nisi in dictis carceribus:pœna. X. lib.deñ. ¶ Pro crimine uero uel delicto pro quo ueniret pœna personalis iponenda:principaliter:uel sub ꝯditione:uel quōcūq;:dictus ptās nil debeat percipe a delinquente:pro dicta detentione.Sed teneatur custodire & custodiri facere dictū delinquentē sine aliqua pecunia psoluenda:nisi p solis expensis. ¶ Habeat uero officialis dñi ptātis:cum eius familia:pro quolibet capto pro debito ciuili in platea:uel intra dictam ciuitatē.Sol. X.In comitatu uero:& extra dictam ciuitatē habeat pro quolibet die. Soli.xx. ¶ Pro debito uero fiscali gratis & sine aliqua solutione ingredi teneatur:in oībus locis dicti comitatus:& habeat dictus officialis & familia a Syndicis castrorum pro se & equo:sumptus ; & expensas : sumptibus tamen & expensis male soluentium secundum ꝙ syndicis castrorum uidebitur conuenire. Et generaliter omnia & singula obseruabit & obseruari faciet p suos officiales & familiā: bona fide & sine fraude:remotis odio:amore:timore:pcibꝰ & oī spāli comō & incommodo

incõmodo quæ ad ſuũ offm̃ dignoſcitur ſpectare: & ſi deus ſaluet & eum adiuuet: & ad ſancta dei euangelia: ſub uirtute ſui ſacramenti: & obligatiõe oĩum ſuorũ bonoꝝ: & ad pœnã in ſtatuto contentã. In quibus ſi per ſe fuerit aliqualiter cõtrafactũ uel uentũ: pœna. cc. libraꝝ deñ. in ſingulis capitulis ſupradictis in quibus ſpecialiter pœna non eſſet appoſita: & in quibus p dctũ dñm Ptãtem contentũ eſſet: uel non obſeruatũ fuerit. Et hæc oĩa & ſingula obſeruari ꝓmittet Cancellario dicti cõis pro ipſo cõi uel Sindico dicti cõis ſolẽniter: pro ipſo cõi receptis: & ſpecialibus perſonis quoꝝ intererit: & hæc oĩa tpe iuramenti per Cancellariũ dicti cõis: qui ꝓ tpe fuerit: legantur & præſententur in hiis ſcriptis: & in formã publicam redigantur. ¶ Itẽ teneatur dictus dñs Ptãs in principio ſui officii mittere pro oĩbus & ſingulis conſiliariis de conſilio & credentiæ & eos iurare facere de ueniẽdo ad conſiliũ qñ fuerit banditũ & eis notificatum per præconẽ & baiulũ: pœna ſi omitterẽt. x. libraꝝ.

¶ De deueto officialium forenſium. R. X.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ nullus qui fuerit ptãs ciuitatis Eſii: poſſit ad dctũ offm̃ eligi uel aſſũmi uſqꝫ ad qnqꝫ annos ꝓxime futuros cõputãdos a die finiti ſui officii: & nullus q fuerit iudex uel uicariꝰ ptãtis: poſſit iudex uel uicariꝰ: uel ad aliqd alud offm̃ in dicta ciuitate ad tres annos cõputandos a die finiti ſui officii: eſſe uel aſſũmi poſſit: & ſi ſecus fuerit: electio ſit nulla: & nullius momenti ipſo facto. Miles & Not. uel aliqs ipſoꝝ nõ poſſit aliqd offm̃ hr̃e infra unũ annũ: incipiendo a die finiti ſui officii: & ſemp in electione fienda de dicto ptãte ciuitatis prædictæ de dictis deuetis habeatur mentio ſpãliter & expreſſa. ¶ Itẽ ꝙ qcũqꝫ ptãs q fuerit in dicta ciuitate: q occaſione ſuæ male adminiſtrationis uel geſtionis fuerit cõdẽnatus: uel qcũqꝫ iudex uel uicarius: uel qcũqꝫ alii: q in dicta ciuitate habuerũt & exercuerunt aliqd offm̃ q occaſione ſuæ male adminiſtratiõis uel geſtionis fuerit uel fuerint ꝯdẽnati: non poſſit uel poſſint de cætero in dicta ciuitate & eius comitatu aliquod offm̃ hr̃e: uel exercere: nec eligi uel aſſũmi. Et ſi ſecus fuerit factũ electio ſit nulla ipſo facto. ¶ Itẽ ordinamus: ꝙ ptãs prædictus dcẽ ciuitatis teneatur de oĩbus & ſingulis: cõmiſſis: factis: & perpetratis & neglectis p ſuos officiales uel familiares: uel ali quẽ ipſoꝝ in dicto offõ: & tpe dci officii: & de oĩbus & ſingulis quæ cõmitterẽt p ſuos officiales: & familiares: uel aliquẽ ipſoꝝ: dñs ptãs teneat̃ ſoluere pœnã & cõdẽnationẽ factã uel fiendã de tali delinquente: ac ſi ipſemet ptãs deliquiſſet principaliter ex nunc intelligitur autoritate pñtis legis fideiuſſor: oĩum & ſinguloꝝ ſuoꝝ officialiũ & familiarium: & cuiuſlibet ipſorum: & etiam teneatur pro debitis factis tam per ſe quam ſuos officiales: durante tempore ſui officii. Et intelligatur autoritate præſentis

statuti beneficio fideiussionis: & cuilibet alii beneficio competenti: uel competituro: uel ꝙ cōpeteret uel cōpetere posset dicto Ptāti: occasiōe p̄dicta renūtiasse

❡De pœna Potestati imponenda facienti cōtra ius uel formā statutorum dictæ ciuitatis & eius officialibus. Rub. XI.

p Otestas & cæteri officiales ciuitatis Esii & eius comitatus obseruent oīa statuta: condita & approbata tñ primo per Reuerēdis. dñm Legatum Marchiæ: & condenda in dicta ciuitate dūtamen non sit contra libertatem & statum sanctæ romanæ Ecclesiæ: uel dictū Reuereñ. Dñm Legatum Marchiæ: & aliquos eius officiales & contra ea alicui non faciat: nec contra dicta statuta: aliquem condānet: nec faciat dictis statutis uel alicui ipsorum aliquem renūtiare cogat: nec absolutionem alicuius statuti cōmunis petat in aliquo consilio uel parlamento: pœna Potestati imponenda: uel exigenda de facto sine aliquo processu: quinquaginta librarū deñ. & cuilibet alii officiali etiam uigintiquinque librarum denariorum si cōtrafecerit in prædictis uel aliquo prædictorum.

❡De imbussulatione dominorum Confalonerii & Priorum: & officialium castrorum: & modo & forma accipiendi de scattulis: & extrahendi eos: & de conseruatione scattulaꝝ p̄dictaꝝ. R. XII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ capsetta seu scattula in qua sunt bursiæ dominorum Confalonerii & priorum ciuitatis Esii: & alia in qua sunt alii officiales cōmunis: permaneant in Archiuio seu capsa magna. Quod Archiuium seu capsa positū est seu posita est in sacristia Ecclesiæ maioris Episcopatus dictæ ciuitatis & claues dicti archiuii: seu capsæ: sint & esse debeant tres. Quarum una sit & esse debeat penes Cōfalonerium & priores. Aliæ duæ: penes duos ciues esse debeāt & sint. uidelicet una pro quolibet: eligendos & ordinandos per Magnificos Dominos Confalonerium & priores: & electos ad reficiendum regimen dictæ ciuitatis & quando erunt extrahendi domini Confalonerius & priores & alii officiales: seruetur hic ordo uidelicet. Quod adhibitis prædictis habentibus dictas claues: & bandito die præcedēti consilio generali dictæ ciuitatis Esii portetur dicta scattula seu capsetta ubi sunt bursiæ per familiarem Dominorū Confalonerii & prioꝝ cū tubis solēniter in ꝯsilio prædicto associantibus ī accessu & recessu uicario domini potestatis: & duobus dictorum Dominorum priorum. Et facta extractiōe in simili modo reportetur: & extractio sic fiat. uidelicet: ꝙ aperta capsetta seu scattula p Cancellarium cōmunis accipiantur bursiæ: & in quodam bacili de ottone:

cili de octone omnes pallutæ:quæ sunt in dictis bursiis:reuoluantur. Et Cācellarius alio modo teneat dictum bacile coram domino potestate Consalonerio & prioribus. Qui dominus potestas manu propria extrahat unam palluttā de illo bacili:& palam ponat eam in manu cancellarii. Qui tenendo alte eam aperiat:& publicet extractos intus. Et qui reperiūturin chartutia;quæ est in ipsa pallutta:sint Confalonerius & priores: uel alii officiales pro tempore & qualitate ordinati. Et remanentes in dicto bacili reponantur in dictis bursiis: & palā reclaudantur:& reponantur in dicta scattula:seu capsetta:& sigilletur sigillo communis:& domini potestatis:& similiter reportetur:ut dictum est:ad dictam sacristiam & archiuiū. Et extracti de dictis bursiis habeant potestatem: autoritatem:& baliam:ac iurisditionem eis attributam: uel attribuendam per formam statutorum:& ordinamētorum ciuitatis prædictæ. Qui uero officiales fuerint extracti de dictis bursiis;teneantur & debeant officia;adquæ extracti fuerint:acceptare:& ea exercere:nisi legitimam excusationem:uel impedimentum habuerint:quæ discretioni dominorum Confalonerii: & prio℞ relinquātur. Quæ capsa seu scattula aliter q̄ in dicta forma publice:& sine fraude aliquo & alibi q̄ in consilio generali non aperiatur:uel conuentio alia fieri non possit:pœna dictis Confalonerio & prioribus personali & here cōmunis ciuitatis Esii applicāda:de quo specialiter debeat syndicari:tempore syndicatus eorum. Et Cancellarius cōmunis prædicti eidē pœnæ subiaciat ipso facto:nisi impedierit & si permiserit aliter aperiri:& maxime per ipsum Cancellarium in his consilis connumerando interesse uiderit adminus quatragīta homines ciuiū uel districtualiū. Si uero contigerit aliquem ex dictis Confalonerio & prioribus populi ciuitatis prædictæ scriptis in dicta chartutia:& extractum esse mortuum: uel absentem: uel infirmū uel aliter legitime impeditum:quod stet discretioni:& iudicio dñi potestatis:& dominorum Confalonerii & priorum:tunc recurrant ad aliā bursiam adiunctorū seu spicciolatorum illius eiusdem loci:siue ciuitatis:siue de comitatu:& alius dicta forma facta extrahatur:loco talis deficientis. Et si talis deficiens esset mortuus: tunc eius nomen casletur: Si uero esset absens: uel aliter impeditus: tunc eius nomen incidatur de chartutia: & reponatur inter spicciolatos eiusdem loci: deficiente uero aliqua bursia spicciolatorum: tunc per dominos Confalonerium & priores:& ꝯsilium credentiæ prouideatur de aliis spicciolatis illius loci:imbursiandis:prout eis melius uidebitur prouidendum. Deficientibus uero aliquibus aliis imbursiatis ultra priores:& Confal. cum nō sint ordinati:loco eorum:aliqui spicciolati prouideatur de alio eodem loco:loco talis deficientis per dictos dominos Confalonerium & priores:cū dicto cōsilio credentiæ:prout eis uidebitur prouidendum. ⸿Si uero contigerit aliquē tractum ad aliquod officium esse absentem:uel aliter impeditum:speraretur tm̄ infra decem dies post officium extractum:accedere posse ad ipsum officiū exer

cendum:& expectetur per dictũ tps:& eo non accedente infra dictũ tps: postea sequenti die: de alio ut supra: aliũ spicciolatũ extrahatur loco eius: & eius noie inter spicciolatos reponatur scdm ordinẽ supradictum. ℂSi uero appareret tẽpore extractionis ipsum esse taliter absentẽ uel ipeditũ: φ infra dictos decẽ dies ad dictũ exercitiũ accedere non possit:tunc nõ debeat expectari:sed eodẽ die extractionis fiat extractio spicciolati uel de alio prouideatur: ut dictũ est supra. ℂDeficientibus uero palluttis dñoꝝ iburſiatis: tunc ultimi dñi Conf.& priores teneantur hr̃e ꝯsilia opportuna & ꝓuidere & prouideri facere de alia reformatione dictæ ciuitatis & comitatus fienda ꝓ sequẽti tpe:ꝓut in ipsis ꝯsiliis salubrius uidebitur fore prouidendũ:dũ tñ φ oẽs & singuli spicciolati iburſiati ĩ dictis bursiis remittantur in officio prioratus sequentis regiminis: & nulla iniuria eis inferri ualeat quoquo mõ. ℂSi uero ꝯtigerit (quod absit) aliquẽ ex dictis prioribus populi pòstq̃ incepit offm̃ decedere infra octo dies uel infirmari uel aliter taliter ipediri φ offm̃ exercere non possit:tunc alii socii eius intelligãtur & hẽant plenã ptãtẽ & autoritatẽ sine eo:& sit ac si non esset offm̃ alio numero φ in remanenti. Et hoc si tm̃ unus decederet uel aliter ipediretur. Si uero essent plures:tunc ab uno ultra ꝓ aliis procedaẽ ad extractionẽ spicciolatoꝝ & adiũctoꝝ ꝓut supra loco taliũ in prima extractione extitit ordinatum.

ℂDe autoritate dñoꝝ Consa.& prio.& coꝝ officio. R. XIII.

d Ominoꝝ consal.& prioꝝ populi ciuitatis Esii & eius comitatus offm̃ tale est:& sit. Quod ipsi dñi consal.& prio.ꝯtinue toto tpe coꝝ officii sint:stent:& habitent in uno palatio:ꝓ coꝝ habitatiõe deputato:& de dicto palatio:toto tpe coꝝ officii:nullo modo recedant. Nec aliquis extra dictũ palatiũ uadat aliqua rõne uel cã:nisi cã infirmitatis:uel cã uisitandi aliquẽ magnũ dñm tpalẽ:uel spũalẽ uenientẽ in dictã ciuitatẽ Esii:& nisi cã eundi ad ecclesiã ad offm̃ diuini cultus:& eũdũ ad aptari faciendũ muros cõis uel molendina:clausas uel uallata.& nisi esset aliqua necessaria cã:& euidens pro utilitate cõis:quo casu ualeãt: & possint exire:& nisi ex reformatione ꝯcederetur eis licẽtia:uel alicui ipsoꝝ. ℂItẽ possit duo ex eis & debeant ire ad sociandũ dñm ptãtẽ dictæ ciuitatis:dũ uenit nouiter ad dictã ciuitatẽ ad suũ offm̃ exercẽdũ. Itẽ possint duo ex eis ire ẽt ad honorãdũ coꝝ sociũ si mori ꝯtigerit durante offõ. ℂNocte & die uigilent & studeant utiliora:cõmodiora:& necessaria cõis & populi dictæ ciuitatis:& eius comitatus facere. Et cũ eis moretur Cãcellarius ꝯtinue pro suo officio exercendo scdm formã statutoꝝ loquentiũ de officio cãcellarii dictæ ciuitatis. Et ad ipsoꝝ cuctodiã habeãt unũ cocũ & duos familiares:quoꝝ familiariũ:unꝰ sit tubicẽ seu tubator. Qui uero cocus:trõbetta & familiaris hr̃e debeat ꝓ coꝝ salariis. uidelicet. ꝓ salario coci octo lib.

coci octo lib. p quolibet mense. Pro salario trombettæ octo lib. deñ. pro quolibet mense. Pro salario familiaris quolibet mense: octo lib. deñ. Et quilibet eorum seruiant & seruire debeant supradictis dñis Confalo. & prio. in omnibus eis: & cuilibet ipsorum possibilibus: & in quantũ teneantur scdm eorum officium: & deputationẽ factã ut supra. Et cum minori salario: prout uisum fuerit dñis confalo. & prio. & pactum: & conuentionem cum eis facerent. ❡ Et pro uictu & salario dictorum dñorum Confal. & prio. & uictu Cancellarii cõmunis & sui officialis: una cum eis habitãtiũ dicti domini Con. & prio. & pro uictu dictorum famulorum habeant unum ducatũ: ad boñ. XL. pro quolibet ducato: dicti domini Confalo. & prio. pro quolibet mense. ❡ Et nullus qui eligeretur in confalonerium: uel priorẽ tempore sui officii: confaloneriatus & prioratus: possit nec debeat suam artem exercere: sed id ipsum officium continue exercere: & adstringi ad exercendũ & operandum utilia: necessaria: & opportuna pro cõmuni prædictæ ciuitatis: & eius comitatus: & etiam stare: morari: & intendere: cogitare: & prouidere. & semper curam: diligentiam: solicitudinem: & prouidentiam habere: & animaduertere circa facta dicti cõmunis in de: & super factis & negociis dicti cõmunis pro & de omni meliori & utiliori modo: dicti populi & cõis Et q dicti domini Confal. & prio. uel ipsorum aliquis occasione dicti sui officii nihil a cõmuni uel aliqua speciali persona: per modũ salarii: præmii: uel muneris recipiant: uel recipi faciant directe: uel per obliquũ: sub pœna. L. libr. deñ. nisi a dicto cõmuni. ❡ Item si contigerit per aliquam cõmunitatem: uniuersitatem: uel dominum temporalem: uel spiritualem scribi: uel ambasciatorẽ mitti ad dominos prio. & Confal. seu ad cõmune dictæ ciuitatis uel ipsi cõmuni: & Confal. & prio. cõmitteretur electio: seu quæuis alia expositio mittendi seu prouidendi sic mittentibus: uel cõmittentibus de aliquo officiali quocũq noie censeatur. Non possint dicti Confal. & prio. seu aliquis eorum durante eorum officio: uel per unum mensem post acceptare officium de quo supra scribitur per eum uel alium. Nec aliquis eorum consanguineus: uel coniunctus: uel affinis usq ad tertium gradum inclusiue de iure canonico computando per se uel alium: durante eorum officio dictorum priorum: & per duos menses post nõ possit per se uel alium tale officium acceptare: pœna. XXV. lib. deñ. cuilibet cõtrafacienti: pro quolibet & qualibet uice imponenda de facto. ❡ Et teneantur etiam dicti domini Confal. & prio. curam: & solicitudinem habere circa officia gerenda per rectores & officiales dictæ ciuitatis: ne fraus uel negligentia committatur. Et etiam circa pecuniam & hauere cõmunis: ne malo modo: & ultra debitum modum dilapidetur: seu expendatur. Et circa omnia alia utilia & necessaria communis: quæ ipsis uiderẽtur expedire. Et si in aliquo uiderint male procedi: & debitum modum uel ordinem non seruari faciant corrigi ad ꝯgruũ & utile pro communi: & iusticiam modis omnibus reduci: & facere obseruari.

¶ Et si quid ordinatum seu reformatum fuerit in aliquo cõsilio generali uel credentiæ: quod aliqualiter pertineret ad aliquem rectorem: uel quemcũq; alium. Ille de cuius facto tractatur uel tractaretur: uel ad aliquem aliqualiter pertineret non possit adesse uel stare in dicto consilio ualeat: nec aliquis alius de familia eius stare uel adesse in dicto consilio possit. Et si præsens fuerit: ipsi domini Confa. & priores absentare faciant. ¶ Et possint ipsi domini Confal. & prio. conuocatis aliquibus sapientibus de ciuitate & comitatu: uel ciuitate quomodocũq; quod fuerit & esse uiderit pro comuni utilius: & cum Potestate uel sine si eis Confal. & prio. uidebitur melius: deliberare & prouidere in omnibus quę uidenda: tractanda: & deliberanda uiderint fore necessaria & utilia pro cõmuni. Et ipsi rectores ad eorum instantiam omnia & singula per consilium generalem & consilium credentiæ deliberata executioni mandare penitus teneantur. ¶ Et possint dicti domini Confa. & prio. & iurisditionem habeant & bailiam congregandi dicta consilia ad ipsorum uoluntatem in palatio ipsorũ: quando & quotiens: & quomodo: & ubi uoluerint: & etiam in aliis palatiis si eis uideretur in præsentia dicti rectoris uel potestatis: & etiam in absentia ipsorũ uel ipsius. Et in hiis consiliis proponere deliberare: & reformare ea quæ sint ad bonum pacificũ & popularem statũ ciuitatis prædictæ & eius comitatus & districtus. Et quod prouisum & deliberatum fuerit in ipsis consiliis in eorũ aliquo præsente dicto potestate uel rectore uel absente dicti Confal. & prio. teneantur executioni mandare tempore eorum officii sub pœna priuationis officii & decem ducatorum auri pro quolibet: ac rector executioni mandare: & ualeat & teneat: ac si cum eius præsentia & consensu factum fuerit. ¶ Et non possit aliquas litteras mittẽdas: pro parte communis personæ singulari transmittere nisi de consensu communi omnium Confalonerii & priorum: uel maioris partis ipsorum dummodo quicunq; ex eis sint in concordia: misso & obtento primo partito inter eos super hoc ad palluttas uel fabas in bussula alba uel nigra. ¶ Et tempore quo litteræ aliquæ sigillantur: omnes in unum debeant conuenire & interesse sigillationi si aliqua discordia esset in prædictis. Si quis uero in prædictis uel aliquo prædictorum contrafecerit puniatur de facto in decem libra. denariorum. Et etiam maiori pœna: & atrociori realiter: & personaliter: Rectoris arbitrio: prout delicti qualitas poposcerit. ¶ Item non possit aliquis Confalonerius uel Prior: qui pro tempore fuerit durante eius officio: ire in aliquam ambasiatam pro communi ciuitatis prædictæ: extra dictam ciuitatem & comitatum: pœna XXV. librarum pro quolibet uice qualibet auferenda de facto per Rectorem uel syndicatores. ¶ Et possint dicti Confalonerius & priores in dictis consiliis pœnas & banna imponere: quæ banna Potestas & eius curia exigere teneatur: & debeat executioni mandare. ¶ Quibus Confalonerio & prioribus

banditores

banditores præcones & baiuli debeant parere & obedire in omnibus: & singulis opportunis: pro dicto communi: & consilio. Et consilia bandire: & ut eorum officium melius exequantur: habeant duos baiulos: quorum quilibet habeat librarum denariorum mense quolibet a communi. Et quod ipsi domini Consalonerius & Priores: si contigerit per aliquem peti aliquid: quod fiat per ipsos dominos Consalonerium & priores. Illum aliter non audiat nisi petitionem dederit in scriptis. Quam petitionem Consalonerius & priores legi faciant inter eos Consalonerium & priores: absente dicto petitore: & super ea simul deliberare: an sit iustum quod petitur: an iniustum. Et si aliter fieret per ipsos: ipsa deliberatio sit nulla ipso iure. ¶ Et si aliqua (quod absit) discordia oriretur: uel contentio fuerit inter Dominum Potestatem: officiales & Vicarium: seu Iudicem: qui pro tempore erunt dicti Domini Consalonerius & Priores: teneantur in palatio ipsorum: ita agere: taliter facere. & effectualem operam dare die noctuq; eorum toto posse: ut concordia fiat inter ipsos: Et si fuerint in prædictis negligentes in decem librarum denariorum pro quolibet dictorum Consaloneriorum & priorum pœna puniatur: ¶ Item possint dicti domini Consalonerius & Priores quotiens opus fuerit Ambasiatores unum: uel plures eligere: prout meliores uiderint pro communi. Et ipsum uel ipsos Ambasiatores semper cum punctis siue memoriale Ambasiatam in scriptis transmittere punctorum Ambasiatæ copia reseruata in communi: & registrata in libro communis: per Cancellarium: uel Notarium ad hoc deputatum. ¶ Item q; omnes litteræ: quæ uenerint communi ciuitatis prædictæ: ex quacunq; occasione: uel a quacunq; uniuersitate loco: domino: uel quacunq; persona: assignentur dominis Consalonerio & prioribus: qui aperiant acceptas: & tradant Cancellario legendas: & uulgarizandas in conspectu dominorum Consalonerii & priorum. ¶ Item nec Potestas: nec aliquis alius officialis: possit uel debeat aliquid proponere in consilio: uel reformare: sine dictorum Consalonerii & priorum præsentia: & consensu: pœna centum librarum denariorum. Et q; secus fieret non ualeat ipso iure. ¶ Item q; domini Consalonerius & priores se non intromittant in cognoscendo: & terminando: uel aliter gerendo: seu faciendo de aliquibus causis criminalibus uel ciuilibus: uel mistis quæ agitarentur in curia Potestatis: uel cuiuscunq; alterius officialis dictæ ciuitatis: uel in futurum agitari contingerit: nec roget potestatem: uel aliquem alium officialem dictæ ciuitatis de aliqua re: uel causa: nec de aliquo condemnan

do: uel absoluendo: si contrafecerint in uigintiquinque librarum denariorũ: pro qualibet uice: quilibet pœna puniatur. Et ꝙ toto tempore officii ipsorum non possint ipsi Confalonerius & priores: uel aliquis ipsorum: aliquem realiter uel personaliter conuenire: nec ab aliis conueniri: nec in consilio aliquo proponi facere de aliqua eorum propria questione: seu proprio facto alicuius ipsorum. Et si contrafieret per ipsos seu aliquem ipsorum: sit nullum ipso iure: & nihilominus puniatur in dicta pœna. ❡ Et ꝙ toto tempore ipsorum dominorum Confalonerii & priorum officii in eorum causis & questionibus terminus non currat alicui partium a die ipsorum iuramenti eorum officii: sed sint causæ in eorum statu: in quo erant die iuramenti eorum officii. ❡ Et si aliquis ipsorum deliquerit: uel fraudem uel dolum commiserit: in uigintiquinque librarum denariorum: uice qualibet: & pro quolibet: pœna puniatur: per syndicatores eorum sine solennitate aliqua iudiciali. Et ad dictum officium nullatenus assumatur amplius: sed ab eo potius priuetur & reuocetur.
❡ Item ꝙ dicti domini Confalonerius & priores: non possint proponere prouidere: seu deliberare in aliquo consilio: nec inter eos: ꝙ potestas uel aliquis ex suis officialibus dictæ ciuitatis syndicentur: seu ratiocinentur: uel ꝙ ante suum finitum officium syndicentur: nisi finito tempore sui officii: sub pœna uigintiquinq; librarum denariorum: pro quolibet ipsorum dominorum Confalonerii & priorum. Ad quam habeantur pro condemnatis ipso facto autoritate præsentis statuti: & extrahantur de collegio & societate populi dictæ ciuitatis & comitatus: & ad aliquem legitimum actum non admittantur: nec ullatenus admitti possint.
❡ Item non possint prouidere: seu deliberare de aliqua pecunia communis expendenda: uel soluenda pro aliqua causa: nisi usq; ad quantitatem decem florenorum tantum: & pro communi & causa necessaria pro occurrentibus extraordinariis: sicuti eis uidebitur & placebit. ❡ Et ab inde supra possint expendere de hauere & pecunia communis: usq; ad quãtitatem centum librarum denariorum: facta prius deliberatione: & prouisione inter eos: una cum consilio credentiæ. Ab inde supra non possint expendere: nisi facta prius simili deliberatione & prouisione consilii generalis & reducta per ipsos Confalonerium & priores in cõsilia ad bussulas & palluttas albas & rubeas: secundum formam statutorum loquentium de prædictis: & si aliter fieret non ualeat quod factum fuerit: & ad exitus communis nullatenus mitti possit aliquo quæsito colore: & si repertum fuerit esse missum ad exitus de suo camerarius soluat. Et si de officio & administratione camerariatus esset absolutus: & semper communi re-

maneat obligatus : donec effectualiter de ipsa pecunia communi satisfecerit integraliter . ¶Item q dicti domini Confalonerius & priores : tempore quo esset rumor in dicta ciuitate : uel districtu:seu seditio aliquo tēpore guerræ mittant custodes ad castra . & fortilicias dicti communis : & nuncios : seu spias:quomodocunq & quandocūq eis uidebitur: & utile uisum fuerit pro communi expensis communis : dummodo mittant custodes idoneos dictæ ciuitatis continue habitatores . ¶Item q contra Confalonerium & priores : uel ipsorum aliquem procedi non possit per inquisitionem: toto tempore eorum officii : & post dictum finitum officium usq ad decem dies:pro aliquo maleficio uel quasi:nisi de maleficio homicidii : de robbaria stratarum. Prodimento : uiolatione uirginum : uel monialium: in quibus casibus semper contra eos procedi possit. De percussione uero publice facta : de falsitate testium & instrumentorum . de blasfemia dei:uel sanctorum non possit procedi : nisi post finitum dictum tempus decem dierum : & similiter de omni alio delicto non possit procedi contra ipsos : ut supra . ¶Item q domini Confalonerius & priores non possint aliquas propositas facere in consilio generali:nisi prius fuerint deliberatæ per dictos dominos Confaloneriū & priores : una cum consilio credentiæ ciuitatis & comitatus prædictorum uel per maiorem partem ipsorum . Et hoc si talis proposita sit utilis & necessaria ciuibus & comitatiuis : si uero cōmuni Esii tantum:cum consilio consilii credētiæ ciuitatis tantum. Et si secus factum fuerit:non ualeat ipso iure. Et Cancellarius propositam factam scribere non possit:uel debeat:sub pœna decē libr. denariorum:de facto exigenda per quemcunq officialem dicti cōmunis pro qualibet uice:qua fuerit contrafactum uel uentum . ¶Item q non possint cōcedere in prædicta ciuitate uel eius comitatu aliqua officia:uel castellanias: seu capitaniatus:nisi sint imbursiata dicta officia: & imbussulata: & exacta de bussulis sub prædeterminata pœna pro quolibet & qualibet uice : qua fuerit contrafactum. Et nihilominus id q factum fuerit præter & ↄtra dictam formam non ualeat ipso iure. ¶Item q non possint dicti Cōfalonerius & priores:aliquos stipendiarios:equestres & pedites ↄducere:seu refirmare:sine consensu præsentia & deliberatione ↄsilii credentiæ ad minus:uel maioris partis ipsorum. ¶Item q non possint dicti dñi Confalonerius & priores:inire:indicere:uel prouocare aliquā guerram:seu impresam uel nouitatem facere pp qđ bellū uel aliud scandalū dicto cōi posset obuenire:uel sequi:nec aliqđ arduum facere:sine expresso consensu & deliberatione consilii generalis & credentiæ:uel maioris partis ipso obstante:sub pœna Mille librarum denariorum : & maiori in ære & persona Rectoris arbitrio : & de hoc contra ipsos & ipsorum quemlibet : etiam durante eorum officio procedi possit : &

ualeat: & inquiri: & ipsis imponi pœnas prædictas. Ille qui fuerit condemnatus in minori pœna mortis: dictis occasionibus perpetuo sit infamatus: priuatus officiis: beneficiis: & honoribus communis. ¶Item q dicti domini Confalonerius & priores: non uadant ad aliquas nuptias: Luctum uel mortem alicuius: nisi pro Patre Filio: Filia: & Fratre carnali: Vxore Sorore: Nepote: uel Nepte: aut Consobrino: uel aliquo coniuncto: uel affine: usq in tertium gradum inclusiue de iure canonico cõputandum. Et tunc possit talis affinis: uel attinens: cum uno ex suis sociis prioribus: ad dictas nuptias: uel luctum accedere: uel ire: pœna decem librarum denariorum pro quolibet contrafaciente: & uice qualibet. ¶Item non possint dicti domini Confalonerius & priores aliquem saluumconductum: uel securitatem alicui indistincte facere: seu sine temporis diffinitione: sed q tempus præfinire ualeant: usq ad decem dies: & non ultra: sine declaratione consilii credentiæ. ¶Teneantur etiam dicti domini Confalonerius & priores qui pro tempore erunt ad omnem materiam scandali euitandam infra quindecim dies principii eorum officii prioratus legi facere per Cancellarium ciuitatis prædictæ: uulgari sermone: seriatim & distincte: omnes & singulos introitus peruentos ad manus Camerarii communis ciuitatis prædictæ: Omnesq expensas: per dictum Camerarium solutas & factas: tempore aliorum priorum ultimorum præcedentium eos in consilio generali dictæ ciuitatis & eius comitatus: uinculo iuramenti: & pœna centum Solidorum: pro quolibet dictorum priorum: applicanda dicto communi: & ab eis auferenda de facto si negligentes fuerint in prædictis uice qualibet per rationatores communis: ad hoc ut dicti introitus: & exitus ad notitiam omnium perueniant: ut decet.

¶De speciali prohibitione dominorum Confalonerii & priorum & etiam eorum Camerarii. R. XIIII.

q Via Reipublicæ gerentes officia: & qui curam ipsius habere debent a propriis cõmodis abstinere tenentur & priuata utilitas plerũq pfert publicæ: qd esse nõ debet. Icirco statuimus & ordinamus q nullus cuiuscũq ꝯditionis existat: qui confaloneriatus

qui confaloneriatus prioratus & cameriatus fungeretur officio occasione cuiuscunq; crediti rerum: uel pecuniæ: quam ipse haberet in communi ciuitatis Esii: nec etiam pro aliquo credito alicuius sui consanguinei: uel affinis: primi uel secundi gradus de iure canonico computandi: audeat uel præsumat tractare: ordinare: & deliberare: & operam dare q; sibi uel eius consanguinei debitum prædictum commune de pecunia: uel de rebus dicti communis soluere detur & assignetur: nisi forte generaliter pro omnibus aliis: qui recipere tenentur in simili casu: & simili materia uel de simili causa procederetur tractaretur: uel opera daretur. Et qui contrafecerit in prædictis uel aliquo prædictorum perdat id quod a communi recipere teneretur: aut id quod sibi aut suis consanguineis: ut dictum est: solui aut dari fecisset apparere: quod deuenire uolumus in commune. Et commune ipso facto sit liberatum: & id ultra in duplum debeant irremissibiliter condemnari Confalonerius priores & Camerarius. ¶ Item addimus: & addendo declaramus in dicto statuto q; statutum prædictum nō uendicet sibi locum in salariis ordinatis per commune dictæ ciuitatis uel alios officiales communis habentes autoritatem salaria promittendi immo dicta eis & cuilibet ipsorum solui possit: non obstante statuto prædicto.

¶ De electione notarii: seu cancellarii cōmunis ciuitatis Esii. R. XV.

r Eformationum Notarius: siue Cancellarius eligatur in consilio generali: uel per alios in quos dictum consilium per cōsiliarios remissum fuerit: & eligatur forensis bonus & legalis & sufficiens & qui non fuerit in aliquo officio dictæ ciuitatis per quattuor annos ante electionem de ipso factam: & talis qui sit de tali terra uel loco qui distet a dicta ciuitate Esii per uiginti miliaria: & eligatur ante exitum alterius ipsum officium exercentis per duos menses: dum tamen in dicto consilio proponatur & reformetur: de quo loco seu locis idem Notarius uel Cancellarius eligi debeat & cum salario: declarando in consilio in quo electio fieret: & sex menses fiat ipsius electio: cui salario existat contentus omnibus suis sumptibus & expensis sine aliqua prouisione ceræ: candelarum: olei luminis: uel alterius cuiuscunq; prouisionis & lucri scripturarum percipiendi. Et nihil aliud a prædicto communi percipere: uel a singularibus personis possit. Qui Notarius seu Cancellarius: uinculo iuramenti: & pœna. XXV. lib. teneatur & debeat scribere omnes propositas: dicta consiliariorū: reformationes: & delibe

rationes omnium consiliariorum consilii generalis & credẽtiæ:introitus & exitus camerariorum dicti communis secundum formam traditam suo statuto loquenti de tali officio Massarii uel Camerarii:ipsiusq; introitus & exitus singulis mensibus in consilio generali legat singulariter & distincte:omnes syndicatus communis:& cuiuslibet syndici:inuentaria palatii:litteras missiuas: uel remissiuas:& quæ mittuntur pro parte communis:registrare:& similiter registrare omnes politias bullatas uel bullandas:per Magnificos dominos Confalo.& priores:& omnium scripturarum ad se & suum officium pertinentium continuo fieri possit copia de ipsis cuilibet petenti & uolenti: cum causa extiterit necessaria:pro cõmuni & personis priuatis:& omnes alias scripturas facere : sicut ei iniũctum fuerit per priores: & cõmune ad quod teneretur & deberet per formam statutorum & reformationum dicti communis loquentium de suo officio fideliter & solicite bona fide & sine fraude facere & ad implere debeat.

¶Et q; dictus notarius uel cancellarius habitare & stare in una domo cum dictis Confalon, & prioribus ad unam uitam & unum ignem ; unum panem & uinum in domibus in quibus habitabunt Cõfalonerius & priores prædicti dictæ ciuitatis.¶Finitoq; suo officio stabit in dicta ciuitate in hospitio tribus diebus ad syndicatum & rationem reddendum de administratione sui officii querimonia contra ipsum præcedente:uel querela aliqua ab aliqua speciali persona uel cõmuni:petitione uero eidem data stabit quattuor diebus & morabitur in dicta ciuitate,Quarta uero die absoluatur:uel condemnetur:absolutiõe; uel condemnatione de eo non facta per syndicatores uel rationatores eidem per priores ponendos:dicta quarta die possit & ualeat dictus notarius seu cancellarius reformationum de dicta ciuitate libere & impune recedere quemadmodum si eidem petitio aliqua data non fuisset. ¶Nulla eidem petitione data infra duos dies ultra dari non possit:sed tertia die recedere possit. ¶In ueniendo uero stando & redeundo:suo omni rischio:casu:& periculo:& fortuna dicti cãcellarii seu notarii reformationum:tam de se q̃ de suis rebus:uenire : stare:& recedere debeat.¶Ab omni cõuersatione potestatis:& officialium:& quarucũq; aliarum specialium personarum:& singularum:& comedendo & bibẽdo totaliter abstinebit:pœna.X.lib.deñ.pro uice qualibet qua contra fecerit eidem auferenda de facto:de quo per rationatores communis solenniter inquiratur.¶In fine uero cuiuslibet reformationis:in quocũq; consilio fiendę scribere:& publice nunciare dictus cancellarius hec uerba teneatur.ui delicet.saluo & reseruato:q; si hæc reformatio esset contra constitutiones curię generalis:ecclesiasticam libertatem:uel contra officium Reuerendissimi domini Legati Marchiæ:& suæ curiæ:uel contra formam alicuius statuti:q; non ualeant & careant omni uigore.¶Et semper ĩ omni electione dominorũ Confal.& prio.in consilio ĩ quo fieret electio uulgariter ipsorum; & seriatim legat statutum loquens

de officio

de officio prioratus. ¶ Scripturam quoq; in uno libro per se faciat de oibus so lutionibus: quas fieri contigerit per cõmune Thesaurario cameræ sanctæ Romanæ ecclesiæ: uel alteri officiali: siue alicui speciali personæ in curia generali: in qui bus quotiens neglexerit totiens pœna. X. lib. deñ. incurrat per suos syndicatores auferenda: si per inquisitionẽ uel querimoniã fuerit inuentus. ¶ Itẽ teneatur dictus notarius seu cancellarius cuilibet camerario cõis: ĩtroitus & exitus cõis sicut scribit in libro cõis. Ita seriatim scribere: & ponere i libro cam. prædicti: siue massarii: quẽ dictus camerari⁹ seu massarius penes se hr̃e debeat: & retineat pro uidendo & uideri faciendo suã rõnẽ: ut melius & tutius ualeat dictũ suũ offm̃ exercere. ¶ Teneãtur ẽt dicti dñi confa. & prio. qui pro tpe erunt ad oẽm materiã scandali euitandã infra. xv. diẽ principii eoꝝ officii prioratus legi facere per dictũ cancellariũ uulgari sermone seriatim & distincte oẽs & singulos introitus peruentos ad manus dicti camerarii oẽsq; expensas p dictũ camerariũ solutas & factas: tpe alioꝝ prioꝝ ultimoꝝ præcedentiũ eos in ꝯsilio generali dictæ ciuitatis & eius comitatus uinculo iuramenti: & pœna. C. sol. ꝑ quolibet dictoꝝ prioꝝ. camerario illius camerariatus: & dicto cancellario eadẽ pœna ĩponatur: applicanda dicto cõi: & ab eis auferenda de facto si negligẽtes fuerint in prædictis uice qualibet p rõnatores cõis: ad hoc: ut dicti introitus & exitus ad notitiã oĩum perueniãt: ut decet: hoc tñ addito & declarato huic pñti statuto quasi circa principiũ ubi dicit. Et nihil aliud percipe possit. ¶ Qui dictus cancellarius nullo quouis quẽsito colore possit neq; debeat: a ciuibus & comitatiuis dictæ ciuitatis aliquã solutionẽ deñ. uel reꝝ pro lr̃is fiendis prædictis ciuibus & comitatiuis cõmissis per confalo. & prio. dictæ ciuitatis: qui pro tpe fuerunt: sed a forensibus bene possit & debeat solui ex cõpetenti mercede cũ pñtia dictoꝝ dñoꝝ: & pro quibuslibet litteris hr̃e & recipere debeat boñ. duos mittẽdos in capsetta diuidendos in ipsum cancellariũ & dños priores ꝑ cõe in duas æquas partes. ¶ Itẽ dictus cancellarius: non possit a quocũq; de supradictis ciuibus & comitatiuis de condãnationibus factis & fiendis per ptãtẽ & officiales ciuitatis & comitatus Esii: nisi infrascriptã quãtitatẽ. uidelicet. pro cassatura: ꝑ qualibet uero ꝯdẽnatione quantitatis. L. lib. deñ. debeat recipere ab ipso ꝯdẽnato pro cassatura boñ. duos. Ab illa uero quantitate supra inclusiue usq; ad centum lib. deñ. boñ. tres: & a centũ supra boñ. quattuor: ẽt q; ꝯdẽnatus esset capitalis & non ultra. ¶ Itẽ si cõtigerit facere bullettã alicui incidenti ligna siluarum dictæ ciuitatis ñ possit nec dẽat recipe ultra unũ boñ. ꝑ bulletta. ¶ Itẽ q; dict⁹ cãcellarius uel datiarius cõis: nõ possit nec dẽat cuiuslibet ad fide aĩaliũ ueniẽtiũ in pascuis dicti cõis ultra infrascriptã quantitatẽ. uidelicet. pro bulletta: quãtacũq; fuerit quãtitas aĩaliũ seu numer⁹ boñ. unũ. Et si secus dict⁹ cãcellari⁹: uel datiarius respectiue: ultra & p̃ter supradictã q̃titatẽ & ordinẽ ordinatũ i p̃dicta additiõe incurrat: pœnã. v. lib. pro quolibet & uice qualibet. & de hoc syndicari

debeat per syndicatores eligendos per dominos Confal. & prio. dictæ ciuitatis cácellari9 & respectiue datiarius cogi possit ad restituendú. ¶ Ité q dictus Cá cellarius non possit percipere ab aliqua persona forẽnse uolente se efficere ciuẽ pro instrumẽto exemptionis: nisi usq ad boñ. xyi. ¶ Item dictus Cancellarius pro eleuando & ponendo possessiones & terrenũ de catasto cõmunis nõ possit plus percipere ab eo qui uult ponere: nisi unũ boñ. Et si contrafecerit in prædictis & quolibet prædictorum: puniatur: pœna prædicta. Addétes q pro electio nibus medicorum & potestatis uel iudicis: & aliorum officialium nõ possit petere nisi boñ. X. pro qualibet electione.

¶ De modo congregandi consilia & faciendi propositas proponendi arrégandi & reformandi. R. XVI.

Tatuimus & ordinamus: q quotiescunq oporteret in aliquo casu: aliquod generale consilium uel credétiæ cõgregari: uel ambo non aliter ualeat adunari: nisi cum consensu: & uoluntate dominorum Confal. & prio. & si de uoluntate ipsorum processerit potestas teneatur una die pro alia: siue de sero pro mane bandiri facere in ciuitate & in comitatu notificari facere per litteras: q omnes & singuli de ꝯsilio: debeát in dicto die consilio interesse: sub pœna in nostro statuto contenta: & hoc ꝑ generali ꝯsilio. ¶ Et ꝑ adunádo ꝯsilio credentiæ ciuitatis tm̃ de sero ꝑ mane: uel de mane ꝑ eadé die: pulsetur cápana cõmunis modo & ordine antiquo: si uero fuerit opportunum & necessarium consilium credentiæ comitatus per litteras notificetur: si dominis Confal. & prio. uidebitur conuenire q omnes ueniant ad dictum consilium. uidelicet. qui sunt de dicto ꝯsilio: q in illa die in qua fuerit ordinatum consilium facere: debeant ipsi consilio personaliter interesse pulsata campana: pœna per nostrum statutum ordinata. Et factis bádimentis de dicto consilio generali & relatione dictis: domino potestati: Confa. & prio. & Cácellario cõmunis: seu Notario reformationum ipsorum dominorum potestatis: Confal. & prio. præsentia necessaria & non aliter faciant consiliũ. ¶ Et ante q̃ in dicto consilio generali aliquid poponatur: fiant & fieri faciant consiliũ credentiæ: & in illo proponant & reformét illud quod proponi debet in dicto cõsilio generali fiendo. In quo quidem consilio credentiæ interesse debeant: Confal. & priores: seu maior pars priorum: & duæ partes cõsilii credentiæ. Et hoc liquide apparere debeat manu cancellarii cõmunis: & quod obtentum fuerit p prædictos uel per maiorem partem ipsorum illud proponi possit in dicto consilio generali. Et si aliter fieret & reformatum fuerit in dicto consilio nõ ualeat ipso iure: nec ullo modo. ¶ Et si dñi. confal. & prio. non obseruauerit dictam formam in. X. lib. deñ. uice qualibet condemnentur: & quod factum fuerit nõ ualeat ipso iure

ualeat ipso iure. Et facta congregatione concilii per Cancellarium communis legi debeāt propositæ in dicto cōcilio seriatim & ordinatim. Et per dictū Cancellarium cōmunis proponatur in dicto concilio: & proponi debeat ipsa proposita: una uel plures clare & lucide: ita ꝙ oēs de cōcilio bene & aperte intelligant: sub pœna. X. lib. ipsi Cancellario ꝯtrafacienti. Quibus propositis lectis: ut supra dictū est: uolens arrēgare primo iuret in manibus Camerarii de ꝯsulendo fideliter & legaliter pro utilitate publica: deinde ad rengheriam surgat: dūmō arrēgatores nō possint esse ultra sex: nisi arduitas negocii aliud postularet: & dn̄is potestati Confal. & prioribus uidebitur. ¶ Et nullus audeat consulere uel arrengare: nisi super propositis tm̄: sub pœna. L. Sol. pro quolibet & qualibet uice: nisi dixerit de licentia dn̄orū potestatis & Confal. & priorum: & ei concessa fuerit: & non aliter. ¶ Et nullus de consilio possit arrengare uel consulere in cōsiliis nisi semel tm̄ super una quaque proposita: nisi de licentia Confal. & prioꝝ: & qui contrafecerit: puniatur in dicta pœna de facto per dn̄m potestatem sine processu. ¶ Et ꝙ quotienscūqꝫ ꝯtigerit aliquod concilium generale fieri in ciuitate Esii: in quo tractaretur de aliqua expensa fienda pro cōmuni: ꝙ dictum conciliū coadunatum sit: & conuocatum ut supra. Et propositæ fiendæ in dicto concilio: ante dictum consilium fiāt & proponatur in consilio credentiæ: per dominos Confal. & priores: & Cācella. ad bussulas & palluttas: si dictæ propositæ sunt utiles pro cōmuni: & si pro maiori parte priorum & consiliarioꝝ obtineātur utiles esse pro cōi dictæ propositæ uel aliqua earum: tunc proponatur in consilio generali: quę utiles primo declaratæ fuerint. In quo consilio intersint ad minus duæ partes consiliariorum: & super eis propositis per consiliarios dicti cōmunis cōsulatur: & dictū cōsultoris quod placuerit dictis potestati Cōfalonerio & prioribus mittatur per Cancellarium ad partitum ad bussulas & palluttas in dicto cōsilio: & qd obtentum fuerit in dicto consilio per duas partes consiliariorum prædictorū ibi existentium ad bussulas & palluttas illud reformetur per Cancellarium cōmunis. Et si aliter reformaretur: & propositum fuerit: nō ualeat nec teneat uigore præsentis statuti. ¶ In aliis consiliis ubi nō tractaretur de expensis fiēdis per cōmune: fiat similiter ad bussulas & palluttas: ut supra dictū est: & maior pars obtineat. Ita tn̄ si duæ partes consiliariorum in dicto consilio existāt. ¶ Item si in aliquo consilio contigerit aliquem dictorum consiliariorū nolle consulere super propositis in dicto cōsilio factis. Dominus potestas & eius uicarius de uoluntate priorum possit ei præcipere: uel quibus uoluerit de dicto consilio: pœna centū Sol. dum mō ille cui est præceptum sit de cōsilio credentiæ: aliter non possit: sed bene sit licitum oībus consiliariis ire ad arrengandum: usqꝫ ad supradictum numeꝝ in dicto statuto contentum: ꝙ surgant ad

arrengandũ super dictis propositis & consulendum prius licentietur per dictum dñm ptãtem ille:occasione cui⁹ fieret dicta proposita de ipso consilio. Et si ille cui per dominũ ptãtem fuerit mandatum noluerit consulere dictam pœnam debeat ei auferre & deuenire facere in cõmuni de facto: nullo processu & solennitate habitis in prædictis. ¶Item q̃ qñ fieret partitum per dictum cancellarium de mandato dño℞ ptãtis confalonerii & prio℞ in cõsilio super aliqua proposita ad bussulas & palluttas:quilibet consiliarius teneatur & debeat mittere manus suas in ambabus bussulis:ita q̃ discerni nõ possit in qua bussula miserit palluttam suam:pœna.X.Sol. pro quolibet contrafaciẽte:& dñs ptãs uel eius uicarius qui interest:& pro tempore fuerit in dicto cõsilio:semper moneat dictos cõsiliarios:sic manus eo℞ mittere in dictis bussulis¶Et illud dictum quod obtentum fuerit ad bussulas & palluttas: prout de autoritate consilii loquentis continetur bene quidem.Si aũt non: aliud dictum mittatur ad partitum habita prius deliberatione per dominos confalonerium & priores scdm formam prædictam:& faciant partitum ad bussulas & palluttas:nisi fuerit in creatione syndici: quo casu sufficiat ad uincendum partitum:si per maiorem partem pñtium uincatur:nisi in causis in quibus p statuta huius uoluminis aliter disponeretur. Et postq̃ fuerit reformatum legatur dicta reformatio per cancellarium:siue per notarium reformationum: anteq̃ dictum consilium secedat:& talis ordo seruetur in qualibet proposita de per se.Ita q̃ una proposita cum alia proposita non misceatur: cum super ipsa partitum alquod requiratur. ¶Et nemo discedat de consilio prædicto: donec reformatio lecta fuerit per dictum Cancellariũ:pœna. V.Sol.pro quolibet qui contrafecerit.¶Volumus tñ q̃ si proponeretur in consilio credentiæ:uel aliquo consilio generali aliquid & partitũ perditum fuerit: si fuit de exbanditis remittendis:uel componendis qui essent ratione status exbanditi: uel condemnati non possit de nouo proponi:nisi elapso Anno a die perditi partiti numerando.¶Si uero fuerit de aliis exbanditis: non possit proponi usq̃ ad tres menses numerãdos a die supradicto.¶Si uero fuerit de aliis partitum perditum non possit proponi iterato de nouo:nisi elapso mense:ut supra.Et si aliter factum fuerit:non seruata dicta forma: nõ ualeat ipso iure q̃d factum fuerit.¶Et Confalonerius:& priores:& Cancellarius:qui contrafecerint uel scripserit:pœnã.XXV.lib.denario℞ incurrãt uice qualibet: ¶Itẽ cum sint aliqui temerarii & præsumptuosi impedire soliti:dum est congregatum consilium:ne fiat uel impediatur aliquo modo:dum est in dicta congregatione:uociferando:& nimium loquendo non eundo ad arrengeriam ad arrengandum uel consulendum:ex quo dicto consilio non modicum præstat impedimentum:ad reprimendum eorum temeritatem.¶Statuimus & ordinamus:q̃ quicunq;

namus q quicunq; alta uoce dixerit aliquid sine uoluntate & mandato dominorum potestatis Confalonerii & priorum:non consulendo uel arrengando in arrengeria dicti palatii ubi est solitum consilium fieri : incidat in pœnã decem librarum de facto exigenda per potestatem.

¶De consilio credentiæ:& eorum autoritate & arbitrio. R. XVII.

S Tatuimus & ordinamus:quod consilium credentiæ fiat in ciuitate Esii. Quod consilium sit & esse debeat de. XXX. bonis uiris: & hominibus ciuitatis & comitatus Esii.uidelicet. XV. consiliarii sint & esse debeant de ciuitate:& alii.XV. sint & esse debeant de comitatu:quorum distributio pertineat ad priores. QVi consiliarii eligantur per consilium centum bonorum uirorũ dictæ ciuitatis & comitatus:uel per alios de consilio:in quos fuerit remissa dicta electio: & non sint maioris numeri. Qui tantum requirãtur per sonum campanæ:quo ad credẽtiã ciuitatis:& ut supra ĩ alio statuto:quo ad comitatus:dũ ꝯgregari reqrunt. Et qd obtẽtum fuerit per maiorem partem adstantium.S.duarum partium ipsius consilii:in dicto consilio ualeat & teneat aliquibus in contrarium faciẽtibus non obstantibus:dummodo in dicto consilio intersit. XXIIII dictoꝝ consiliariorum. ¶In quo consilio nullus possit eligi uel uocari : qui non sit ciuis uel comitatiuus ul' oriũdus de ciuitate uel comitatu.Et nõ possit esse de dicto consilio:nisi unus de eadem domo tantum. ¶Et dictum cõsilium credentiæ : una cum dominis Confalonerio & prioribus:habeant arbitrium & potestatem expendendi de bonis & hauere communis prædicti: & pro utilitate dicti communis usq; ad quantitatem centum librarum:& non ultra:absq; consilio maiori ciuitatis & comitatus. ¶Qui consiliarii credentiæ sint exempti toto tempore eorum regiminis ab omni onere personali : prout domini Confaloneri⁹ & priores dictæ ciuitatis inspecta qualitate temporis:cum additione facta in præsenti statuto. ¶Adiicientes huic statuto q officium dictorum consiliariorum duret & durare debeat usquequo aliter fuerit prouisum per consiliarios consilii generalis ciuitatis & comitatus.

¶De ꝯsilio generali ciuitatis & comitatus:& eius arbitrio R. XVIII.

I Tem statuimus & ordinamus:q ad gubernationem & augmẽtum dictæ ciuitatis : & eius comitatus : q in dicta ciuitate sit & esse debeat consilium centum bonorum uirorum ciuium & comitatiuorum:& plurium:seu paucioꝝ:put per generale cõciliũ

ciuitatis & comitatus fuerit decretum & deliberatum. Et dictum consilium habeat plenam & liberam potestatem: negocia & facta dictæ ciuitatis: & eius comitatus: faciendi: & operandi in omnibus rebus dicti communis opportunis: & in casibus quibuscūq; occurentibus in ea: & quicquid dictum & factum fuerit per dictum consilium: ualeat: & teneat: & habeat plenam roboris firmitatem: quemadmodum: si fuisset factum & deliberatū: per generale parlamentum: & homines dictæ ciuitatis & eius comitatus. ¶ Et cum euenerit casus q; aliquis moreretur de dictis consiliariis: uel aliter impediretur: tunc loco ipsius mortui: uel aliter impediti taliter: q; commode ad facta communis adesse non potest: possit per confalonerium & priores & consilium credentię alter substitui uel readiungi: & duret officium dictorum consiliariorum secūdum formam & modum qui in confirmatione ipsius regiminis fuerit decretum: ad statum sanctæ matris ecclesiæ.

¶ De consilio bis fiendo in anno pro euidenti & publica utilitate communis. R. XIX.

Item statuimus & ordinamus: q; quolibet anno tēpore cuiuslibet potestatis. uidelicet. quibuslibet sex mēsibus officii potestatis ciuitatis prædictæ: teneatur potestas: qui pro tempore fuerit ad regimen dictæ ciuitatis: tēpore sui regiminis: infra octo dies post introitum sui officii facere congregari parlamentum: siue consilium generale ciuitatis prædictæ & comitatus: & ibidem proponere de euidenti & publica utilitate communis prædicti: & super ea consilium facere: & utilia consulta per consiliarios capere: & ad effectum mandare: una cum Confalonerio & prioribus dictæ ciuitatis uinculo sacramenti: & pœna quinquaginta librarum denariorum incurrat: & de hoc syndicari debeat per syndicatores ipsius: Ac etiam debeant proponere de conseruatione præsentis popularis: & pacifici status: & deliberari possint omnia quæ circa prædictum pacificum statum uidebitur expedire statu ecclesiæ semper saluo.

¶ De prouisione & salario fienda ciuibus & comitatiuis uenientibus ad consilia generalia & credentiæ: & pœna ipsorum non uenientium ad consilia. R. XX.

Item statuimus & ordinamus: q; omnes consiliarii credentiæ ciuitatis: & generalis: & credentiæ comitatus: durante tempore eorum officii & regiminis debeāt esse exempti a custodia diei & noctis ciuitatis

noctis:ciuitatis:& comitatus:ex eo quod circa facta communis sunt affatigati & tediati. ¶ Et dicti consiliarii:tam in generali q̄ in speciali:post notificationem eis factam teneantur ad dicta consilia uenire pulsata campana consilii:& stare:donec factū fuerit dictum consilium & interesse requisitioni dicti consilii. Non uenientes ad consilium credentiæ si fuerit comitatiuus:in pœnā. V. Sol.incurrat ꝑ quolibet & qualibet uice.Si fuerit ciuis similiter: in pœnā. V. Sol.incurrat:pro quolibet & qualibet uice. ¶ Non uenientes ad consilium generale:si fuerit comitatiuus in dicta pœnā. V.Sol.incurrat.Si uero ciuis eādem pœnā soluere teneatur in quolibet prædictorum capitulorū sine aliqua diminutione.Saluo ꝙ si aliquis dictorum consiliariorum nō habuerit iustū impedimentū quod declaretur & examinetur per dños potestatē & priores.

¶ De bussulis & palluttis habendis & fiendis: cum quibus partita mittantur in consiliis. R. XXI.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ pro partitis fiendis & mittendis cōmunis:fiant duæ bussulæ:una alba del sic:& altera rubea del nō cum uno bacili de ramo uel de octone:& cū palluttis plumbeis quæ sint & esse debeant apud priores dictæ ciuitatis:cum quibus partita mittātur super reformationibus consiliariorum & consiliis in illis negotiis in quibus partita fiunt:& fieri mandant statuta huius ciuitatis ad bussulas & palluttas.

¶ Quod potestas:uel aliquis alius officialis enxenium non recipiat: nec aliquem ad præstandum ei aliquid grauet. R. XXII.

d Onum munus uel enxenium in quibuscunq; rebus ab aliquo potestas:uel aliquis officialis dictæ ciuitatis non accipiat: cum aliquo nostro ciue:uel habitatore dictæ ciuitatis uel comitatiuo non participet:in potu:neq; in cibo:per ciuitatem: neq; per comitatum eiusdem: præterq̄ in hospitiis suis expensis. Si contigerit ire per comitatum in seruitium cōmunis:uel pro officio exercendo:uel suis:uel alienis factis ex iusta causa:pœna potestati contrafacienti.X.librarum denariorū:aliis officialibus centum Sol.pro qualibet uice. ¶ Nec aliquis de familia potestatis solus:uel sociatus bibat uel comedat in aliqua taberna ciuitatis:in domo alicuius specialis personæ:pœna ipsi famulo imponenda & exigenda de facto.XX.So.ꝑ qualibet uice:& dāti comedere uel bibere:in pœna.XX. So. de facto exigenda:& in commune uenienda. ¶ Item participans cum dictis

officialibus uel eorum famulis:uel eis uel alicui ipsorum enxenium mittens: aut aliquid largiens:puniatur uice qualibet in.C.Sol.de facto sine aliqua scriptura applicandis dicto cōi. ¶ Item φ dictus dñs potestas:& alii officiales dicti cōis non possint:nec ualeant aliquem ciuem:uel comitatiuum dictæ ciuitatis cogere quoquo modo ad faciendum eis:uel alteri eorum aliquod enxenium realiter uł personaliter:nec grauare uel grauari facere ad præstādum eis somerios uel alias bestias:uel alicui eorum pro lignis apportandis eis uel alicui eorum fenum:paleā:uel herbam:equum uel equam:ronzenum uel mulum equitandum non cogat aliquem ad præstādum:nisi pro iusto precio & nisi iuerit in seruitium cōis:in quo casu peti & cogi possit:pœna.X.lib.deñ.ꝑ quolibet & qualibet uice qua contrafecerit. ¶ Nullusq; baiulus uel alia specialis persona prædictos habentes somerios uel alias bestias requirat pro prædictis:pœna.XX.Sol.pro quolibet & qualibet uice:& puniatur de facto. ¶ Declarātes φ in quolibet casu in pñti statuto ꝯprahēso ubi ē dispositū & scriptum φ potestas & eius officiales:pœnam incurrant:talis pœna debeat retineri per Camerarium in fine sui syndicatus.

¶ Quod liceat dñis Prioribus & consilio credentiæ eligere baiulos:& tubatorē:ꝑut eis placuerit ꝯducire & autoritati & arbitrio eoꝝ. R. XXIII.

S Tatuimus & ordinamus:φ in ciuitate Esii:eligantur baiuli:& tubatores:per Confal.prio.& consiliū credentiæ dictæ ciuitatis numeri & quantitatis:prout dictis dñis placuerit:& necesse erit semper:& qñcūq;:cum salariis prout & sicut:cum dictis baiulis & tubatore fuerint in concordia.Qui tubator seu tubatores prædicti eligendi per prædictos dños priores & consilium teneatur & ualeat:seu teneātur & ualeant bandimenta facere:& ēt citationes personaꝝ specialium dictæ ciuitatis:non solum sono tubæ:sed ēt sine tuba quemadmodum alii baiuli faciunt in ciuilibus & criminalibus:si ei uel eis placuerit. ¶ Bādimenta oīa faciat siue faciant: eidem uel eisdem cōmissa per dñm potestatem ciuitatis Esii: & dños Confal.& priores dictæ ciuitatis:dum tñ non cedant contra statum & honorem sanctæ Romanæ ecclesiæ:uel alicuius officialis eiusdem. ¶ Et baiuli teneantur dare idoneum fideiussorem de bene & legaliter eorum officium exercendo:& de pignoribus ad eorum manus perueniendis bonam rationem reddere:tam officiali:φ creditori & debitori:in manibus Cancellarii:& præsentia dominorum Confalonerii & priorum:& teneantur facere citationes & relationes:in ciuilibus & criminalibus:& tenutarum dationibus : & omnia quæ ad officium baiulatus pertinent & expectant in ciuitate & comitatu:ac distri

ctu Esii. Et si negligentes fuerint:uel fraudem commiserint: in dicto officio dicti baiuli:puniantur pro quolibet & qualibet uice. C. Sol. deñ. paruorũ: & ad emendationem dãni:dãnum passo: & pro eorum mercedibus: a priuatis personis habeant id solum qd per alia statuta infra fuerit ordinatum:& non ultra. ¶ Tubator:seu tubatores autem teneatur:seu teneantur interesse omnibus consiliis:& pulsare campanam ad consilium:pœna duoꝝ Sol. pro qualibet uice. ¶ Dicimus tñ:ꝙ baiuli prædicti ultra salarium ꝙ eis datur a cõmuni non possint:nec debeant petere aliquam additionem uel aliqd aliud plus: sed dicto eorum salario contenti stare debeant:nec aliquam ĩmunitatem aliã alicui syndico uel uniuersitati & speciali personæ. Quam si eis uel alicui eoꝝ daretur uel promitteretur aliquid plus non teneat dicta promissio:& datum possit repeti iure uel facto in contrarium non obstante:nec aliqua consuetudine:saluo ꝙ possint recipere mercedem pro citationibus præceptis:& executionibus:prout in statutis continetur:ut supra:dummodo non sint executiones pro fiscali debito:& similiter relationes:uel citationes aliquorum pro delicto:ꝙ si aliquid appareret per statutum uel consuetudinem solui debere prædictis baiulis:in prædictis citationibus:uel aliqua earum:per præsentem statutũ totaliter derogam⁹. ¶ Insup dicimus:ꝙ si supradicti baiuli accipent alicui aliqd pignus tpe alicuius officialis: & dicant baiuli prædicti se hoc fecisse mãdato alicui⁹ official:ꝙ occasiõe pignoris pdicti:nõ possint ꝯueniri nisi tpe dicti officialis abinde ĩ antea nõ audiat:si dcm̃ pignus nõ ĩueniret. Et hoc statutũ locũ hẽat ĩ cõitatu:tãq̃ ĩ ciuitate.

¶ De pœna ĩponẽda p dños prio. & Cõs. R. XXIIII.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ dñi Cõsal. & prio. ciuitatis Esii: p eoꝝ:& dicti cõis iurisditione seruanda:possint & ualeant præcepta & mãdata facere cuilibet de dicta ciuitate & ei⁹ comitatu q̃ tendant ad utilitatẽ & necessitatẽ officii dictoꝝ dñoꝝ Cõsal. & prio. & pœnas seu mulctas ĩponere usq; ad. X. lib. & illas facere ꝯtra inobediẽtes exigi de facto p quẽlibet officialẽ:& alia facere & exercere dũmõ dcã præcepta sint licita:& facta p utilitate cõis:sine qb⁹ eoꝝ offm̃ explicari nõ posset. ¶ Et si ĩ pdictis:& circa pdicta aliq fuerit ꝯtẽptores:dñs ptãs ciuitatis pdictę q p tpe fuerit:possit & debeat cogere tales:ad parendũ & obediendũ dcĩs dñis Cõs. & prio. & eoꝝ offõ remediis ptoris. Et q̃ nõ sint ꝯtra honorẽ uł statũ scẽ Ro. ecclæ:uel alicui⁹ officiał eiu sdẽ:& dcãs pœnas exigere de facto & deueni re ĩ cõe. Et prio. nõ possint ipsi pœnã mulctandã ĩponere:quæ esset ꝯtra ꝯstitutionẽ dñi Legati:qua prohibetur aliquem in terra sua:præeminentiã habere. Et dicta pcepta exeq:uirtute præstiti iuramẽti:& pœna. C. So. deñ. de suo sala

rio:statim cum fuerint requisiti a dictis dñis Confal:& prioribus.

¶De modo suspendendi statuta:& de non augendo salarium potestatis nec dando arma communis. R. XXV.

Quotienscūq; tractaretur de suspensione alicuius statuti:talis ordo seruetur.uidelicet. Quod Confalonerius & priores:una cū consilio credentiæ dictæ ciuitatis:per Cancellarium communis prius ibi fiendo per ipsos:uel duas partes ipsorum:qui simul & in unum conueniant:inter eos proponatur:si illius statuti:de cuius suspensione tractari debet:utilis est suspensio:& euidens utilitas pro cōmuni: & hmōi propositione facta:debeat super ea per aliquos uel aliquem ex dictis arrengari:& arrengato & consulto super ea:unum de dictis eorum mittatur ad partitum:ad bussulas & palluttas:albam:& rubeā.Et si ibi per duas partes præsentium deliberatum fuerit suspensionem fieri: pro meliori & utiliori communi:lecto prius statuto:de quo tractatur suspensio:de uerbo ad uerbum uulgariter & distincte: & facta deliberatione huiusmodi id reducatur ad cōsilium generale:die sequenti post factam deliberationem:uel postea.Ita q; semper in dicto consilio credentiæ prius deliberetur.Et in dicto consilio fiendo: sint & interesse debeant duæ partes dicti consilii generalis ad minus:& ibidem proponatur de suspensione dicti statuti:& legatur dictum statutum in dicto consilio totum uulgariter ad plenam intelligentiam omnium consiliariorum:& aliter q̄ dictum est fieri non debeat:neq; possit. Et facta dicta proposita arrengetur super ea:per aliquem seu aliquos ex dictis cōsiliariis:& arrengato & cōsulto super dicta proposita:fiat partitum ad bussulas & palluttas:ut supra. Et qd obtētum fuerit de suspensione prædicta:per duas partes dictorum consiliariorum præsentium in dicto consilio:dicta suspensio firma sit pro illa uice dumtaxat:statuto uel reformatione aliqua in contrarium non obstāte. Ita tñ q; nullo mō suspendi proponi uel reformari aliquod statutum possit quod tractaret de electione potestatis:uel ipsius refirmatione.Et arbitrio nō ꝯcedendo alicui rectori uel potestati uel officiali cōis & de eoꝝ officiis.Et de non augendo salariū ptāti uel alicui alteri officiali:uel rectori:uel aliud expendendo de pecunia & hauere cōis:ultra uel p̄ter formā statutoꝝ dictæ ciuitatis.¶Et nullus ptās:Cōfal.uel prio.uel quis alius officialis dictæ ciuitatis audeat uel præsumat in aliquo consilio congregatione uel parlamento proponere: uel reformare de augmento salarii potestatis:uel alterius officialis directe uel per obliquuum:pro stipendio surgentium berruariorum:uel alio quocunq; colore quæsito.¶Et nullus audeat arrengare q; prædicta:uel aliquod prædictoꝝ fiant:uel q;

fiant:uel ꝙ creetur uel constituatur syndicus ad conseruandum indemnem dictos Rectores Cōfaloneriū & priores: & alios officiales:uel alios quoscūq; qui prædicta proponeret:scriberet uel consentiret:uel arrengaret. Et nullus dictum syndicatum debeat in se suscipere:uel ipsum syndicatum:uel propositā uel reformationem scribere. Et si quis cōtra aliquid prædictorum fecerit : uel dixerit. Si potestas:in qncētis libris denarioꝝ. Si aliqs officialis ciuis:uel forēsis:in ducentis libris denariorum puniatur:& debeat in utroq; casu cum infamia ab eorum officio remoueri & sit infamis. Si uero aliqua singularis persona aliquod prædictorum fecerit:in ducentis libris denariorum:cum infamia puniatur. Et eandem formam & solennitatem obseruari uolumus quotiens tractaretur in aliquo consilio publico:uel priuato de aliquo dono:uel gratia: seu prouisione fienda:de pecunia communis alicui personæ:de prorogatione termini cōdemnationis alicuius condemnati in communi:seu de reconciliatione alicuius exbanditi:uel condemnati huius communis. Saluo ꝙ prædicti Confalonerius & priores:non possint facere fieri aliquam propositam de aliquo dono fiendo:de aliqua pecunia:uel alia re dicti communis alicui Nobili ciui:uel comitatensi ciuitatis Esii:pœna quinquaginta librarum denariorū Confalonerio:& pro quolibet priore:qui contrafecerint. Et si fieret non ualeat ipso iure.

De renouatione statutorum:& electione statutariorum:& eorum correctione:diminutione:& additione. R. XXVI.

IN statutorum renouatiōe & electione statutarioꝝ talis modus seruetur. Quod quolibet anno de mēse Ianuarii ifra octo dies mensis prædicti:Cōfalonerius & priores dictæ ciuitatis Esii:teneantur congregare consilium generale & populi dictæ ciuitatis:& in dicto consilio proponatur:& deliberetur:& reformetur de modo tenendo & forma in reuocatione statutorum:correctione:diminutione: & additione prædictorum statutorum communis dictæ ciuitatis. Et facta dicta deliberatione in dicto consilio & obtenta per duas partes dictorum consiliariorum:de dicta renouatione. Confalonerius & priores dictæ ciuitatis teneantur & debeant:pœna. X. librarum denariorum:pro quolibet:ea die eligere & nominare quattuor bonos uires legales & sufficientes de dicto consilio:ad renouandum:addendum:minuendum:& corrigendum statuta cōmunis. Et unū bonū exptū & sufficientē notariū de ciuitate ad scribēdū. Qui sic electi reclaudātur p dños ptātē:Cōf.& prio.dictæ ciuitatis i loco honesto & ꝯgruo dcē ciuitatis : put dcis dño ptāti:Cōfa.& prio.placuerit & uidebit̃ cōuenire ad fa-

ciendum prædicta:& infra terminum eis dandum:per dictos dominos Confalonerium & priores.Qui sic electi habeant potestatem & libertatem:addendi:minuendi:cassandi:& corrigendi:& de nouo statuta faciendi communis supradicti:prout de ipsorum processerit uoluntate:statuta de nouo correctiones:additiones:& diminutiones per eos facta & factæ:legi debeant publice:& approbari:per consilium generale dictæ ciuitatis:uel per maiorem partem dictorum consiliariorum dicti consilii ad bussulas,& palluttas uel fabas semper partito facto per dictum Cancellarium:de uoluntate dictorum dominorum ptãtis:Conf.& prio.in dicto ꝯsilio: & statuta in dcõ ꝯsilio approbata uel ꝯfirmata pro statutis inuiolabiliter obseruentur:& obseruari debeant : ab omnibus cũ effectu.Et habeant & habere debeãt dicti statutarii:& notarii pro quolibet eorum mercede & labore salarium ꝙ uidebitur dominis Confalonerio & prioribus:qui tunc temporis erunt ad regimen dictæ ciuitatis.

¶De confirmatione statutorum:& de pœna ipsa statuta infringere præsumentium & imperantium. R. XXVII

STatuta omnia:& constitutiones huius communis:in hoc inserta uolumine:in omnibus negociis:non solum in futuris:sed etiam in negociis inceptis:non dum finitis iudiciali sententia transactione:uel pœna:& in omnibus præsentibus & dependentibus ab eisdem & emergentibus hactenus facta:& etiam quæ de nouo pro tempore fieri contigerit:ualeant per sex menses:absq; alia superioris confirmatione. ¶Potestas uero & cæteri officiales dictæ ciuitatis dicta statuta condita & cõdenda modo & forma prædictis simpliciter:& prout littera iacet:& uerba ipsorum sonant & declarant:ad sanum intellectum propterea prohibentes interpretationem correctiuam:arctatiuam declaratiuam:uel extensiuam fieri in dictis statutis secundum ꝙ sacri canones permittunt:obseruent : & obseruari faciant cum effectu:pœna potestati si contrafecerit in prædictis quinquaginta librarum denariorum : & cuilibet alii officiali: pœna uigintiquinq; librarũ denariorum soluenda: de eorum salario in communi prædicto. Nec aliquis alius:tam de ciuitate uel comitatu:q̃ aliunde audeat dicere allegare uel protestari:ꝙ statutum seu constitutio dictæ ciuitatis non ualeat nec iuris effectum habeat:pœna uigintiquinq; librarum denariorum eidem per dominum potestatem auferenda:& communi applicanda. Præterq̃ si esset cõtra libertatem seu statum sanctæ Romanæ ecclesiæ:eiusq; pastorum:seu officialium:uel alicuius eorum : & si non essent approbata per dominum Rectorem Marchiæ uel Sanctissimum Dominum nostrum Papam:uel ab eo ius habentem.

¶De electione

¶De electione aliquorum hominum ponendorum ad inueniendum & denunciandum tenentes publicas res cõmunis. R. XXVIII.

I Tem statuimus & ordinamus: q in principio officii cuiuslibet prioratus debeat fieri consilium generale: in quo eligantur alii officiales ciuitatis Esii: & i eo eligi duos homines bonos & idoneos ad procurandum: & reinueniendum bona & iura publica cõmunis dictæ ciuitatis: & omnes tenentes & possidentes de bonis ciuitatis prædictę: & qui possint accusare & denunciare coram officialibus ciuitatis nostræ: omnes occupantes & tenentes de dictis bonis. Et tales tenentes & occupantes de dictis: puniãtur in quinq Sol. denariorum paruorum: pro quali bet libraę denarioę ualoris dictæ rei occupatæ & detentæ: & rem occupatam restituat: & relasset dicto cõmuni. ¶Item statuimus & ordinamus: q Consaloñ. & priores dictæ ciuitatis: qui pro tempore fuerint: possint & ualeant cum consilio credentiæ dictæ ciuitatis: autoritate præsentis statuti dictam rem occupatam dare & uendere dicto occupãti nomine dicti cõmunis libere. Primo facto syndico & ordinato per consilium cõmunis ad hunc actum: pro precio competenti: inspecta qualitate rei: & personæ occupantis. Et stetur relationi dictorum electorum & denunciatorũ & credatur in omnibus uigore præsentis statuti. Reseruato tamen iure dictis denunciatis: si uoluerint: in reprobando dictos electos & denunciatores: si contra ius denunciassent.

¶De forma sacramẽti Iudicis Ptãtis: & ipsius officii & alioę officialiũ dicti potestatis. R. XXIX.

S Acramentũ iudicis dñi ptãtis fiat sic: & effectualiter teneať obseruare. Iuratis uos dñe Iudex facere iusticiã: & rõnẽ: i ciuilib9 & crimĩalib9: ecclesiis: uiduis: & orphãis: & miserabilib9 psonis & oib9 aliis psonis: tã maioribus: q minoribus subiectis iurisditiõi & ptãti ciuitatis Esii: & cuiuscũq alteri9 psonę ius ppetẽti ptra quoscũq ppetat: scdm statuta ipsius ciuitatis & reformationes ciuitatis Esii: & ordinamenta ipsius: sicut littera iacet. Et ubi statutũ desinit: & ordinamenta: & reformationes facta & faciẽda scdm iura cõia. Et ubi iura nõ inueniũtur loq scdm bonã psuetudinẽ: oẽs qõnes: tã ciuiles q criminales corã uestris antecessorib9 incohatas & nõ determinatas decidetis & terminabitis. ¶Ptãti ciuitatis Esii & cõi eiusdẽ ciuitatis: sanũ & iustũ psiliũ dabitis & tenebitis credẽtias dcĩ cõis ppetuas i perpetuũ: & tpales ad tps. ¶De bonis cõis: & spãliũ psonaę: furtũ: dolũ: neq fraudẽ: nõ cõmittetis: nec facietis: nec faciẽti: uel cõmittẽti psentietis. Et ad bancũ iuris sedebitis: ad iusticiã & rõnem reddendã & faciendam.

¶Et singula nostra statuta: & reformationes factas: & condendas obseruabitis toto uestro posse: si deus te adiuuet. ¶Miles uero socius domini potestatis: & Notarius maleficiorum & melefactoꝝ: & extraordinarioꝝ: iuret oĩa statuta: & ordinamenta facta & fienda quæ tractant de eorum officiis iuxta posse plenarie obseruare.

¶De syndicatu officialium forensium. R. XXX.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ Potestas ciuitatis Esii: finito suo officio teneatur & debeat: cum omnibus suis officialibus: & familiaribus: ad syndicatum stare: de gestis cõmissis & neglectis per eum: eiusq; officiales & familiam: tempore sui officii: & teneaẽ respondere pro se ipsis omnibus & singulis: & rõnẽ administrationis: & uillicationis reddere syndicis eligendis per duos confaloñ. & priores: & consiliũ credentiæ populi ciuitatis Esii: ultimo mẽse regiminis potestatis. ¶Qui syndici mittere debeant litteras per comitatum & districtũ Esii. Notificando omnibus syndicis cõmunitatibus: & singularibus personis dictoꝝ castroꝝ & locorum comitatus prædicti: syndicatũ fiendũ de potestate & eius officialibus & familia. ¶Et habere debeant tales syndici pro se ipsis: & eoꝝ notario florenum unum monetæ pro quolibet non plus: exceptis doctoribus cõuocãdis. Teneatur dictus potestas qui debet syndicari: ad dictũ syndicatũ stare quinq; diebus continuis deposito eius officio. Et dicti syndici debeãt esse tres: & unꝰ notarius: de quibus tribus: unus sit doctor ciuis uel forensis: arbitrio concilii credentiæ ciuitatis: cum salario unius floreni monetæ: & expensis: Si uero erit ciuis uel comitatiuus habeat carlenos decem: cuius doctoris consilio syndicatus regatur: & expediatur iusticia mediante. ¶Addentes ꝙ notarius syndicatorum & ipsi syndici non possint: pœna decem librarum aliquid petere uel recipere a conquerentibus cõtra officiales prædictos: nec ab ipsis officialibus se defendentibus pro mercede exaĩs & actoꝝ quorũcũq; coram eis faciẽdoꝝ: ex quo habẽt salarium depublico. Et contra ipsum potestatem: & eius officiales & familiam dari possint: & debeant petitiones: uel libelli quocunq; modo: & qualitercũq; facti ualeant & teneant. Esto ꝙ in se non habeant iuris solennitatem debitam: qui & quæ admitti & recipi debeant per dictos syndicatores: & ratione ineptitudinis non possint infringi. Sed super eis procedatur: ac si essẽt bene & recte concepti & formati: non obstantibus aliquibus in contrariũ facientibus. ¶Et dictus syndicatus potestatis & officialium & familiæ: post finitum officium: incipiat & duret per quinq; dies: de quibus intra tres dies debeant querelantes suas petitiones porrigere: elapsis uero quinq; diebus: quibus stari

buistari debent ad syndicatum dicti potestas officiales & familia die sequēti ante tertias debeant absolui uel condemnari per dictos syndicatores: pœna dictis syndicis si contrafecerint pro quolibet. XXXX. Sol. Alias dictus potestas: officiales: & familia: absoluti esse intelligantur: & sint. ¶ Item hoc generaliter statuim⁹: ꝙ prædictus dominus potestas: & sui officiales & familia qñ syndicantur: & tempore eorum accusationis uel excusationis non teneantur: nec debeant præstare aliquem fideiussorem pro eorum syndicatu: nec aliquis terrigena uel habitator dictæ ciuitatis uel comitatus possit uel debeat pro prædictis fideiubere: uel fideiussor existere: pœna contrafacienti uice qualibet. X: lib. deñ. ¶ Nec ēt possit aliquis ciuis: districtualis: habitator: procuratorio uł alio nomine: & per modum substitutionis interuenire uel comparere uel pro eorum aliquo allegare: nec eis uel alicui ipsorum patrociniū præstare: uel cū eis uel aliquo eorum ad bancum syndicatus interesse ad aliquem actum syndicatus prædicti: pœna. X. lib. deñ. dictis syndicatorib⁹ & notariis si fieri passi fuerint: pro quolibet eorum & uice qualibet de facto auferenda: & sine processu. ¶ Volumus aūt ꝙ tertia pars salarii cuiuslibet ptātis: uel rectoris: uel officialis reseruet᷑ usqꝫ ad finē dicti syndicatus iclusiue: ei soluēda in casu: quo fuerint cōndemnati cōmuni uel singularibus personis. Ac etiam dicti syndicatores petita retinere possint & debeāt: equi arnesia dicti talis rectoris uel potestatis: uel officialis: in sequestro poni: usqꝫ ad finem dicti syndicatus debeāt. Et fideiussio nulla flagitetur a rectoribus: & officialibus antedictis. ¶ Itē nullus ex officialibus antedictis potestatibus: uel rectoribus possit petere: uel peti facere: ꝙ aliquis ipsorum syndicetur intra tempus sui officii. Et si Confalo. & priores prædicti proponerēt uel proponi facerent: cadant in pœnam: tam ipsi: q̄ officiales: uel peti facientes: uel talem syndicatum acceptantes: pœna. XXV. ducatorum auri: pro quolibet: & quicquid fieret contra prædicta nō ualeat ipso iure. ¶ Addentes: ꝙ in syndicatu potestatis: uel rectoris: uel officialis cōis ciuitatis Esii: tam forensiū q̄ alioꝝ procedere possint syndicatores sumarie simpliciter: & de plano sine strepitu & figura iudicii: diebus ēt feriatis in honorē dei: oibus solēnitatibus: & substantialibus iudicioꝝ omissis sola facti & ueritate seruata: & ꝯm ius & iustitiā ꝯdēnare & absoluere teneātur dicti syndicatores. ¶ Et pn̄s statutū sit ultimū: & derogatoriū oībus aliis de syndicatu officialiū loquentibus præter uel ꝯtra formā huius statuti.

¶ De syndicatoribus dominorum priorum. R. XXXI.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ in fine officii prioratus: dictorum dñoꝝ prioꝝ: dicti dñi priores syndicentur & ab eis rō admini

ſtrationis eoꝝ officii requiratur per illos ſyndicatores & rõnatores ponendos & eligendos per ſubſequentes Conſal. & prio. & cõſiliũ credentiæ dictæ ciuitatis: die ĩgreſſus eoꝝ officii. Qui priores: finito eoꝝ officio ſtẽt ad ſyndicatũ coram dictis ſyndicatoribus: & eoꝝ ſyndicatus duret per tres dies: & bãdimẽtum fiat ſemel in ciuitate: ſi aliquis uoluerit de eis: uel de aliquo eoꝝ ꝯqueri: uel aliquid dicere ꝯtra eos. Et ſi reperti fuerint: dolum: fraudẽ: uel barattariã aliquam facere in factis dicti cõis: tpe eoꝝ officii puniãtur: pœna. XXV. lib. deñ. pro quolibet & qualibet uice: & reſtituant accepta in quadruplũ: & priuẽtur ab officio dicti cõis: & ab officio prioratus ſuſpendãtur. ❡Syndicatores uero: uel rõnatores dictoꝝ prioꝝ & Conſal. ponãtur per dictos in officio ſucceſſores: ut ſupra. Et finito eoꝝ officio: die ſequenti: faciant eos excuſare: & fidantiam dare de parendo & obediẽdo mãdatis ſyndicoꝝ: accepta fide ſequẽti die poſt eoꝝ excuſationẽ: licentientur comitatiui priores: qui reuertãtur ad domos eoꝝ: & per eoꝝ ſyndicatores die ſequenti abſoluantur: uel ꝯdẽnentur ſm eoꝝ adminiſtrationẽ: ita ꝙ ſyndicatus duret per tres dies ꝯtinuos.

❡De electione medicorum. R. XXXII.

e T ut hoĩes & perſonæ ciuitatis Eſii & eius comitatus poſſint in ſuis ægritudinibus & infirmitatibus remediũ habere: & de ipĩs ualeant reſanari: pñs ſtatutũ ordinamus: ꝙ per priores ciuitatis Eſii & ꝯſiliũ generale: ſeu per quos; in quos per dictos priores & ꝯſiliũ remiſſum fuerit: quolibet Anno in dicta ciuitate eligatur expenſis cõmunis unus bonus & expertus medicus phiſicus forenſis: & fidelis. Qui medicus ſtare & permanere debeat: & morã facere in dicta ciuitate ꝯtinue dicto anno: & ſollicite ire per ciuitatẽ ad uidendũ: & curandũ oẽs infirmos & ęgros quotiens requiſitus erit ab eis & uidebitur ꝯuenire: cũ ſalario: ꝯuentionibꝰ: & pactis: & ꝯuentionibus ſeruandis quibus fuerit in concordia: & quę fuerũt inita inter ipſum medicũ: & dictos Conſal. & prio. & ꝯſiliũ ſeu per electos ab eis. Qui medicus nõ poſſit ſe abſentare a dicta ciuitate ſine licẽtia dñoꝝ priorũ: pœna. XXV. lib. ꝓ qualibet uice. Et teneatur ẽt dictus medicus: & debeat ire in comitatũ ad uiſitandũ infirmos: ſi ab aliquo reqſitus fuerit habita priꝰ licentia a dictis dominis Conſalo: & prioribus.

❡De electione magiſtri grãmaticæ. R. XXXIII.

i Tem ſtatuimus & ordinamus. Quod cum principiũ ſit potiſſima pars uniuſcuiuſq; rei: & grãmatica ſit principiũ & fundamẽtum omnium

tum oium liberaliũ artiũ. Quod in ciuitate Esii quolibet anno Cõsal. & pri. dictæ ciuitatis una cũ ɔsilio credentiæ ciuitatis: debeant eligere & uocare unũ bonũ & sufficientẽ Magistrũ grãmaticæ: seu eligere certos ciues ad eligendũ dictũ magistrũ: qui doceat scholares: ciues: & comitatiuos sine aliquo salario ab eis percipiendo. Salariũ totũ dicti magistri sit & esse debeat: expẽsis cõis: tã tã quantitas: prout cũ dictis dñis Consal. prio. & ɔsilio fuerit in ɔcordia: seu cum eligendis & deputandis ab eis. ¶ Qui scholares toto tpe quo studẽt: sint & esse debeant exẽpti & imunes ab oĩ obseqo psonali: autoritate pñtis statuti. Sint ẽt imunes & exẽpti ab obsequio psonali oẽs qui stant ad addiscendum aliquã artẽ cũ aliquo artifice: dũ mõ stent ɔtinue ad addiscendum.

¶ De reqsitõe fiẽda d dño ptãte ei⁹: offalib⁹: familia & equo. R. XXXIIII

I Tem statuimus & ordinamus: q quolibet mense tpe cuiuslibet ptãtis ciuitatis Esii: per dños Cõsal. & prio. & Cancellariũ cõis: fiat inqsitio dñi ptãtis: & suoꝝ officialiũ: famuloꝝ & eq: quos secũ duxerit: & quos ducere debebat sm formã suæ electionis: & assignationis factæ p eũ i principio sui officii. Et si inuẽtus fuerit retinere officialem: famulũ: uel equũ minus q̃ debeat: & promiserit puniatur pro uicatioñ. in. X. lib. Pro milite & notario: in. V. lib. Pro quolibet famulo. L. Sol. Pro equo. XXV. Sol. pro quolibet & qualibet uice.

¶ Quõ & qualr denarii passadii accipiantur. R. XXXV.

I Tem statuimus & pñti statuto firmamus: q denarii passadii cõsueti ab antiquo tpe trũ: cõis accipiantur a transeuntibus p Camerariũ cõis: uel per datiarios dicti cõis: & nõ p aliũ. Et ipse Camerarius qñ p Camerariũ exigeret: uel loco sui datiarius respectiue in suos usus: teneatur dictos deñ. accipe: & i cippũ cõis mittere pñte Cãcellario cõis: & uno priore: uel saltem duobus prioribus: pœna. XX. libr. pro qualibet uice qua ɔtrafecerint priores prædicti: uel aliter accipiendo uel mittẽdo. Transeuntes uero habere & secũ portare debeãt bullettã scriptã manu Cãcel. & signatã stãpa cõis: mõ & ordine p nr̃m statutũ alibi ɔcesso & ordinato.

¶ De põdere florenoꝝ p cõe habendo in ciuitate. R. XXXVI.

I Tem statuimus & pñti statuto firmamus: q per Cancel. cõis ciuitatis Esii expensis cõis emat ur unũ pondus florenoꝝ: cũ quo

ponderentur floreni medii carri:& ẽt ponderis cõis. Et uendatur deñ pond⁹ p dños priores:& ꝯsiliũ noĩe cõis emere uolenti : pro precio qd inueniret̃ ex dicta uenditione. Qui emptor dicti ponderis teneatur oĩbus uolentibus ponderare ad dictũ pondus florenos. Et possit accipere dictus emẽs dictũ pond⁹ & ponderãs a quolibet ponderationẽ petente unũ deñ. pro quolibet floreno ponderato:usq; ad. X. floreñ.& abinde supra ꝑ qbuslibet duobus ducatis põderatis:unũ deñ.accipiat:& non ultra. ¶ Florenos uero cõis ponderet sine aliqua solutione fienda:uel accipienda:& floreni ponderati uel adiustati p deñ emptorẽ:uel ponderatorẽ ad dictũ pondus:nõ possint refutari ab aliqua persona:pœna.XX.Sol. ¶ Mercatores uero possint cum suis ponderibus ponderare florenos:quos ipsi recipiunt de eoꝝ mercantiis uel cambiant:dũmõ eorũ põdera ꝯcordẽt cũ põdere cõis:alias si discordia eẽt recurrat̃ ad deñ põd⁹ cõis. Et si dcũs põderator ꝯtrafecerit,ꝑ q̃libet uice.X.So.deñ soluere ꝯpellat̃.

¶ De referẽdariis faciẽdis:q referãt iurãtes mẽbra dei:& alioꝝ scõrum blasfemãtes dñm & gl'osam uirginẽ Mariã:& scõs ei⁹.R.XXXVII.

Statuimus & p̃nti statuto firmamus: Quod p dños Consal.& prio.ciuitatis Esii:in principio eoꝝ officii:seu regiminis eligantur in ciuitate:& in castris comitatus referendarii:qui referãt & denũciẽt dño p̃tãti & ei⁹ officialibus oẽs maledicẽtes & blasfemantes Deũ:& gloriosam uirginẽ Mariã:& eius sanctos:uel iurantes sanguinem/& corpus Dei:& glosæ beatæ Mariæ uirginis:& eoꝝ aliaꝝ membra:uel sanctoꝝ eiusdẽ. ¶ Et si dicti Cõsal.& prio.fuerint negligentes ĩponendo dictos referendarios:uel ꝯtrafecerint in pr̨dictis:puniat̃ q̃libet ipsoꝝ in.C.So. Et si dicti referendarii fuerint remissi in referendo:& negligentes: simili pęna puniãtur. Quã relationẽ facere teneantur infra.X.dies. Officiũ uero dictoꝝ referendarioꝝ duret sex mensibus:quã electionẽ uolumus in secreto:& eorũ noĩa teneri:& credatur dictis dictoꝝ referendarioꝝ cum eoꝝ sacramẽto & dicto unius testis ad minus.

¶ De elemosina facienda lectori sancti Francisci prędicãti in Ecclesia sci Floriani R. XXXVIII.

Item statuimus & ordinamus:ꝙ quolibet anno de pecunia & hauere dicti cõis:dentur & soluantur lectori sancti Frãcisci:qui erit pro tpe.VI.ducati:ad:XL.boñ.pro ducato:pro eius ꝓuisione ad hoc:ut ꝑsonæ deuotæ sint : & eaꝝ oĩone intercedat̃:ꝑ defensione

fensione & gubernatione dictæ ciuitatis: & singularium personarum eiusdē.

¶ De pœna Consal. & prio. euntium sine Cancellario: & socio: & qs eorum sit prior. R. XXXIX.

i Tem statuimus & ordinamus: q; de quattuor priorib⁹: sit & esse debeat un⁹ eorum: q nominet C ōs. & sit prior dcōrum priorum: apud quem uexillū cōis Esii sit & esse debeat: & eum manu teneat & gubernet in uera fidelitate sanctæ matris Ecclesiæ: & sanctissimi dñi nrī D. Leonis. pp. X. & suorum successorum: & Rectorum in prouincia Marchię suorum: & in pacificum statū dictæ ciuitatis Esii: & eius comitatus & districtus. ¶ Item q; nullus priorum prædictorum possit & ualeat ire solus per ciuitatē: nec ire ad palatiū dñorum priorum sine societate: sed simul cum sociis & Cancellario: uel saltem cum uno socio uel Cancellario cōis. Nec ipsi possint bibere uel comedere in aliqua domo uel taberna spāli alicuius de dicta ciuitate. ¶ Quorum quidem priorum comitatiui debeant stare de nocte in palatio: & ibidem dormire continue durāte eorum officio: sub pœna. XXV. lib. deñ. ¶ Liceat tñ dictis prioribus de comitatu aliqñ ire domū pro suis negociis peragendis cum lictia dictorum Consal. & prio. eorum sociorum.

¶ De forma sacramenti Cancellarii: seu notarii reformationum ciuitatis Esii. R. XL.

s Tatuimus & ordinamus: q; Cācellarius cōis seu Notari⁹ reformationum ciuitatis Esii: iurare debeat & teneatur: uigore pñtis statuti: de scribendo oēs & singulas propositas fiendas in ꝯsilio generali & credentiæ dictæ ciuitatis: per dños potestatem: Consal. & prio. eiusdem ciuitatis. Et dicta consiliariorum. reformationes & deliberationes: oium consiliariorum: generalium & specialium dictorum consiliariorum scribere ad librūq; mittere. Et oēs introitus & exitus Camerariorum & massariorū dictæ ciuitatis scribere: & credentias dicti cōis retinere secrete perpetuas in perpetuū: & tpales ad tps: in quolibet consilio stabitis psonaliter: in domibus dominorum priorum & Consal. morabimini: cum eis ad unum panem: & unum uinum: & unam uitam: & omnia obseruabitis: quæ ad uestrum officium espectant: & prout continentur in statuto loquenti de uestro officio: si deus te adiuuet: ad sancta dei euangelia corporaliter tactis scripturis obseruabitis.

¶ De modo retinendi per dominos Confal. & prio. in eligendo syndicatores potestatis. R. XLI.

h Ac pñti ꝯstitutione firmamus:ꝙ tpe cuiuslibet potestatis: uel alterius officialis.dñi Confal. & prio.ciuitatis Efii:qui erunt ꝓ tpe:una cum ꝯsilio credentiæ:teneantur & debeāt per octo uel quinq; dies:ante finem officii dñi potestatis Efii: & suoꝝ officialium:uel alterius officialis:eligere & ponere syndicos:aut rõnatores: & unũ bonum & sufficientem Notarium ciuem:uel comitatiuum:ad syndicãdum & rõnandum potestatem: & suos officiales: & famulos:uel alios quoscũq; officiales dictæ ciuitatis terrigenas:uel forenses:cũ salario declarato: ut patet supra dictis syndicis & notario. Qui syndici seu rationatores:teneātur iurare ad sancta dei euangelia manu corporaliter tactis scripturis prædictũ syndicatum & rõnem bene & fideliter requirere operari & exercere toto eoꝝ posse. Et que rimoniam de dicto potestate & eius officialibus: & alioꝝ officialibus audire: & iusticiam facere oĩbus conquerentibus de eis. Et si negligentes:remissi: uel culpabiles in prædicto eoꝝ officio fuerint exercendo:puniantur pro quolibet syndico in.XXV.lib.deñ.cõi Efii applicandis de facto.

¶ De modo faciendi inuentarium rerum cõis sedentiũ in palatio & domibus officialium nostræ ciuitatis. R. XLII.

i Tem statuimus & ordinamus:ꝙ quibuslibet sex mensibus regiminis nostri potestatis:uel alterius officialis:fiat unum inuentarium: & scribatur per Cancellarium cõis: uel per alium qui deputabitur per dños priores: & Confal. in quo scribantur lecti lecteriæ scãna:massaritiæ oẽs cõis: & quæ assignātur dictis officialibus. ¶ Et ita in fine tpis officii dictoꝝ officialium:recipiantur dictæ res per inuentarium: prout eis assignatę fuerunt. Et si aliqua res dictis officialibus assignata non restitueretur per eos: & mala consumptione cõsumpsissent:uel malo modo deuastassent:tunc teneantur restituere emendationem dictarum rerum in cõi.

¶ De ꝯfinib⁹ & publicis reb⁹ cõis reinueniẽdis & reapphendẽdis. R. XLIII.

i Tẽ statuimus & ordinamus:ꝙ quolibet anno de mense Septẽbris:siue Octobris:per dños. Cõfal. & prio.ciuitatis Efii:eligantur quattuor hoĩes antiq;:u3.duo ciues: & duo comitatiui: & plures si eis uisum fuerit:boni & legales: & scientes confinia ciuita-

tis & comitatus Esii prædicti. Qui teneant & debeāt ire: una cū dño ptāte: uł aliquo ex eius officialibus: & uno uel duobus prioribus ad reuidendū ꝯfinia ciuitatis & comitatus publica: & res cōis apprehensas p nr̃os ciues uel comitatiuos: aut nr̃os uicinos: uel alias spāles psonas. ad reuidēdū dcā ꝯfinia: & reapphendendū: & determinandū noīe cōis: cū debito ordine: & forma iuris: iura publica & res publicas dicti cōis apphensa uel apphensas & occupatas ab aliqua spāli psona: uel uniuersitate: dūmō añ dcām inqsitionē determinationē: uel rephēsionē fcām p nr̃m cōe reqrant p lr̃as publicas uel ambasiatores cōis terræ & castra nr̃a uicinia: q̃ ueniant ad uidendū dcām inqsitionē: determinationes uel reapphēsiones dcārū reꝝ & ꝯfiniū. Et debeāt dcī quattuor hoīes antiq ducere secū una cū dcīs ptāte & prioribus octo iuuenes ciues & comitatiuos: quos doceant dicta ꝯfinia: & ad memoriā ponāt reinuenire p futuris tpibus Et si ptās fuerit negligens in prædictis puniatur pœna. XXV. libr. deñ. si prædicta non fecerint obseruari.

¶ Quod tpa rogationū & letaniaꝝ ab oīb⁹ custodiant. R. XLIIII.

i Tē dicimus & ordinamus: q̃ tpa rogationū: seu letaniaꝝ p oēs & singulos de dicta ciuitate Esii & comitatu debeant solēniter custodiri: & q̃ nullus artifex uel quis alius debeat de mane usq ad horā tertiaꝝ tpe supradcō stationes seu apotechas aptas tenere: seu aliqd laboreriū exercere: sub pœna XXV. Sol. Et ptās teneat die pcedenti de sero facere pconizari & gridari p totā ciuitatē & comitatū in locis cōsuetis ꝯtinentia hmōi statuti. Et q̃ oēs: tā masculi q̃ mulieres debeāt ꝯuenire apud ecclesiā epatus maiorē ecclesiā dictę ciuitatis uł castroꝝ de mane & processionaliter ire p totā ciuitatē & castra post clericos & religiosos: ut moris est: & illa dies pro feriata quo ad omnem actum iudicialem scriptū habeatur.

¶ De arbitrio consilii generalis. R. XLV.

h Ac perpetua lege sancimus: q̃ quodcūq p dños Cōsa. & prio. q p tpe fuerint: uel p ptātē: uel rectorē dictę ciuitatis seu ei⁹ uicariū de ꝯsensu dñoꝝ Cōsa. & prio. in dcō ꝯsilio fuerit ppositū: & in eo fuerit reformatū: uel saltē p duas ptes ꝯsiliarioꝝ pñtiū ualeat & teneat: ac si p totū ꝯsiliū fuerit ordinatū. Et q̃ dcm̃ ꝯsiliū habeat ptātē: & bailiā reformandi: & ꝯstituendi oīa: quę p dictos dños Cōsa. & prio. uł ptātē: uł ei⁹ uicariū ī dcō ꝯsilio pponeret: ac si p totū plamtū fieret: & deliberatū eēt: dūmō ꝯtra libertatē & statū sanctæ matris ecclesiæ non sit.

¶De officio aduocati & syndici cõis ad causas. R. XLVI.

S Tatuimus & ordinamus:q ad defendendũ iura & cãs cõis:ac ẽt ad agendũ & inueniendũ iura dicti cõis:eligatur unus aduocatus bonus & expertus:& constituatur unus syndicus per cõe in consilio generali:qui teneatur defendere & prosequi cãs cõis:tã in agendo q̃ in defendendo:habeant dicti aduocatus & syndicus generale & speciale mandatũ ad cãs & ad quẽlibet actum cãrum:cum plena libera & generali administratione circa prædicta:ac si publicum haberent mandatũ:tam in agendo:q̃ in defendendo in principali cã appellationũ:& eoꝝ officium duret uno anno:& plus & minus:prout dictis dñis Consal.& prio. & ꝯsilio placuerit:cum salario quod fuerit ordinatum per prædictos dños Cõsal.& prio. & consilium credentiæ.Qui aduocatus ad minus sit ætatis triginta annoꝝ:& syndicus ẽt dictæ ætatis ad minus.Et teneantur librum seu inuentarium facere de omnibus & singulis cãis:& q̃õnibus cõis & dimittere successoribus suis.

¶Quod potestas teneatur portare unum pallium ad Ecclesiã sancti Floriani in suo aduentu R. XLVII.

I Tem statuimus & ordinamus:q quilibet potestas ciuitatis Esii tpe sui aduentus ad regimen dictæ ciuitatis:teneatur & debeat unum & idoneum pallium offerre Ecclesiæ sancti Floriani protectoris & gubernatoris dictæ ciuitatis:ualoris ad minus.C.So. pœna & bãno.XXV.lib.deñ.de suo salario cõi prædicto applicandoꝝ: quotiens fuerit ꝯtrafactũ.Et nihilominus dictum palliũ superius declaratum assignare & tradere Ecclesiæ antedictæ.

¶Quod nulla persona emat bona uel de bonis qui aufugerit castellaniã dictæ ciuitatis uel districtus. R. XLVIII.

I Tem dicimus & ordinamus:q nulla persona emat uel emi faciat bona imobilia:ab aliquo uel aliquibus:qui uel quæ aufugerint castellaniam dictæ ciuitatis:uel eius districtus: & relinquere habitationẽ dictæ ciuitatis uel districtus.Et cessando facere in dicta ciuitate & comitatu obsequia personalia & realia condecentia.Et quicũqꝫ emerit:uel emi fecerit contra dictam formã perdat rem & preciũ:& res empta uel emptæ applicent̃ cõi prædicto.Et nihilominus.XX.lib.deñ. ꝓ bãno cõi prædicto ꝓsoluat.Et hoc statutũ locum habeat in præsentibus & futuris.

¶Quod calceolarii

¶ Quod calceolarii habentes coriam in calcinariis non teneantur custodire festum. R. XLIX.

Item dicimus & ordinamus: quod calceolarii ciuitatis Esii: qui habent coriamen in calcinariis seu uallato: non teneantur festũ custodire aliquod: exceptis festiuitatibus Paschatis. Natiuitatis dñi: & festiuitatibus sanctæ Mariæ: statuto aliquo non obstante.

¶ De electione notariorum banci. R. L.

Item statuimus & ordinamus: quod oẽs notarii qui exercent artem notariæ: debeant imbussulari: & quod debeant esse duo notarii ad ciuilia deputati: qui debeant sedere ad bancũ iuris ad scribendũ acta iuridiciaria: & debeãt extrahi de duobus mẽsibus in duos menses: secundum ↄsuetudinẽ hactenus ordinatã: una cũ aliis offalib⁹ ĩ ↄsilio gñali.

¶ De ĩbussulatione capitaneorum castrorum comitatus Esii. R. LI.

Statuimus & ordinamus: ac ẽt reformamus: Quod dñi Cõsal. & prio. pñtes: & qui pro tpe fuerint: una cũ ↄsilio credentiæ teneãtur & debeant imbussulare: oẽs capitaneos & officiales dictæ ciuitatis: & eius comitatus: quos decreuerint idoneos: ꝑ trãsmittendo eos ad exercendũ eorum officia in dicto comitatu. Et illi qui fuerint extracti ad dicta officia: non possint renunciare: nisi de euidenti cã: quã dicti Consal. & prio. admittere possint eorum arbitrio. Et dicta cã existente: alius mõ prędicto extrahatur successiue usquequo sup hoc ꝓuisum fuerit. Qui sic extract⁹ in tali officio stare possit & debeat p sex menses: & ultra usque ad successoris aduentũ cũ effectu & non ultra: cũ salario: & emolumentis: ꝓut ordinatũ fuerit. ¶ Itẽ nõ possit aliqs dictorum capitaneorum sic transmissus recedere: & se absentare a dicto officio: sine expressa licentia dñorum Consal. & prio. dictæ ciuitatis: uel quattuor hoĩum positorum ad regimen dictorum castrorum. Sed si dicti capitanei uoluerit pnoctare; non possint se absentare sine licentia dictorum dñorum Cõsal. & pri. pęna. x. lib. ꝑ quolibet & qualibet uice: & ĩ quolibet casu pdictorum capita. ¶ Insup addim⁹: quod dicti capitanei & eorum offãles nullã aliã iurisditiõem ꝓsumãt exercere ĩ ciuilib⁹ causis: ultra sũmã. C. So. nec ẽt ĩ maleficiis: ul' mistis causis directe uel idirecte: ẽt ↄtra nõ ꝓsequẽtes appellationem aliquid faciant uel ab eis exigant: etiam si a superioribus ꝗ͂ haberent: sub pœna. C C. librarum communi Esii applicandarum de facto per potestatem & iudicem ciuitatis Esii: qui si negligentes fuerint eandem pœnam incurrant tempore

ſyndicatus ab eis retinendã uel exigendã:qui etiã teneantur ſuam & cõis Eſii iuriſditionẽ ꝯtra dcõs capitaneos defendere & mãutenere & curare cũ effectu nẽ ſe ultra ſũmã.C.Sol.in ciuilibus intromittant: & hoc ne præiudicẽt dicti ꝑtãtis iuriſditioni & ledant ius ciuitatis in capitibus Sol.

¶De ambaſiatoribus cõis:& eoꝝ ſalariis deputandis. R. LII.

I Tem ſtatuimus & ordinamus.ꝙ quilibet q fuerit electus creatus:uel deputatus p dños Confal.& prio.in Ambaſiatorẽ cõis & iuerit in ambaſiatorẽ in aliqua ambaſiata cõis:ſeu ꝑ cõi:teneatur & debeat iurare in prima die qua fuerit in ambaſiata:ipſam ambaſiatã & oẽs alias quas fecerit pro cõi:facere bona fide:& ſine fraude: & aliqua ſua negocia nõ tractare:nec alterius:quę ambaſiatã cõis ĩpediãt:nec ĩpetrare aliqd ꝯtra dictũ cõe tpe ſuæ ambaſiatæ. Et ambaſiatæ quę cõmode fieri poterũt p lrãs cõis:fiant ſine ambaſiatore.Sed ſi p lrãs fieri nõ poſſẽt cõmode & expedierit ꝙ mittat̃ ambaſiator:fiat forma ambaſiatę ambaſiatori:quã portare debeat in ſcriptis ſigilli tñ cõis munimine cõitam. Et ambaſiator formã ſuæ ambaſiatæ ſibi ſcriptã & ſigillatã mõ prædicto portare teneatur. ¶Itẽ ſi alicui ex dictis dñis prioribus iniunxerit ire ꝑ factis cõis teneat̃ ſimiliter ire: niſi ſe pro equo ac ĩpedimento ꝓbabili excuſaretur. ¶Et ſiquis iuerit & aliquid amiſerit: uel pdiderit:cõe ſibi reſtituere teneatur infra menſem: poſtq̃ ꝯſtiterit rem pdidiſſe: & ſtetur iuramẽto pdentis uſq; in quãtitatẽ quatraginta Sol.ſi aliter ꝓbare non poſſet. ¶Si aũt equus quẽ duxerit pditus ſuffrac⁹ uel magagnatus in ambaſiata cõis extimationẽ ipſius q̃ ualebat tpe amiſſiõis uel ductionis factæ ſup hęc bona & legitima probatione:cõe ſibi reſtituere teneatur. ¶Et ſi electus ad dictã ambaſiatã fiendã pro cõi non iuerit:ut ſibi iniũctũ fuerit:niſi excuſationẽ iuſtã pſonæ:ſiue equi habuerit:ut ipſam excuſationẽ corã dictis dñis non oſtenderit:pœna.X.lib.ꝯdẽnetur:& ſoluere teneatur. ¶Qui quidẽ ambaſiatores habeant & habere debeant ꝑ eoꝝ ſalario:& equis eorum:ſfm ꝙ fuerit ordinatũ per dictos Confalonerium & priores: & conſilium credentiæ.

¶De modo mittendi poteſtatem:uel aliquem ſuorum officialium pro ambaſiata communis. R. LIII.

P Oteſtas:uel aliquis alius officialis mãdato dñoꝝ Cõfa & prio. ciuitatis Eſii extra ciuitatẽ & diſtrictũ Eſii mitti in ambaſiatorem cõis ire & pernoctare non poſſit:niſi urgẽtiſſima de cauſa: & tamen

& tamen non habeat:nec habere debeat salarium aliquod:nisi expensas. Non absentet autem : nec pernoctet absq; licentia domini Rectoris Marchiæ: poena in constitutionibus contenta.

De poena potestatis & aliorum officialium absentantium se a ciuitate Esii sine licentia. R. LIIII.

q Vod dn̄s potestas:uel sui officiales:nec alius officialis forensis dictæ ciuitatis:nō possit nec dēat se absentare durāte tp̄e eo℞ officii a dicta ciuitate pernoctando sine licentia consilii generalis uel credentiæ:uel dn̄o℞ Confal.& prio. dictæ ciuitatis:nisi haberent mandatū dn̄i Rectoris Marchiæ:uel alicuius ex iurisditione curiæ generalis dicti Rectoris. Si aūt se absentauerit alio mōq̄ debito mō:uel absq; licētia dn̄i Rectoris Marchiæ:uel ut supra dcm̄ est:Si fuerit potestas i. XXV. lib. Vicarius in. X. lib. Quilibet alius officialis in. C. Sol. pro famulo quolibet absentante quatraginta Sol.den̄.paruo℞ pro quolibet prędicto℞ & qualibet uice:soluere teneatur in cōmuni.

De habendo unum capsettum pro cōmuni:ubi reponantur priuilegia libri & iura communis. R. LV.

i Tem statuimus & ordinamus:q̄ oīa priuilegia & iura cōis reponātur in archiuio;qd positū est in sacristia Epatus dictæ ciuitatis Esii:& feretur & claudatur tribus clauibus. Quarū una sit apud dn̄os Confal.& prio. Alia apud Priorem canonico℞: Alia apud unum ciuē legalē prout placuerit ꝯsilio credentiæ:Confa.& prio. dictæ ciuitatis:& dictū Archiuiū non possit aperiri:nec aliqd inde cā copiandi extrahi:uel i eo aliqd reponi:nisi de ꝯsensu dn̄o℞ Cōfa.& prio.& nisi p̄ñtibus duobus ex dictis dn̄is prioribus & eo℞:& dicti cōis Cancellario. Quo℞ priuilegio℞:& alio℞ iuriū reponendo℞ in dicto Archiuio fiat unū inuentarium;in quo scribantur oīa priuilegia:& alia iura cōis seriatim:& dictū inuentarium scribatur per unum notarium ciuem dictæ ciuitatis bonum & legalē & sufficientem:uel Cancellarium communis:prout dominis Confalonerio & prioribus:una cum consilio credentiæ uidebitur:Et conseruetur per illum qui deputabitur:per prædictos dominos & consilium: ad hoc ut iura cōmunis melius conseruentur & gubernentur. Et potestas qui est: & pro tempore erit faciat prędicta obseruari:poena decem librarum dicto potestati:& sub uirtute præstiti iuramenti.

De electiõe Camerarii cõis:& eius officio & administratõe. R. LVI.

I Tem statuimus & p̄nti statuto firmamus: ꝙ electio Camerarii fiat & fieri debeat:de uno bono legali & sufficiēti uiro:q ad minus hēat in bonis ualorē Mille florenoꝝ monetæ: q sit ciuis dictæ ciuitatis p dños Cõsal.& prio.& ꝯsiliū credentiæ dictæ ciuitatis.Et q electus fuerit p p̄dictos sit & itelligatur esse legitimus Camerarius. Qui q dē elect⁹ p maiorē ptē p̄dictoꝝ dñoꝝ Cõsal.& prio.& ꝯsilii fuerit nominatus & electus. Apud quē Camerariū ueniant:& uenire debeāt oēs itroitus cõis:tā collectaꝝ ꝙ̄ ꝯdēnationū:& aliaꝝ quarūcūq; reꝝ. Et dictus Camerarius dēat dictos itroitus bene & fideliter custodire:& saluare:& gubernare:& ĩpositā seu collectā:q̃ fuerit ĩposita ꝓ uno facto : uel ꝓ una solutione fienda alicui psonæ:nō possit:nec debeat in aliā solutionē ꝯuertere:uel utilitatē expendere:nisi ꝓ illa tm̄ solutione ꝓ qua ordinatū:seu deliberatū fuerit iā solui:pœna.C.So.den.ꝓ qualibet uice.Et nihilominus si ꝯtrafecerit alr̄ expēdendo:uel in aliud ꝯuertendo:teneať & debeat tantā pecuniā soluere de suo ꝓprio illi cui debebat fieri dicta solutio:&ꝓ quo deliberata fuerat.S.dicta imposita.Saluo & reseruato:nisi fuerit deliberatū p ꝯsiliū gn̄ale:uel plamētū:ꝙ ĩposita facta ꝓ una solutiõe:expēdať in aliā solutionē:& tūc ad aliq̄ pœnā dictus Camerarius nō teneať. Addiicientes huic p̄nti stõ:ꝙ oēs introitus & exitus fiant per apodissam scriptā manu cancellarii:& subscriptā manu cõfalonerii:uel alicuius eius sotii:uel sigillatā sigillo cõis. Addētes ꝙ dūs Camerari⁹ ĩ pricipio sui officii : teneať dare idoneū fideiussorē de bn̄ & legalr̄ suū offm̄ exercēdo & sine fraude aliq:d q̄ istr̄m fiat māu cācellarii & repõať in libris cõis.

De ratione reddenda per Camerarium cõmunis. R. LVII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ Camerarius cõis in fine sui officii & antea:si fuerit uisum dñis Cõsal.& prio.& ꝯsilio generali dcē ciuitatis:teneatur reddere rõnē suæ administrationis : & officii illis massariis.& personis positis p dictos dños Consal.& prio. & ꝯsiliū credentiæ ad reuidendū dcām rõnē de oībus introitibus & exitibus dicti cõis:& q̃ ad eius manus puenerūt.Et si p p̄dictos inueniret aliqd hr̄e se facta sua rõne:illud qd sūpsit restituat massario subsequēti: post eū posito, ad dcm̄ offm̄ ifra scdm diē.Et si dictus Camerarius fuerit negligens & remissus in exercendo & opando dcm̄ offm̄ subiiciať pœnæ.XXV.lib. Si uero fraudauerit aliquā pecuniā cõis subiiciať:& puniať pœna ꝯtenta in statuto: i tertio libro posito sub Rub.De pœna officialiū defraudātiū hauere cõis.

Explicit liber primus de regimine.

¶ INCIPIT SECVNDVS LIBER DE CIVILIBVS.

¶ De officio & iurisditione Potestatis & Vicarii in ciuilibus causis. R. Prima.

Otestas eiusq; Vicarius:seu iudex coniunctim:seu diuisim sint & esse intelligantur ordinarii iudices in qualibet cã iudicio & negocio ciuili. Et habeant statuti huius autoritate ordinariã iurisditioné: & plenissimam potestatem: & bailiam ciuiles causas: & negocia audiendi: cognoscendi: & terminandi precepta: & decreta iterpretãdi: & ea quæ sint mixti imperii exequendi: & generaliter omnia & singula gerenda & facienda: tam in procedédo: q̃ in cognoscendo: & terminando quæ in prædictis exiguntur: aut ad ipsa pertinere ualerent per ciuitatem Esii & eius comitatum: fortiam & districtũ: habeatq; Potestas & uicarius pro suo officio exercendo facultatem imponendi & exigendi pœnas usq; ad quantitatem lib. X. deñ.

¶ De in ius uocando in ciuilibus causis. R. II.

S Tatuimus & ordinamus: q; quicũq; laicus habitator ciuitatis Esii ad iudicium semel ad domum uocatus non uenerit: possit pronunciari contumax: & contra ipsum procedi: tãq̃ contra cõtumacem: si quantitas: uel res petita contra ipsum: esset. XXV. Sol. uel eiusdem ualoris: uel infra. ¶ Si uero quantitas uel res petita esset maioris ualoris: iterum semel uocetur si habitat in ciuitate esii. Quibus duabus uicibus uenire debeat: nisi habuerit iustum impedimentum. ¶ Si uero citat⁹ fuerit personaliter: unica sufficiat citatio: ad constituendum ipsum contumacem. Et q; dictæ duæ citationes factæ domi fieri debeant per téporis interuallum: nec possit fieri una die pro eadé die: & fiat una die pro alia in ciuitate. Et prædicta locum habeant in citationibus factis ante litem contestatam. In hiis uero; quæ fuerit postea: unica sufficiat citatio. ¶ Si uero non habitauerit in ciuitate: sed extra in eiusdem tamen comitatu & districtu semel tm̃ personaliter: uel ad domum citetur a principio cum termino trium dierum: & ultimo die dictorum trium dierum: debeat citatus in comitatu comparere: & non ultra. ¶ Vel si habitationem non habuerit in ciuitate uel comitatu ad fenestras palatii dicti cõmunis: siue in publica audientia: per bánitorem dicti cõis esii bina citatione per interuallum temporis: cum affixione cedulæ in muro audientiæ prædictæ: subscriptæ manu propria scribétis. Quæ cedula ꝑtineat

E

diem:coram quo compareat actor nomen citati: & eius ad cuius petitionem fit citatio:siue procuratoris ipsius:& qñ:& sub compendio cãmiquare citatt & nomen nuntii citantis seu bãnientis sono tubę:in dicta citatione pręmisso.

¶Et si citatus non comparuerit legitime per se:uel per procuratorem:habeatur pro contumace:& iudex ipsum ad petitionem citari petentis teneatur & debeat contumacem pronunciare:& procedere ad bãni dationẽ ı captionem pignoꝶ:uel missionẽ in possessionem prout placuerit ipsi agenti dicto ꝯtumace ad prædictos actus:uel aliquẽ ipsoꝶ ulterius nõ citato:& una uia electa nõ præiudicet quin ad ipsaꝶ alteram possit redire. Et de ꝑdictis citationibus stetur & credatur baiulo seu bãnitori communis esii referenti.

¶De forma comparitionum. R. III.

Statuimus & ordinamus:ꝙ si quis citatus uoluerit suo:uel alieno nomine cõparere teneat̃ expectare usqȝ ad secessum iudicis a bãco:uel usqȝ ad aduentũ partis aduersę in iudicio quo casu.ut. si pars pñs fuerit in iudicio ı teneatur cõparens partẽ aduersam requirere. Et in casu quo pars aduersa non esset in iudicio ı teneatur cõparens usqȝ ad secessũ iudicis expectare.& in secessu iudicis:eius ꝯparitio admittatur. Et si fuerit ꝯtumax non audiatur:nisi primo refectis expensis legitimis.

¶De non proponendo actionem in libello:& ꝙ ciuilis & criminalis qõ possit simul:& in eodem libello intentari. R. IIII.

Statuimus & ordinamus:ꝙ nemo proponere teneatur:uel dẽat in libello:siue petitione nomen actionis:sed sufficiat certum factum:seu certã cãm proponere:super qua certa possit ferri sñia: non obstante inepta ꝯclusione libelli:siue petitionis:& ꝙ quilibet possit in eodẽ libello:& in eodẽ tpe ciuilem & criminalem actionẽ intentare ex eodẽ facto descendentem. In libello tñ appellatorio possit appellans & ei liceat dicere sñiam nullã:& si qua esset appello. Et in appellatione ab interlocutoria uel grauamine non teneatur appellans aliquas causas grauaminis: seu nullitatis exprimere:imo quascũqȝ cãs prosequi possit corã iudice appellationum:etiam non expressas.

¶De cõpromissis fiendis inter infrascriptas personas. R. V.

Statuimus & ordinamus:ꝙ in cũis qõnibus litibus seu controuersiis;quæ erunt de mercatoribus:seu occasione mercãtiaꝶ:& consanguineorum

consanguineorum & affinium: & inter consanguineos & affines usque in quartũ gradũ inclusiue de iure canonico cõputandũ: uertentibus corã quocũque officiali cõis Esii: teneat ipse officialis fieri facere cõpromissum in duos cões amicos uel plures arbitrio iudicis: de iure & de facto in procedendo & terminando in cã quæ non excedat quantitatẽ. X. florenorum: habito respectu ad bonam & ueram æquitatẽ. Et si ipsi arbitratores discordarẽt iudex seu ptãs Esii teneatur tertiũ arbitratorẽ eligere partibus non suspectũ & dare infra quinque dies: qui uel maior pars prædictorum teneantur infra. XV. dies proxime subsecuturos diffinire prędictam cãm. Si uero causa excederet dictam quantitatem: tunc cõpromissum fiat de iure & de facto in procedendo: in terminando uero de iure. Et si aliqua partium peteret ꝯsilium sapientis super snĩa seu laudo uel arbitramento per dictos cõpromissarios ferẽda: tunc iudex seu ptãs Esii facto prius puncto cõi teneatur mittere ad instantiã petentis pro ꝯsilio sapientis nemini partium suspecti: sumptibus & expensis ambarum partiũ: & ẽm dictũ ꝯsilium prefati cõpromissarii snĩam seu laudum uel arbitramentũ ferant & terminent. Et idẽ quod supradictũ est: intelligatur & fiat de cãis: & in cãis orphanorum: pupillorum: uiduarum: & miserabilium personarum. Et prædicta locum habeãt semper & ubique nisi dicta cã seu lis uel qõ ałs esset finita per snĩam laudũ uel arbitramentũ: uel nisi esset qõ de re liquida: quia tunc cõpromissum fieri prohibemus. Quod quidem laudum snĩa uel arbitramentũ lata uel latũ ẽm modum superius enarratum: per iudicem mandetur executioni in cã non excedẽte quantitatẽ. X. florenorum: habita fide de arbitratoribus uel arbitris dicentibus sic se fuisse arbitratos: licet aliqua scriptura nõ sit facta de dicto laudo: snĩa uel arbitramento: & hoc nisi fuerit appellatum uel petitũ reduci ad arbitriũ boni uiri. ¶ Ideque uolumus obseruari de qõnibus uertentibus inter bubulcos: sed si excedat summã. X. floreñ. ẽt uolumus quod iudex non aliter snĩam: laudũ: uel arbitramentũ exequatur: nisi prius per partem producatur in publicam & autenticam formam: quę cã maior per dictos arbitros infra unius mensis spatiũ debeat terminari: possintque arbitri uel arbitratores prædicti: pro eorum salario recipere ab obtinente & uincente illud salariũ: quod est per aliud statutũ cõstitutum & ordinatũ aduocatis & procuratoribus & expensis legitime factis per arbitros. Et prædicta locũ habeant: si fuerit petitũ cõpromitti per aliquam partium usque ad publicationẽ testiũ seu processus exclusiue & non aliter.

¶ De feriis & feriatis diebus. R. VI.

q Voniã sunt præcepta dei ultra oẽs alias leges seruanda: & inter alia pręcepta pręceptũ est ut sabbata colamus. Iccirco statuimus

& ordinamus: ꝙ iudices dñi ptãtis: & alii officiales ciuitatis E ſi non teneant' nec debeãt diebus ac feſtiuitatibus infraſcriptis ius reddere: uel aliquem actũ legitimum facere: exceptis in cauſis in quibus a iure cõi talibus diebus feriatis fieri & agitari per iudicẽ & coram ipſo permittatur. Sed oĩno infraſcriptis diebus & feſtiuitatibus eoꝝ officia ſileant. uꝫ. quolibet die dominico: in feſto natiuitatis & uigiliȩ dñi noſtri Ieſu Chriſti: & p octo dies poſt dictum feſtum: & in dicto feſto. Et per octo dies ante feſtũ paſcatis reſurrectionis dñi noſtri Ieſu Chriſti. Et per octo dies poſt dictum feſtũ. In feſto circũciſionis. In feſto epiphaniæ. In feſto pentecoſtes; & per duos dies poſt dictũ feſtum. In feſto aſcẽſionis dñi. In feſto corporis Chriſti & in die prima. In feſtiuitatibus beatæ Mariæ uirginis. In feſto cõceptionis Virginis. In feſtiuitatibus apoſtoloꝝ. In feſtiuitatibus euangeliſtaꝝ. In feſto oĩum ſanctoꝝ. In feſtiuitatibus ſanctȩ crucis. In feſto ſancti Michaelis. In feſto ſancti Angeli. In feſto ſancti Laurẽtii. In feſtiuitatibus ſanctoꝝ Saluatoris: ſancti Septimii: & ſancti Floriani. In feſto ſancti Nicolai. In feſtiuitatibus ſancti Dominici confeſſoris: ſancti Petri martyris: ſancti Auguſtini: ſancti Hieronymi: ſancti Gregorii: ſancti Ambroſii: ſancti Franciſci: ſancti ioãnis Baptiſtæ: ſancti Antonii de Vienna: In feſtiuitatibus ſanctæ mariæ Magdalenæ: beatȩ Catharinæ: beatȩ Luciȩ: & beatæ Margaritæ. Item a die ſabbati carnis priuii: uſ ad ſecundam diem quadrageſimȩ excluſiue. Itẽ i dieb' quadrageſimalib' nõ ſedeãt niſi ſemel i die de mane tm̃ uſ ad nonã. Itẽ qd feriæ meſſiũ durent & durare debeant per quatraginta dies ꝯtinuos: & feriæ uindemiaꝝ durẽt per quatraginta dies ꝯtinuos indicendæ per dños Conſal. & prio. & per eoꝝ bullettinũ ſꝫ ꝯgruitatẽ tpuꝫ. Itẽ dies nundinaꝝ ſanctæ Mariæ plani per octo dies ante: & p octo dies poſt dictũ feſtũ. Itẽ dies nundinaꝝ ſancti Floriani: & per octo dies ante: & p octo poſt dictũ feſtũ: ob honorem dictaꝝ feſtiuitatũ ſint feriatæ. Poſſint tñ in quolibet ſupradictoꝝ dieꝝ fieri citationes & cõmitti pro die nõ feriata. Et prædicta locum habeant in ciuilibus cauſis tm̃: in criminalibus uero quolibet die ſiue feriato in honorẽ dei ſiue pp ferias repentinas ſiue ob meſſes uel uindemias poſſit procedi. Et ſi ꝯtra prȩdicta uel aliquod prȩdictoꝝ factũ fuerit ipſo iure non ualeat. Saluo qd in cauſis mercatoꝝ ſeu occaſione mercantiæ: pupilloꝝ: orphanoꝝ: uiduaꝝ: & aliaꝝ miſerabiliũ perſonaꝝ arbitrio iudicis cognoſcendaꝝ quolibet tpe ꝓcedi poſſit: diffiniri: terminari: executioni mandari: tpe feriato: dũ tñ non feriato in honorem dei. Item in cauſis alimentoꝝ & ſalariis laboratoꝝ: aduocatoꝝ: procuratoꝝ: & notarioꝝ: ciboꝝ: potuum datorum ab hoſpitibus & tabernariis forenſibus & terrigenis: & in cauſis uertentibus inter ciues & forenſes: famulos & patronos: & uẽdicet ſibi locũ in pſentib': præteritis: & futuris: & quibuſlibet diebus fieri poſſit corã iudice ptãtis. Itẽ

ſemper dies

semper dies ueneris post nonas sit & esse intelligat in causis ciuilibus propter allegationes feriata:& teneant iudices potestatis semp in ipsa die post nonas facere copiam sui quibuslibet uolentibus ad ipsos accedere:& audire allegare uolentes in causis quibuscunq; coram eis.

¶De litis contestatione:& qualiter fiat. R. VII.

STatuimus & ordinamus:q; si in aliqua causa requiratur litis cō testatio per ius cōmune:uel municipale: & actor uel reus fuerit citatus personaliter semel uel bis ad domum:ut ueniat ad litem contestandum:& non uenerit in termino sibi assignato:tunc lis habeatur pro contestata:perinde ac si partes praesentes fuissent coram iudice:& litis contestationem legitime fecissent. ¶Si uero se p̄sentauerit legitimatis personis:iudex teneatur & debeat ad petitionem actoris uel rei pręcipere ambabus partibus:uel suis procuratoribus:q; per totam illam diem debeant litē contestari in causa praedicta. Et si per dictas partes:uel aliquam ipsarum lis nō fuerit contestata:iudex qui de medio sedet:pronunciet & pronunciare teneatur litem esse contestatam in tali casu:& pro contestata haberi:sub poena quinquaginta librarum iudici auferenda:& talis pronunciatio uim litis contestationis obtineat perinde:ac si a partibus legitime facta esset. ¶Cum autem a partibus fit litis cōtestatio:sufficiat si neget ius qd petitur deberi: licet factum nō neget prout narratur:nec habeatur pro litis contestatione si in exceptionibus quae opponuntur contra libellum negetur ius & factum prout petitur & narratur. ¶Et nulla exceptio dilatoria uel peremptoria cuiuscūq; generis sit quae opponitur in futurum:uel iam opposita sit coram potestate uel eius iudice:uel alio officiali:īpediat uel retardet litis ingressum.uз.in ordinariis causis litis contestationem:in summariis cognitionem negocii principalis:& dationem termini ad probandum. ¶Et pręd ictae exceptiones omnes de quib9 dictum est q; non impediāt uel retardent litis ingressum uel processum:si oppositae sint uel fuerint:auctoritate praesentis statuti intelligantur & fingantur esse & sint reseruatę in processu causae cognoscendae:probandae: & terminandae post litis contestationem:& dationem termini ad probandum cum negocio principali:pronunciatione iudicis aliqua non obstante. ¶Eodem modo reseruamus actori replicationes sibi competentes contra exceptiones & defensiones rei proponendas si non fuerint propositae ante litis contestationem:& cognoscendas & terminandas in processu causae cū negocio principali. ¶Saluo semper q; si esset exceptio;quae opponeretur contra personam interueniētem in iudicio nomine alieno de eo q; negaretur habere mādatum: quo casu

si non produceretur per eum aliquod mandatũ non admittatur uolens agere nomine alieno sine mandato:nisi in casibus a iure uel s̃m formam statutorũ expressis & permissis. ¶Si uero per eum produceretur instrumentum in forma publica & debita figura in quo contineatur mandatũ quod uideatur in forma sua legitimum:& uideatur scriptura manu alicui⁹ notarii de Esio uel eius districtu uel saltem in prouincia Marchiæ habitantis præsumatur pro tali instrumento & procedatur in causa tanq̃ cum legitimo:non obstante q̧ negaretur illum qui scripsit fuisse notariũ:uel non scriptum manu eius qui dicitur scripsisse:uel non fuisse iudicem uel officialem eum qui dicitur interposuisse autoritatẽ uel decretum:tutelæ:curæ:actoriæ uel inuentario:nisi opponens probaret: tunc infra tertiam diem a die exceptionis oppositæ talem : tali autoritate fuisse priuatum:uel inhabilem:& nisi iudici de causa cognoscenti uideretur tale instrumentum non fore dignum fide:causa legitima probata: pœna decem librarũ iminente parti opponenti si succubuerit in ipsa exceptione siue exceptionibus:cuius pœnæ medietas sit cõmunis:& alia partis;contra quam essent oppositæ dictæ exceptiones uel earum aliqua;quæ pœna incontinenti de facto per ipsum iudicem exigatur. ¶Et q̧ oia quæ opposita essent uel opponerentur contra instrumenta pertinentia ad legitimationem mandatorum & personarum contra dictas autoritates:non admittantur:nisi opponens iurauerit corporaliter:q̧ illas animo calũniæ & litis prorogandæ nõ proponit. ¶Deinde debeant probari & terminari infra tres dies post oppositionem:alias habeãtur pro non oppositis. ¶Hoc tamen non præiudicet illi cõtra quem talia instrumenta producerentur:quin ea possit accusare de falso:& causam accusationis peragere per quam non suspendatur primus processus. Sed si super accusa falsi lata fuerit sententia condẽnatoria:reuocentur omnia gesta prætextu illius instrumenti:& pars producens cõdẽnetur ad interesse.

¶De sportulis siue capitibus solidorum. R. VIII.

IN quacunq; cã ciuili:ordinaria:& extraordinaria qualitercũq; procedatur in ea sportulę siue capita solidorũ soluãtur sex deñ. pro qualibet libra eius quod peteret̃.u3.tres deñ. a qualibet pte ẽt ubi non quantitas:sed res species aut factũ peteretur uel esset in causa:quo casu fiat solutio capitum solidoꝝ: ut dictum est per librã iuxta extimationem & declarationem ualoris quã fecerit actor suo iuramẽto apud acta:Quę sportulaꝝ solutio in causis ordinariis cõtestationem exigentibus: fiat & fieri debeat tpe contestationis litis uel quasi:in extraordinariis uero causis tpe dilationis dandæ partibus ad ꝓbandũ:& his quę deciderẽtur ꝑ iusiurã

dum fiat sportulaꝝ solutio tpe responsionis: quæ fieret per reum ad petitio-
nem agentis in iudicio uel tpe sacramenti siue iuramenti: per qđ dicta cā deci
di peteret: ut decidēda ueniret. ¶ Vbi aūt peteretur uel fieret executio instrī
ꝑcepti: laudi: arbitrii: ultimæ uolūtatis: uel ēt priuatæ scripturæ: tūc simili mō
soluātur capita solidoꝝ tpe ꝓnūtiationis: quæ fieret p iudicē instrm̄ seu scri
pturā fore executioni mandandū: uel non. ¶ Et ne fraus aliqua in hac parte
cōmitti possit: teneatur iudex qlibet de cā cognoscens in oī executione instrī
uel scripturaꝝ ꝑdictaꝝ elapsis dilationibus opponendi & probandi ꝯtra ipm
instrm̄ uel scripturā expresse pronuntiare ipsum instrm̄ uel scripturā esse exe
cutioni mandandū uel non: quā ꝓnuntiationē omittere non possit: & si omi
serit ꝓcessus non ualeat ullo mō: & idē in executione qualibet obseruetur. uꝫ.
ꝙ capita solidoꝝ soluātur: ut dictū est: dūtn̄ in una eadēq; cā: & de eadē re uel
quātitate in iudiciū deducta non amplius q̄ semel capita solidoꝝ siue sportu
læ soluantur: ita ꝙ in executione siue ꝓnūtiatione executionis snīæ uel ꝑcepti
sup re uel q̄titate; de qua ī ordinario iudicio uel pricipali ꝓcessu aut cā fuisset
capita solidoꝝ semel soluta: nō amplius soluātur uel exigant̄: sed si ꝯtigerit al-
terā ptiū eē abn̄tē uel ꝯtumacē: tunc ps pn̄s & ꝓcedere uolens seu ꝓcedens in
cā: teneat̄ & debeat capita solidoꝝ tota & integraliter soluere tpe ꝓnūtiatiōis
ꝯtumaciæ tenutę uel executionis: tā ꝓ se: q̄ ꝓ alia pte: hēat tn̄ regressuꝫ ꝯtra ptē
aduersam abn̄tē: siqdē ipsa pars obtinuerit in cā: & idē obseruet̄ & fiat quo-
tiens altera ptiū tpe soluendoꝝ capitū solidoꝝ esset abn̄s: ꝙ tunc pars pn̄s: ut
dictū est: soluere teneatur. ¶ Quæ qdē sportulaꝝ solutiones fiant & fieri de
beant supradictis tpibus ita: ꝙ eadē die repiant̄ ipsa capita solidoꝝ scripta &
exposita in solitū cippū cōis siue capsulā: alioquin actus eodē die factus pro
pte eius: qui (ut dictū est) non soluerit: uel ad eius petitionē non ualeat ipo
iure & sup cā non audiatur ulterius: nisi prius alteri satisfecerit de expensis oī
bus: & cōi integraliter soluat capita solidoꝝ: & nulla executio realis uel psona
lis possit fieri p baiulos uel officiales quoslibet: nisi executio fuerit ad bancū
iuris solēniter solutis capitibus solidoꝝ cōmissa: & officialis ꝯtrafaciens inci-
dat in pœnam. XX. libraꝝ pro qualibet uice: quā pœnā dn̄i Confal. & prio.
possint exigere sine aliquo processu: ēt durāte eius officio. ¶ A prędictis aūt
sportulaꝝ solutionibus excipiūtur cāę singulæ: alimentoꝝ: mercedis opeꝝ di
urnoꝝ: salarii aduocatoꝝ: ꝓcuratoꝝ: & medicoꝝ. Itē cāę miserabiliū persona
rū: legatoꝝ ad pias cās: cāę petitionis & repetitionis dotis: cāę puę q̄titatis uel
rei: usq; ad. XL. sol. Itē in actione indēnitatis ꝯtra principalē & in diuisiōe hr
ditatis & societatis. Itē in licētiis intrādi possessionē reꝝ emptaꝝ: uel hrditatis
uel legati: uel fideicōmissi: & in cāis iuramēti suspitionis fugę: in qbus cāis ca
pita solidoꝝ nō soluant̄: nec ēt ī cāis solutiōis salarii notarioꝝ & scripturaꝝ.

¶De dilationibus. R. IX.

Vdex coram quo erit questio: statim lite contestata: uel pro contestata habita: statuat utriq; parti terminum. XV. dieꝝ utilium ad probandum: & probatum habendũ per omnem modũ probandi: & peremptorie: & minus: arbitrio dcĩ iudicis de partiũ uoluntate. ¶Et si aliqua partium diceret se fuisse impeditã in probando intra dictum terminum sibi datum ad probandum: non possit propterea iudex terminum datum in dictum terminum. XV. dierum prorogare: uel aliũ dare: nisi allegans impedimentum legitime per idoneos testes: uel instrumento de ipso ĩpedimento probaret. ¶Elapso uero dicto termino publicetur ꝓcessus & detur terminus parti. V. dieꝝ: & plus & minus arbitrio iudicis: ad accipiendum copiam & opponendum contra testes & attestatões & contra productas: quo elapso detur terminus utriq; parti ad allegandum. Qua dilatione decursa pro concluso in causa modis omnibus habeatur: & demum ad petitiones partis petẽtis causam: fine debito terminare festinet infra. XV. dies a dicto termino conclusionis ꝑfatę: pęna. XXV. lib. iudici prędicta nõ seruãti. ¶Hoc addito in præsenti statuto: ꝙ instrumenta & acta possint produci usq; ad sententiam in causa principali: nisi per iudicem fuerit duo termini diuersi peremptorie assignati ipsis partibus ad producendum oĩa monumenta: iura: & acta: quibus uti uoluerit in causa. Quoꝝ duorum terminoꝝ ultimus dari nõ possit: nisi elapso primo. Et prædicta locum habeant in pñtibus & futuris.

¶De termĩo dãdo ꝑ testib⁹ q nõ sunt ĩ ciuitate & comitatu Esii. R. X.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ si aliquis dixerit uelle aliquam exceptionem probare per testes stantes extra ciuitatem & comitatum Esii: iudex statuat ei terminum ad probandũ ẜm distantiã loci: & plus suo arbitrio habita distinctione loci: & actione: dũmodo deponat petitũ debitum: & iuret: ꝙ ex malitia uel calũnia nõ petit eaꝫ. Et nihilominus ĩmediate debiti petiti ultra debitã quantitatem; si non probauerit: & in expensis legitimis parti condẽnetur. Possit ẽt iudex si sibi ui debit cõmittere examinationem testium forensium uel non forensium officiali illius terræ uel loci: unde sunt uel ubi dicti testes habitant uel morantur.

¶De positionibus. R. XI.

Tatutũ & ordinatũ est: ꝙ si ĩ aliqua cã ciuili uel criminali mixta per aliquã partium factæ & ꝓductę fuerint positiones: ꝙ iudex coram quo

coram quo dicta causa uertitur:teneatur & debeat ipsas positiones uidere: & examinare:& ea die uel sequenti post productionem factam declarare:quę dictarũ positionum sunt admittendæ:quibus sit respondendum: & facta dicta declaratione: teneatur ille contra quem dictæ positiones factæ sunt:si fuerit præsens in iudicio coram dicto iudice respondere illis positionibus: quibus per dictum iudicem declaratum fuerit respondendum esse: si uisum fuerit a iudice responderit per totam illam diem uel sequentem iuridicam coram iudice pro tribunali sedẽte. De quibus positionibus:si pars quę rñdere debet uoluerit:possit habere copiã de actis corã ptãte:seu eius iudice factis:facta rñsione. Et si non rñderit infra dictum terminũ:habeatur pro cõfesso ipso iure. ❡Si uero non fuerit pręsens in iudicio:& citatus fuerit mãdato dicti dñi potestatis uel iudicis:& in termino trium dieꝝ utiliũ personaliter inuentus non cõparuerit ad rñdendũ dictis positionibus:similiter habeatur pro ꝯfesso ipso iure. ❡Qui si psonaliter inuentus non fuerit in dicto casu:citari debeat bis ad domũ solitæ habitationis cum cedula:cum termino duoꝝ dieꝝ utiliũ pro qualibet citatione:infra quẽ terminũ si nõ cõparuerit:& non rñderit positionibus prædictis:habeatur pro ꝯfesso ipso iure. Fieri tñ debeat notificatio de citationibus pręedictis procuratori ipsius citati:si procuratorẽ habuerit in cã pręedicta per iudicem uel nuntium cõis uel per partẽ. Saluo ꝙ nõ obstante dicta confessione ꝯtrariũ possit probari per legitimas probationes per dictũ sic habitum pro ꝯfesso in quolibet dictoꝝ casuum:ubi dr̃ ꝙ habeatur pro ꝯfesso. ❡Quibus positionibus teneat̃ principalis psona p se rñdere:& nõ p procuratorem:nisi ponens uoluerit per procuratorem rñderi:quo casu:stetur rñsioni dicti procuratoris perinde:ac si esset rñsum per principalem. ❡Et teneat̃ rñdere pure & simpliciter sine aliqua ꝯditione per iuramentũ p ista uerba credit:uel non credit:Possit tñ positionẽ plura ꝯtinentẽ:pro parte ꝯfiteri: & pro parte negare. ❡Et si aliqua positio mentionẽ faceret de aliquo instr̃o uel scriptura:tũc possit rñdere credit:prout in instr̃o uel scriptura apparet. ❡Et si talis persona adesse seu uenire non posset rõne infirmitatis:seu alicuius alterius iusti impedimenti:uel quia non esset decens uenire:ꝙ tũc officialis corã quo rñsio super positionibus fieri deberet accedere debeat ad locum personæ citatæ in præsentia partis aduersæ:si adesse uoluerit:& talis persona teneat̃ & debeat rñdere:& si ps aduersa adesse noluerit:nihilominus teneat̃ rñdere. Qui si rñdere noluerit:ꝙ tunc similiter habeatur pro ꝯfesso ipso iure. Et iudex teneatur dictam declarationẽ facere.S. quę sint admittendæ uel non:& quibus sit rñdendũ uel non infra dictum terminũ:sub pœna. X. lib. deñ. ꝑ qualibet uice ei p syndicos auferenda & applicanda cõi Flñi:nisi fuisset rõnabiliter ipeditus. ❡Et idẽ seruet̃ p oĩa in iterrogationibus faciendis p iudicẽ in p̃dictis.

cāis ciuilib⁹ uel criminalib⁹ mixtis ad declaratione͂ sui sup lite uł cā q͂ uerteret͂ corā eo æqtate suadente: dūmō dictę interrogationes sint extensæ apud acta.

ℭDe testibus & de citatis ad respondendū oppositionibus alia de causa non retinendis. R. XII.

S Tatutū & ordinatū est: q̄ nulla persona quę p iudice͂ uel aliiū quęcūq̄ officiale͂ cōis Esii uocaretur: cā testimonii feredi in qui buscūq̄ cāis: tam ciuilibus q̄ criminalibus: possit uel debeat capi detineri: seu arrestari in palatio: uel in carceribus: per quęcūq̄ officialem ad petitione͂ alicuius personæ pro aliquo debito ciuili tpe quo uacauerit pro dicto testimonio uel iuramento pręstando: pęna iudici & dictis aliis officialibus in ꝯtrariū faciētibus & parti: ad cuius petitione͂ dicta captura: seu arrestatio facta fuerit. X. librarum ancoñ. paruorum pro quolibet & qualibet uice. Et nihilominus de facto iudex: seu alius officialis; qui eum detinuerit: debeat ipsum relaxare quibuscūq̄ diebus feriatis: uel non feriatis ēt in honore͂ dei uł sanctorum introductis. Et idem seruetur & fiat in quacūq̄ persona citata ad rñdendū positionibus ciuitatis Esii: qui tpe rñsionis p aliquo debito ciuili nullo mō possint uel debeāt detineri: nec ēt possint capi uel detineri testes uel personæ citatę ad rñdendū positionibus pro aliquo debito ciuili illa die qua dicti testes uel personæ citatæ dictis de causis iuerint uel redierint ad domum uel domos habitationum ipsorum.

ℭDe executione publici instrumenti. R. XIII.

S Tatutū & ordinatū est: q̄ si aliquis cōparuerit in iudicio uel palatio dñi ptātis: uel logia ipsius palatii: & petierit executione͂ fieri alicuius publici instri puri uel purificati per euētum diei uel tpis: uel cōditionis in ipso instro inserti: siue sit instrm mutui: siue emptionis: siue uenditionis: siue depositi: siue recōmendatitii: siue promissionis alicuius nauli: seu donationis: siue dotis promissionis: siue restitutionis dotis: siue testamenti uel alterius ultimæ uoluntatis: siue laboritii: siue præcepti iudicis: siue laudum uel sñiæ arbitrorum & arbitratorum & iudicum: uel quicunq̄ alius contractus: siue instrm: iudex coram quo petitur dicta executio ui so instro: uel particula instri: uel aliquo ex prædictis cuius petitur executio nō cancellato: non abolito: & non uiciato in aliqua sui parte: faciat reū principalem contra que͂ petitur executio: uel eius hærede͂: si hæres fuerit sine bñficio inuētarii: & pñs in iudicio seu palatio: uel logia in carceribus cōis Esii ꝯsuetis

compelli &

cōpelli & detineri mō ifrascripto.u3.si pñs fuerit faciat ipsum ꝯstringi in palatio:nec inde pmittat secedere sine uoluntate creditoris datis idoneis fideiussoribus:de nō secedēdo de palatio & de soluēdo quātitatē petitā si secesserit de palatio:uel succubuerit. Et si fideiussorem idoneū nō dederit:ponatur in carceribus ad uoluntatem creditoris:& assignet ipsi reo terminū quinq; dieꝝ ad accipiendū copiam talis instrumenti:& ad opponendū illas exceptiones quæ opponi possūt ꝯtra publicū istr̄m ex forma sequētis statuti. Et si reus aliquas exceptiones opposuerit de permissis a statuto prædicto:tunc det terminū creditori ad replicandum & copiā ad accipiendum duoꝝ dieꝝ & eo elapso det terminū decē dieꝝ utriq; parti ad probandū:& non ultra:nisi euidenti īpedimento fuerit īpeditus in supradictis terminis:qd īpedimentū ꝓbetur p aliam probationē q̄ per iuramentū. ¶Si uero talis detentus uoluerit sibi statui terminum minorē dictoꝝ decē dieꝝ:tunc statuatur sibi terminus minor ad uoluntatem ipsius detenti:& elapsis dictis terminis iudex ſm acta & ꝓbata pronunciet:non obstantibus obiectis dictum reum:uel eius hæredes sine beneficio inuentarii debere remanere detentū quo ad usq; satisfaciat creditori: tam de sorte:q̄ de pœna in instr̄o contenta. ¶Vel si probatæ fuerint exceptiones obiectæ pronunciet relaxandū semper in expensis uictum uictori ꝯdēnando. Et in casu quo pronunciet relaxandū fore:teneatur iudex ipsum facere relaxari:præstito tñ per ipsum detentum fideiussorem idoneo:de stando iuri:& soluere iudicatum. Et si pronunciauerit exequendū esse pro parte creditoris: tūc ponat seu poni faciat reū in carceribus:si haberi pōtalias ponatur fideiussor: de quibus carceribus non relaxetur nisi principalem pñtauerit:uel satisfecerit creditori:& ꝙ inde exire non possit sine uolūtate creditoris. Possit ēt fieri executio realiter in bonis debitoris per ipsum creditorem eligēdis:si creditori placuerit & non aliter. Et eadem executio fiat per oīa in instr̄o ꝯditionali: dūmō primo q̄ fiat executio:probetur cōditionē euenisse & instr̄m purificatum esse per aduentum conditionis:quæ probatio fieri possit & lite non cōtestata summarie & de plano sine strepitu & figura iudicii. ¶Et idem seruetur & fiat si scriptura priuata producatur:scripta manu propria eius cōtra quem executio petitur:ēt si solēnia;quæ requiruntur de iure:non cōtineantur in ea: dūmō dicta priuata scriptura in se contineat ea;quæ requiruntur ex forma statuti positi sub Rub. de executione priuatæ scripturæ. ¶Si uero reus principalis contra quem petitur executio publici instrumenti:uel dictæ priuatæ scripturę scriptæ manu debitoris:ut supra fuerit absens a iudicio:tūc debeat citari & in bāno poni:in quo banno habeat terminum quattuor dierum utilium:quo termino elapso:possit capi & personaliter detineri. Et in prædictis omnibus casibus non audiatur procurator dicti rei. ¶Si uero fuerit mulier & de-

bitrix uel ipsa fuerit hęres debitoris contra quam petitur executio: tunc nō detineatur personaliter: sed statim teneatur dare fideiussorem de soluendo quātitatem uel aliam rem in instrumento contentam infra unum mensem: si succubuerit. Si aūt fideiussorem dare non poterit: aut noluerit: tunc detur tenuta per iudicem in bonis dictæ mulieris pro mensura debiti declarati: & expensis legitimis per iudicem de medio residentem declaratis bonis hæreditariis eligendis per creditorem: & extimandis per duos cōmunes amicos per iudicem eligendos. Et fm extimationem fiendam & factam per dictos cōes extimatores creditor teneatur tenutam accipere: & reū absoluere pro dicto debito dum modo reus teneatur eidem creditori dare ipsam tenutam in solutum & pagamentum cum promissione legitimæ defensionis ad sensum creditoris sapientis. ❡Si uero petita fuerit executio contra hæredem cum beneficio inuentarii facti fȝ formā statuti: tūc iudex corā quo petita fuerit: talis executio teneat & debeat causam talis executionis summarie: & de plano sine strepitu & figura iudicii: & sine solēnitatibus iuris: uisis iuribus cognoscere: expedire: & terminare suo arbitrio infra uiginti dies utiles a die executionis petitæ per uiam & modum executionis realis ad uoluntatem creditoris. Quam executionem dictus iudex teneatur facere infra octo dies post dictos uiginti dies adiudicādo insolutum dicto creditori pro quantitate petita: & pro expensis declaratis per dictum iudicem bona hæreditaria eligenda per creditorem: & existimanda per duos bonos uiros conuicinos ipsorum bonorum per dictum iudicem eligendos. Contra quam adiudicationem & executionem per dictum hæredem aliquid dici seu opponi non possit etiam reluendo bona adiudicata: statuto aliquo non obstante: pœna iudici si prædictas causas non expedierit infra dicta tempora. XXV. lib. Instantia uero causæ in suo robore duratura. ❡Si uero contigerit talem hæredem cum beneficio inuentarii alienasse: consumpsisse: uel dissipasse bona hæreditaria non incōmodū hæreditatis: tunc talis hæres pro dictis bonis alienatis: consumptis: uel dissipatis personaliter cogi possit pro executione prædicta petita contra eum prout in principali debitore superius expressum est. ❡Et prædicta locum non habeant quantum ad executionem personaliter in pupillo hærede alicuius cōtra quem possit fieri executio in bonis ipsius. Et electa uia executionis possit redire ad uiam ordinariā & econuerso. ❡Et siquis produxerit in iudicio publicum instrumentū: uel particulam testamenti: uel sententiam iudicis: uel arbitrorum: seu arbitratorum uel pręceptū & iudicis petierit suum debitorem citari: q ueniat ad docendum & ostendendum in iudicio coram iudice: si tenet & possidet aliqua bona imobilia: & quæ bona: & ubi &: non uenerit: & non ostenderit: nec docuerit de bonis prædictis modo prædicto per se uel legitimum procuratorem infra decē

dies a die

libus instrumentis uel scripturis contra nostros ciues seu districtuales uoluerit uti: exhibeat lras fiduciales pro parte cõitatis illius qui dr̃ talem scripturam & publicum instrm̃ ɔfecisse: in quibus quidẽ lr̃is ɔtineatur nomen & cognomen talis ɔficientis & locus originis eius: & qualiter ipse fuit & est legalis publicus & autenticus notarius: & autoritatem talia ɔficiendi & publicandi habuit & habet: & quã maxime tpe talis confecti instri. Et tales lr̃ę in se ɔtineãt sigillum cõitatis illius qui dr̃ tales scripturas seu publicum instrm̃ confecisse & scripsisse: cum subscriptione manu Cãcellarii dictæ cõitatis. Quibus sic per actis talibus scripturis & instrumentis publicis solẽniter celebratis fidem omnimodam uolumus adhiberi & non aliter.

De tenutis autoritate iudicis acceptis. R. XVII.

S Tatuimus & ordinamus: q̧ si aliquis egerit actione personali reali: uel mixta: uel quacũq; alia contra aliquẽ: & per contumaciam aduersarii: uel per suam uictoriã missus fuerit in possessionem bonoꝝ aduersarii: quæ ĩmissio fieri debeat post. X. dies a die latę sñię: uel a die pręcepti iudicis: nisi fuerit appellatũ: uel statim reo in cõtumacia constituto: & facta ĩmissione in bonis aduersarii: teneatur missus in tenutam & possessionẽ notificare seu notificari facere dictam ĩmissionẽ illi; cõtra quem facta esset imissio: per cedulam subscriptam manu propria scribentis: quæ cedula ei personaliter detur: uel ad domum eius habitationis dimittatur. In qua cedula contineatur qũo accepit tenutam in bonis eius: & in quib' bonis: & debitũ pro quo acceperit: & in dicta cedula assigneť terminus duoꝝ dierum ad opponẽdum quicquid uult contra dictam tenutam & debitum: in casu quo per contumaciam partis dicta tenuta esset concessa. Alias si in casu uictoriæ partis esset concessa ad opponendũ quicquid uult contra tenutã & sententiam: & siquid contra ipsam legitime opponere posset: q̧ si infra dictum terminum comparuerit: & aliquid opposuerit contra dictam tenutam & debitum: non audiatur super suis exceptionibus: nisi primo refectis expensis. Si uero infra dictum terminum non cõparuerit: nec aliquid opposuerit contra dictam tenutam: uel non obtinuerit in oppositis per eum: tunc procedatur ad executionem fiẽdam de bonis acceptis in tenutam hoc modo. u3. Quod fiat extimatio rei acceptæ in tenutam per duos ɔuicinos ipsius rei: bonos & legales: qui debeant extimationẽ facere præstito iuramẽto coram iudice bona fide: & facta dicta extimatione per dictos ɔuicinos: & facta pronũciatione per iudicem: quæ fieri debeat fm̃ extimationẽ dictoꝝ ɔuicinoꝝ: notificetur ei: ɔtra quẽ missio facta est per cedulã: in qua ɔtineatur: qualiter extima

tio facta est: & de pronũciatione iudicis: & ꝙ in dicta cedula assignetur sibi terminus duoꝝ dieꝝ: ad dicendum & opponendum quicquid uult ꝯtra dictaꝫ extimationem: quæ cedula detur ei personaliter: uel ad domũ suæ habitationis dimittatur: quo termino elapso procedatur per iudicem ad dationem in solutum: hoc mõ. uꝫ. ꝙ iudex teneatur & debeat bona accepta in tenutã dare & ꝯcedere insolutũ ei; qui missus est in possessionẽ: pro suo debito ₰m extimationem factam per dictos ꝯuicinos. Et si res siue bona data in solutũ transcendit quantitatẽ debiti: residuũ a dicto debito reddatur debitori. Et si non ascẽdat ad quantitatem debiti; de eo qđ minus est: saluum remaneat ius creditori. Et ꝙ facta dicta datione insolutũ p sniam iudicis ex secũdo decreto: possit tñ debitor seu ille ꝯtra quẽ facta est datio insolutũ recuperare: & recolligere bona data insolutũ infra mensem cõputandũ a die dationis insolutũ: si res fuerit imobilis: dũmõ soluat debitum creditori: & ei expensas reficiat legitime factas occasione prædicta. Et si prædicta oĩa fuerint obseruata: non possit aliqđ opponi uel dici contra dictã dationẽ insolutũ: pp qđ datio insolutum mõ aliquo infringatur. ¶ Si uero aliqua res mobilis capta fuerit in tenutã autoritate iudicis: tunc talis res mobilis debeat extimari per duos bonos uiros expertos: & ₰m extimationẽ ipsoꝝ fiat datio insolutũ per iudicem: citata primo pte cũ dimissione cedulæ ad audiendũ dictam extimationẽ fieri: & ad audiendũ dictam pronunciam iudicis insolutũ ꝯcedendi: postq̃ dationẽ insolutũ possit ille ꝯtra quẽ facta est datio insolutũ recuperare rem datam insolutũ: & recolligere soluto debito: refectis expensis infra. X V. dies. Quibus diebus elapsis dicta datio insolutum firma remaneat. ¶ Addentes ꝙ creditoribus liceat res ĩ tenutam acceptas uendere factis tribus bãnimentis plus offerenti: & ꝙ creditori liceat offerre & cum aliis emptoribus concurrere.

¶ De modo agendi hypothecaria actione. R. XVIII.

STatuimus & ordinamus: ꝙ agens hypothecaria actione ꝯtra aliquẽ possessorẽ bonoꝝ debitoris ipsius sibi obligatoꝝ: agere possit ꝯtra quẽlibet possessorẽ: nulla excussione facta bonoꝝ debitoris: si publica uox & fama fuerit debitoreꝫ uel eius hrđemꝫ si hęredẽ habuerit: non existere sufficientẽ ad soluendũ. Et sufficiat ꝓbari dictam publicã uocẽ & famã per quattuor testes idoneos. Et intelligatur fama probata in casu prædicto: et si testes dixerint se hoc audiuisse a maiori pte uicinoꝝ ꝯtratæ: ubi debitor habitat uel erat ꝯsuetꝰ habitare. ¶ Si uero nõ fuerit publica uox & fama debitorẽ uel eius hrđes nõ esse sufficientes ad soluendũ debitũ: tũc anq̃ possit agi hypothecaria ꝯtra possessores talis modus & forma seruetur. uꝫ.

seruetur.uz.q creditor primo ꝯueniat debitorē uel eius hr̄des corā iudice dñi ptātis super ciuilibus deputato. Et si fuerint ꝯtumaces in soluendo: uel ueniē do missione possessione uocatū ex primo decreto decernatur: & ipse iudex cō mittat & mādet uni nuncio iurato suę curiæ: q uadat ad domū debitoris uel hr̄dum: & in ꝯtrata ubi erat ꝯsuetus habitare: & ibi diligenter quærat cū uicinis: si aliqd inuenire pōt de bonis debitoris; quæ non possideantur per alios uel quę sine ꝯtrouersia capi possint. Et si dictus nuncius retulerit se nihil inuenisse de bonis dicti debitoris: uel inuenisse res minus sufficientes ad solutionem dicti debiti: quæ non possideantur per alios: uel quę sine ꝯtrouersia capi non possint; quæ cōmissio & relatio scribatur in actis: actor illū; qui debet ꝯuenire hypothecaria: citari faciat: & si semel citatus personaliter: uel bis ad domū qualibet uice cū termino duoꝶ dieꝶ utilium: & non cōparuerit: uel cōparuerit & noluerit rñdere: uel minus legitime rñderit: tunc iudex prædictus procedat ut inferius ꝯtinetur ad declarationē uel pronunciationē excussionis factę Et si cōparuerit ipsum interroget si scit aliquis de bonis debitoris q non possideatur per alios: uel q sine controuersia capi possit. Et si dixerit se nihil scire ēt abs̄te & non citato possessore: ꝯtra quē creditor agere intendit hypothecaria: pronunciet discussionem legitime factā & agi posse hypothecaria actione ꝯtra bonoꝶ obligatōꝝ uel pignoꝶ possessores. ¶ Si uero dixerit dictꝰ possessor scire aliquid qd non possideatur per alios: uel q sine ꝯtrouersia capi possit de bonis debitoris prædicti: tunc iudex seu officialis prædictus sine aliqua solēnitate inquirat per uicinos reꝶ: ubi sunt positæ res quas dictus possessor dixerit: Si ueꝶ est qd dictus possessor asseruit: si ipse possessor hoc ꝓbare uoluerit. Et si probauerit īfra octo dieꝶ spatiū cū effectu: postquē terminū minime probare possit: tunc dictus iudex mittat actorē in possessionē & in tenutā illarum reꝶ. Et interim non procedatur super hypothecaria actione: nisi in eo q plus erit in debito q̄ in extimatione dictaꝶ reꝶ. Si uero dictus possessor prędicta quæ dixerat nō ꝓbauerit: ꝓnūciet dictus iudex discussionē legitime factā & agi posse hypothecaria: ut superius est expressum. Et si prædicta fuerint obseruata: sufficiat ad agendū hypothecaria actione. Et sufficiat agenti hypothecaria: si probauerit rem seu bona; quę petiit: fuisse dicti debitoris tpe obligationis ꝯtractæ uel postea: tanq̄ sua bona per triēniū ꝯtinuum: cum publica uoce & fama: uel minori tpe cum titulo. Quæ fama probetur per tres testes ad minus bonæ conditionis & famæ.

¶ Quod filiifamilias possint ī iudicio īteresse sine ꝯsensu p̄ris. R. XIX.

Tatuimus & ordinamꝰ: q filiifamilias masculi & fœminę maiores. XVIII. annis: cōpræhendendo quēlibet suppositū p̄nę

ptiti possint in iudicio interesse agendo & defendendo pro ɔtractibus: & qua si ɔtractibus ab eis gestis: & ꝓcuratorio nomine alioꝝ in casibus permissis & delictis & quasi: alias non possit eis opponi qd nō sint integræ psonæ ad iudiciū agitandū: nec possit ɔtra agitantē in iudicio cum eis opponi exceptio nullitatis: licet pr̃is ɔsensus uel autoritas non interuenerit in dicto iudicio: qui cōsensus uel autoritas nō reqratur. Ex dicto aūt iudicio cū filiofamilias habito: nullū piudiciū pr̃i gñetur: nec fiat executio ɔtra pr̃em: nisi ex eo q̃ ad pr̃eꝫ peruenisset ex ɔtractu uel quasi ɔtractu: ul' alio actu habito cū filio. In hoc. n. possit fieri executio ɔtra pr̃em: rōne iudicii habiti cū filio. Derogātes oīb' aliis statutis: & iuriū dispositionibus per præsens statutum.

Ⅽ Vt maiores decē & octo annis pse possint esse in iudicio ꝓꝓ ꝓprio nomine: & alioꝝ sine ɔsensu alicuius psonæ uel autoritate. R. XX.

STatuimus & ordinamus: q̃ quilibet maior decē & octo annis possit p se & ꝓcuratorio nomine alioꝝ in iudiciis interesse sine autoritate curatoris: cum curator ei dari nō debeat: q̃ sit maior decē & octo annoꝝ uigore pñtis statuti: cū pro maiore uigintiquinq; annorū habeatur sine ɔsensu pr̃is: & acta & actitata cū tali maiori in iudicio siue iudiciis ualeant & teneant pinde ac si actitata essent cū maiori uigintiquinq; annis: nec pp defectū minoris ætatis aduersus acta & actitata possint cū eis: uel sn̄ias ɔtra eos latas ĩ integrū restitutionē postulare: uel p modū exceptionis obiicere. Et si secus fecerit iudex eos nō audiat. Derogantes oībus statutis & iuriū dispositionibus ɔtra præsens statutū facientibus per prouisionem præsentis statuti.

Ⅽ De pœna cōparentis procuratorio nomine alieno cum postea apparuerit procuratorem non esse. R. XXI.

STatuimus & ordinamus: q̃ si aliqs cōparuerit uel fuerit in iudicio uel cā coram quocūq; iudice uel officiali cōis Esii procuratorio nomine alterius: ꝓ quacūq; de cā: uel re: & postea apparuerit ipsum non esse procuratorē: uel neget se postea ꝓcuratorē eē uel fuisse ipsius ꝓ quo cōparuerit: uel fuerit in iudicio uel cā. q̃ ipse p̄dicta faciens uel cōmittēs: uel aliqd p̄dictoꝝ ĩ lib. L. deñ. de facto cōi ɔdēnet': & ad refectionē dāni & itereē sui aduersarii: de quo dāno & itereē credat' ꝓprio iuramento aduersarii. Et nihilominus: dicto cōi ɔdēnet' ꝓ dicta falsa suggestione seu falsa asseueratione in p̄dictis. L. lib. deñ. Et p̄dicta fieri debeāt p quēlꝫ

officialẽ cõis p̄dicti ſũmarie & de facto: ſine ſtrepitu & figura iudicii ad petitionẽ aduerſarii talis cõparentis ꝓcuratorio noĩe alieno: Et hoc ſtatutũ ualeat & teneat & fuerẽ ꝑpetuo ſine ſpe mutãdi: nõ obſtãtibꝰ aliqbꝰ iuribꝰ i ↄtrariũ faciẽtibꝰ.

❡De debito ſoluto non petendo. R. XXII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ ſiqs petierit i iudicio quocũqȝ mõ & ẽt p ſimplicẽ petitionẽ debitũ ſolutũ ſciẽter: cogatur de facto ad ſoluendũ cõi eſſi. X. So. ꝓ qualȝ libra deñ. ꝓ ipȝ petitoꝝ oĩ exceptiõe reiecta: p̄ter bñficiũ appellãdi qd ſit ſẽp ei ſaluũ: cũ refectiõe dãnoꝝ aduerſarii. Et hoc ſtatutũ ĩter pricipales pſonas hẽat locũ & non aliter ſi p ſe agerẽt: uel ꝓcuratorio noĩe: & fiat de hiis ſupradictis executio ↄtra eos per officialem poteſtatis de facto ſine ſolẽnitate.

❡Quod aduocati & procuratores non paciſcantur de quota litis & eoꝝ ſalariis: & ꝙ præſtetur p̄rociniũ cuilibet petenti. R. XXIII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ ad obuiandũ prauis uolũtatibus aduocatoꝝ & ꝓcuratoꝝ. Quod nullus de cætero aduocatus ſeu ꝓcurator paciſcaẽ de quota pte litis cũ aliqua pſona parua uel magna: & ſi ↄtrafactũ fuerit nõ ualeat ipſo iure: neqȝ in caſu uictoriæ. & aduocatus ſeu ꝓcurator paciſcens dequota pte: uel in caſu uictoriæ puniatur in. L. lib. pro quolibet & qualibet uice. Et ptãs teneaẽ inqrere de prędictis iuxta poſſe: & accuſans ſeu denuncians ↄtrafaciẽtẽ habeat tertiã ptẽ bãni: & duæ partes ſint cõis prędicti. ❡Et aduocatus & ꝓcurator ſint & eſſe debeãt ↄtẽti de ſalariis infraſcriptis. uȝ. de duobꝰ ſol. ꝓ lib. ꝓ quolȝ: ſi qõ in qua p̄ſtat p̄rociniũ eſt. L. lib. A bide ĩfra poſſit petere illud ſalariũ ꝙ fuerit in ↄcordia cũ clientulis eoꝝ. Si nõ ↄuenit de ſalario: tũc fiat eis ſalariũ arbitrio iudicãtis. Et ſi qõ fuerit de. C. lib. ſtent ↄtenti de ſex lib. ꝓ quolȝ: De. CC. lib. ſint ↄtẽti de. XII. lib. A bide ſupra: ꝓ quolȝ cẽtenario accipiãt tres lib. & nõ ultra. Ita tñ ꝙ q̄tacũqȝ fuerit q̄titas qõis: ſalariũ aduocati & ꝓcuratoris ñ poſſit excedere q̄titatẽ. L. lib. Et ſemp hẽanẽ reſpectus ad q̄titatẽ ↄtentã in ↄdẽnatione: & ad extimationẽ rei ↄtentę in ↄdẽnatione. Et ſic i ſentẽtiis abſolutoriis hẽaẽ reſpectus ad q̄titatẽ ſeu p̄ciũ in petitiõe ↄtentũ. Et p̄dicta locũ hẽant i ciuilibꝰ & criminalibꝰ qõnibꝰ. ❡Diſpoſitio ãt p̄ntis ſtatuti q̄tũ ad ſalaria nõ hẽat locũ cũ qõ cõpromitteretẽ ſeu dareẽ ſolũmõ bãnũ & nõ ſnĩa: uel ſnĩa q̃ nõ eſſet ↄdẽnatoria uel abſolutoria ſup p̄incipali cã. Nã in iſtis ultimis caſibus hẽat ſalariũ ſ̄m arbitriũ iudicis corã quo fuerit qõ. Qui iudex teneaẽ arbitrari ſalariũ aduocati & ꝓcuratoris: habito reſpectu ad qualitatẽ aduocati & ꝓcuratoris: & quãtitatẽ & laborẽ cauſæ: nec in ſuo arbitrio poſſit ultra dictas quanti-

tates arbitrari. ¶ Et si aliquis aduocatus: uel procurator ꝯtrafecerit: puniatur in. XXV. lib. deñ. paruoꝝ: & perdat salarium: pro quolibet & qualibet uice. Et teneatur quilibet aduocatus præstare patrocinium cuilibet petenti: pœna. C. Sol. In capitalibus habeāt ducatos. X. auri pro patrocinio aduocati

¶ Qualiter puniat̃ q declinauerit iurisditionē cōis Esii. R. XXIIII.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ quodlibet castrum: uilla: & uniuersitas: comitatus: & districtus esii: & quælibet alia singularis persona dictaꝝ uniuersitatū: teneat̃ rñdere: & obedire: ac parere cōi Esii: Potestati & Rectoribus ipsius & præceptis eoꝝ: & ēt coraꝫ ipsis & suis officialibus litigare intra se in primis & secundis causis sæcularibus: tam ciuilibus: q̃ criminalibus seu mixtis: si res uel possessio de qua agitur est in districtu esii: uel ibi fuerit obligatio contracta. Aliæ uero cāæ in curia generali prouinciæ Marchiæ debeant agitari. ¶ Et si aliqua persona uniuersitas: uilla: uel castrum: ciuitatis: comitatus: & districtus Esii: præsumpserit uel attentauerit ꝯtrafacere seu declinare uel diminuere iurisditionem ciuitatis Esii: pœna. C. lib. deñ. de facto sine aliqua exigendaꝝ puniatur. ¶ Siquis uero rebellādo: uel recusando renuerit parere & obedire ptāti & rectoribus cōmunis esii prædicti: uel rebellionem fecerit. Si fuerit singularis persona: & in fortiam cōis peruenerit capite puniatur: ubi per priuilegia cōe esii habeat merum & mixtum imperium: & ad ipsa restitutū sit aliter non. Si aūt non peruenerit sit bānitus attamen ad pœnam capitis & infamis: & bona eius cōi ciuitatis esii applicent̃: & publicentur. Si uero uilla: castrū: siue uniuersitas fuerit rebell. funditus distirpet̃ & diruatur: Castra: fortillitia: domus: & uillę: igne penitus cōburantur: & nunq̃ nomen castri uel uillæ obtineat: sine spe aliqua ulterius redeundi uel habitandi: habita prius & obtēta licētia a Rectore Marchiæ: uel alio officiali iurisditionē habenti. ¶ Et ptās & rector esii qui ꝓ tpe fuerit: teneantur oīa & singula prædicta exeq & executioni mādare infra octo dies postq̃ sciuerint: & inuenerint tale factum fore perpetratū: & quilibet possit accusare. ¶ Et si prædicti fuerint negligentes in prædictis: uel aliquo prędictoꝝ: perdat quilibet ipsoꝝ de suo salario. CC. lib. deñ. usual. monetæ obtenta prius licentia: ut supra. Saluis aūt aliis pœnis in superiori statuto contentis: & de hoc procuretur a procuratoribus suis. ¶ Intelligimus aūt quēcūq; esse rebellē: si aliquod castrū: uel uilla rebellauerit cōtra dictā suā ciuitatē: uel fuerit cum rebellātibus: uel guerrā mouentibꝰ eidē ciuitati esinæ al' uero si fuerit qs simplr ꝯtumax: in parēdo iudicii: aut suis rectoribꝰ: tūc uolumus remedia ꝑsta ti i ꝑdcis: sꝫ ꝙ iura cōia faciūt & disponūt. ¶ Hoc āt statm̄ ꝑpetuā hēat firmitatē: sub pœna

dicti pręcepti. Et in qualibet executione publici instrumẽti: s
soluantur in cippo communis. u3. tres deñ. pro qualibet pte p
p̃tes sint: al' soluãtur p ptẽ executionẽ petentẽ sex deñ. p q̃l3 lib
pum cõis: dũmõ dicta capita soldo℞ summam. X. lib. nõ transeat
quantitas petita: ad quarum refectionem teneatur uictus uictori.

De modo procedendi summarie super salariis iudicum: procur
notariorum: & aliorum. R. XXVIII.

Tatuimus & ordinamus: q̃ occasione patrocinii & salariorum aduocatorum: procuratorum: & notario℞: possit & debeat quo mõcũq̃ debitor ad petitionẽ aduocati: procuratoris: & notarii ciuitatis Esii detineri in palatio cõis per iudices & officiales dicti cõis expensis detento℞ si p̃ntes essent. Et si fuerint abñtes post citationem cogantur & grauentur illi quibus diceret' patrociniũ præstitũ: uel procuratio facta per aduocatum uel procuratorẽ: & habita summaria cognitione: ipsa salaria non promissa taxari debeant per dictũ iudicẽ: officiales: uel per aliũ; cuĩ fuerit cõmissum de uoluntate partium: Nec possit per relaxationem fiẽdam per ipsos detentos in hiis casibus assignari tenuta. Et idẽ ĩtelligatur de mercedibus laborato℞: manualiũ: & seruito℞: & ꝯducto℞ a dño in suis laboreriis & seruitiis: uel a suo familiari uel nuntio: facta prius iudici aliquali fide summaria de aduocatione: procuratione: laborerio: uel mercede. In prædictis casibus: & quolibet prædicto℞ possit procedi oĩ tempore feriato & non feriato.
Et q̃ aduocati: medici: procuratores: syndici: notariiq̃: pro eorum salariis & scripturis possint mittere expensis citandorum plazarios seu baiulos: licet non habeant instrã: pignora: uel præcepta de eo℞ salariis: ipsas tñ expensas reficiant: si petentes succubuerint in cã. Et quilibet habens instrm̃ publicũ: præceptum: arbitrium condemnationes contra aliquam personam: possit mittere plazarium expensis citandorum. Addentes q̃ medici phisici non salariati a cõmunitate uocati ad curam alicuius infirmi in ciuitate habere debeãt pro eorum salariis pro quolibet & qualibet die & qualibet urinæ inspectione medicinarum uel syrupporum ordinatione: boñ. sex: pro qualibet die qua uisitauerit. In comitatu uero habeant pro eorum florenum unum pro qualibet die. Medici uero chirurgici pro eoru3 salariis habeãt pro qualibet die qua medicauerint: boñ. quattuor: dummodo non transcendat summam duorum ducatorum pro cura qualibet: nec ualeat aliquod pactum factum inter medicum & infirmum: imo medicus paciscens totum perdat salarium: & notari9 non possit de tali conuentione se rogare: sub pœna centum librarum.

in domo suæ habitationis:uel diebus feriatis in honorem dei
uito capi possit. R. XXIX.

Vm sit domus tutissimum cuiuscunq; refugium. Icc irco statui
mus & ordinamus:q nullus debitor alicuius in quacunq; quā
titate uel re ex quacūq; cā: possit uel debeat capi in domo pro
pria:uel suæ habitationis:licet talis debitor sententias contra se
portauerit a iudice arbitro uel arbitratore ꝓ tali debito. Et similiter talis de
bitor:ciuis uel comitatiuus:non possit capi in aliqua parte ciuitatis in diebus
feriatis introductis in honorem dei & sanctoꝝ:qui dies cōnumerentur in sta
tuto de feriis:qd statutum incipit. Quoniam sunt præcepta dei &c̄. Et si secꝰ
fuerit factum:ille talis qui captus fuerit:statim debeat relaxari:& ille qui eum
capi fecit puniatur pro quolibet & qualibet uice in centum Sol. deñ. paruoꝝ.
Et officialis cuius familia talem cepit:puniatur in. X. lib. deñ. Et prædicta lo
cum non habeāt pro debitore:qui in ciuitate nil possideat īmobile. Nam iste
talis possit dictis festiuitatibus & diebus feriatis capi:non tñ in domo suæ ha
bitationis. ¶ Item statuimus q prædicta non habeāt locum in illis qui obli
gati essent cōi dictę ciuitatis ex quacunq; cā:siue ex delicto:siue ex contractu:
siue ex collecta:siue ex datio:siue ex quacunq; alia cā: Nam tunc possint capi
in quocunq; loco & tempore. In aliis uero temporibus & locis:debitor in bā
no positus pro debito:elapso termino bāni:possit pro debito capi & detineri:
si creditor hoc uoluerit:donec soluerit debitum:nō relaxetur uel creditori fue
rit satisfactum:uel ipse creditor uoluerit.

¶ De hiis qui bonis cedere uolunt. R. XXX.

Tatuimus & ordinamꝰ:q nulli liceat bonis cedere nisi hoc mō
q coadunato ꝯcilio generali more solito uoce præconia ueniat
debitor personaliter & recte stando dicat in eo consilio coram
ptāte & cæteris cōsilianis publice tribus uicibus alta uoce: quia
negocia mea male peregi itaq; creditoribus meis soluere nequeo ullo modo.
Ego uolo cedere bonis meis:& uolo q hoc in posteꝝ sciatur a ꝯcilio & ciui
bus. Et quilibet cedere uolens:præstare debeat corporale iuramentum de ma
nifestando omnia sua bona mobilia:& īmobilia: quæ habuerit ipse uel alius
pro eo. Et ipsa manifestare teneatur:& debeat:quo iuramēto pręstito si ea nō
manifestauerit:& aliquid de bonis suis reperiretur:liceat creditoribus uel cre
ditori suo prædicta bona accipere pro suo debito. Et si aliquid superauerit il
lud cōi applicetur. & dictus debitor nihil alicui creditori cessiōe facta de suis.
debitis soluere

tatem: sub pœna & bānis in proximo superiori capitulo contentis.

¶ Quod nullus teneat dare libellū de summa centū Sol. R. XXV.

S Tatuimus & ordinamus: q̄ nullus teneat dare libellū de summa centū Sol. paruoꝝ uel minori quantitate A cētū Sol. supra petitio siue libellus scribatur incōtinenti uel eadē die: & det terminus reo triū dieꝝ ad rñdendū: & copiam accipiendum si petierit. ¶ Pro quantitate uero centū Sol. uel infra eam quantitatē possit procedi per iudices uel alios officiales cōis Esii: in scriptis & sine scriptis: & q̄ sufficiat unius testis dictū usq; ad dictam quantitatē centū Sol. cū iuramento actoris: & usq; ad ipsam quantitatē & infra ipsas quantitates p ipsos iudices & officiales: per sacramentū delatū parti s̄m arbitriū iudicis seu officialis in medio residentis q̄ones prædictæ dirimi possint modo prædicto sine aliqua scriptura. Et nō intelligatur petitionē seu cām excedere centū Sol. deñ. paruoꝝ: si ex pluribus causis peteretur pecunia eodē libello: & facta cumulatiōe excederet summa sic cumulata quantitatē p̄dictā centū Sol. nisi illud qd petitur ex una cā: quantitas petita excederet dictas summas.

¶ Infra quātū tp̄s ciuiles & criminales q̄ones dēant terminari. R. XXVI.

S Tatuimus & ordinamus: q̄ quælibet cā ciuilis cuiuscūq; conditionis existat: debeat infra spatiū quattuor mensiū finiri ꝯtinuorum & terminari per diffinitiuā sñiam: quo tp̄e finito pereat ipso iure instātia dictæ causæ autoritate p̄ñtis statuti. Et nihilominus iudex qui negligens fuerit: pœnā. X. lib. incurrat. ¶ Causæ uero criminales infra duos menses debeāt terminari: quibus elapsis: pœna iudici & officiali corā quo dicta cā incohata fuerit: si infra dictos duos menses non fuerit finita. XXV. lib. deñ. paruoꝝ pro quolibet & ab eis auferenda: & applicanda dicto cōi. Et dicta executio pœnæ: fiat & fieri debeat p syndicatorē: qui admonitus erit ad syndicandū dictū iudicē & officialem: nisi dictum tēpus duorum mensium fuerit prorogatum dicto iudici per consilium generale: & Cōsalo. & priores populi dictæ ciuitatis: in quo termino supradicto quattuor mensium in causa ciuili tantum non computentur feriæ. ¶ Et successor illius coram quo questio fuerit incohata teneatur expedire si est criminalis infra mensem: si plus de tempore non superesset dicto iudici: ¶ Si uero plus temporis superesset: tunc habeat totum illud tempus solū qd superest suo prædecessori ad pœnam supradictam. ¶ In ciuili uero infra duos menses: si plus

de tempore non superesset primo iudici:tunc illud tempus solū qd superest: teneatur eam expedire:quod si non fecerit instantia causæ pereat:& puniatur in supradictis pœnis:& uictus uictori condēnetur in expensis. Et prædicta uē dicent sibi locum in causis principalibus tm̄:& non in causis appellationum. ¶Et hoc tñ addito pn̄ti statuto:q̄ dictum tempus a ɔtestatione litis uel quasi demum incipiat currere & non ante. Et saluo q̄ post elapsum dictum tempus pereunte instantia prædicta acta causæ supradictæ in alio iudicio ualeant inter easdem partes:non inter alias:dūmō illa acta sint legitime facta. Et prędicta ualeant & seruentur: nō obstantibus aliquibus iuribus uel statutis:uel reformationibus cōis Esii prædicti in contrarium loquentibus:quia quantum ad prædicta sint & esse intelligantur omni modo derogatę:& hoc locum habeat in pn̄tibus pēdētibus qōnib' in qbus lis nō ē ɔtestata & futuris qōnib'.

¶De mō & forma ꝓcedēdi:& ꝓceptū faciēdi i ɔfessum. R. XXVII.

Tatuimus & ordinamus:q̄ si debitor cuiuscūq; quantitatis uel rei citatus fuerit per baiulum cōis ad iudicium coram potestate uel eius uicario ad petitionē eius creditoris:& cum fuerit in iudicio ante litem contestatam:debitum uel rem petitam ɔfessus se debere suo creditori uel actori:si fuerit res ualoris a. XL. Sol. infra uel quātitatis:statuatur sibi per iudicem terminus ad soluendum & restituendum arbitrio iudicantis. ¶Si uero fuerit quantitas a quatraginta Sol. supra usq; ad centū Sol. inclusiue:uel res ualoris tantūdem:statuatur sibi terminus. X. dieꝝ. A cētum Sol. supra statuatur sibi terminus. XV. dierum & nō ultra semper in ipso præcepto:faciendo mentionem instrumenti publici:si instrumentum appareat:uel alia scriptura priuata si inde appareat facta:& sine aliqua solutione capitū soldoꝝ faciēda in cippo cōis. ¶Si uero dictus debitor in dcō termino non soluerit uel non satisfecerit dicto creditori de contentis in dicto præcepto:tunc dictus creditor faciat citari dictum debitorem q̄ ueniat ad se constringendum in palatio cōis ad bancū iuris:& si uenerit:inde secedere non debeat:donec dicto creditori satisfecerit de dicto debito & expēsis cum effectu. ¶Si aūt non uenerit:dictus iudex tunc uiso dicto præcepto in publicam formam coram eo per dictum creditorem producto:& nullo alio habito processu nouo exequatur dictum præceptum:& eum mandet executioni in bonis dicti debitoris:s'z formā statuti positi in Ru. De executiōe publicoꝝ instroꝝ: ac ēt dictū debitorē in bāno ponat de dicta ciuitate & eius comitatu si creditori placuerit in dicta quātite & expensis legitimis:de quo bāno exire nō possit: nisi satisfecerit suo creditori integre de dicto debito & expensis in executione

dicti præcepti

debitis soluere teneatur:nisi dictus cedens ad pinguiorem fortunam peruene rit.quo casu teneatur suis creditoribus rñdere: & ipsa cessione facta nō possit cedens aliquo tempore ad aliquod officiū eligi:& ipso facto careat omni be- neficio:officio:& honore. Et non intelligatur cessio facta nisi eā fecerit in pla tea magna:in petrono cōis:cum pannis leuatis publice sono tubæ præmisso: ipsum petronum ter nudis natibus percutiendo:de bonis cuius publicum cō ficiatur inuentarium:& curator bonis eius detur adhoc ut distributio facili9 de bonis suis inter creditores habeatur:& suo credito non fraudetur. Et pote stas seu eius uicarius ad petitionem cedere uolentis uel alterius pro eo:teneat & debeat ipsi detento cedere uolenti facultatem concedere accedendi in consi lium generale ad dicendum prædicta:& cessione ut supra facta eundem rela- xare proprie libertati:& cessio aliter facta q̄ supradictum est: non ualeat ipso iure. Nec ipsa cessio bonorum fieri possit per debitorem actu fugitiuum: uel propter fugam captum. Nec per debitorem ex causa maleficii:nec per foren- sem contra ciuem:& intelligatur ciuis quātum adhoc qui est originarius uel aliter fuerit ciuis Esii & habitauerit in ciuitate uel comitatu esii:saltem per de cēnium cum familia & bonis suis. Nec possit fieri cessio bonoꝝ;nisi in casib9 a iure ciuili permissis.

De suspectis & fugitiuis. R. XXXI.

Quoniam in modici temporis mora qñq3 periculum adest: & interdū persona:locus:ac tempus non patitur plenius deliberā- di haberi consilium & habilitatem adimit differēdi:statuimus & ordinamus:ꝙ omnes & singuli non possidentes in ciuitate esii eiusq3 comitatu & districtu bona īmobilia sufficientia pro debiti quanti- tate uel aliter de fuga & recessu suspecti:quę quidē suspitio superuenerit post obligationem contractam ad petitionem creditorum suorum asserentiū præ- dictos suos debitores in ciuitate esii & eius territorio ꝑut superius est expres- sum bona īmobilia pro debiti quantitate:ut supra non possidere: nec habere expedita:ipsosq3 esse suspectos & fugitiuos:cāmq3 suspiciōis & fugę uerisimi lem allegantes & ex cā prædicta de ipsoꝝ fuga & recessu dubitantes affirman tesq3 prædicta proprio sacramento per se uel eorum procuratorem legitime constitutum facta fide de debito per publicum instr̄m uel ad minus per unū testem:si instr̄i seu testium copia & facultas exhibitionis haberi poterit in prō ptu:& si pars iuraret se dictas probationes in promptu nō habere & suspicio nem adeo urgere ꝙ in mora temporis periculum esset:ad minus facta fide de debito per iuramentum partis:capi & detineri possint & debeant: & teneātur

potestas & eius uicarius quotiens fuerint requisiti per creditores prædictorũ prædictos eorũ debitores facere detineri & coram se duci sub fida custodia anteq̃ mittantur ad carceres: & eos super eorũ defensionibus audire: & si detẽtus ipse satisdare uoluerit de iudicio sisti dando fideiussores uel pignora ad carceres non mittatur; Sed detentus ipse relaxetur in pristinã libertatẽ. ❡Si uero satisdare noluerit seu non poterit & debitum ꝯfessus fuerit seu negauerit mittatur ad carceres seu aliter tute custodiatur officialis periculo: seu custodis carcerum prout ei uidebitur: & de custodia seu carceribꝰ nõ relaxetur: donec creditori de debito fuerit satisfactum: & de expensis: seu si debitũ liquidũ nõ fuerit satisdatũ fuerit de iudicio sisti ꝓ debito & expensis: seu si debitũ fuerit i diẽ uł sub ꝯditione satisdatũ fuerit de soluendo debitũ in diẽ uel cõditionis euẽtum: seu debitor ipse a petito fuerit absolutus seu cum creditore aliter in concordia fuerit: ❡Et ubi detẽtus ipse debitũ; ꝓ quo detẽtus fuerit negauerit: teneatur & debeat iudex eidem creditori ad probandũ de eius iure & cã decem dierum terminũ assignare seu statuere: si probationes habuerit in ciuitate comitatu uel districtu Esii: Et si extra ciuitatẽ comitatũ uel districtũ Esii in prouincia Marchiæ & Romãdiolæ probationes haberet: de quo fidem fieri sufficiat proprio iuramento creditoris: uiginti dies seu maiorem terminũ arbitrio iudicis statuendũ pro longitudine & maiori distantia loci assignare & statuere teneatur & debeat. Quos dies & terminũ eidem actori autoritate pñtis statuti præfigimus & præfixi intelligantur & sine aliqua iudicis assignatione ad probandũ & probatũ habendũ de eorũ iure creditoribus ante dictis: ifra quos prædicti creditores probasse debeant de eorũ intentione. Quibus elapsis si eorum intentionem non probauerint relaxetur detentus prædictus: & qui detineri fecerit eidẽ detento in simplũ dãna & expensas in duplũ satisfacere compellatur ẽt sine aliqua condemnatione fienda taxatione de expensis factis per detentum eius sacramento declaranda omnibus remediis opportunis ẽt personali detẽtione si opus fuerit. ❡Et si detẽtus aliquis dicere uellet: seu assereret se iniuste detentum pro eo maxime: quia assereret se non fore suspectũ nec fugitiuũ: & detineri facientẽ redarguere de periurio uellet petendo se relaxari: terminus eidem competens assignetur arbitio iudicis ad probandum de eius idoneitate ad suspitionem purgandam: & si probauerit se nõ fore suspectũ relaxetur: & qui illum detineri fecerit: pœna periurii ſm formam statutorum cõis Esii puniatur: & in expensis in duplum detento eius sacramento declarãdis nihilominus condemnetur. Si autem non probauerit de eius nõ suspitione habeatur ꝓ legitime capto absq; ꝙ aliter captura de ipso facta fuerit iustificata: nisi ut supra est expressum: Interim tñ q̃primum purgata fuerit suspitio prædicta detentus ipse detineatur: & detentus permaneat: nisi satisdare uoluerit de iudicio

rit de iudicio sisti coram iudice:& se præsentando in carceres seu pristinā custodiam redeundo:si suspitionē iuratam seu cām suspitionis pro qua detentus fuerit non purgauerit. ¶ Teneatur insuper qui aliquē uoluerit facere detineri ex cā superius allegata eadem die in scriptis apud acta petitionē qualēq; qualē porrigere:in qua ad minus cām obligatiōis & debiti quātitatē & suspitionis cām. cuius occasione fecerit debitorem uel uult facere detineri:exprimere teneatur:& de ipsis fidem facere:ut superius est expressum: & possit prædicta petitio porrigi & cōmissio de detinendo fieri:& alia circa ipsum necessaria de quibus superius est expressum:parte absente & non citata tpe quolibet: et feriato in honorem dei:& idem seruetur in reo detento relaxando:& non possit aliquis detineri ex forma pn̄tis statuti qui tpe obligationis ꝯtractę uel postea fideiussorem creditori dederit:seu ubi creditor correum pariter insolidu; habuerit obligatum pn̄tem idoneum & non suspectū:nisi fideiussor ipse seu correus idonei non forent seu simili suspitione laborent:quæ post obligationē ꝯtractā supuenisset:uel alr̄ dict⁹ debitor de dolo idebito ꝯtrahēdo ꝯuinceretᶜ

¶ Quod reus teneatur iurare an sit obligatus ad aliquā quantitatē actori deferenti iuramentū:uel iuramentū referre actori. R. XXXII.

CVm sit manifestę turpitudinis nolle iurare uel iuramentum referre:& homines bonę fidei in eoꝝ negociis & maxime in hiis: quæ agunt cum amicis & sociis non curent testes adhibere. Idcirco statuimus & ordinamus:ꝙ si aliquis petierit ab aliquo aliquam rem:pecuniam uel factum ex aliquo ꝯtractu uel cā:& in qualibet parte litis:& faciat partitū ei a quo petit:an uelit iurare se non debere dare:uel facere illud qd petitur:& uelit actor iuramento ꝯuenti stare:tunc reus audito partito & delatione sacramenti:teneatur iurare:uel iuramentum actori referre in ea forma in qua est sibi delatum. Et si alteꝝ prædictoꝝ noluerit facere:anteq̄ iudex secedat a banco:tunc iudex in re uel facto petito:ꝯdēnet reum ſm petitionem actoris:nulla alia probatione interueniente:sed ipsa recusatio sacramenti facta per reum:& delatio sacramenti habeatur pro plena probatione:& ualeat talis sententia:licet eam non pręcesserit sacramentū calūniæ:uel litis contestatio. ¶ Si uero reus delato sibi iuramento ab actore:iurauerit se non debere dare uel facere: ꝙ: tunc detur terminus actori decem dierum continuoꝝ ad reprobandum dictū iuramentū:& si reprobauerit per idoneas & legitimas personas & sufficientes: reus qui iurauerit:puniatur in .XX. lib. deñ. quos soluere teneatur & debeat cōi efii:& cōdēnetur actori in eo qd petit. ¶ Si uero nō reprobauerit actor dictū iuramentū infra dictū terminū:qui aliqua rō-

ne protogari non possit:nisi iusto impedimendo fuerit:tunc reus absoluatur & pro tali cā non possit unq̄ conueniri aliquo mō uel colore. ℭSi uero reus noluerit iurare:sed referre dictum iuramentū actori:tunc actor teneatur iurare & s͠m suum sacramentum reus ꝯdamnetur uel absoluatur statim:nec audiatur actor si uellet per testes probare:uel per instr͠m quod petit. ℭSi uero iurauerit ꝙ sibi debetur quod petit:tunc reus possit reprobare sacramentum actoris:prout actor sacramentum rei:& infra illuꝫ terminum. Et oīa seruent aduersus actorem eius sacramento reprobato:quæ seruarentur si sacramentum rei reprobaretur. ℭSi uero reus nō potuerit sacramētum actoris reprobare infra dictum terminum condemnetur reus in eo q̄d petitū est per actorē & in expensis legitimis. Et hoc statutum sit firmum: nulla iuris dispositione obstante uel alicuius statuti. Et prædicta habeāt locū:de hiis quę acta & gesta sunt inter ipsas partes principales:secus si facta:& gesta essent inter eoꝝ prædecessores:uel inter actorem & prædecessorem rei:uel inter alias extraneas personas:tunc non debeat cogi reus ad iurandum uel referendum:cum facile sit se ignorare acta inter illos. Possit tñ reus & debeat tunc cogi iurare uel referre iuramentum actori:si ipse reus scit.

ℭDe non mittendo nisi unum plazarium seu baiulum:uel berruarium cōis Esii pro pignoratione:uel executione fienda. R. XXXIII.

Teꝫ statuimus & ordinamus:ꝙ nullus officialis cōis cuiuscūq; i conditionis existat in aliqua cā ciuili priuata:uel criminali pecuniaria tm̄:& non quæ respiciat cōmodū fisci:possit mittere cā pignorandi:uel citandi aliquem de ciuitate uel districtu esii:uel cā faciendi aliquam executionem tenutæ uel præcepti uel instrumenti:nisi executio fieret per detētionem uel captionem personæ:ultra q̄ unum plazarium seu baiulum cōis esii:& solum sine alio plazario:uel berruario cōis prædicti: uel officiali:nisi pignorandi:uel ille contra quem executio fieri debet contradixerit:uel rebellis fuerit:uel restiterit baiulo antedicto:qa eo casu quo sic rebellis extiterit uel contradixerit:licitum sit dicto officiali contra talem rebellū uel contradicentem procedere iuris remediis ad faciendum ipsum obedientem:mittendo contra ipsum plazarium & berruarios:uel mulctando ipsum: uel aliter procedēdo s͠m formam iuris & statutorum dicti cōis:sic ut supradictus rebellis:uel contradicens de prædictis non remaneat impunitꝰ. ℭHoc addito in p̄senti statuto:ꝙ nullus officialis pro aliqua executiōe publica uel priuata debeat mittere alium executorem q̄ ex plazariis:baiulis:uel berruariis cōis iuxta formam præsentis statuti. Et ꝙ nullus faciat talem executionē quā

tūcūq; sibi

tumcunq; sibi cõmissam per quecunq; officialẽ dcĩ cõis q nõ sit de plazariis: baiulis:uel berruariis cõtinuis dcĩ cõis pœna dcõ plazario uel baiulo aut berruario & officiali & oib⁹ & singlis supradictis facientib⁹ contra prædcã centu; sol.deñ.paruoꝝ proquolibet& qualibet uice ab ipis auferẽda de facto & sine strepitu auferenda & applicanda cõi ꝑ medietate & ꝑ alia medietate denunciatori ul accusatori eum ul eos uolenti accusare & q̃ ius accusandi competat cuilibet & teneatur ei credentia nihilominus restitutionem damnorum & expensarũ factaꝝ & faciendaꝝ dũmodo cõdemnaũ prędcũm citãdum uel citatum ul sic pignoratum uel pignorãdum ul sic executum uel exequendũ & hẽat locum dcũm statutum nõ obstantib⁹ aliquib⁹ statutis ordinamentis uel reformat ionib⁹ in contrarium facientibus.

¶ Quãtum baiuli uel berruarii cõis recipe debeant ꝑ captionibus persona-rum fiendis. R. XXXIIII.

STatuimus & ordinamus:q̃ nullus baiulus uel berruarius dicti cõis uel alius officialis dicti cõis cuiuscũq; cõditionis existat audeat uel præsumat accipere nisi unum boñ. ꝑ quolibet baiulo & berruario pro detinẽdo uel capiẽdo aliquẽ de ciuitatẽ uel comitatu uel districtu eiii pro quolibet debito cõis:uel ꝯdẽnationibus:uel quibuscũq; aliis debitis uel factis dicti cõis:præterq̃ de collectis de quibus uolumus aliquid non accipere tm̃ in ciuitate quantũ in comitatu:si modo ipsum ceperit in dicta ciuitate: q capti in talibus locis ex cã prędicta dictis baiulis & berruariis ultra dictam quantitatẽ soluere non teneantur. ¶ Pro captione uero pignoꝝ:uel tenutæ solũmõ accipiant in ciuitate sex deñ. & idem in oibus & per oĩa intelligatur de berruariis capientibus & detinentibus pro quocũq; debito priuato uel singularũ personaꝝ:ut accipere debeãt unũ boñ.ut supra. ¶ In aliis locis a prædictis: dicti berruarii executionem in persona uel in rebus facientes pro quacunq; cã:contra quos dicta executio facta erit tm̃ percipiant quattuor Sol.deñ.pro qualibet die qua steterit in executione prædicta: pœna berruariis & officiali cuius erunt dicti berruarii & cuilibet ipsoꝝ ꝯtrafacientium pro qualibet uice centũ Sol.deñ.paruoꝝ a prędictis & quolibet prędictoꝝ auferenda & applicanda dicto cõi pro medietate:& pro alia medietate accusatori:uel denunciatori prædictoꝝ .& teneatur ei credentia & restitutiõe extortoꝝ a ꝑdictis de facto & sine scriptura auferenda. ¶ Baiuli uero nõ possint nec debeant accipere ab aliqua ꝑsona ultra duos deñ.pro citatione alicuius principalis personæ in ciuitate tm̃.In comitatu uero recipere debeant pro suo labore solutionem infrascriptam:pro qualibet citatione facta & pignoꝝ

seu tenutaꝝ acceptione:in specialitate castrorum:pro quolibet castro pro speciali persona:pro quolibet miliari:octo den.in eundo:pro redeundo nihil habeat. ¶ Et hoc statutum obseruetur omnino:non obstante aliqua cõsuetudine uel statuto in contrariũ loquente:seu faciente: quod per præsens statutum omnino intelligatur derogatum.

¶ Ne ad petitionem iudæoꝝ possint capi eoꝝ debitores christiani si bona ĩmobilia possideant. R. XXXV.

s Tatuimus & ordinamus:ꝙ ꝓ aliquo debito cuiuscũq; gñis sit debitũ:aliqs christianus ad petitionẽ alicuius iudæi:nõ possit capi:uel detineri in carceribus:uel palatio:si ipse christianus habet sufficientia bona ĩmobilia pro debito:nec eius fideiussores. Et si secus fuerit factũ:puniat̃ in amissione debiti. ¶ Et prædictũ statutũ habeat locũ ẽt si p pactũ in ꝯtractu pmitteret̃ p debitorẽ ꝙ posset ĩ psona capi;p quęcũq; uerba fieret tale pactũ ꝓuisiõi pñtis statuti p debitorẽ renũciari nõ possit & si renũciaret̃:ipsa renunciatio ipso iure non ualeat:ẽt si sup tali renũciatione fuerit ptæstitum iuramentum.

¶ De possessionibus ciuiũ & comitatiuoꝝ positis extra ciuitatẽ & comitatum Esii eis obligatis recuperandis. R. XXXVI.

s Tatuimus & ordinam⁹:ꝙ si alicui ciui uł comitatiuo esii: quorũ possessiones & bona quæ;haberẽt extra territoriũ esii:fuerint ablata p aliquẽ uel aliquos:qui nõ sint ciues esii: & dñs ad quẽ spectat iurisditio loci postq̃ fuerit denunciatũ ab eo qui substinuerit uiolentiã:& ostensum seu ꝓbatũ de uiolentia:dũmõ ptãs : seu habens iurisditionẽ dicti loci beniuole:& legaliter ꝓbationes receperit:seruetur ꝙ infra sequitur:& iniuria cõmissa nõ fecerit restituere uim passo infra tres mẽses cõputandos ex quo ei dño denũciatũ fuerit ab eo cuius bona & possessiones fuerint ablata & ei non fecerit satisfieri de dãnis & iniuria ĩfra dictũ tps : ptãs qui pro tpe fuerit:teneatur uocare malefactorẽ seu malefactores p suũ plazariuꝫ seu baiulũ infra octo dies postq̃ fuerit ei denũciatũ uel supplicatũ a uim passo. Et si malefactor uel malefactores uenerint corã eo:& uoluerint rñdere sub eo:ptãs & sui iudices:ei plenũ ius facere debeãt:ꝙ si uenire & rñdere noluerit:teneatur ptãs ipsum malefactorẽ seu malefactores & uiolatores ponere in bãno eius qd ꝯtinetur in statuto uiolãtis possessionẽ:& in bãno dupli possessionis uiolatæ:& alterius dãni qd substineretur per uim passus:ultimũ bã-

num applicetur uim passo: & primũ ipsi cõi: de quo nõ possint exire nisi prius
ꝯcordauerit cũ ciue uel comitatiuo esino; qui fuerit uel erit uiolentiã passus
& soluerit bãnũ cõi. Et ptãs teneatur dare ipsi ciui uel comitatiuo suum adiu
toriũ pro possessione & oĩbus suis bonis recuperandis ad uoluntatẽ totius cõ
silii uel maioris partis: saluo capitulo statuti de nouis ciuibus qd incipit. Sta
tuimus & ordinamus ꝙ quicũq. Et hoc locũ habeat non obstante ꝙ de ma
leficio cõis esset facta querimonia corã iudice & dño loci: ad quem spectat iu
risditio: & ualeat hoc statutũ in futuris ꝗõnibus: saluis pactis: ꝯuentionibus: p
missõibus: ꝯcordiis: ꝯtractibus iuris: iter cõe esii ex una pte: & ciues esii ex altera

¶ Quod cõe esii nõ teneatur ad auxiliũ prçstandũ uel represalias ꝯcedẽ
das infrascripta de causa. R. XXXVII.

Tẽ statuimus & ordinamus: ꝙ quicũq fecerit mercatũ uel forũ
i cũ aliquo forense: uel ei crediderit: faciat illud suo rischio & pe
riculo tm̃: nec cõe esii teneat̃ eidẽ ad aliqd auxiliũ dandũ: uel re
presalias ei ꝯcedendũ si dãnũ aliqd exinde habuerit uel passus
fuerit. ¶ Hoc addito ꝙ si ꝯtigerit aliquas represalias de facto uel de iure ali
cui psonç ꝯcedi in futuꝝ ꝯtra habitatores: ciues & districtuales esii: occasione
alicuius debiti seu delicti facti uel ꝯtracti p aliquẽ ciuẽ uel districtualẽ ciuita
tis esii in aliqua ciuitate uel prouincia: uel quacũq alia de cã: & occasiõe dicta
rũ represaliaꝝ aliqs de ciuitate uel comitatu esii detineret̃ uel in rebus suis oc
casione dictaꝝ repsaliaꝝ dãnũ aliqd pateret̃. Quod ptãs esii & eius iudex sũ
marie sine strepitu & figura iudicii teneatur cõpellere remediis iuris prędictas
psonas: ex quaꝝ facto dictç represaliç fuerunt ꝯcesse ad faciendũ oĩa dãna &
expensas: ac interesse passo dãnum: aliqua occasione dictaꝝ represaliarum. Et
si soluere non posset: debeat detineri psonaliter: si petatur per dãnum passum
usq ad integram quantitatem seu satisfationem oĩum prædictorum.

¶ De represaliis & qũo & qñ cõcedi possunt. R XXXVIII.

Tatuimus & ordidamus ꝙ nullæ represaliæ possint ꝯcedi ĩpo
s steꝝ: nisi prius examinetur p dñm ptãtẽ & sapientes: ac p ꝯsiliũ
credentiç illud pp qd: uel cuius occasione repsaliç peterent̃. Et
uisa dicta petitiõe: & hĩta notitia facti teneat̃ mittere dcũs dñs
ptãs: Cõsal. & prio. & ꝯsiliũ ambasiatorẽ uel ãbasiatores: uel nũciũ ꝓut eis ui
debit̃: hĩta ꝯsideratione facti & q̃litate ciuitatis uel loci: aduersus quẽ petunt̃
repsaliç: & bis mittere & facere reqri offm̃ dcẽ ciuitatis: ꝙ ius faciat ciui ul̃ co
mitatiuo esino aduersus ciuẽ eoꝝ. Et si dictũ officiũ uel officiales nõ fecerint
ius tali esino. Tunc dictus dominus potestas: & dicti domini Consal. & prio.

& consilium deliberent:an dictæ represaliæ sint concedendæ. & hoc delibera to notificent ciuitati uel loco;aduersus quem sunt represaliæ concedendæ:q̃ intendunt represalias concedere in quantũ de iure poterũt. Et hac notificatio ne facta mittatur unus uel duo ambasiatores expensis priuati hoc petẽtis uel cõis esii;si ꝯsilio dictę ciuitatis uidebit̃:ad dñ̃ʒ Rectorẽ Marchię ꝑ obtinẽda licentia represaliaꝝ ꝯcedendaꝝ aduersus ciuitatẽ siue locũ:& hoĩes eiusdẽ : q̃ iusticiã subdito Esii facere denegauerũt reqsiti ut supra. ¶ Et tunc si licentia obtenta fuerit a dicto Rectore:ſm formã sacratissimaꝝ ꝯstitutionũ dñi Sabi nensis represaliæ ꝯcedant̃ & nõ alio mõ. Et si aliter fierent puniantur ꝯceden tes:pœna in dictis ꝯstitutiõibus ꝯtenta:& ꝯcessio nõ ualeat prima notificatio fiat expensis esii:¶ Et si aliqs hñs represalias uel in posteꝝ habiturus repren derit uel apprenderit aliquẽ:uel aliquã rẽ occasione suaꝝ represaliaꝝ : teneat̃ pſitare corã iudice cõis esii:& scribi facere illũ uel illud qd apprehenderit & il lud dimitti uel restitui nõ possit:nisi prius scribat̃ quãtitas quã recepit de re bus & pſonis acceptis occasione dictaꝝ represaliaꝝ. ¶ Quæ oĩa scribãtur in libro uno in quo scriptæ sunt oẽs & quãtitas ipsaꝝ:& ẽt represaliaꝝ præconi zatione facta:ut oẽs cõpareant corã iudice:& scribi faciant prędicta:& qui nõ cõparuerit p se:uel p idoneũ nuntiũ infra certũ tp̃s nõ detur eis postea audiẽ tia:nec uti possit represaliis sibi ꝯcessis:ex quo libro sint duo exẽpla;unuʒ quo rũ sit in sacristia cõis:& aliuʒ penes Cãcellariũ:seu notariũ reformationũ:cas sis oibs & singulis aliis statutis & reformationibus in ꝯtrariũ loquentibus. & hoc ad euitandũ illoꝝ malitiã:qui represaliaꝝ quãtitates seu pecunias exigũt. & qui reptus fuerit ultra uerã quãtitatẽ & debitã recipe:uel petere ꝯdẽnetur cõis esii:in.L.lib.deñ.paruoꝝ & amittat represalias. Et qcũq; accepit ius suuʒ ab illo de aliqbus represaliis:uel cã unde represaliæ petantur:qui nõ est de iu risditione cõis esii ꝯdẽnetur in centũ lib.deñ.paruoꝝ:& amittat represalias & petitionẽ ipsius. ¶ Et si ab aliquo supposito iurisditioni cõis esii ꝯdẽnet̃ in L.lib.deñ.paruoꝝ:tã qui accepit:q̃ qui ꝯsenserit. & nihilominus amittat rep̃ salias ipsius:& qui recusauerit obseruare prædicta uel aliqd prædictoꝝ capitu loꝝ:ꝯdẽnetur ꝑ qualibet uice in.XXV.lib.deñ.paruoꝝ:saluis oibus supra scriptis:& quilibet teneatur accusare:& iudex per denunciationẽ & sine inqui sitione inquirere teneatur & medietas bãni sit cõis:& alia medietas sit accusa toris. ¶ Et ptãs teneat̃ inqrere de oibꝰ solutiõibus factis:& denariis puẽtis in hoĩes q hñt rep̃salias:& scribi faciat in uno q̃terno:& q ueritatẽ negauerit po testati cõis esii:ꝯdẽnet̃:nec eis possit ulterius uti. ¶ Et si aliquę rep̃salię:solu tiõe fuerint sublatæ:q usus fuerit postea talibus rep̃saliis ꝯdẽnet̃ ĩ.L.lib.deñ. paruoꝝ. Et de hoc teneat̃ ptãs singulis mensibus inquirere:& præcise obser uari facere. Et quicunq; non denunciauerit repræsalias suas extinctas & solu tionem infra octo

tionem infra octo dies simili pœna puniatur:& repræsalias perdat. Et hoc statutum sit præcisum & truncum sine licentia mutandi. Et quicūq; p̄sumpserit contra dictum statutum proponere uel dicere;si fuerit in officio uel nō:cōdemnetur in centū Sol. deñ. paruoꝝ. Si aūt fuerit consiliarius:in. L. lib. deñ. paruoꝝ condēnetur anteq̄ dictę repræsaliæ concedantur. ¶ Et ꝯtenta in hoc statuto praticentur maxime contra subiectos & obedientes sanctę romanę ecclesiæ. Notificentur. S. dño Rectori Marchiæ:& ab ipso praticādi licentia cōsequatur de ip̄is:ut supra iam diximus.

¶ Quod omnes & singuli uolentes uenire ad habitādum in ciuitate uel districtu Esii habeantur pro ciuibus. R. XXXIX.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ omnes & singuli uolētes uenire de extra districtu esii ad habitandum cum suis familiis in ciuitate uel districtu esii continue:exceptis rebellibus & bāditis ecclesiæ & dicti cōis:sint liberi & ꝓ liberis ciuibus & comitatiuis habeātur:& libere possint stare cum suis familiis & rebus in dictis locis:& defendātur per cōe esii:& manuteneantur expensis cōis:exceptis datiis:salariis dñi ptātis:& capitanei:& douanis:a quibus non ualeant excusari:sed soluāt ut alii ciues & comitatiui:& exceptis aliis quæ ponuntur in aliis statutis. Et prædicta īmunitas concedatur per dñm potestatem & eius uicariū:& consiliū cōis esii de qua concessione habeat apparere manu cancellarii dicti cōis esii.

¶ Quod qlibet uenięntes ad laborandū:uel uictualia portandū in ciuitate esii libere uenire & redire possint. R. XL.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ oēs & singuli forēses: qui uenerint ad ciuitatē esii cā uangandi:battendi:uel alias laborationes terraꝝ uel uineaꝝ faciendi. Et qui uenerint cū uictualibus & quibuscūq; ad uendendū ipsa uictualia ueniāt & uenire possint libere & secure ī ære & p̄sona:& plenā hēant facultatē: securitatē & fidantiā in eundo:stādo:& redeūdo:& possint uendere in die sabbati & emere absq; solutione alicuius gabellæ quascūq; res portatas seu ꝯductas ī dicto mercato & inuestire denarios quos perceperint ex dictis uictualibus: non obstante aliquo statuto uel reformatione consilii instrumentis factis: uel faciendis de repræsaliis concessis uel concedendis aliquibus de ciuitate & comitatu esii huic statuto contrariis:dūmō qui uenerint:non sint bāditi sanctæ matris ecclesiæ:nec cōis esii:uel non sint obligati alicui de dicta ciuitate & districtu esii:& cōi pro aliquo debito siue pedagio: ꝙ si appareret: obseruetur ius cōe & municipale dictę ciuitatis.

Quod nullus receptus in ciuem uel comitatiuum ciuitatis Esii;cui cõcessum esset terrenũ uel habitatio:possit illud uendere:nec a ciuitate discedere. R. XLI.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ nullus receptus in ciuem uel comitatiuum:cui concessum esset a cõi terrenũ uel alia habitatio:possit aliquo mõ uel ingenio uendere:obligare:uel alienare dictũ terrenum uel habitationem concessum uel concedendum: uel si ædificiũ ædificauerit supra terrenum a cõi sibi datum:nec a perpetua uel a continua habitatione ciuitatis esii & eius comitatus discedere:sed ꝯtinue habitare teneatur. Et qui contrafecerit uel uenerit in aliquo uel aliquibus capitulis supradictis:uenditio quam fecerit:seu pignoris obligatio non teneat:& accipiens ab omni iure cadat:& perdat empta uel pignorata:& cõi esii applicẽtur. Et prædictas habitationes:seu terrena scribãtur in uno quaterno seu libro Reformationum cõis:& sit & esse debeat penes dictum cõe.

Quod quilibet habitator in ciuitate & districtu esii: teneatur soluere onera realia & personalia. R. XLII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ oẽs & singuli de ciuitate esii & eius comitatu:teneantur & debeant oĩa onera realia:& personalia in loco:ubi habitãt cum familiis suis:tpe quo imponeretur dictũ onus:soluere. Et ꝙ absentes a dicta ciuitate: uel castris eiusdem qui essent in aliquo officio sint exempti a custodia noctis & diei fienda in dicta ciuitate & castris eiusdem comitatus.

De iure reddendo forensibus contra forenses. R. XLIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ si fuerit aliqua qõ in ciuitate esii inter forenses nõ habitantes in dicta ciuitate esii uel eius comitatu:non reddatur ius:nisi res de qua esset qõ:esset in ciuitate esii uel comitatu:aut eius districtu:uel ubi ꝯtractus;de quo apparet publicũ instrm:uel apodissa scripta manu debitoris:ſm formã statuti esii celebratus eẽt uere uel ꝑsũptiue ĩ ciuitate uel comitatu esii:uel nisi solutio uel datio:uel factũ alicuius rei esset faciẽdũ ĩ ciuitate uel comitatu esii:uel nisi ꝑ illo debito persoluendo:debitor esset expresse obligatus in instrumento uel apodissa prædicta in ciuitate esii.

De debitis

¶De debitis contractis extra ciuitatem Esii. R. XLIIII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ siquis fuerit debitor alicuius ciuis uel comitatiui: aut districtualis ciuitatis Esii: in quacunq̧ quantitate pecuniȩ uel rerum ex quocūq̧ debito & ꝯtractu facto uel inito extra ciuitatem Esii: possit & ualeat creditor dicti debiti: dictū debitum petere: exigere: consequi in ciuitate Esii contra suum debitorem: & bona sua: & dictus debitor possit & debeat cōueniri realiter & personaliter in ciuitate esii ad solutionem dicti debiti: quemadmodum dictum debitū esset factum & contractum in dicta ciuitate Esii.

¶Quod consanguinei possint absq̧ mandato ad defensionem in iudicio interesse. R. XLV.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ ad defensionē possit & ualeat quilibet consanguineus cuiuscūq̧: usq̧ in tertium gradum: tam ex parte patris: q̄ ex parte matris computatione facta ſm ius canonicum: sine mandato ad iudicium & in iudicio interesse & cām agitare prout posset consanguineus eius ad iudiciū euocatus. Et tam in ciuilibus q̄ in criminalibus: dūmodo primo & ante omnia talis interueniens præstet idoneum fideiussorem: & ipse ēt obliget se pro tali ad iudicium euocato: uel contra quē procederetur de iudicio sisti: & iudicatum soluendo. Et prædicta locū habeant in causis: in q̄bus pōt interuenire procurator ad defensionē.

¶De inuētario faciēdo p ꝯsanguineos alicuius defuncti. R. XLVI.

q Voniā plurimū mulieres uiduæ remanentes occultant: nedū earum arnesia: seu mobilia: sed ēt sui uiri bona: & res. Propter q̄d hr̄des & creditores defraudant̄. Iccirco p̄nti statuto p̄cipim⁹: ꝙ ī die ī q̄ morit̄ maritus: uł altera sequētiuel q̄ hīta fuerit scīa de morte uiri: duo de ꝓpinquoribus mariti ꝯsanguineis: q tūc t̄pis repiunt̄ in ciuitate esii & comitatu & districtu: teneant̄ facere inuentariū de oībus rebus: quæ reperiunt̄ in domo defuncti uel alibi: tā de bonis uxoris: q̄ de bonis defuncti & hæredum: & in ipsa domo uel alibi repertis. Quod si nō fecerint: potestas de facto ab eis accipiat libras uiginti denariorum applicandas cōmuni esii. ¶Et quicunq̧ impediuerit dictum inuentarium fieri: uel aliquod impedimentum præstiterit dictis consanguineis: non permittendo eos domum dicti defuncti intrare: uel dictum inuentarium facere: uel res occultando

uel abſcondendo de quibus inuentarium deberet fieri:uel quocūq; alio modo impediendo: ſiue fuerit uxor defuncti:ſiue alia perſona:puniatur & condemnetur pro quolibet & qualibet uice:in.XXX.lib.deñ. Et iudex ptātis teneatur ſub dicta pœna ad petitionem dictorum conſanguineorum ire ad dictum locum:& facere fieri inuentarium prædictum:cōtradictione aliqua nō obſtāte. ¶ Et adhoc ut dictum ſtatutum ſciatur:quilibet poteſtas faciat id legi in conſilio cōmunis uel præconizari p ciuitatem eſſi:in principio ſui officii:ſub pœna.XXV.lib.deñ.

¶ De contractibus mulierum. R. XLVII.

i Ndemnitatibus mulierum quarum ſexus eſt fragilis:hac ſalubri lege;prout melius poſſumus prouidentes:ſtatuimus q̄ ſi aliqua mulier aliquem contractum:donationem: quietationem: uel quācunq; aliam obligationem inire:teſtamentum ſeu quācunq; aliam ultimam uolūtatem facere uoluerit:illam inire ſeu facere debeat cum præſentia & conſenſu patris ſi ſupereſt:alias cum præſentia filiorum maiorum.XXV.annis:uel unius:ſi tantum unum filiu; habuerit:& fratris ſeu fratrum carnalium ſi ipſos habet:quibus deficientibus cum præſentia & conſenſu duorum proximiorum cōſanguineorum maſculorum:unius ex parte patris;& alterius ex parte matris ſi habet: ex altera linea tātum. Et quod de cōſenſu dicitur:locum habeat in omnibus aliis contractibus præterq̄ in teſtamē tis:& ultimis uoluntatibus:in quibus ſufficiat præſentia ſine conſenſu. ¶ Et inſuper in quocunq; caſu uiri præſentia debeat adhiberi ſi ipſum habet:& aliter factus contractus:donatio:obligatio:quietatio:teſtamentum ſeu alia ultima uoluntas a muliere nō ualeat:nec teneat ipſo iure:nec pro ipſa muliere:uel contra ipſam aliquem ſortiatur iuris effectum:ſi in ipſo actu dicta mulier aliquo modo appareat obligata & leſa. ¶ Et ſi iuramentū ſuper prædictis initis & factis a muliere contra uel præter formam pręſentis ſtatuti præſtitum repetiretur:prǫſumatur autoritate pręſentis ſtatuti dolo fuiſſe inductam ad pręſtandum iuramentum prædictum. Et quod de teſtamento uel ultima uoluntate dicitur:habeat locum:niſi īmineat mortis periculū uel peſtis:quibus locus & tempus non patiantur prædictorum habere uel expectare præſentiam. Quibus caſibus omni tamen fraude ceſſante ſi aliud non obſiſtat:poſſit libere condere teſtamentum & quācūq; aliam ultimam uoluntatem. ¶ Hoc ſane addito q̄ ſi qua pręſdictarum perſonarum quarum autoritate pręſentis ſtatuti pręſentia uel conſenſus requiritur fuerit abſens a ciuitate & comitatu eſſi illius ſeu illorum præſentia uel conſenſus adhibeatur:quæ adhibetur per formam præſentis

mam pñtis statuti:si talis persona absens in reꝝ natura non superesset. ¶Et ut dum dictæ personæ sint absentes stetur relationi nuncii cõis ex cõmissione facienda ipsi nuncio per ipsam mulieré: de quibus cõmissione & relatione ap pareat publico instr̃o. ¶Hoc insuper intellecto ꝙ si mulier fecerit per nũtiũ cõis esii personaliter requiri cum cedula illum seu illos quoꝝ pñtia tm̃ requi ritur per formam huius statuti: ꝙ ueniat ad pñs standũ tali contractui: dona tioni: obligationi: quietationi: testamẽto: seu alteri ultimæ uoluntati: quẽ seu quam inire seu facere intendat: declarando in ipsa cedula qd genus cõtractus intendit facere: uel qd intendit testari: uel aliam ultimam uoluntatem facere: & locum in quo: & diem: & horam. Et si talis sic requisitus cõparere néglexe rit: extunc mulier prædictum actum quem fecere intẽdebat faciat pṗdicti re quisiti absentia non obstante: de qua requisitione cum cedula præfata credaẗ eidem nuncio: ac sufficiat si ipse nuncius de hoc relationẽ faciat notario: qui de prædicto actu quem mulier facere intendit debet esse rogatus: de qua rela tione adhibeatur eidem notario plena fides. Prædicta tñ nõ uendicent sibi lo cum in locationibus: & conductionibus possessionum & domoꝝ & in cõsti tutione procuratoꝝ ad causas seu iudicia: & in remissione damnoꝝ datoꝝ. ¶Declarãtes ꝙ fœminę i pr̃is ptãte ꝯstitutę nõ possint testari nisi ꝓut de iure cõi est.

¶De debitis mulieꝝ ꝯtractis ante ꝯtractũ mr̃imoniũ. R. XLVIII.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ si aliqua mulier esset obligata pro aliquo debito ante ꝯtractũ mr̃imonium: ꝙ tale debitũ soluatur & solui debeat de dotibus mulieris quousq; dotes sufficiãt: si ta lis mulier non habet alia bona sufficiẽtia ad satisfactionẽ dicti debiti: & si maritus aliquid soluerit de dictis debitis tantũdem tpe restitutio nis dotium de ipsis dotibus subtrahatur.

¶De pignoribus per creditores possessis. R. XLIX.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ creditor possidens aliquã rem mo bilem sibi per debitoré obligatã: siue pro uno debito: siue pro pluribus: cogi non possit per debitoré pignus recuperare uolen tem ad restitutioné pignoris: nisi per eius debitoré omne debi tum persoluatur: siue sit debitor ex una cautione: siue ex pluribus. Et quicũq; subpignorauerit alicui personæ non iudæo: nec usurario aliquam rem mobi lem: teneatur & debeat rem ipsam luere infra mensem a die requisitionis uel citationis factę de eo pignore luendo. Alioqn liceat creditori elapso ipso mẽ

H

se rem ipsam subpignorare: uel uendere ad incantũ legaliter plus offerenti: oĩ fraude cessante. Saluis tñ pactis & ꝯuentionibus: quæ essent habitæ inter eos: nõ obstãte statuto pñti: & fructus percepti cõputentur in sortẽ debiti.

¶ De pignoribus usurarioꝝ. R. L.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ iudæi uel aliqui creditores usurarii: non possint debitores eoꝝ: uel eoꝝ hæredes inuitos ad solutionẽ debiti cõpellere: uolentes suũ pignus relinquere: & fructꝰ dictoꝝ pignoꝝ ꝯputẽtur pariter in sortẽ: ut supra i p̄cedẽti stõ.

¶ Quod masculinũ ꝯcipiat fœmininũ. R. LI.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ ubicũq; in statuto cõis Esii reperiretur uerbũ in masculino genere: ꝙ intelligatur ẽt in fœminino: & fœmininum genus concipiat: si commode adaptari possit: genus masculinum.

¶ De sequestris faciendis. R. LII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ ptãs seu iudex dñi ptãtis teneat & debeat ad petitionẽ cuiuscũq; ciuis: uel comitatiui ciuitatis Esii: petentis & iurantis se debere recipere & non petere aĩo calũniæ: cõmittere cuicunq; nuncio cõis Esii ꝙ faciat sequestrari contra quascũq; psonas suspectas: & nõ possidentes ĩmobilia in ciuitate uel comitatu esii sufficiẽtia ad debitũ petitũ: & non pręstãtes: nec pręstare cũ effectu offerentes fideiussores idoneos de iudicio sisti: & iudicatũ soluẽdo: & de suspectis credatur sacramento petentis: & res sequestratas possit dictus nuncius recõmendare cuicũq; psonæ de ciuitate esii: & ꝙ ipsas res saluet: & custodiat ad mandatũ & uoluntatẽ iudicis prædicti: & ꝙ ille penes quẽ factũ fuerit sequestrũ: teneatur & debeat ipsum sequestrũ penes se retinere: & nemini dare sine mandato dicti iudicis: ad pœnã. X. lib. Et ꝙ iudex ad petitionẽ eius ꝯtra quẽ sequestratio facta est: præstito fideiussore de iudicio sisti: & iudicato soluẽdo: teneatur statim dictũ sequestrũ reuocare de facto: pœna. X. lib. ¶ Et faciens fieri sequestrũ si succubuerit ꝯdẽnetur illi ꝯtra quẽ seqstratio fcã fuerit ad oĩa dãna & iteresse passa p ip̃; ꝯtra quẽ fcã fuerit sequestratio occasiõe ipiꝰ seqstri.

¶ De satisdatione præstanda per forenses. R. LIII.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ si aliqua psona nõ subiecta iurisdictiõi cõis esii mouerit aliquã litẽ uel cãm in aliqua curia cõis esii contra aliquem

contra aliquem ciuem uel comitatiuum:seu districtualem cõis Esii:nõ audiatur per aliquem officialem cõis esii sup dicta lite uel cã:nisi primo idonee satisdederit de reficiẽdis expensis suo aduersario:si ꝯtigat eum in tali lite seu cã succũbere. Et si re ꝯueniatur satisdare teneatur de iudicio sisti:& iudicatũ soluendo. Et si in dicto casu reconuentionis fideiussorem dare non posset:sufficiat iuratoria cautio cum pœnali promissione:obligatione iurium & bonoꝝ suorum. Et idem fiat & obseruetur si talis nõ subiectus iurisditioni cõis esii mouerit litem uel causam per suum procuratorem:non obstante ꝙ talis procurator sit in instrumento procurationis releuatus ab onere satisdandi.

De eo qui remansit in possessione reꝝ per eũ uenditaꝝ. R. LIIII.

s Tatuimus & ordinamus:ꝙ si aliquis fecerit aliquam uenditionem:alienationem:permutationem:aut donationem de aliqb⁹ bonis suis:& post talem alienationem seu uenditionem remanserit in possessione rei sic uenditæ:alienatæ:permutatę:seu donatę:& in ea possessione steterit per unum annum a die talis contractus computandum:talis uenditio:alienatio:permutatio: seu donatio intelligatur & fingatur autoritate præsentis statuti ficta & simulata:& pro non facta habeatur. Et non intelligatur remansisse in possessione dictus alienator:si dicat in istro alienatiõis ꝙ alienator dicat se noĩe illi⁹ cui alienat possidere:etiã si dict⁹ alienator receperit dictã rẽ alienatã titulo alicuius locationis seu cõductionis uel alterius gratuitæ conuentionis:pro certa pecuniæ quantitate:uel pro dimidia uel pro alia quota fructuum possessionis seu terræ alienatæ:de qua locatione seu titulo appareat per aliquod publicum instrumentũ:uel per legitimas probationes uel confessionem ipsius alienantis:seu per solutionem pensionis: ꝙ tunc contractus alienationis ualeat & teneat.

De ordine adstantium ad causandum. R. LV.

a D hoc ut strepitus procuratorum in iudicio cessare ualeat:præsenti statuto perpetuo ualituro statuimus:ꝙ potestas seu eius iudex & etiam miles:& quilibet eorum:teneãtur & debeant eorũ audientiam tenere:& teneri & obseruari facere infrascriptũ modum & ordinem:pœna periurii: & centum soldoꝝ pro quolibet & qualibet uice qua ipsi sedebunt ad ius reddendum. Teneãtur incipere ad audiendum procuratores:& alios ad stantes coram aliquo eorum ab uno capite suæ bãcæ prout sibi uidebitur personarum acceptione non attenta: sed prout ordo ad

ſtantium demõſtrabit. Et unũquẽq; audire diligenter: & quouſq; non fuerit auditum & expeditum dicere & opponere facta ſua: non poſſit alium audire uel intelligere. Et ſi contigerit q aliqua qõ eſſet corã eis implicita: & quę maiorem indaginem & maius examen exquireret: q tũc dictam qõnem reſeruare debeant poſt oẽs alias qões. ¶ Hoc addito expreſſe q dicti officiales uel aliquis eoꝝ non conſentiant nec permittant ob reuerentiam magiſtratus ſeu officii dignitatem: procuratores aliquos: & quoſcũq; alios coram eis litigãtes exclamare ſeu uociferare: ſed uoce humili & ſubmiſſa exponat quilibet facta ſua. Et contrafacientes quilibet dictoꝝ officialiũ ꝯdẽnet de facto: in. XXV. Sol. pro quolibet & uice qualibet. ¶ Volentes ẽt q quilibet ꝓcurator debeat aſtare rectus: dum præfati officiales uel alter eorum ad bancum iuris pro iure reddendo pro tribunali ſedebunt. Siquis aũt procurator ꝯtrafecerit: puniatur pro quolibet & uice qualibet: in. XX. Sol. deñ. De quibus ſi poteſtas uel alii officiales illico executionem non fecerit: puniãtur in lib. quattuor deñ. tempore ſyndicatus de ſuo ſalario per Camerarium noſtri cõis retinendis.

¶ Quõ ad probandũ ſufficiat publica uox & fama. R. LVI.

q Via cum tractatur de probatione publicæ uocis & famæ: ipſa potius ex ignorantia q̃ ueritatis defectu: in dãnum & præiudicium tam cõis q̃ ſpecialium perſonarum multotiens non probatur: duximus ſtatuendum: Quod ſi teſtes interrogati ſup publica uoce & fama in eorum dictis & atteſtationibus rñderint: q de re de qua interrogati ſunt ſit publica uox & fama: q ipſi dici audiuerunt a maiori parte perſonarum alicuius terræ: caſtri: uel contratæ: & q publica uox & fama ſunt dicta maioris partis hmõi perſonarum: uel dixerint uerba ſimilia: uel ęquipollentia: q ipſa probatio publicæ uocis & famæ: habeatur & reputetur: & haberi debeat pro publice probata: & maior ſeu alia probatio publicæ uocis & famæ nullatenus requiratur.

¶ De exẽptione ꝯcedenda ſeptuagenariis & aliis ĩpeditis. R. LVII.

s Tatuimus & ordinamus: q quælibet perſona ſeptuagenaria & quæ tempus ſuę ætatis tranſiuit ſeptuageſimum annum: & quilibet continuo morbo laborans: adeo & in tantum q cum ſua perſona non ualeat operari: ut ſunt: podagrici: cæci: muti: & ſurdi: & ſimiles continuo: ut dictum eſt morbo laborantes: & furioſi: dementes: mentecapti: dum tñ non habeant dilucida interualla: Si uoluerint ĩmunitatẽ ab oneribus.

ab oneribus personalibus quibuscunq; imponendis per commune Esii: uel aliquem officialem dicti communis: debeant coram potestate ciuitatis Esii uel suo iudice:per se uel alium quandocunq; comparere: & fidem plenariam facere per bonos testes:uel per euidentiam corporis: remisso semper in conscientia & arbitrio iudicis prædicta cognoscentis quantum probatio sufficiat in prædictis: de sua infirmitate & morbo continuo. & similiter de furore:dementia: & insania:uocato semper in cognitione prædicta syndico communis esii. Qua probatione sic facta: dictus dominus Potestas uel eius collateralis decernat prædictam exemptionem prędictis uel alteri ipsorum: & illa in eisdē obseruari faciat cum effectu.

¶De litigiosis rebus. R. LXIII.

s Tatuimus & ordinamus: q nulla persona audeat uel præsumat uendere:uel alienare:uel alio quocunq; titulo in alium transferre rem aliquam litigiosam. Et q litigiosa res sit & esse intelligatur statim porrecta petitione siue libello de re prædicta coram iudice competenti quacunq; actione agatur. & sequuta citatione uel producta petitione uel libello: præsente parte coram iudice competenti. Et si contrafactum fuerit ipso iure non ualeat uenditio uel alienatio & pro non facta & irrita habeatur ac fingatur. Et nihilominus emptor scienter faciens cōtra prędicta perdat precium prædictæ rei emptæ: & communi esii applicetur. Et ultra prædicta condemnetur communi: in. XXV. libris denariorum. Et uenditor cogatur a syndico communis prędicti restituere precium de dicta re perceptum.

¶Quod omnes ciues compellantur uenire de comitatu ad habitandū in ciuitate esii & habere ibi domos proprias. R. LIX.

s Tatuimus & ordinamus: q potestas ciuitatis esii teneatur infra duos menses post eius introitum facere q omnes ciues & qui pro ciuibus se appellant; qui morantur in comitatu esii: ueniāt & uenire compellantur cum suis familiis ad habitandum continue in ciuitate esii: captis pignoribus & mulctis in dictis aliisq; grauaminibus. Et si potestas fuerit negligens in prædictis: puniatur in. X. lib. denariorum paruorum. Et si non habuerit propriam habitationem eis concedatur per commune de palmentis communis:

¶ Quod omnes habitantes & non habitantes in ciuitate: comitatu: & districtu Esii: teneantur soluere collectam & subire onera realia & personalia communi Esii; pro rebus quas ibi habēt & possident. R. LX.

S Tatuimus & ordinamus: q; omnes & singuli habitantes in ciuitate: comitatu: & districtu Esii: cuiuscunq; cōditionis sint: teneāt & debeant soluere collectas: & subire onera communis realia & personalia. Inquantum dicit personalia locum habeant in ciuibus & comitatiuis Esii solummodo: nō in aliis. pro rebus & possessionibus suis quas habent tenēt & possident in territorio & districtu esii uel utūtur & fruuntur: cassis omnibus aliis reformationibus & statutis consilii generalis: & concessionibus huic statuto contrariis. Et quicunq; de ciuitate & districtu esii uel aliunde euitauerit uel se occultauerit ad soluendum dictas collectas uel subire onera & factiones prædictas: tam præteritas q̄ futuras: quas pro podere suo facere & soluere tenentur: subire teneantur & cogantur. Et ipsi & eorū familiæ nihilominus sint exclusi ab omni honore: protectione: & defensione communis esii. ¶ Et si dicti forenses negligentes fuerint in soluendo onera per duos annos dictæ possessiones dictorum forensium nō soluentium applicentur nostro communi ipso iure: & applicata & incorporata esse intelligantur per solam declaratoriam potestatis esii citatis primo dictis forensibus: more forensium. ¶ Et potestas qui pro tempore erit ad denunciam syndici dictæ ciuitatis banniri faciat bona eorum: qui ciuitatis Esinæ onera subire recusant per loca publica ciuitatis prædictæ: Quibus sic bannitis & subhastatis prædictus syndicus alienandi: uendendiq; licentiam nomine communitatis habeat: defensionemq; bonorum promittat. ¶ Statutum uero præsens non uendicet sibi locum in illis qui īmunitatem haberent: uel priuilegium īmunitatis a dicto cōmuni: siue sint ciues comitatiui uel forēses.

¶ QVod siquis alienauerit aliquas possessiones alicui non subiecto communi Esii soluat collectas pro illis possessionibus. R. LXI.

S Tatuimus & ordinamus: q; siquis ciuis: comitatiuus: uel habitator Ciuitatis Esii: uendiderit uel alienauerit: seu

transtulerit : seu imposterum transferet domum:possessionem : uel res ali quas immobiles alicui singulari personæ : collegio:uel uniuersitati non sup posito iurisditioni communis ciuitatis Esii : uel quæ communi esii prædi- cto i & cũ hominibus ipsius collectas : onera uel factiones non soluant:pro- ut alii homines dicti communis teneatur & soluunt : ꝙ prædicti uendentes alienantes : & ipsorum successores in perpetuum teneantur & debeant pro di ctis possessionibus & rebus : onera & factiones reales & personales collectas omnes & singulas soluere & subire. Et dictarum rerum extimationem in suo extimo poni facere & mensurari : aliquo statuto ordinamento uel prouisio- ne contrariis huic non obstantibus. ¶ Alienantes autem & uendentes : uel alio quocunq; titulo in aliquem non subiectum iurisditioni esinæ transfe- rentes:teneantur & debeant coram potestate uel eius iudice possessiones & res ut supra sic alienatas describi facere in catasto cõmunis prędictiifundum lo- ci : latera : & confinia : nec non illius nomen in quem alienauerit : pœna ui- gintiquinq; librarum denariorum paruorum contrafacienti. ¶ Et notarius qui tale confecerit instrumentum de alienatione iam dicta:teneatur & debeat domino potestati & prioribus ciuitatis denunciare infra decem dies post di- ctum confectum instrumentum numerandos a die confecti instrumenti: pœna decem librarum denariorum. Contrafacientes autem in prædictis ua leãt a quolibet accusari:& medietatem banni habeat accusator : & eius nomẽ teneatur secretum. Et ad scribendum prædicta Cancellarius ciuitatis in no- tarium adhibeatur.

¶ Quod bona ciuium & comitatensium ciuitatis esii sint dicto com muni pro collectis datiis & aliis factionibus tacite obligata: & ꝙ prædicta sint tributaria. R. LXII.

Tatuimus & ordinamus : ꝙ omnia bona & possessiones ciuiuȝ & districtualium ciuitatis esii : sint & esse debeant tributaria perpetuo & tacite obligata & adscripta communi esii pro cen- sibus datiis collectis & aliis factionibus impositis & impo- nendis dominis eorum possessionum uel ipsis possessioni- bus & bonis. Et ꝙ non possit in prædictorum : uel alicuius eoꝝ præiu- dicium : & iuris communis prædicti:in alios transferri uel alienari i qui non sint suppositi iurisditioni communis esii. Et si secus factum fuerit : non

ualeat ipso iure. Et taliter alienata in fraudem communis quo ad forenses de ueniant in commune esii. Et ad quoscũq; dicta prædia: tam rustica q̃ urbana & bona præstita ad quoscunq; uadant: ad dicta onera teneantur & teneri debeant: non obstantibus aliquibus ĩmunitatibus & exemptionibus q̈buscũq; concessis iam uel imposterum concedendis qualitercunq;.

¶De probatione filiationis & consanguinitatis fienda per famam publicam. & de pœna negantis eas. & de pœna mortem alicuius negantis. R. LXIII.

Tatuimus & ordinamus: q̈ si aliquis masculus uel fœmina tã q̃ fili⁹ & filia: & pater: auus: uel auia: nepos: uel neptis: uir: uel uxor: frater & soror alicuius in iudicio uel coram quocũq; iudice uel officiali cõmunis prædicti: petãt aliquid sibi dari uel fieri uel postulet uel improbet per aliquem: uel si ab ipso peteretur: ut filius uel filia: nepos uel neptis: uir uel uxor: auus uel auia: pater uel mater: frater uel soror: opponendo dixerit aliquid: & negatum fuerit non esse filium uel filiã: nepotem uel neptem: sororem uel fratrem: patrem uel matrem: auum uel auiam: uirum uel uxorem. Et sit publica uox & fama in contrata ubi habitat ipse uel ubi habitare consueuit ille cuius asserit se filium uel ex cuius persona aliquis dixerit: postulauerit: ĩprobauerit: uel petierit: & isti tali oppositu; fuerit uel pertinaciter negatum: q̈ non fuit filius uel filia: nepos uel neptis & frater uel soror eius: cuius se asserit: q̈ opponens suam exceptionem uel negans probare teneatur legitimis probationibus factis per duos testes maiores omni exceptione: Ista probatione de publica uoce & fama per duos testes bonæ conditionis & famæ per illum qui dicit se filium filiam: fratrem uel sororem: nepotem uel neptem: uel etiam si opponens uel negans prædictos non esse consanguineos: & non destiterit a tali negatione uel exceptione ante terminum sibi datum ad probandum dictam exceptionem: & dictam exceptionem non probauerit: puniatur in centum soldis denariorum paruorum applicandis communi: & in restitutione damnorum & expensarum quas substinuerit ille contra quem opposita fuerit dicta exceptio: uel dicta negatio: facta primo taxatione per iudicem. Et ad prędicta soluenda compellat sine strepitu & figura iudicii: & sine aliqua scriptura non obstantibus aliquibus iuribus prouisionibus & ordinamentis dicti cõmunis in contrarium facientibus: quibus sit & esse intelligatur omnimode derogatum quantum ad prædicta. ¶Et eadẽ pœna puniatur ille q negauerit aliquã ɔsanguinitatem uel parentelam

uel parentelam usq; in quartum gradum conputandum ƒm ius canonicum. Vel mortem alicuius de qua esset publica uox & fama in contrata unde est il le de quo quęritur: si suam exceptionem non probauerit: uel alia non fecerit ut supra dictum est.

¶De non restituendo nisi precium de platea uel alia re in qua fuerit ædi ficatum si fuerit de iure euicta ab aliquo. R. LXIIII.

s Tatuimus & ordinamus: q̧ reędificãtes seu facientes aliquã do mum in ciuitate Esii uel castris eiusdem ciuitatis & pertinẽtiis si cõuincerentur de iure de platea & muris: seu re uel aliquo ip sorum non teneantur nisi ad restitutionẽ precii dati in ipsa pos sessione: reseruato eis iure contra uenditores: si ille qui ædificauerit & emerit plateam uel rem aliam. Si uero non emerat: sed credidisset fore suã: si postea euincatur teneatur solũmodo ualorẽ dictæ rei restituere ƒm illud quod ualebat tempore quo inceptum fuerit ædificari. Et prædicta locũ habeant: nisi ędi ficare uolenti fuerit protestatum: q̧ non ædificet. Nam ipsa protestatione ne glecta: iuris cõmunis dispositio obseruetur.

¶Quod forenses non possint extrahere granum uel aliquod genus bla di de ciuitate comitatu & districtu Esii. R. LXV.

s Tatuimus & ordinamus: q̧ quicũq; forensis uel alius qui non fuerit in catasto ciuitatis Esii: descriptus: & in ciuem aut comita tiuum per consilium ciuitatis prædictæ receptus: emerit in ciui tate prædicta: seu eius comitatu uel districtu: tam per se: q̃ per in terpositam personam granum: uel aliquod genus bladi: causa reuendendi: ta lis ut supra sic emens extra territorium dictæ ciuitatis aut eius comitatum seu districtum dictum granum: seu bladum extrahere non possit per se: uel inter positam personam: nisi primo soluto officiali doanæ ciuitatis prædictæ uno anconitano pro qualibet salma grani: uel bladi: pœna. V. lib. pro qualibet sal ma contrafacienti contra prædictum ordinem extracta. Et quilibet ciuis aut comitatiuus uendens dicto forensi teneatur dictam uenditionẽ officiali præ dicto: aut ei qui pro tempore deputabitur: infra terminum octo dieꝝ denun ciare: quod si facere neglexerit dictum anconitãum pro qualibet salma dicto cõmuni de suo resarciat. De quo grano aut blado ut supra cõtra ordinem ex tracto: stari uolumus iuramento uendentis seu ꝯducentis: seu alterius idonei testis bonæ conditionis & famæ. Quorum testium depositionibus & dictis

in hoc casu dũtaxat stari uolumus: usq; ad quãtitatem quinq; salmarum grani uel bladi pro quolibet.

De clusa non facienda in flumine Esino. R. LXVI.

s Tatuimus & ordinamus: q; nullus cuiuscunq; conditionis existat: audeat modo aliquo: uel præsumat clusam aliquam in Esino flumine fabricare seu fabricari facere: cuius occasione exinde ualeat aqua haurini: seu ad aliquẽ aliũ locũ molendinũ cõstruẽdi cã duci: nec cã piscãdi aliq̃ siccationẽ facere: uel mõ aliquo cursũ aquæ diuertere de uno raggio siue riuo fluminis ad alium diuertere piscandi cã. Et hoc in eo quo Esinum territoriũ se protendit. Contra uero faciens in prædictis: pœnã. L. ducatoꝝ incurrat. Et nihilominus qd fecerit seu fabricatũ fuerit: sit & esse intelligatur ipso iure nullum: & exinde talem clusam uel ædificiũ de facto amouere cogatur. Quod si non fecerit unicuiq; liceat amouere

De oliuis singulo anno plantandis. R. LXVII.

s Tatuimus & ordinamus: q; quilibet ciuis seu comitatiuus ciuitatis Esii: habens. L. florenos in bonis: quolibet ãno teneatur & debeat plantare duos plantones oliuaꝝ. Vltra uero quantitatẽ prædictã possidens: quattuor oliuaꝝ plantones anno quolibet plantare debeat: usq; ad centũ plantas: & illas ut fructũ faciant cõgrue laborare Siquis aũt id facere omiserit. V. Sol. pœna pro quolibet omisso plantone dãnetur. Et de prædictis quolibet anno semel de mense maii debeat per officialem dãnoꝝ datoꝝ inquiri: pœna eidem officiali. XX. lib. si de prædictis inquirere non curabit. Quod statutũ in quolibet cõsilio generali: pro publica utilitate legi mandamus: pœna. X. lib. Cancellario: illud ut supra legere obmittẽti. Volentes quod quilibet ptãs in principio sui officii: cõtinentiam dicti statuti: publice bãniri faciat: pœna. X. lib. de suo salario tpe syndicatus auferenda: si dictum bãnũ per loca publica ciuitatis & comitatus emanari non fecerit.

De fœno & palea ĩ domib9 ubi habitat̃ nõ reponẽda. R. LXVIII.

c Vm publice intersit ciuitatem & castra ab incendiorum periculis defensare. Iccirco præsenti statuto mandamus: q; nullus tam ciuis q̃ forensis audeat uel præsumat fœnum aut paleam in domos quæ per homines habitãtur reponere seu reponi facere uel tenere: pœna. XX. Soldorum cuilibet contrafacienti. Et nihilominus dictum fœnum seu paleam

fœnum seu paleā de dictis domibus habitatis per officiū ptātis amouere cogatur. Liceat tñ ipune unius salmæ fœni uel paleæ pro necessitatibus arbitrio ptātis in domibus habitatis reponere: uel tenere. Prædicta tñ in publicis albergatoribus locū habere non uolumus. Et oī anno tpe quo fœnū seu paleæ reponuntur: ptās qui pro tpe fuerit ex uinculo iuramenti: teneatur bānni facere tam per loca publica ciuitatis: q̄ comitatū ꝯtinentiā dicti statuti: & pœna. X. lib. deñ sit negligens fuerit in prædictis.

De muris reficiendis. R. LXIX.

Statuimus & ordinamus: ꝙ quilibet ptās ciuitatis esii: qui p tpe fuerit sui regiminis tpe semestre quolibet teneatur & debeat fabricari facere seu resarciri. X. cānas muri in locis & muris dictæ ciuitatis debilibus: ubi maior debilitas: seu maius ciuitati periculum imineret: ad qđ ordinandū: ipse ptās utrāq credentiā specialiter faciat cōuocare: ac opa₃ efficacē daretita & talr ꝙ dcē. X. muri cānę: suo regiminis tpe fabricent. Quod si negligēs fuerit i pdictis in. X. ducatoꝝ pęna mulctetur.

De præscriptione temporum. R. LXX.

Statuimus & ordinamus: ꝙ quicūq possederit titulo donationis uel emptionis: uel alio iusto titulo ad pscribendū uel usucapiendū acto publice & palā rem aliquam mobilē uel imobilem sine cōtradictione p spaciū. X. annoꝝ inter pñtes: &. XX. inter absentes: dūmō non habuerit iustam cām absentiæ: ꝙ de ipsa possessione non possit inquietari: nec molestari ab aliquo aliqua occasione: modo uel causa: dummodo hoc statutum non præiudicet minoribus quattuordecim annoꝝ nec in dotibus mulierum.

De præscriptionibus actionum. R. LXXI.

Statuimus & ordinamus: ꝙ infra: iura aut actiones non pręscribantur nisi spacio a iure statuto: ꝙ ad interrūpendum dictā pręscriptionē sufficiat sola citatio personaliter facta: uel bānum datum ad domum uel in personam. Et prædicta locum habeant in præsentibus: præteritis & futuris: dummodo prædictum statutum nō præiudicet: uiduis: & pupillis: ac miserabilibus psonis qbus nullo modo aliqua præscriptione præiudicari uolumus.

Quod res pignoratę iudæis non possint repeti a dñis eoꝝ sine solutione debiti eaꝝ ꝗ ipi pignorauerit:& ꝑ q̄to mutuare deāt. R. LXXII.

Tatuimus & ordinam⁹:ꝙ si aliqua res fuerit subpignorata alicui iudæo per quācunqꝫ personā & in libris iudæoꝝ repiret ꝙ dicta res fuerit pignorata:& domus in qua subpignorata fuit & nomen subpignorantis & eius pris. Et appareret postea ꝙ talis res subpignorata non pertinebat ad subpignorantem:sed ad alium:ista talis res non possit a iudæo repeti per eum ad quem pertinet uel pertinebat:nisi satisfactum de prima sorte & non de usuris sit iudæo:de eo qd hr̃e debet super tali re subpignorata:& repetens aliter non audiatur; licet ille ad quē pertinet talis res dixerit sine uoluntate sua subpignoratā fuisse:nisi ab uxoribus & filiisfamilias:quibus non licet dictis hebræis mutuare. Habeat tñ regressum dñs rei subpignoratæ contra talem subpignorantem ad omne suum damnū & interesse. Et prædicta locum habeāt nisi manifeste probaretur per dñm rei uel eum ad quem talis res pertinebat dolose dictam rem subpignore a iudæo fuisse acceptam. Et hoc statutum deinceps uendicet sibi locum derogātes per hoc omni alii statuto & iuris dispositioni in contrarium loquentibus. In super statuimus & ordinamus:ꝙ si pāni iudæo subpignorati:tinea uel muribus demolirentur:uel res aliæ eidem subpignoratæ modo aliquo deuastarentur aut deteriorarentur:iudæus ipse per iudicem cōpellatur ad instantiā eius cuius interest:dānum & interesse ei:ad quē ptinet:integraliter resarcire. In super statuimus & ordinamus:ꝙ nullus iudæus possit accipere ultra sex deñ. paruos pro libra pro quolibet mense:non obstante pacto seu ꝯuentione habita per iudæos cum eoꝝ debitoribus ꝯtra pñs statutū:Nec possit ꝓuisioni pręsentis statuti renunciari. Et si renunciaretur renunciatio non ualeat ipso iure. Et hæc ultima pars pñtis statuti uendicet sibi locū in casu:in quo mutuarentur p iudęū. XX. Sol. deñ. paruoꝝ:uel abinde supra:& nō cū a. XX. Sol. īfra mutuarent. Et si aliqs ꝯtrafecerit ī ṗdictis:puniat̃ i. XXV. li. deñ. puoꝝ.

Quod oēs officiales cōis Esii teneātur obseruare statuta scripta in præsenti uolumine statutoꝝ. R. LXXIII.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ ptās ciuitatis Esii:iudex eius oēsqꝫ alii dictæ ciuitatis officiales teneantur & debeāt obseruare statuta scripta in pñti uolumine statutoꝝ. Et ubi statutum nō loquetur debeant iudicare de similibus ad similia. Et si similia non reperirentur:tūc debeāt iudicare f̃m laudabilē ꝯsuetudinē ciuitatis prædictę.

Et ubi laudabilis

Et ubi laudabilis consuetudo non reperiretur:procedant fm sacras constitutiones prouintiæ Marchiæ. Et ubi constitutiones non loquerentur:procedat fm dispositionem iuris canonici. Et ubi iura canonica non loquuntur : tunc eo casu fm iura ciuilia procedatur : oibus aliis prouisionibus & statutis retro habitis cassis: & nullius efficaciæ existentibus uel ualoris.

¶ Quō fiat inuentariū & cū quibus solēnitatibus. R. LXXIIII.

h Ac edictali lege in perpetuum ualitura sancimus:quia solēnitates a iure traditæ propter defectum & imperitiam aduocatorū: & iuris peritorū hodie in ciuitate Esii non existentium:quorū consilio aditiones hæreditatis fieri possint:& beneficia inuentarii a iure & lege concessa adeuntes hæreditates habere non possunt:prouisum & ordinatū est:ꝙ uolens hæreditates adire:& hæres esse alicuius:& habere beneficium inuentarii a iure concessum:cōparere debeat coram potestate ciuitatis esii:uel eius uicario seu locūtenenti:quo ipse tanq̄ hæres uult adire hęreditatem talis mortui:& petere a supradicto domino potestate:uel eius iudice ꝙ cōmittat pręconi cōis esii:ꝙ fiat proclama uoce pręconia:ꝙ quicūq; est creditor uel legatarius talis defuncti:seu ius aliquod prætenderet in hæreditate ipsius:ꝙ infra terminum statutū:coram dicto officiali cōparere debeat ad uidēdum confectionem inuentarii quod adiens hæreditatē facere uult. Quæ cōmissio fiat per dnm ptātem prædictum uel eius iudicem. Et statim facta comparitione & declaratione de prædictis:assignetur terminus octo dieꝝ p supra dictum dnm potestatem uel eius uicariū seu locūtenentē:cuilibet creditori dicti defuncti & ipsius hæreditatis : & legatario seu legatariis & cuilibet alteri in hęreditate prædicta prętendenti:ꝙ ueniat ad uidendum confectionem inuentarii;quod talis facere intēdit de hęreditate talis defuncti: & bona ipsius; nominatis semper personis tam hæredis q̄ defuncti. In quo termino dictorū octo dieꝝ dictus hæres seu quicūq; confecerit inuentariū dictū inuentariū cōficiat & perficiat:& oia bona defuncti de cuius hęreditate agitur ponat:tā mobilia q̄ imobilia:q̄ ēt iura & actiones dicti defuncti quæ ad ipsius credulitatē peruenerint. Et tale inuentariū sic ɔfectū ualeat & teneat:& habeat roboris firmitatē. Et si dicto modo hæres ɔfecerit inuentariū possit ex eo consequi beneficium inuentarii:iure aliquo in contrarium non obstante.

¶ Quod nullus intret possessionē alicuius rei īmobilis emptæ uel uenditæ:ac etiam hæreditatis uel fidei commissariæ alicuius defuncti autoritate propria sine licentia dñi ptātis uel eius curiæ. R. LXXXV

S Ancimus & pñti statuto firmam⁹: q̃ nulli liceat itrare possessio nem alicuius rei imobilis: emptæ uel uenditæ: ac ẽt hæreditatis: uel fideicõmissariæ alicuius defuncti eoꝝ autoritate: nisi primo habita licentia a potestate uel eius uicario: in hac forma. uꝫ. q̃ si aliquis emerit uel uendiderit qũocũq; uel qualrcũq; añq̃ itret possessionem: emptor & uenditor psonaliter uel per legitimos ꝓcuratores cõparere debeat coram dictis officialibus uel altero eoꝝ: & ei notificet cuꝫ instrõ emptoris uel protocollo dictam uenditionẽ uel emptionẽ legitime factã. Et q̃ dictus dñs ptãs uel uicarius eius sine aliquo interuallo tpis: petat ad petitionẽ emptoris a uenditore uel eius procuratore si sic est rei ueritas: & si dictus uẽditor uel for te eius autor possederit dictã rem uenditã pacifice & quiete per duos menses: & ultra ante uẽditionẽ: & si sic dixerit & ꝯfitetur fuisse: statim dictus dñs ptãs uel eius uicarius: sine aliqua alia inquisitione: & sine aliquo iteruallo dare debeat dicto emptori licentiã intrandi tenutã: & possessionẽ dictæ rei uenditę iu re alterius semper saluo. Et licentia possit & debeat concedi quibuscũq; dieb⁹ feriatis & nõ feriatis: exceptis feriis & feriatis diebus introductis in honorem dei; quæ licentia scribatur per notariũ ad bancũ ciuilium cãrum deputatum: & si aliter intraretur: puniatur pœna & pœnis inferius annotatis. ❡ Et q̃ nul lus intret possessionẽ alicuius hr̃ditatis uel legati: nisi seruetur prius hæc forma. uꝫ. q̃ hæres uel legatarii principaliter: uel per procuratorẽ legitimũ cõpareant corã ptãte uel eius uicario: & petant sibi ꝯcedi licentiã intrandi possessionem hr̃ditatis uel legati prædictoꝝ. QVi dñs ptãs uel uicarius eius ad petitionem legitime petẽtis: statim cõmittat bãnitori cõis q̃ uadat & publice bãniat alta uoce: sono tubæ præmisso in palatio cõis eiu: & per loca ꝯsueta dictæ ciuitatis: & ante domũ quondã defuncti: uel habitationis ipsius tpe suæ mortis: si in ciuitate habuerit domiciliũ. In comitatu uero notificet̃ p baiulũ ad domũ defuncti: exprimendo bona legati uel hr̃ditatis per fundos & latera: q̃ quicũq; uult dictæ licentiæ ꝯtradicere uel in dictis bonis & hr̃ditate aliqd ius ꝑtẽdere: ifra tertiã diẽ subsequentẽ legitime cõpareat corã dicto dño ptate uel uicario: ad oñdendũ de suo iure & ꝯtradicendũ. Et si aliqui uenerint ꝯtradictores: q̃ infra mensem proxime subsequentẽ cognoscatur & terminetur de eorum iuribus. Et si nullus comparuerit contradictor elapso dicto termino triũ dieꝝ: ꝓcedatur licentia petendi fm formã suæ petitionis: iure alterius semper saluo. ❡ In licentiis fideicõmissariæ uiso testõ uel protocollo: detur licentia petendi uendendi de bonis testatoris ad satisfaciendũ testm̃ sine aliqua solẽnitate ubi non esset ꝯtradictũ. ❡ Et idẽ modus seruetur in instr̃is emphitheoticis: quẽadmodũ ut supra in instr̃is emptionũ & uenditionũ in licentiis dandis. ❡ Et siqs aliter possessionẽ intrauerit ut supradictũ est in oibus supradictis capitulis

dictis capitulis: ꝯdenetur intrãs & apprehendẽs possessionẽ cõi eſii: in. X. lib. deñ. paruoꝝ. Et dictã captionẽ possessionis sit ipso iure nulla. ℂA prædictis aũt excipiatur auus & auia: pr̃ & mr̃: qbus sit licitũ intrare possessionẽ bonoꝝ filioꝝ & nepotum a latere pr̃is & mr̃is. Et filii & nepotes quibus liceat intrare possessionem bonoꝝ pr̃is & mr̃is: aui & auiæ sine aliqua solẽnitate: & sine aliqua pœna.

ℂDe distributione aduocatoꝝ & procuratoꝝ. R. LXXVI.

Qualitate i oib⁹ seruata iudiciis singulis ciuiliter uel criminaliter litigantiũ partes duobus tm̃ aduocatis & ꝓcuratoribus uolumus esse ꝯtentas: nisi alia superueniente cã subuertendi prosecutionẽ seu defensionẽ iuris aduersario meliorib⁹ suo & famosioribus aduocatis: & procuratoribus sentiant. Nã tunc rector ciuitatis teneatur uno ex dictis aduocatis & procuratoribus alteri parti ꝓuidere: non obstãte obligatione aliqua: seu pactione aduersario facta de aduocatione præstãda uel procuratione. Et dictis aduocatis ꝯstituantur salaria ab ipo iudice ptãtis eſii: ubi per pactũ non esset ꝯuentũ similiter: & procuratoribus fm facundiaꝫ aduocati: & ꝓcuratoris fori: & ꝯsuetudinẽ: ac causæ q̃titatẽ. Saluis semp aliis statutis eſinis: de hac materia loquentibus.

ℂQuod nullus rõne obligatiõis in aliquo loco nisi sit nr̃ ciuis in nr̃a iurisditione ualeat ꝯueniri. R. LXXVII.

T mercatoribus & aliis negotiari uolentibus: seu in nr̃a ciuitate & districtu habitationẽ trahere sine metu obligationis alibi ꝯtractæ: libere per nostrum territorium & districtũ licitũ sit morari: suisq; rebus & mercimoniis uti. Prouidimus ꝙ nemo: nisi noster ciuis uel incola fuerit: occasione obligationis alicuius q̃ocũq; in alia iurisditione cõtractæ: possit in nostra iurisditione ciuiliter uel criminaliter cõueniri: nec sub officialibus nostri cõmunis compelli modo aliquo responderet: nisi expressissime ꝯuenerit: & se obligauerit respondere: & se pati conueniri in nostra iurisditione: ipsamq; obligationẽ specialiter nominando. Possitq; fm formam iuris conueniendo primum alterum de forensibus uel ciuibus reconueniri: & in causa reconuentionis teneatur in ipsius nostrę iurisditionis auditorio respondere.

ℂQuod iudices & notarii domini potestatis ueniant ad bancum hora competenti. R. LXXVIII.

c Onsuetudinē & morē bonaꝝ terraꝝ sequētes:ut possimus hoc statuto prouidemus:ꝙ iudices & notarii ptātis esii teneantur & debeant uinculo iuramenti:& pœna.X.lib. ꝓ quolibet ꝯfestim pulsata cāpana de sero ante horas uesperaꝝ : & tpe quadragesimę de mane post finita officia:quā priores populi pulsari faciāt de māe & de sero:ut supra : hora cōpetēti:teneant̃ & debeāt oibus dieb⁹:qbus ipsi debēt sedere ad bancū ſm formā statuti ire ql3 ad bancū ciuiliū & criminaliū : & esse & stare ad dictū bancū usq; ad pulsationē tertię tpe quadragesimę : & de sero post pulsationē cāpanæ cōis:quæ pulsatur pro iure reddendo usq; ad uespas: & plus si necesse fuerit & expedierit sedere.Teneantur dicti notarii & debeant facere copiā actoꝝ & scripturaꝝ oibus petentibus ad dictū bancū : & in dictis horis: & ante & postea qn̄cūq; eis petitū fuerit:sub dicta pœna.Nec excusent̃ ꝙ charta eis a petentibus copiam data non fuerit.

¶Quod in cā ciuili nullus audeat opponendo negare filiationem:paternitatem:& matrimonium. R. LXXIX.

p Ræterea pro cauillationibus remouēdis:nullus in iudicio proprio nomine:uel ꝓcuratorio:seu alterius nomine quocūq; audeat opponendo negare pr̄nitatē:filiationē : seu mr̄imoniū alicuius litigantis uel alterius de quo exercēdo in iudicio uel agē do mentio aut allegatio fieret:seu notariatū:ꝯsanguinitatē:uel affinitate:ꝙ si obiiciendo negauerit:& de filiatione:pr̄nitate:mr̄imonio : & aliis supradictis apparebunt per ꝓbationē a iure cōi traditā:obiiciens pœnā.C.Sol.pro qualibet uice incurrat.Quod locū habere uolumus inter nr̄os tm̄ subiectos : & de hiis qui essent uel fuissent nostræ iurisditioni subiecti.

¶Quod debitor cōis nō audiat̃ in aliquo suo iure:nisi primo satisfecerit cōi:nec possit exercere aliqd offm̄ ad qd eligeret̃. R. LXXX.

d Ebitor ex quacūq; cā uel obligatione:nr̄o obligatus cōi:uolens agere seu se defendere in cā ciuili:oīs sibi claudat̃ sui iuris executio:& nō præmissa satisfatiōe de debito integrali rectoris seu iudicis audientia deneget̃.Nec possit aliqd offm̄ publicū autoritate & utilitate ad qd eligeret̃ in dicta ciuitate aut territorio exercere:p se uel substitutū:nec quęrat̃ tali debitori ex electione ius aliqd. Quod statutū & cōtenta in eo:potestas & sui officiales teneātur & debeāt ad petitionē cuiuscūq; petentis executioni mandare:pœna.X.lib.cōi applicanda si negligentes fuerint in obseruando

rint in obseruando prædicta

¶ Quod uictus seu condemnatus ante solutionem non reconueniat actorem. R. LXXXI.

C Ondemnatus alicui seu uictus ante solutionem debiti seu reis quibus condemnatus est: ex confessione seu probatione non reconueniat actorē q uicit. Si uero debitor nō habuerit unde soluerer & fideiussores de soluendo infra terminū sibi statutū a iudice præstare nō posset realiter & psonaliter uolūtate creditoris ad soluēdū cogat: nec sibi ꝓsit ꝯfessio seu alienatio de suis bonis i fraudē creditoꝝ quocūq̄ titulo obligationis facta: quā exnūc ꝑut extūc effectualiter reuocamus: si post ꝯtractū debitum factam esse apparuerit.

¶ De sequestratione in iudicio ante sñiam nō faciēda. R. LXXXII.

S I quæstio aliqua de re imobili coraȝ iudice mota fuerit añq̄ ipsa qō seu lis: p sñiaȝ diffinitiuā termineť de fructibus ipsius rei: ex officio alicuius officialis: uel ad petitionē ptis alicuiꝰ sequestratio fieri nō possit: & si fieret ipso iure nō ualeat: nisi imineret suspitio dilapidationis aut fugę. ¶ In cā uero appellationis sup ipsis fructibus iura cōia seruentur. Et hoc si reus sufficiens & idoneus esset. Si uero esset isufficiens fiat sequestratio: & in oībus cāis a iure canonico uel ciuili pmissis.

¶ Quod prius ꝯueniať principalis q̄ fideiussor. R. LXXXIII.

P Ro alio ut fideiussor seu principalis: se siqs obligauerit in iudicio uel ꝯtractu: nō possit nec debeat ꝑ ipso debito i iudicio molestari: nec ab aliquo exactio fieri: nisi prius principali ꝯuēto & bonis ipsius excussis. Si uero fideiussor coactus: uel nō coactus soluerit uel ꝯdēnatus extiterit: aut ei lis mota fuerit: cogať principalis ꝑ quo se obligauerit ipȝ ab oī dāno & expēsis ꝯseruare idēnē: & sine strepitu & figura iudicii realr & psonalr ad petitionē fideiussoris seu se aliter obligantis p iudicē cogi possit: pœna. xxv. lib. deñ. officiali corā quo querimonia poneret si negligens fuerit in p̄dictis. Sed si idē fideiussor: seu obligās petierit se extrahi de fideiussione: seu obligatione: sūmarie p̄termisso iuris ordine extrahere cōpellať: ad qd psonalr cogi possit: de quo utrū fuerit fideiussor: uel se pro alio obligauerit: creditoris sacramēto credať. ¶ Si quā āt obligationē: uel alienationē de bonis suis idē debitor fecerit post obligationē sui fideiussoris: uel aliter se obligauerit: p̄sumať in fraudē fideiussoris fecisse p̄dicta: & ea nō ualeāt. Fideiussor seu obligās usq̄ ad q̄titatē indēnitatis ad ipsa bona alienata regres

sum hēat:sine strepitu & figura iudicii ueritate cōperta. ℭNec huic statuto renunciatio facta teneat per ipsos fideiussores:uel se principaliter ꝓ aliis obligantes. ℭAddentes ꝙ nec ꝓcuratores nec aduocati nec aliqui officiales cōis esii possint admitti in fideiussores:tā in ciuilibus ꝗ in criminalibus:& accepti nō obligent.

ℭDe plurib⁹ debitorib⁹ & se in solidū obligātib⁹. R. LXXXIIII.

d Ebitoribus pluribus in una obligatione se principaliter & insolidum obligantibus non obstante ipsa obligatione in solidum facta:creditor non possit ipsos uel ipsoꝝ aliquē ꝯuenire:nisi ꝓ rata debiti:siue alii sint soluendo:siue pn̄tes:siue non:siue renūciauerit. Nec huic statuto renunciatio facta ꝑ ipsos obligatos insolidū eis pręiudicet. Nā renunciationē factā pn̄tis statuti autoritate uolumus non tenere. ℭIn aliis uero ꝯtractibus & obligationibus:debitores se obligando:si statuto seu statutis in eoꝝ fauorē facientibus renūcient nō interueniēte ui uel metu ipsa renunciatio teneat:& habeat iuris effectum.

ℭDe re cōi diuidenda. R. LXXXV.

q Voniā nemo in cōi debet retineri inuitus. Siqs rem cōem mobilem uel imobilē cū alio seu aliis habeat:& uolens a cōione recedere:sociū uel socios pro re diuidenda uocari fecerit ad iudicium:teneatur iudex sociū seu socios sic uocatos facere:ut rem ipsam diuidant:uel diuidi faciant expensis cōibus. Diuisione uero facta:primo partē capiat:q primo ad iudiciū ꝓperat. Sed si ꝓuocatus uoluerit aliquā pecuniæ quantitatē offerre ꝓuocanti:ut diuidat:teneatur ipse prouocans cape & diuisionē facere:uel ꝓuocato referre de suo tn̄dē pecunię ꝓ diuisiōe faciēda soluendū. Et ꝓdicta locū habeant in maioribus decē & octo annis. Si āt ꝓuocatus esset minor decē & octo annis:ꝓuocans uero maior:tunc maior diuidat:& minor prouocatus capiat. Sed si minor prouocaret maiorē:tunc stet in dispositione iuris canonici uel ciuilis. ℭCū aūt res diuidi cōmode nō possent:licitū sit alteri pti rem extimare suo arbitrio: quā extimationē si altera ps acceptauerit medietatē extimationis socio suo offerat & rem sibi retineat: alr̄s ille q existimauit medietate extimationis data:integrā rem habeat. ℭQuod si rem esse cōem negaret:iudex añ oīa summarie & de plano cognoscat an res sit cōis uel nō:& s̄m ꝙ sibi ex probationibus patuerit procedat.

ℭDe tenuta portanda ad domū creditoris. R .LXXXVI.

b Aiuli seu exactores:qbus ꝑceptū fuerit uł cōmissuȝ dare aliquā tenutā ꝑ iudicē cōis esii:ipsam dent:accipiant: & assignēt infra

tres dies: & ad domum creditoris portare debeant & teneantur: si res mobiles acciperet: ad pœnam quinq; Sol. ac etiam si prædicta non obseruauerint tãdiu detineant in carcere cõis ad petitionẽ creditoris: q̃diu dictã tenutã dederint & assignauerint: & decẽ Sol. cõi ꝑ bãno soluant. ¶ Si uero debitũ ꝓ quo tenuta dari deberet excederet summã. xxxx. Sol. teneat iudex mittere duos de familia cũ baiulis si petitũ fuerit ad dandũ dictã tenutã: pœna. xxy. lib. ut rixę nõ oriant. ¶ Quod si debitũ excederet q̃titatẽ. C. Sol. ul' i ipa q̃titate de quo ĩfra tres dies tenuta p baiulos data nõ fuerit a tpe solutionis capitũ sol. q̃ p iudicẽ mandatũ fuerit: teneat notarius ptãtis corã quo soluta fuerũt capita sol. ire psonalr cũ baiul' & creditore: ad dandũ dictã tenutã: & ipsa tenutã in suis libris siue q̃ternis loquẽtib⁹ de tenutis scribere: pęna & bãno. C. Sol. ꝑ quolz de suo salario. Nec ꝓ tenuta danda: discoperiant frumẽta uel blada: uel extra hat' uinũ d uegete: uel accipiat pãni de lecto: nec accipiat boues aratorii. q̃diu de aliis bonis debitoris possit dari tenuta sufficiens ꝓ q̃titate debita & expensis. Si uero qõ esset ꝓ debito cõis non capiantur portæ capanæ & castra.

¶ Quod stetur usq; ad quatitatẽ. XX. Sol. quaterno mercatoris & sacramento ipsius. R. LXXXVII.

q Vaterno seu libro mercatoris retento more mercantili. & diligentiũ artificũ approbati per priores populi dictę ciuitatis usq; ad quantitatẽ. xx. Sol. summa non diuisa cum sacramento ipsi⁹ mercatoris affirmantis sibi debitum: stari uolumus pro sufficiẽti probatione: & plena haberi mandamus.

¶ Quod nulla mulier bonæ famæ cogat intrare palatiũ cõis uel aliũ locum pro testimonio ferendo. R. LXXXIII.

r Atione testimonii ferendi in criminali cã uel ciuili: uel alia quauis occasione: excepto delicto; ex quo pęna psonalis deberet iponi: ĩtrare palatiũ cõis siue locũ quẽcũq; nulla mulier bonę ꝯditiõis & famę: de qua dicto prioꝝ ppli stet: mõ aliquo cogi possit. Sed si ꝓ ipso testimonio uel alio actu iudiciali agendi necesse fuerit mulierẽ cogi ab aliquo officiali iudice uel notario idẽ officiales mulerẽ ꝑdictã uocari faciãt ĩ ecclia sctĩ Lucę ad perhibẽdũ testimoniũ uel aliũ actũ de quo agit in p̃ntia unius mulieris: uel ꝯsanguinei: uel affinis eiusdẽ: nõ tñ ĩtra eccliã pręcictã iuramentũ recipiat: uel alius actus iudiciarius fiat: cũ de iure maxime canonico nõ ualeret: s; fiat extra eccliã: pęna. xxy. lib. iniũcta ꝯtrafacienti. S; si citarent ꝓ aliq̃ ciuili teneant cõparere ad solitũ bãcũ iuris p se uel ꝓcuratorẽ.

¶ De officio notarioꝝ non officialium. R. LXXXIX.

n Otarii q de ꝯtractib⁹ seu obligationibus quibuscũq; scribendis & publicandis rogantur: fideliter suum exercentes offĩñ: ut oĩs

tollatur materia questionis contractum seu obligationem in pñtia contrahẽ-tium prius in protocollum per scripturam redigant: deinde uocatis testibus: contractum uel obligationem uulgariter narratã ꝯtrahentes seu obligãtes ad inuicẽ stipulari faciant & seipsos rogari: ipsum quoq; ꝯtractũ ad petitionẽ & reqsitionẽ cuius interest & rogantis in publicã formã redigant: & competenti mercede inde recepta: ſm formã statutoꝝ: infra octo dieꝝ spacium restituant pœna. XX. Sol. quã ꝯtrahentes post requisitionẽ: si salariũ publicantis infra ipsum terminũ non soluerint: incurrant. ¶ Sed si notarius exercens tabellio-natus offm̃ rogatus fuerit de aliqua facienda scriptura seu reqsitus de aliqua exemplanda: teneatur ipsam publicare: tam scribere q̃ exemplare: alias eadem pœna puniatur. Teneanturq; dicti notarii eoꝝ bastardellos & libros in prin-cipio factis debitis intitulatis publicare sub pœna. L. lib. & ad interesse partis læsæ. Et si aliquis notarius requisitus recusauerit recipere rogitũ: incidat in pœ-nam. L. lib. de facto soluendarum.

¶ De protocollis notariorum mortuorum publicandis aliis notariis cõ-mittendis. R. XC.

C Asus mortis uel alterius impedimenti: si in persona notarii ro-gati ꝯtigerit. nec aliter sit dãnosus: q. uꝫ. notari⁹ publicus in sua ultima uolũtate cõmittẽdi alteri cui uult legali notario suas scri pturas seu rogationes publicãdas liberã hẽat ptãtẽ: si uero ab in testato decesserit sup ipsa cõmissione nulla dispositiõe apparente hæres possit cõmittere publicãdas: dũmõ in utroq; casu p reformationẽ ꝯcilii gñaris: cui cõmissum fuerit: ꝯcedat autoritas publicandi. Cũ aũt in aliqua rogatione cõ missa inueniret uerbũ &c. Teneat ipsam rogationẽ extendere ſm ipsam for-mã quã notarius defunctus ꝯsueuerat in suis rogationibus obseruare: ad cui⁹ subrogati notarii reqsitionẽ infra triduũ hæres defuncti oẽs & singulas roga tiones & ꝓtocolla sub pœna. X. lib. studeat assignare: quo termino elapso si in fra aliud triduũ de pdictis assignationẽ nõ fecerit: pœna. XXV. lib. puniat: cõ tra quẽ denũciatione facta ptãs & iudex eius ad eũ puniendũ ꝓcedãt. qd locũ hr̃e uolumus nõ solũ in futuris: sꝫ in oibus iã cõmissis. ¶ Addẽtes q; ptãs te neat in prio mẽse sui officii sub pœna. XXV. lib. de suo salario auferẽ. mit tere ꝓ oib⁹ & singlis notariis ciuitatis & comitat⁹ esii q; dẽant exhibere eoꝝ li bros matrices & ꝓtocolla & bastardellos & infilzas actoꝝ ciuiliũ ĩtitulatos & publicatos in principio: & si aliqs notari⁹ fuerit negligẽs in dictis ĩtitulatõib⁹ & publicatõib⁹ faciẽdis & aliquẽ ex pdictis libris & scripturis ñ ĩtitulatis nec publicatis exhibet de facto incidat in pœnã. XXV. lib. a quolibet ꝯtrafacieñ. per dictum ptãtem aufereñ. de facto & cõi esii applicañ.

¶ De salariis

¶ De salariis notariorum pro instrumentis testamentis publicis & aliis scripturis. R. LXXXXI.

s Tatuimus & ordinamus ad obuiandū prauis uoluntatibus notarioꝝ:q̄ dicti notarii non possint petere nec hr̃e pro eoꝝ salariis nisi s̃m taxā infrascriptam sub pœna.L.lib.pro quolibet & uice qualibet de facto auferen̄.& cōi nr̃o applicanda.u3.Pro extractione istr̃i i publicā formā reducti & restitutione instr̃i cuilibet creditori uel aliquod interesse hr̃e prætendenti uel prætendentibus si essent hr̃edes uel eiusdē litis ꝯsortes cuiuscūq̧ gn̄is seu spēi ꝯtractus non transcendentis summam.XX.florenoꝝ petere & habere possit boñ.X.& non ultra. Abinde supra usq̧ ad.XL.floren̄.boñ.XXX.& a.XL.flore.usq̧ ad.LX.boñ.XXX. Ab inde uero supra florē. unum pro quacūq̧ maxima quantitate & nō plus sub dicta pœna:nisi esset instr̃m obligationis in forma cameræ:q̧ pro publicatione & restitutione ipsius petere & habere possint boñ.LX. & non plus. ¶ Itē pro testis:codicillis:donationibus cā mortis uel alterius cuiuscūq̧ ultimę uoluntatis notarii prædicti nō possint habere nec petere ꝑ eoꝝ & cuiuslibet ipsoꝝ salario & mercede nisi ducatū unum auri pro toto integro testō hęredibus uel hæredi dando & restituendo quantacūq̧ fuerit quantitas. ¶ Itē pro particula testi legatariis uel aliis in forma publica danda nō possint aliud petere nisi q̄tum supra in cōtractibus taxatū particulariter ordinatū est. ¶ Si uero hæreditas esset tenuis habere debeat illud salariū qd supra est taxatū pro salariis instroꝝ:& tenuis intelligatur quæ non excedat ualorē quantitatis centum ducatoꝝ auri.Pro petitiōe uero & libello ac copia libelli dāda reo i totū īter petitionē & copiā petitionis dādā reo duos boñ. ¶ Itē pro copiis quarū cūq̧ sn̄iaꝝ in forma publica redactaꝝ & dataꝝ una cū aliis actis boñ. duos pro qualibet charta:& charta quelibet sit & esse debeat.L. lineaꝝ: & quęlibet linea sit & esse debeat duodecim dictionū. ¶ Itē pro quacunq̧ sn̄ia publicata parti hn̄ti interesse danda sine actis boñ.XII.si fuerit diffinitiua.si uero interlocutoria bn̄.VI. ¶ Itē pro litura sn̄iæ in totū boñ.duos. ¶ Insuper pro instrumento in publicā formā redacto parti petenti restituēdo de rebus emphitheoticis quantacūq̧ fuerit quantitas parua uel magna Carl̄.V. ¶ Itē ꝑ publicatione cuiusslibet instr̃i mandati ad lites boñ.VI.

¶ Qui debeat esse tutor pupill̄. R. XCII.

p Vpillo seu pupillæ:cui per patrē seu auū paternū in sua ultima uolūtate tutor nō fuit relictus.det̃ p iudicē seu ꝯstituat̃ tutrix

prio mr̃:ea renuēte auia si uiuet:& sint legitimę ætatis:bonę ꝯditiōis & famæ fas nuptias nō ꝯtrahētes. ℂSi uero psonę p̄dictę tutelā subire noluerint:uel nō potuerint:ꝓximior ꝯiunctus seu ꝯsanguineus pupillæ seu pupilli in tuto rē det:dūmō quotiēs tutor uel tutrix p iudicē ꝯstituet̃ nō ualeat:nisi ī p̄ntia triū uel q̄tuor ꝓximioꝶ ꝯsanguineoꝶ approbātiū idoneitatē:& legalitatē tu toris uel tutricis datio facta fuerit.

ℂDe ꝯtractib⁹ & iudiciis p minores agitatis. R. XCIII.

u Igintiqnq̃ ānis masculoꝶ minoꝶ:maioꝶ tñ.xiiii.ānis:mulieꝶ maioꝶ.xii.annoꝶ:minoꝶ tñ.xxv.sacramento p̄stito nō uenire ꝯtra rōe minoris ætatis se obligantiū ꝯtract⁹ oēs obligatōes:nec nō iudicia tā ciuilia q̄ crīalia p eos agitata uel agitāda & oīa alia quę p ipsos fuerint in ꝯcessionibus seu obligationibus solutionibus factis & receptis firma sint & tāq̄ facta & gesta essent a maiorib⁹.xxv.ānis rata ppetuo hēant̃:nec possint p̄textu minoris ætatis aduersus ea uenire restitutionē in īte grū petere uel aliū auxiliū īpetrare:s3 psonā legitimā habeant in ꝯtractib⁹ & iu diciis agendo uel defendēdo ciuilibus & crīalibus ut maiores. Dūmō ꝯtract⁹ q fierent p eos in p̄ntia & uolūtate duoꝶ ex ꝓximioribus ꝯsanguineis mascu lis discretis exstātibus:illis nō exstātibus:tūc p̄ntibus duob⁹ affinibus ꝓximio ribus & melioribus:& legitimę ętatis:& in p̄ntia ptātis eiꝰ uel eius iudicis:aīs nō obstante sacramento possint & ualeant:si ex ipsis ꝯtractibus apparerent le si iure restitutionis in integrū uti f̃m formā iuris cōis.

ℂDe curatore prodigi uel furiosi. R. XCIIII.

f Vrioso seu dementi cuiuscūq̃ ætatis:& ꝓdigo.xxv.ānis minori bōa olī p̄rna uel ꝓpria dissipāti:ad petitionē & reqſitionē duo rū ꝓximioꝶ ꝯsanguineoꝶ:unus ex dictis ꝯsanguineis idoneus facultatibus & moribus:p iudicē ꝯstituat̃ curator:sine cui⁹ cō sensu:p̄ntia:& uoluntate nihil possit gerere:ꝯtrahere:alienare:uel se in aliquo obligare. Et ut ad notitiā pueniat singloꝶ ad petitionē curatoris ꝯstituti cō missione iudicis præcedente bāniatur per terram:ꝙ nullus cū eo ꝯtrahat: uel sibi eum obliget:posito ꝙ ei non fuerit administratio interdicta.

ℂDe rōne reddenda a tutoribus & curatoribus. R. XCV.

t Vtores & curatores qbuscūq̃ psonis ꝯstituti ad petitionē duoꝶ ꝓximioꝶ ꝯsanguineoꝶ eoꝶ:qb⁹ tutores & curatores sūt ꝯstitu ti īfra mēse3:pęna.xxv.li.reqſiti suę administratōis teneātur red dere rōne3. In quoꝶ rōnis redditione:si inuenti fuerint suspecti gerendo inutilia:& utilia negligendo:personas & res male tractando:bona si ne legitima cā minuēdo:remoueant̃ p iudicē:ī loco eoꝶ aliis idoneis legitime ꝯstitutis. Teneantur ēt prædicti tutores & curatores quolibet anno de mense

ianuarii reduci

ianuarii reduci facere in scriptis in publicã formã introitus & exitus pupillorum:& ipsos introitus & exitus cum inuentario per eos ↄfecto corã iudice & notario extraordinario ptãtis de mense ianuarii quolibet anno producere teneantur. Qui notarius dictos introitus & exitus cum copia dicti inuẽtarii in uno libro debeat registrare: sine alio salario & mercede: de quibus inuentario introitibus & exitibus oĩbus petentibus copiam facere teneantur: ut ipsorũ pupillorum iura clarius uideri & sciri possint. Et si prædicti tutores & curatores uel aliquis eorum inuenti fuerint non bene fecisse & administrasse eorum officiũ: siue dolum & fraudẽ cõmisisse in administratione prædicta: & prædictũ modum & ordinẽ superius explicatũ cum bona diligentia nõ fecisse a dicta tutela uel cura remoueatur: & alius uel alii dentur scḋm formam superius declaratam. Et si præfati tutores & curatores prædicta non fecerint seu facere neglexerint: pœnã. X. lib. pro quolibet & uice qualibet ipso iure incurrant: & nihilominus ad petitionẽ cuiuslibet ↄsanguinei: pupilli uel pupillę; qñcũq; petitum fuerit: prędicta facere teneãtur: iniũcta pęna ẽt notario supradicto lib.. X. pro uice qualibet: si ad petitionẽ petentis prædicta scribere recusabit. Et huic statuto perpetuo ualituro: nolumus per desuetudinẽ: aut ↄtrariam ↄsuetudinem derogari: sed semper in suo robore inuiolabiliter permanere mãdamus.

De curatore bonis dando. R. XCVII.

b Onis alicuius sine hærede decedẽtis absentis: uel alio quocũq; mõ uacantibus: ad petitionẽ creditoris uel creditorum per iudicẽ ↄstituatur legitime curator: in pñtia triũ uel quatuor ꝓximiorum ↄsanguineorum defuncti uel absentis uel aliter ad se defendendũ ĩpediti: per se uel per aliũ nõ cõparentis: de cuius uita uel morte: uel alio quocunq; ĩpedimẽto dubitaretur. Qui curator sic per iudicẽ ↄstitutus. satisdationem præstet idonea de ipsis bonis fideliter administrãdis & defendendis: personã quoq; habeat legitimã pro ipsis bonis agendo & defendendo in oibus causis ciuilibus. Ita tñ ꝙ ab oĩ alienatione & diminutione ipsorum bonorum: nisi quatenꝰ necessariũ fuerit ꝓ ipsis cãis agẽdis & defendẽdis abstineat cũ effectu

De ↄtractibus in quibus interueniunt arræ. R. XCVIII.

i N uẽditiõe cuiuscũq; rei mobilis: uel ĩmobilis: si aliqd loco arrarũ datũ fuerit: uẽditor pcise cogat̃ rẽ tradere & chartã uẽditionis ad sensũ sapientis emptoris facere se idonee obligando. Et emptor cogi debeat ad preciũ ↄuentũ ĩtegre psoluendũ: iudicii

omni ordine prętermiſſo. Quod ſi poſt datas arras uenditor inuentus fuerit non legitimus ad rei defenſionem:ſeu emptionẽ cogi debeat fideiuſſores idoneos præſtare emptori:pro defenſione rei uenditę idonea facienda.

¶Quod uẽditor cogatꝰ poſſeſſionẽ rei uẽditę ẽptori dimitterẽ. R. XCIX.

r E uendita qualicunq; precio eius ſoluto:uel uẽditori de precio aliter ſatisfacto:aut ex parte emptoris mõ aliquo adimpleto cõtractu:ad petitionẽ emptoris infra triduũ per rectorẽ uel iudicẽ de poſſeſſione rei uenditę:uenditor extunc cogatur tradere rem expeditam & diſgõberatã emptori libere relinquẽdo oĩ ꝯtraditione ceſſante. In quo ſi rector uel iudex neglexerint:pœna.X.lib.ſit cõi affli ctus. Et idẽ ĩtel ligatur in quibuſcũq; aliis alienationibus:in quibus traditio ipſa peteretur.

¶De re mobili publice empta. R. C.

q Vicunq; rem mobilẽ uel ſe mouentẽ emere uoluerit:ferramenta:arma:inſtrũa:ad opus rurale deputata:ueſtes factas : uel alias quaſcũq; res:ſuppellectilia:boues:ſomarios:uel aliquod quodcunq; aĩal publice:uel palã de die in platea & mercato cõis eſii uel alio loco publico in pñtia duoꝝ teſtium notoꝝ:& a pſona nota emere ſtu deat:alias repetenti dño rei:uel reꝝ ipſaꝝ precio nõ recepto reſtituere teneatꝰ. Si uero ſm formã prædictam emerit:ſuum precium non amittat:ſed a uenditore exigat:q; ſi uenditor non appareret uel ſoluendo non eſſet a dño rem petente preciũ emptori reſtituatur. ¶Præterea ſiquis pignus aliquod a ſyndico maſſario:exactore collectaꝝ:uel alio officiali cõis eſii emerit:qñcũq; infra decem dies debitori repetenti & ueꝝ precium emptori prædicto reſtituerit:ipã rem emptam uel pignus reddere cõpellatur. De quo precio ſi dubiũ fuerit uẽditoris quaterno uel iuramento ſtetur. Elapſo uero decimo die re ſibi in proprietatem abeat nec aliter reſtituere cogatur. ¶Qui ſyndici:maſſarii:exactores:& alii officiales cõis prædicti aliqua pignora uendere nõ poſſint:niſi prius habita licentia a dño poteſtate uel eius uicario:de cuius licentia conſtet manu unius notarii:qui rogabit ſe de pignoꝝ uẽditione. Et prædicti ptãs & uicariꝰ teneantur dare dictã licentiã:qñ expediunt pignora uendi. ¶Sed ſi dicta pignora uẽderetur plus eo qđ debet ſolui:illud plus reſtituatur illi cuius erat pignus infra tertiam diem poſt uenditionẽ:pęna duplici qui uendidit. Ita tñ q; a dictis ſyndicis:maſſariis:exactoribus:uel aliis officialibus prędictis nõ poſſit peti rõ dictoꝝ pignoꝝ:niſi durante eoꝝ officio:uel per unum aut duos menſes poſt finitum

ses post finitũ eoꝝ offm̃. A bide i antea nõ possint aliq̃liter molestari occasiõe ꝑdicta.

❡ Apud quẽ deponi debeat pecunia ex ꝯtractu debita. R: CI.

c Vm occasione alicuius obligationis uel ꝯtractus pecuniã aliqs uellet soluere:& suus creditor recusaret recipe:& nõ hr̃et seu haberi non posset copiã sui:possit debitor pecuniã aut rem apud massariũ:uel aliquẽ ex notariis bancæ ciuiliũ deponere:dandaꝫ & soluendã cui debebitur finita qõne dũmõ ipsa depositio fiat cum rogatione notarii:ut si dubiũ fuerit appareat publicũ instrm̃. Massarius seu notarius qdem apud quẽ depositio facta fuerit:cui restituere debeat infra triduũ reqsitus restituere cogatur:alias depositio facta non habeat uigoris effectũ. Saluo ꝙ in defectione capitũ soldoꝝ pñs statutũ non uendicet sibi locũ.

❡ Quod filius emancipatus cogatur debitum patris soluere ante emancipationis contractum. R. CII.

f Ilius emancipatus possidens bona sibi in præmiũ emancipationis ꝯcessa debitũ ante emancipationẽ ꝯtractũ soluere teneatur. Si aũt ipse filius uoluntate patris aliqd contraxerit debitũ:etiam ipse pater non solum filius sit obligatus ad debitum ipsum reddendum. aliter nec pater pro filio:nec filius pro patre in contractibus seu causis ciuilibus obligatione aliqua ꝯstringatur.

❡ De naulo & pensione domus & foueæ. R. CII.

d Omum uel foueã ad pensiõnẽ siquis locauerit:possit de rebus missis in domũ uel foueã retinere tm̃:ꝙ sufficiat ad summã pẽsionis sibi ꝓmissæ. Nec liceat extrahere aliqd ꝯducẽti de domo uel fouea nisi prius pensione soluta. Quã si soluere recusauerit ad terminũ inter eos statutũ:uel termino non statuto:medietatẽ in principio ipsius locationis:& aliã medietatẽ in medio tpis ꝯuenti:pœnã.xxv.sol.incurrat. ❡ Liceatq; locanti finito tpe locationis sua autoritate res oẽs in domum uel foueã per ꝯductorẽ imissas extrahere in pñtia duoꝝ bonoꝝ uiroꝝ seu testiũ:ne possit aliqua reꝝ acceptaꝝ suspitio exoriri de quantitate ibidem repta. & ius summariũ reddat: non obstantibus feriis. & inqlinus per duos menses ante finitũ tp̃s teneatur renunciare locatori & ecõtra locator inqlino uel ꝯductori ꝙ uolunt discedere a ꝯductione & locatione:alias intelligat tacite facta

relocatio & reconductio pro eodem precio & tempore: quibus in prima. ℭ Et conductorem expellere sine metu banni & pœnæ: dũmodo non interueniat aliqua percussio seu uulnera inferenda per dictum expulsorem. Et solutione non facta in terminis uel termino: possit dominus claudere sibi domum: & ipsum conductorem non permittere habitare: donec pensio soluenda sibi integre data fuerit. ℭ Et si inquilinus siue conductor prædictus intrauerit dictam domum sic clausam per dominum domus: anteq̃ eidem domino soluerit: sit ei pœna decem librarum deñ. pro qualibet uice: dummodo dominus domus primo notificauerit conductori q̃ ipse clausit ei dictam domum occasione pensionis nõ solutæ. ℭ Addentes q̃ nemini liceat domũ uel aliam rem sibi locatam alteri locare irrequisito domino & contra domini uoluntatem. Quod si contrafecerit rei conductæ sit ipso iure priuatus: & nihilominus pensionem totius conuenti temporis soluere teneatur.

ℭ De pluribus habitantibus in una domo. R. CII.

S I plures in una domo habitauerint: unus de super: alter de subter: neuter eorum alteri damnum tedium inferat uel iniuriã: sub pœna. XL. sol. de quo stetur sacramento accusantis & conquerentis. Cum autem aliquis in aliena domo gratis uel precario cum domino domus uel sine habitauerit: ad petitionem domini domus: ipã dimittere & relinquere teneatur aliquo lapsu temporis non obstante: nisi iustum & uerum titulum prætenderet: quo se de iure tueri possit.

ℭ De contractu inter dominum & pactualem. R. CIIII.

L Iceat domino famulum seu pactualem suum qui se obligauerit ad certum tempus seruiturum: si ab eo aufugerit ipsum inuitum ad domum reducere: moderate tñ ex quo accusatio nõ audiatur nec contra dominum procedi possit ad aliquã pœnam: nihilominus totum lucrum; quod fecit: domino suo restituat: & quinq; Sol. pro quolibet die quo se absentauerit: eius domino reddat: dum tñ dictum lucrum & dicta pœna non excedat quantitatem; quã dictus dominus sibi promiserat: ac ẽt dies; quos acceperit: dño reficiat. Et si dict⁹ famulus nõ esset idoneus ad satisfaciendum prædicta & fideiussorem non dederit de adimplẽdo prædicta: possit per officialem coram quo uertitur quæstio: dictus famulus incarcerari: donec satisdederit cum fideiussione de satisfaciendo prædicta. ℭ Si uero inter eos quæstio orta fuerit tam de salario & mercede: tam de tempore

quo seruire promisit

quo seruire promisit sacramento dñi non credatur:nisi post annum finitu3: Sed infr a annũ dñs teneat̃ p testes ꝓbare de tpe & salario soluto:& si nõ probaret̃ de ꝯuentione salarii:ꝯstituatur arbitrio iudicantis:ꝯsiderantis ꝯditione qualitate & exercitio. ℂNec aliquis audeat durante tpe ꝯditionis seruitii inter ipsos habiti ipsu3 famulũ seu pactualẽ recipere:pœna.C.Sol.si sciens ꝯtra fecerit. ℂCaueat ẽt unusq́sq; seruiens ne inuito dño & ignorante bergullũ supra salmá lignoꝝ eá sui lucri portare:q; si ꝯtrafecerit tá ipse q̃ ille qui bergullũ emerit:pœná.xx Sol.incurrat. Nec possit durante tpe seruitii tenere p se aliqd aíal:pœna.xx.Sol.de qua medietas sit cõis:& alia accusatoris:de quo ẽt sacramento sui dñi stetur. ℂFamulus uero uel pactualis duráte tpe;quo seruire tenetur:ad nullũ obsequiũ reale uel psonale teneat̃:nec ad collectá soluẽdá nisi ꝓ ꝓpcio re ꝑ sua ꝝ:si quas:hr̃et hoc semp p spectõne fraus aliqua fiat: ꝯtinue cũ dño suo maneat ad uná uitá in domo dñi & ad ei⁹ seruitiũ assidue cõmoret̃. Teneat̃ ẽt dñs suo sacraměto iurare q; nihil fraudis cõmisit in præiudiciũ cõis. ℂDicim⁹ tñ q; nullus retinẽs famulos possit retinere ultra unũ famulũ ciuẽ uel comitatiuũ:qui liberetur a prędictis obseqis realibus uel personalibus. Et si ultra unũ famulũ ciuẽ uel comitatiuũ retinet:tunc nõ liberet̃ a dictis obsequiis nisi unus tantum.

ℂQuod nulla mulier debeat se maritare sine licentia infrascriptarum personarum. R. CV.

Onsiderantes & aduertentes q; mr̃imonia debeant esse libera & c exépta ab oĩ uinculo pœnæ: & de iure canonico pr̃is cõsensus siue uoluntas nullatenus reqratur:licet in hoc ius ciuile discordet:tñ pp fraudes & scandala euitanda quæ sæpe ꝯtingere pñt ut ꝓhibeant̃ cládestina mr̃imonia. Statuimus & ordinamus:q; nulla mulier habẽs pr̃em audeat se maritare sine ꝯsensu pr̃is. Et nullus audeat eá accipe sine ꝯsensu & uoluntate pr̃is dictæ mulieris:q; si secus fecerit:tũc puniat̃ ille accipiens dictá mulierẽ:in.CCC.lib.deñ.quátũcũq; mr̃imoniũ de iure subsistat. ℂSed si pr̃ nõ uiueret sed fr̃es carnales:tunc eoꝝ uel maioris ptis eoꝝ reqrat̃ ꝯsensus:q; si secus fieret:tũc accipiens dictá mulierẽ puniatur simili mõ in.CCC.lib.deñ.& ꝯsensus dictoꝝ fr̃um intelligat̃ habilis.si oẽs uel maior ps ipsoꝝ erũt maiores decẽ & octo ánoꝝ:& oẽs uel maior ps dictoꝝ maiorũ ꝯsentiant:alias nõ intelligat̃ eoꝝ ꝯsensus habilis. Et iõ puniat̃ accipiens eam in dicta pœna:nisi interuenerit ꝯsensus alioꝝ propinquoꝝ:ut infra dicetur. ℂSi uero unus tm̃ fr̃ carnalis sit ei⁹ mulieris:& cũ eo supest mr̃ & auia mulieris pr̃na & mr̃na:tunc ꝯsensus oĩum reqrat̃. ℂSed si ꝓdicti fr̃ mr̃ & auia

nõ ꝯcordarent insimul:tunc frẽ pdictus si est decẽ & octo annoꝝ uel maior: & eius soror;quæ dẽt nubere ꝯsentit in uiꝝ:tũc sufficiat ꝯsensus fr̃is solius:non obstante dissensu mr̃is & auiæ. Absq; uero dcõ ꝯsensu siqs eã accepit:puniat̃ in.CC.lib.deñ. ❡Si uero esset minor decẽ & octo annoꝝ: dcũs fr̃;q ꝯsentit tũc si cũ eo supest mr̃ uel auia mulieris:& utraq; ꝯsentiat:tũc ualeat eoꝝ ꝯsensus. Absq; uero ꝯsensu mr̃is uel auię:siqs eã accepit:similiter in.CC. lib.puniat̃:qñ dictus fr̃ est minor decẽ & octo annoꝝ. ❡Si uero mr̃ uel auia neutra supest cũ minore pdicto:tũc reqrat̃ ꝯsensus duoꝝ ꝓximioꝝ ꝯsanguineorũ:sine quo siqs acceperit:puniat̃ in.CC.lib. ❡Deficiẽtibus uero fr̃ibus carnalibus si superest mr̃ mulieris:& auia p̃rna: eaꝝ ꝯsensus reqratur. Quod si non ꝯcordarent insimul:tunc sufficiat ꝯsensus eius:q̃ hẽt ꝯsensũ duoꝝ ꝯsanguineoꝝ ꝓximoꝝ dictæ mulieris quę debebit nubere. Quod si secus qs acciperet:puniat̃ in.CC.lib.deñ. ❡Præterea si p p̃rem:mr̃em:uel auiã:fr̃em carnalẽ:uel aliquẽ ꝓximũ ꝯsanguineũ in eoꝝ ultimis uoluntatibus:filiis uel filiabus:nepti uel ꝓnepti:esset relictũ uel dispositũ:ꝙ nõ deberet se nubere usq; ad certũ tp̃s:uel sine aliquoꝝ ꝯsilio uel ꝯsensu:tunc nullus ipsas filias neptes uel ꝓneptes audeat uel præsumat in uxorẽ accipe:nec aliquẽ ꝯtractũ de mr̃imonio ꝯtrahẽdo cũ eis:uel cũ aliquo alio eaꝝ noĩe facere:sub pęna.CC.lib. ❡Insup deficientibus oĩbus supradictis.s.p̃re:auo:mr̃e:auia:fr̃e:uel fr̃ibꝰ carnalibus:tũc reqrat̃ ꝯsensus duoꝝ ꝓximioꝝ ꝯsanguineoꝝ.sine quo siqs eã acciperet:puniat̃ in.CC.lib.deñ. Quę qdẽ pœnæ in supradictis casibus & infrascriptis debeant solui sine aliqua remissione. ❡Sup qbus oĩbus & singulis pęnis:ptãs ciuitatis Esii nõ solũ ex suo officio:ueꝝ ẽt ad accusam uel denũciã:siue querelã cuiuscũq; esini ciuis uel comitatiui inqrere teneat̃. Et si negligens fuerit in pdictis easdẽ pęnas ipso iure incurrat:quę tpe syndicatꝰ de suo salario irremissibiliter debeant retineri. ❡Dicimus tñ ꝙ ubi nõ appareret in singulis supradictis casibus ꝯsensus eoꝝ quoꝝ reqritur ad pdicta:& supradicti:uel supradictę psonæ quoꝝ ꝯsensus reqrit̃:ut supradictũ est.eoꝝ iuramẽto corã ptãte uel eius uicario se ꝯsensisse mr̃imonio:cui eius ꝯsensus reqrit̃: nisi aliud appareat de dissensu:& tũc pręsumat̃ ꝯsensus:& nõ teneat̃ ad pęnã ꝯtrahens. ❡Insup dicimus & ordinamus:ꝙ siquis extiterit tantæ audaciæ ꝙ tentauerit aliquã mulierẽ alteri legitime desponsatã:durantibus primis sponsalibus accipere in uxorẽ:puniat̃ in pœna. CC.lib sine aliqua remissione pęnæ pdictę. ❡Addimus insup pdictis ꝙ si aliqs pdictoꝝ quoꝝ ꝯsensus requitur in maritatione멀ieꝝ pdictaꝝ recusaret dare eius ꝯsensum ad pdicta:sine iusta & rõnabili cã:de quo arbitret̃ ptãs:cuius arbitrio & declaratiõi stet̃. Et si declarabit nõ esse iustã & rõnabilẽ cãm denegandi dictũ ꝯsensum:tũc illius dissensus nil opetur:libere fiat si est de uoluntate dictæ mulieris. Sed si in

p̃re hoc non

pře hoc nō hēat locū. Nā sine eius ꝯsensu fieri nō possit dūmō sit psona honesta: & bonæ uitæ: & sanæ mentis. Alias possit mulier ſm pmissoꝝ dispositionē. ❡Sed si mulier q̄ maritari dꝫ eēt maior decē & octo annoꝝ: & p mřeꝫ uel auiā: frēm uel alios: q deberent eā maritare uel mřimonio ꝯsentire steterit quin maritēt eā: tūc liceat sibi ipsi se maritare: & dotē hře dēat de bonis přis si sunt: alias mřis uel fřis carnalis iuxta facultatē eoꝝ: & ſm declarationē fiendam per potestatem & priores: qui pro tempore erunt.

❡De instřo dotali facto durante mřimonio. R. CVI.

M Atrimonio ꝯtracto: & eo durante: si uir instřm aliqd uel obligationē mulieri uel alteri ex pte ipsi⁹ fecerit sup dotē uľ augmētū dotis in fraudē creditoꝝ seu fideiussoꝝ factū esse psumat' nisi aliter uel de amissione primi instři: uel ꝙ ipsi dos in ueritate ꝯstante mřimonio fuerit soluta: uel data marito: & in rebus imobilib⁹ tm̄. Quo casu aduersus creditores mariti priuilegio dotis uti possit. Si uero in rebus mobilibus siue pecunia dotē siue augmentū dotis fecerit mřimonio cōstante: hoc casu nullo utat' aduersus creditorē mariti priuilegio. Nisi publico instřo ꝯstaret de pmissione dotis ante uel tpe contracti mřimonii.

❡De re dotali ex uoluntate mulieris alienata. R. CVII.

S I qs uoluntate uxoris uel nurus: uel ipsa uxor. uel nurus de uolūtate mariti seu soceri rē dotalē alienauerit uel obligauerit: firma & stabilis pseueret uenditio seu obligatio: tā ꝯstāte mřimonio q̄ soluto: dūmō iteruenіat uolūtas & ꝯsensus duoꝝ pximiorū ꝯsanguineoꝝ talis mulieris alienare uolentis: & iudicis esii autoritas & decretū: & hoc tā in pteritis q̄ in futuris uēdicet sibi locū. Dūm̄ pdictæ uxor & nurus hēant ætatē legitimā ad ꝯtrahendū & ꝯsentiendū ſm formā statutoꝝ dictæ ciuitatis uel iuris cōis: alias eius ꝯtractus uel ꝯsensus nō piudicet: si eēnt lęsę uel deceptę.

❡De filiis & filiab⁹ simul remanētib⁹ pře ab itestato defūcto. R. CIX.

P Atre itestato defuncto de bonis suis nullatenus disponēte & filiis cū filiab⁹ simul relictis: fřes teneant' sorores dotare dote idonea ispecta q̄litate & ꝯditione psonaꝝ & q̄titate pimonii. dote ꝯstituta cū ꝯsensu duoꝝ pximioꝝ ꝯsanguineoꝝ dcē sororis seu pupillę i. xii. āno: cū tūc dicat' eē uiripotens iuris psūptione: hoc tn̄ an sit ætatis nubilis arbitrio iudicis relinquēdo: Si āt př aliqd reliqsset p dote certa uel aliqd simplr: & iussetit eas eē ꝯtentas: ipso relicto sint ꝯtentę: nec ulteri⁹ ad bona přna uel mřna tā ipsę q̄ successores eaꝝ in utroqꝫ casu pmisso possint hře

regressũ3. Sed ipsi filii masculi in bonis p̃ris & m̃ris uniuersales h̃redes existãt Et si ꝯtigerit aliquẽ ex dictis f̃ribus ẽẽ absentẽ dotes p alios f̃res ꝯstitutas: teneãt̃ oĩo ratificare & stãr̃ ꝯstõib⁹ dotiũ factaꝝ p f̃res. Et si aliq̃ ipsaꝝ filiaꝝ tp̃e mortis p̃ris ẽẽt ẽtatis annoꝝ. xii. īfra bieniũ f̃res studeãt maritar̃: alĩs ipa se maritar̃ possit f̃rib⁹ ẽt ignorãtib⁹ & īuitis: qb⁹ necessitas imineat ipas dotare: ut sup̃i⁹ ẽ expressũ.

¶ De successione ab intestato. R. CX.

s Iqs ab intestato decesserit filiis uel filiabus: neptibus seu nepotibus ex filio nõ relictis p̃re uel m̃re nõ subsistẽtib⁹: & f̃res carnales subsint: soli uel filii alterius f̃ris in stirpẽ succedãt. Si ãt remãserit sororẽ tm̃ illa succedat: si filii uł filiẽ sororis tm̃ mascłi succedãt. Deiñ ĩ antea, p̃ximior gradu succedat: qd locũ h̃re uolum⁹ ĩ p̃tis & futuris.

¶ Quod filiẽ dotatẽ stẽt ꝯtẽtẽ & ñ possit ad bõa p̃rna h̃re regressũ. R. CXI.

f Ilia seu filiẽ a p̃re m̃re siue f̃re carnale auo uel auia dote sibi data sint ꝯtentẽ. Nec possint p̃re uel m̃re auo uel auia defũcto f̃re uel f̃ribus seu eoꝝ liberis uiuẽtibus ad bona p̃rna uel m̃rna aui uel auiẽ ipsẽ filiẽ uel successores eaꝝ h̃re regressũ uel aliqd petere occasiõe h̃reditatis alicuius dictaꝝ psonaꝝ uel alia quacũq̨ cã siue renũciauerint: siue nõ. Si ãt qs relictis pluribus filiabus uel nepotibus: tm̃ ql3 in uirili seu ẽqualitate succedat. Sed si ex ipsis aliquæ fuerũt nuptæ: tm̃ minus accipiãt q̃ũ fuerit q̃titas suẽ dotis. Cẽteꝝ si p̃r uel m̃r auus uel auia ipsis filiab⁹ uel nepotib⁹ nuptis aliqd reliq̃rit ultra dotẽ: ultra petere nõ possit occasiõe legitimẽ uel alia q̃cũq̨ cã uiuẽtibus f̃ribus masculis p̃ris uel eoꝝ liberis. Quib⁹ f̃ribus deficiẽtib⁹ post aditã h̃reditatẽ sine filiis masculis cũ filiab⁹ tñ fœminis ipsẽ filiẽ uel successores eaꝝ reintegrent̃ ad successiõnẽ bonoꝝ olim eaꝝ p̃ris uel aui in stirpẽ nõ in capita: adhoc ut filiẽ fœminẽ & earum descendentes non sint deterioris conditionis q̃ neptes conferendo tamen dotes.

¶ De mulierib⁹ ad scdas nuptias trãseũtib⁹: uł luxuriose uiuẽtib⁹. R. CXII.

s I q̃ mulier post mortẽ uiri in administratiõe filioꝝ remanserit: deiñ ad scd3 m̃rimoniũ trãsiuerit maiori dote ꝯstituta seu data secũdo uiro: q̃ prim⁹ habuerit: nisi legitime p̃bauerit id qd supra dotẽ primi uiri dederit uel, p̃miserit scõ uiro aliũde sibi aduenisse uł habuisse p̃sumat̃ de bõis filioꝝ defũcti mariti ipsam habuisse: iõq̨ ipsis eius filiis ex defũcto marito susceptis itegre restituere cogat̃. S3 si uir uxori suẽ usũfructũ siue h̃itatiõem reliq̃rit: ipsa ad s̃as nuptias trãseũte ꝯcubinatũq̨ uel adulteriũ cõmittẽte uł alr̃ luxuriose uiuẽte ip3 usufructũ & h̃itationẽ ipõ scõ amittãt: & autoritate p̃ntis st̃i cũ p̃prietate rcõsolidet̃ oĩq̨ usũfructũ õ hitationẽ p̃prietari⁹ sine alicui⁹ req̃sitõe cape ualeat & tener̃. Et sufficiat p̃batio de cẽ uł qnq̨ bonoꝝ d ꝯtrata seu uicinia ill⁹ mulieris: q̃ p̃bẽt dcã3 mulierẽ luxuriatã ẽẽ uł ꝯcubiatũ ꝯmisisse p publicã uocẽ & famã: cui p̃batõi det̃ p̃la fides.

De successione mris remanentis post mortē filiorum. R. CXIII.

Ormā iuris in successione mris remanentis post mortē filiorum suorum hoc statuto ordinamus: q si aliqua mulier remaneret post mortē uiri sui cū filio uel filia: filiis uel filiabus suis & dicti sui uiri & ipsis filiis uel filiabus uel aliquo seu aliq ipsorum uel ipsarum decedētibus uel decedenti in pupillari ætate pro legitima trebellianica falcidia & debito iure naturę: quę sibi obueirēt de bōis dictorum filiorum seu filiarum sic decedentiū: quartā ptē dictorum bonorum tm̄ seu pupillarum uel pupillæ mortuæ auctoritate p̄ntis statuti mr̄ petere & hr̄e debeat. Idē dicimus de filio maiore .xiiii. annis itestato decedente sine filiis. Ab aliis uero tribus ptibus dicimus ipsam mr̄em penitus esse exclusam: si supsunt consanguinei ifrascripti. Si aūt dictis pupillis siue maiore ut supra intestatis sine filiis decedētibus seu pupillo uel pupillæ supuiuente aliquo consanguineo seu consanguineis ipsorum pupillorum seu pupilli uel pupillę uel maioris p̄dicti ex pte pr̄is usq ad tertiū gradū ipsos consanguineos seu consanguineū ipsorum pupillorum seu pupillarum siue maioris p̄fati in oībus aliis bonis residuis ipsorum pupillorum uel pupillarum uel maiorum p̄fatorum succedere uolumus oī mō. Ita tm̄ q dictorum consanguineorum prior ī gradu p̄feratur aliis q sunt iferioris gradus. Si uero dicti consanguinei in dicto tertio gradu dictis pupillis siue maioribus attinētibus n̄ iuenirent̄ seu n̄ hērent̄ mr̄es ipsorum pupillorum succedeꝛ uolumus ī oībus bōis dcī pupilli ul pupillarum seu quorūuis maiorum sine testō uel sine filiis decedētiū.

De dotibus restituēdis. R. CXIIII.

Tatutū & ordinatū est: q dotes restituant̄ ī hac forma. uz: q cōpulato mr̄imonio & dotibus datis: si uir decesserit uxorē supuiuente: dotes ītegre restituant̄ p mariti hr̄des statī: si dos ē ī rebus īmobilibus: fructus tm̄ diuidant̄ pro rata tpis quo durauerit mr̄imoniū īter eos deductis de fructibus expēsis factis eodē āno occasiōe dictorum fructuū. Et si ī pecunia uel ī rebus mobilibus: teneant̄ statī elapso āno restituere. Et teneant̄ hr̄des alimēta p̄stare mulieri. uz. decē lib. pro quolz cētenario dotis: dū mō nō trascēdāt q̄titatē. lx. lib. quolz āno: donec dos fuerit mulieri restituta. Et si hr̄des uiri sint cōes filii: siue alii filii: siue extranei hr̄des teneant̄ dcē mulieri p̄stare alimēta: ut supra dictū ē: et si mulier noluerit stare cū hr̄dibus ī eadē domo. Nec teneat̄ mulier se exercitare ī utilitatē dictorum hr̄dū. Liceat tm̄ hr̄dibus mariti retinere expēsas factas ī rebus dotalibus: & debita pro ea soluta. Et ī quocūq casu mr̄imoniū dissoluat̄ debēs restitueꝛ dotē n̄ possit grauari ifra ānū si dos fuerit ī pecūia adrestituēdū dotē. Siuero uxor decesserit uiro supuiuēte & ex eis filii ul filię: unus ul plres remāserit: dotes ītegrę remaneāt apd uirum noīe filii uel filiorum. Hoc addito q si mulier decederet cū filiis p̄imi mr̄imōii & sine filiis scdi mr̄imōii maritus succedat una cū filiis prioris mr̄imōii masculis ī uirili: idē si solę fęminę remāsissēt. Et si uxor decesserit an̄ mortē uiri n̄ rema

nentibus filiis; dotes restituatur in hac forma. u3. q tertia pars oium rez data rũ in dotẽ: siue sint mobiles: siue imobiles: siue se mouentes: siue sint extimatę: siue non: remaneant penes uiz noie filioz. ¶ Exceptis lectis & oibus reb⁹ ad lectos ptinentibus: pãnis lineis: toballeis: guardanappis: uelis lineis uel sericeis & bãbacinis: & iocalibus defunctæ mulieris. Quæ oĩa sic expressa penes uiz p dimidia pte remanere mandamus: non obstantibus pmissionibus qui buscũq factis in ɔtrariũ: & aliquo statuto in ɔtrariũ loquente. ¶ Extimationes uero rez & possessionũ in tpe nuptiaz & ante & postea put erit departiũ uoluntate fiant in hac forma. u3. q tpe extimationis eligãtur duo boni hoĩes: quoz unus sit p pte dantis: & alius p pte accipientis: qui extiment res: & apprecient oẽs res mobiles: & imobiles: si extimandæ & appreciandæ erunt: de ptiũ uoluntate: ad qd ipsi crediderunt ɔuenire: ɔsiderato tpe: qualitate: & q̃titate dictaz psonaz & rez. Et s̃m extimationẽ factã p ipos cões amicos sic positos: dãs uel ille ad quẽ puenerit recipiat cautionẽ plenariã de dictis dotibus: & sub forma prædicti statuti ab accipiẽte res prędictas. Et prędictũ statutũ locũ hẽat in pñtibus & futuris. ¶ Hoc addito: q in petitione dotis capita Sol. non soluantur. ¶ Addentes pdictis: q hr̃des defuncti mariti teneant mulierẽ sic uiduã remanentẽ uestire uestibus uidualibus & lugubribus: s̃m primo nii uiri pdefuncti facultatẽ illico uiro defuncto. Et q expensæ sepulturæ funeris mulieris ad ipsius hr̃des uolumus ptinere. Et hoc statutũ sit præcisuz: & locũ hẽat qñ maritus esset ciuis: uel districtualis: uel continuus habitator cum sua familia in ciuitate Esii: uel eius districtu.

¶ De citationibus factis pro modica re. R. CXV.

Tẽ statuimus & ordinamus: q si aliqs in q̃titatibus uel iure fecerit citari aliquẽ ciuẽ uel hitatorẽ in ciuitate Esii: die pcedenti pro die sequenti ante tertias: tũc si reus fuerit citatus in psona & in termino citationis pdictæ nõ cõparuerit: & q̃titas quæ petitur erit centũ Sol. uel infra: uel eius extimationis: si petitur res uel factũ: possit pronunciari reus ɔtumax: & ɔtra eũ pcedi tãq ɔtra ɔtumacẽ. Sed si fuerit citatus ad domũ eius solitæ habitationis: p supradicta q̃titate: uel re: tunc expectetur usq ad uespas: & tunc si nõ cõparuerit: reus possit pnũciari ɔtumax: alias pro maiori q̃titate reus pdictus citatus domi: citet̃ iteɀ: put in alio statuto ɔtinet̃ ¶ Addimus ẽt huic statuto: q uictus uictori tã in cãis ciuilib⁹ q̃ in crĩalib⁹ teneat̃ reficer̃ oẽs expẽsas q̃s substinuerit uictor i dcã cã: & ẽt reficere opas suę psonę: siqs pdiderit: & opas testiũ: & expẽsas examinãtis: siue sit ɔuictus p ɔtumaciã: siue p testes: siue p iuramẽtũ: siue alio quouis mõ dcẽ expẽsæ taxent̃ p iudicẽ: & opæ extimentur ẽt p iudicẽ suo arbitrio ɔsiderata q̃titate tpe & psona. Et dictæ

na. Et di ctæ expensæ reficiãtur post finitã cãm: Habeat ẽt ꝯsiderare iudex: an reus habuerit iustã cãm litigandi. Nam si uidebit̃ iudici uictũ habuisse iustã cãm litigandi: tunc nõ taxet expensas reficiẽdas uictori. Si aũt uictũ cãm iniustã uidebit̃ habuisse: extũc expensas reficiendas p iudicẽ taxari iubemus.

ℭ De executione priuatę scripturæ. R. CXVI.

S Criptura priuata quã scriptã fuisse mãu ꝑpria debitoris ꝯstiterit iudici p ꝯfessionẽ rei: siue debitoris: aut per duos testes idoneos de uisu: aut p cõperationẽ lraꝝ factã iuxta infrascriptã formam ualeat & teneat: & ad plenã ꝓbationẽ sufficiat: sicut publicũ instrm̃ solẽnitatibus & substantialitatibus iuris uallatũ: & obseruet̃ & executioni mandetur p ptãtẽ seu iudicẽ ciuitatis Esii: ad petitionẽ creditoris seu actoris hiisdẽ modis & formis p oĩa & in quolibet casu: sicut publicũ istrm ut plene cautũ est supra: sub Rub. De executione publici instrĩ. non obstante ꝙ in charta papyri: uel ẽt in charta rasa scripta esset: & nõ obstãte ꝙ testes scripti: uel non scripti ꝯtinerent̃ in ea: uel ẽt ꝙ deficeret locus factę scripturę: aut ẽt in dictio: dũtñ talis scriptura priuata de qua dictũ est: ꝯtineat saltẽ: annũ: mensem: & diẽ: celebrati facti & initi actus in ipsa scriptura cõpræhensi: & ꝯtrahentiũ psonas: & dũtñ aliqs itellectus ex defectu & forma ipsi⁹ scripturę appareat & ꝯphẽdi possit alicu⁹ ꝓmissiõis: uel ꝯfessiõis: uel solutõs: aut libatõis: aut obligationis: siue pacti uel ꝯuentionis: aut numeratiõis: uel alteri⁹ cuiuslibet probabilis actus. Præterquam actus donationis inter uiuos uel causa mortis: & testi: & codicilli: & actus cuiuslibet ultimæ uoluntatis obligationis & dedicationis bonoꝝ uel psonę alicuius: aut ꝯuersionis. In qbus ꝓxime numeratis: & exceptuatis casibus pñs statutũ locũ uolumus nõ hẽre: sed in eis & eoꝝ quolibet remaneat talis priuata scriptura in dispositiõe robore & effectu iuris cõis. In aliis aũt casibus nõ exceptuatis: ualeat & effectũ habeat supradictũ. Dũmõ exceptiones obstantes ꝯtra executionẽ publici instrĩ p formã statuti suprapositi sub Rub. De executiõe publicoꝝ instroꝝ obstẽt: & obstare & ĩpedire possint & debeant ipsę & quælibet ipsaꝝ enumeratę in supradicto statuto. de executione publici instrumenti: non minus ꝯtra executionẽ priuatæ scripturæ: q̃ ꝯtra ipsum publicum instrm̃: & eisdem modis & formis atq; tpibus proponi debeant & probari: quæ ut dictũ est non propositæ & nõ probatæ obstare nõ ualeãt: nec executionẽ ipsius priuatæ scripturæ iam dictæ ĩpedire possint: uel in aliquo retardare. ℭ Declaramus tñ ꝙ priuatæ scripturæ ꝓducendæ p quẽcunq; iudæum; quæ dicerentur scripta manu ꝑpria alicuius christiani & quæ ꝯtineret alicuius christiani obligationẽ uel debitũ: nulla penitus detur fides

nec ipsa mō aliquo executioni mandetur. Et si mandaretur:uel aliqd fieret sit per ipsis ad petitionē iudæi uel sui ꝓcuratoris nuncii aut cessionarii:& nō ualeat ullo mō uel iure:& officialis super eis ꝯtra hæc nō procedat: nec procedi permittat:pœna.L.lib.de suo salario nr̄o cōi esino applicanda: & nihilominus actus ꝯtra prædicta facti ipso iure non ualeant. Et si statuta seu capitula in futuꝝ aliqua ꝯtra supradictā ꝓuisionē ꝯtingat fieri:illa oīno uolumus nō ualere:nec huic statuto mō aliquo renunciari posse:& si renunciatū fuerit renunciatio talis penitus euanescat.mandantes insuper iudæoꝝ libris:eo maxime quia sunt īfames:fidē aliquā minime adhibendā. ¶ Cōperationē aūt litteraꝝ faciendā ad ꝓbationē dictæ priuatæ scripturæ:nec non ad declarationē cuiusꝯ dubii occurrentis de aliqua scriptura publica uel priuata:de qua dubitaretur uel ꝯtentio aut ꝯtradictio foret an scripta fuerit manu alicuius uel nō fuerit. Volumus & celebrari declaramus nō aliter q̄ mō īferius annotato.uꝫ. Potestas seu eius uicarius ciuitatis esii ad petitionē eius qui uel quæ scripturā in dubiū reuocatā produxerit: aut ipsa usus fuerit uel uti uoluerit in iudicio uel extra:ex speciali sua cōmissione p aliquē ex baiulis uel nunciis nr̄i cōis citari faciat:& reqri principales ꝑsonas inter quas dubiū:ꝯtentio:uel ꝯtradictio esset de tali scriptura:necnon priorē notarioꝝ ciuitatis esii:cū quinqꝫ ex eis de matricula ipsoꝝ notarioꝝ de prudentioribus & magis scientibus & expertis: de quibus uisum fuerit ipsi iudici:q̄ cōpareant corā eo ad iurandū & ueritatē dicēdū iuxta eoꝝ discretionē super his de qbus petiti fuerint ab eodē sup tali dubio seu ꝯtentione exorta:eosqꝫ ad cōparendū cōpellat.Quibus cōparētibus illā scripturā:sup qua uertit̄ dubiū:in p̄ntia alicuius notarii bancæ ciuiliū diligenter exhibeat & assignet una cū aliis scripturis uel scriptura scriptis uel scripta manu eiusdē:qui dicebatur scripsisse dictā scripturā in dubio reuocatā:& eis mandet:ac eos in p̄ntia principaliū iurare faciat corporalr̄ ad scā dei euāgelia:tactis scripturis manibus:q̄ cōperationē & ꝓuisionē dictaꝝ scripturaꝝ:quā facturi sunt:diligenter:fideliter:& sine fraude faciēt.Quibus iuramentis p̄stitis cogat eosdē in absentia principaliū ad ꝓuidendū dictas scripturas:una cū reliqua seu reliqs:& ipsaꝝ cōperationē faciendū:statim anq̄ recedant.Qua ꝓuisione & cōperatione facta:ipse iudex examinet eosdē singulariter & diuisim qd inuenerint:senserint:& qd credunt de scripturis p̄dictis: an eiusdē manu scriptæ uideant̄ uel nō.Et dcā & declaratiōes eoꝝ singl'r scribi faciat in actis manu dc̄i notarii bācę:ipsaqꝫ dicta & declaratōes publicet ptibus p̄ntib' uel saltē citatis:absqꝫ quolꝫ alio termino apponēdo. Illud āt qd dictū & declaratū fuerit per maiorē partem dictoꝝ sex; una cum iudice nostri cōmunis:in prædicta comperatione litterarum uel circa eam:an sint eiusdem manu:uel nō:uel an scripta in dubio reuocata sit manu eius:cuius per produ

centem uel utentem

centem uel utentem dicebatur esse:uel non sit:habeatur:intelligatur:& reputetur pro plenissima:certissima:& firmissima ueritate. Et conuocatis principalibus ex officio:uel ad petitionem alicuius partis pronunciare possit & debeat iudex:nō obstante defectu alterius solénitatis iuris cōmunis:uel maioris probationis & dignitatis:siue comperationis lrarum:nulla partium contradictione obstante. ¶ Et ubi dicta declaratio & pronūciatio fuerit affirmata pro ipa scriptura:iudicio uel credulitate maioris partis prædictoꝝ simul ꝯcordantiū: tunc statim ipso iure & facto ipsa scriptura;cui nō obstaret aliqua prædictaꝝ exceptionū oppositaꝝ:& approbata:ut supra:sit & esse intelligat̃ legitima & fidedigna:ac ēt executioni mandanda:ut superius dictū est : dūtñ ꝑtineat alia ut dictū est supra. ¶ Econtra ubi maioris partis prædictoꝝ declaratio fuerit negatiua.u3.ꝙ dictæ scripturæ non fuerint:uel non uideantur fuisse eiusdem manu:uel eius manu:cuius dicebat̃ fuisse scriptura ꝓducta seu ꝓducenda in dubiū reuocata:statim ipso iure & facto intelligat̃ & reputet̃ inefficax & nō legitima nec fidedigna:aut executioni mādanda. ¶ Volumus aūt ꝙ de unaquaq; scriptura.u3.tā de ea quę cōperatur:q̃ de ea cui fit cōperatio:stet̃ & credatur dicto & declarationi prædictoꝝ:uel maioris eoꝝ una cū iudice. Siqdē is qui diceretur scripsisse fuisset de efio:uel ꝯuersatus ibidē:nec nō si cū eis ēt alibi ꝯuersatus fuerit:de qua ꝯuersatione stetur & credat̃ iuramento eorūdē: & ēt si in pñtia eoꝝ de nouo scripserit aliquā scripturā : cui seu cū qua possit seu potuerit cōperatio fieri:& facta fuerit. Qua de cā:iudex possit & dēat talē scribentē siue scriptorē;de cuiꝰ scriptura dubitaret̃:si uiueret cōpellere ad scribendū de nouo. Et si alibi moraretur eū ad petitionē partis:uel ex officio possit ad scribendū cōpellere. Et ēt teneat̃ & possit eū reqrere & cōpellere ad rñdēdū:si talis scriptura fuit:aut est manu sua scripta:uel nō. Qui si cōparere ul rñdere recusauerit in termino cōpetenti statuendo p iudicē ipso facto & iure habeat̃ ꝓ ꝯfesso & ꝯuicto. Et talis scriptura reputet̃ scripta manu eius ꝓpria:sine alia ꝓbatione:& ꝯtra eū possit & debeat executioni mandari. Et nihilominus ꝓ ipsa inobedientia & recusatione puniat̃ de facto arbitrio iudicis. ¶ Si uero rñderit & negauerit:& fuerit reprobatꝰ p cōperationē a p̄dictis dicto mō factā:aut ēt p testes:de facto in.L.lib.deñ.puniat̃ p iudicē ex offō:licet ps eū noluerit accusare. Et nihilominus executio ipsius scripturæ fiat:& ei fides adhibeat̃:ut dictū est. ¶ Executio priuatę scripturę seu ꝓbatio eius dicto mō celebrata & facta robur & effectū obtineat plenissimę firmitatis:iure ꝯtrario nō obstāte. Secus āt facta uel obtenta ipso iure sit nulla & nullius ualoris:nisi ipa priuata scriptura foret efficacior & solénior q̃ dictū est. ¶ Et prędictū statutū in oibus suis ptibus uolumus ppetuo duratuꝝ:expresse derogātes qbuscūq; aliis statutis & ordinamentis in contrarium factis & faciendis.

¶ De teste citato ad testimonium perhibendũ. R. CVII.

t Estis citatus ſm formam statuti: & nõ uenerit in termino ad petitionem eius qui eum citari fecerit: puniatur de facto in qnq3 sol. deñ. & nihilominus cogatur per iudicem opportunis remediis tam pignorationibus q̃ coactionibus & pecuniaꝝ nouarũ impositionibus precise ad comparendum iurandum & testimonium perhibendum: saluo si iustam & euidentem causam impedimẽti uel excusationis haberet: quæ constiterit iudici: quo casu durante impedimento & causa prædicta non cogatur nec puniatur. Et eodem casu non currat tempus parti per ipsum testem probare uolenti: alioquin parti preiudicet & præiudicari possit & debeat: nisi solicite processerit & procedi fecerit contra ipsum testem ad pignorationem & alia grauamina: & protestationem fecerit euidentem in actis per se nõ stare. Et nisi supersederetur uel tp̃s ꝓrogaret᷑ de ptiũ uoluntate.

❡LIBER TERTIVS MALEFICIORVM

q Voniam ubi maius est periculū ibi cautius est agē dum. Et quia interest reipublicæ: ne maleficia remaneant īpunita: & ne ad malum temere quisq̄ prosiliat. Idcirco statutorum tertiam partem hic subiungimus: per quam delinquentes pro delictorum diuersitate diuersis subiiciantur pœnis.

❡De in ius uocando in criminalibus. R. I.

f Ormata inquisitione contra delinquentem accusatione uel denunciatione producta contra delinquentes iuramento recepto: q̄ denuncians uel accusans non denunciauerit neq3 accusauerit animo calūniæ: sed pro ueritate tm̄: potestas seu iudex faciat per baiulum cōmunis citari inquisitum: accusatum: uel denunciatum: cum cedula in scriptis portanda per dictum baiulum: in qua contineātur nomen iudicis: nomen baiuli; cui cōmittit ..r: nomen inquisiti: nomen accusantis uel denunciantis: nomen accusati uel denunciati: delictum cōmissum: millesimum: & annus: & mensis: & locus cōmissi delicti: & locus unde est delinquēs: & nomen notarii. In qua cedula terminus statuatur dicto citato: inquisito: accusato uel denunciato: si ciuis trium dierum: si comitatiuus quinq3 dierum: ad comparendum coram domino potestate & eius iudice: & se excusandum a contentis inquisitione: accusatione: uel denunciatione ſm formam statuti. Quam cedulam dictus baiulus portet & assignet in præsentia unius testis fidedigni saltem maioris quattuordecim annis dicto citato inquisito uel denūciato uel accusato personaliter: si eum personaliter inuenerit. Alias relinquat eam affixam in hostio domus habitationis ipsius uel eius uicinis: de qua quidem citatione: dimissione: & assignatione dictæ cedulæ ſm formam superius dictam: stetur relationi dicti baiuli: & sibi credatur tam in prædictis q̄ in omnibus aliis citationibus in criminalibus causis per eum mandato dictorū officialium factis. ❡Qui citatus si in dicto termino in dicta cedula cōtento uenerit coram dicto domino potestate uel iudice: & excusando se confessus fuerit maleficiū in inquisitione accusatione uel denunciatione contentum: iudex accipiat fideiussorem ab eo de soluendo condēnationem ex dicto delicto descendentem: si fideiussorem dare potest: alias detineatur in carceribus cōmunis: donec soluat dictam condemnationem: uel fideiussorem det de soluendo

idoneum & statuat ei terminum octo dierum ad sui defensionem faciēdam: quā si fecerit ad aliquam pœnā non teneatur. ¶Si autem negauerit oīa con tēta in inquisitione:accusa:uel denuncia uel partē negauerit & partē cōfessus fuerit iudex accipiat fideiussorē ab eo de soluēdo suā ɔdēnationē si dare pōt: als detineatur ut supra ꝑ delicto ɔtēto ī dictā inqsitione:accusa:uel denūciatōe. Et talis excusatio pro litis ɔtestatōe habeatur; nec alia litis ɔtestatio requirat ab aliqua partiū. ¶Et deinde assignetur terminus inquisito:accusato:uel denunciato:octo dieꝝ:ad oēm eius defensionem faciendam: & approbandū & opponendum quicquid uult & pōt. Qui terminus sit peremptorius:nec iteretur aliquis terminus:nisi probaretur euidens & iustum īpedimentū: cuius occasione non potuit probare:& probatio non sufficiat si fieret per iuramentum. Quo probato iudex det aliū terminū impedito suo arbitrio. Et dictis terminis & dilationibus transactis iudex aperiat processum & publicet. Et statuat terminū quinq; dieꝝ partibus ad accipiendū copiā & opponendū ɔtra testes:& dicta testium:attestationes eorūdem & totū processum pro ultimo termino & peremptorio. Quibus terminis discursis procedat auditis allegationibus partium in cā ad diffinitiuam sententiā absoluendo uel condemnando. ¶Si uero prædictus accusatus:siue accusati denūciati uel inquisiti de aliquo crimine non comparuerit:ponatur in bāno:& exbāniatur in ea pœna: qua deberet diffinitiue condēnari. Et in dicto bāno assignetur terminus ei quinq; dieꝝ:in quo cōputetur dies termini. Et si infra dictum terminum cōparuerit & satisdederit pro modo delicti perinde audiatur:ac si contumax non fuisset Et si non comparuerit infra dictum terminum habeatur pro confesso & conuicto & testibus superato quēadmodū si confessus fuisset maleficiū:uel probatum fuisset legitimis probationibus:& contra eum possit procedi ad diffinitiuam sententiam seu condēnationem ulterius non citato. ¶Addentes ꝙ negans tpe suæ excusationis maleficium uel delictum sibi imputatū seu obiectum in processu condēnetur in quarto pluri pœnæ simpliciter īponendę per formā statutoꝝ:ut sicut ɔfitenti confessio ꝓdest:ita noceat negatiua negāti.

¶In quibus casibus possit procedi per inquisitionem: accusationem:uel denunciationem. R. II.

Tatuimus & ordinamꝰ: ꝙ potestas uel eius uicariꝰ:uel alius of
ficialis ciuitatis eiꝰ:nō possit ꝓcedere super aliquo maleficio cō
missio inter infrascriptas personas per inquisitionem uel denun
ciationē alicuius personę:sed solū p accusā factā & productā ab offenso & recipiente iniuriā:utputa de maleficio cōmisso inter prēm & filiū auum & nepotem

auum & nepotem auiam & neptem & inter consanguineos omnes attinētes inter se & affines usq ad tertiū gradū de iure canonico cōputandū:siue habitent i una domo & familia:siue diuisim habitēt:siue de maleficiis cōmissis inter uir & uxorē ac etiam per inquisitionem ex officio uł denūciationem mandantes expresse ihibemus procedi posse sine accusatione in scriptis porrecta p patrem socerum mulieris uel per maritum aut per fratrē carnalē mulieris uel mariti super uel de adulterio fornicatiōe uel de stupro i quod diceretur commissum cum muliere:exceptis filiis filiabus & deinceps iniuriātibus uel offendentibus:p̄rem:m̄rem:auū auiā & deinceps:maxime in iaciēdo manū uel erigēdo aduersus eos uel alter eor. In qbus exceptuatis casibus & quolз eor p cedi possit & debeat:sicut ꝯtra psonas extraneas delinquentes. Itē de uerbis iniuriosis uel sola motione animi irati p inqsitionē ex officio: sine accusatione uel denunciatione ꝓcedi nullatenus possit:nisi qn̄ talia uerba uel motio in eadē rixa cū aliis offensionibus interuenirent:uel cōmissa fuissent:in qbus casibus ēt p inqsitionē ꝓcedi possit. Et ēt qn̄ talia corā regimine uel officialibus ciuitatis cōmissa forēt. ¶ Hoc ēt addito ꝙ in supradictis oib' casibus ꝓ morte:mēbri debilitatione:cicatrice ppetua remansura:& signo in facie facto remāsuro ppetuo:tā cū ferro q̄ cū alio instro:uel datiōe ueneni:uł alio potu nociuo:ēt si mors inde sequuta nō fuerit. In qbus casib' & quolз eor:dicti dn̄s ptās & eius uicarius possint & ualeāt tā p inqsitionē q̄ p accusam & denūciationē inqrere ex officio:& reptos culpabiles s̄з formā stōrū esii punire. ¶ Addentes ꝙ in maleficiis cōmissis inter ꝯsanguineos usq ad tertiū gradū pdictū si ꝓducit' pax usq ad sniam:ꝯdēnet' in dimidiis penis in stō ꝯtētis. Et nihilominus hēat beneficiū positū in stō de beneficio ꝯfessionis pacis & solutionis. ¶ Possit ēt dcūs dn̄s ptās esinus uel eius uicarius ꝯtra oēs alios delinquentes & maleficia aliqua uel aliqđ cōmittentes;tā suo tpe q̄ ēt cōmissa p unū annū an̄ aduētū suū:& an̄ principiū sui officii:in ciuitate esii & eius territorio & districtu:& de qbuscūq maleficiis & delictis:de qbus cognoscere & punire p̄t procedere p accusationē:denūciationē:uel inqsitionē. ¶ Sed sup crimine homicidii:ꝓditionis:falsitatis:robbariæ:atq furti possit ꝓcedere non tm̄ p accusationē uel denunciationē:sed p inqsitionē:ex suo officio:ēt si essent cōmissa p decē annos an̄ principiū sui officii:& reptos culpabiles punire s̄з formā stōrum ciuitatis esii. ¶ Huic ēt sanctioni addimus ꝙ ꝓcessus quacūq uia ꝓcederet' sup quocūq maleficio uel delicto fuerit formatus uel ĩposter fiendus & formandus in curia uel foro nr̄i cōis in casibus p inqsitionē uel denunciā ꝓcedi pmissis:ualeat & teneat:& plenū sortiat' effectū:nō obstantibus substātialibus & solēnitatibus iuris omissis:nec forma aliqua p̄termissa:dū tn̄ de delicto seu maleficio semp ꝯstet plena & legitima ꝓbatiōe. ¶ Addim' ēt ꝙ po-

testas seu iudex ad petitionē cuiuslibet necnō ex mero eius officio: mox & eadē die in ciuitate & saltē sequenti in comitatu; qua sciuerit ei delatū uel relatū fuerit aliquod maleficiū uel delictū fore cōmissum p aliquē uel aliquos: teneatur & debeat se informare de qualitate ipsius delicti: & super eo ꝓcessum formare infra tres dies in ciuitate: in comitatu uero infra quattuor dies: & sequēti die cōmittere citationē & relationē fieri facere: ita ꝙ sic appareat in actis. Et nihilominus sequentibus diebus iterato ad citationē si opus esset: & ad alios actus opportunos ꝓcedat sub uinculo iuramenti: & pœna.xxv.lib.deñ.ptāti de suo salario defalcanda. ¶ Statuentes insup in pmissis: ꝙ electa una uia possit nihilominus rediri ad alterā: ēt accusatiōe uel denūciatione porrecta possit simul & in eodē seu ex eodē ꝓcessu p inqsitionē ꝓcedi in casibus supra pmissis: & ēt sniari cū utrūqꝫ officiū tendat ad punitionē delictiūdūtñ semel & una pœna puniat & nō ultra. ¶ Teneat ēt ipse ptās eadē die qua formata fuerit inqsitio mittere copiā inqsitionis ad camerā p nunciū cōis esii: pœna.X.lib. uice qualꝫ si secus fiat: de qbus copiis cancellarius dictę ciuitatis facere debeat unā infilzā: & in unaquaqꝫ copia scribere diē pñtationis & nomen nuncii: per quē dicta copia portata fuerit. Quod si nō fecerit idē cācellarius: simili pœna puniri mandamus.

¶ De accusationibus & denūciationibus faciēdis & corā qbus & fideiussionibus p eos pstandis: & pęna nō ꝓbantiū eas. R. III.

Statuimus insup & ordinamus: ꝙ qlibet qui accusare & denūciare uoluerit de aliquo maleficio uel excessu aliquā psonā: teneatur accusare corā dño ptāte uel eius uicario seu iudice maleficioꝝ cōis esii: & teneatur ponere in ipsa accusatione seu denūcia nomen suū & cognomen: ac ēt & cognomen accusati uel denunciati: si dicti accusati uel denūciati fuerint ciues uel districtuales ciuitatis esii. Alias suffi ciat solū nomen delinquētis: & locū ponere: in quo maleficiū fuerit ppetratū ac ēt ipsum maleficiū p ordinē exprimere annū & mensem: in quo fuerit cōmissum maleficiū pdictū: & nomina testiū. Et ipsam accusam seu denunciā in manu dicti dñi ptātis uel ipsius iudicis ponere & porrigere. ¶ Securitatē & fideiussorē pręstet seu dare teneat ipsi curiæ de accusatione uel denunciatione ꝓbanda. Et iuret ꝙ nō aīo calūniæ denunciat uel accusat: sed pro ueritate tm̄. ¶ Quod si dictā accusaꝫ uel denūciationē nō ꝓbauerit ifra terminū pemptoriū a ptāte uel iudice assignatū uel assignandū: ipso facto incurrat pœnā quartæ ptis eius q̄titatis in qua ueniebat puniēdus reus: si fuisset accusatio uel denuncia ꝯtra eos ꝓbata. ¶ Hoc ēt addito ꝙ prima citatio fieri debeat expensis accusatoris &

accusatoris & denũciatoris: nõ tñ itelligat de denũtiis syndicoꝝ: abinde uero in antea expensis citati fiant citatões in toto ꝓcessu. Et ubi plures accusati fuissent simul; tũc simili mõ fiat & obseruet singulꝛ respectu cuiuslibet accusati. Vbi uero pœna iponẽda taliter accusato uel denũciato nõ pecuniaria sed corporalis fuisset: tũc accusator uel denũciator in ꝓbatiõe deficiens in .X. ducatis auri ꝯdẽnet: oĩ stõꝝ bñficio ac diminutione cessante. Et p̃dicta nõ itelligant in denũciationibus syndicoꝝ.

De testibus in maleficiis admittendis & cogẽdis uel nõ. R. IIII.

N criali cã testes nõ possunt esse parentes ꝓ liberis: & ecõuerso: frẽs carnales: nec ẽt ꝯsobrini: si ꝓ frẽ dixerint: nec in una & eadẽ domo uel familia hĩtantes: nec socer uel socrus: gener aut nurus: & ecõuerso: si hmõi psonę ꝓ reo uel eius defensiõe dixerint: nec ẽt alii q de iure cõi a testimonio repellunt: p̃ter mulieres bonę famę & maiores q̃tuordecim ãnis. Quaꝝ testimoniũ ẽt in crialibus ualeat: recipiatur & admittat: lege aliqua in ꝯtrariũ ñ obstãte. Insup testes hĩtantes in ciuitate esii uel eius comitatu q essent bonę ꝯditionis & famę nullo tormentoꝝ gñe ꝓ ferendo testimonio terreant. Saluo ꝙ p tres dies tm̃ in aliquo honesto loco. uꝫ. masculos in maiori sala uel logia palatii: mulieres i eccl̃a scĩ Lucę: possit ptãs & iudex psonalr detinere ad testimoniũ phibẽdũ. Dũtñ mulieres noctis tpe. uꝫ. post occasum solis nullatenus teneant. Nec ẽt uiri retineri possint nec dẽant de nocte postq̃ pulsatũ fuerit ad ꝯsuetã laudẽ eccl̃aꝝ de sero. Et post ipsas horas liceat testibus ipune recedere: si eis fuerit p officiales seu regimen licẽtia denegata uel nõ ꝯcessa. Et officialis ꝯtrafaciens in p̃dictis & quolꝫ p̃dictoꝝ: qualibet uice in .XXV. lib. deñ. cõi puniatur de suo salario.

De copia danda & allegationibus bãniendis. R. V.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ officialis nr̃i cõis: in cuius curia procederet de maleficio uel delicto; ad petitionẽ eius ꝯtra quẽ ꝓcederet uel alterius petentis ꝓ eo teneat exhibere cũ plena cõmoditate copiã tenorẽ scripturas & acta ꝓcessus formati. uꝫ. de testib⁹ & eoꝝ dictis post publicationẽ tm̃ & de aliis qñcũq. Et si ps rei ad faciẽdũ fidẽ alicuius p̃uentiõis uellet ꝓcessũ scribi & publicari manu notarii maleficioꝝ: teneat ipse notarius ad petitionẽ ptis id facere diligenter recipiẽdo cõ petentẽ mercedẽ ꝓ suo labore talis publicatõis. Insup ẽt teneat & dẽat ptãs ad minus p sex dies añ sñias criales ferendas facere publice bãniri p tubatorẽ i scalis palatii & aliis locis publicis dictę ciuitatis: ꝙ oẽs & singlę psonę accusatę denũciatę uel iq̃sitę de quocũq maleficio & excessu i curia ptãtis siue iudicis ueniãt & cõpareãt infra qntã diẽ tũc ꝓxime sequuturã: ad allegandũ & qcqd

uolũt & possunt mõstrãdũ & dicendũ: quare nõ debeát ꝯdẽnari de ꝯtentis in ꝓcessibus ꝯtra eos formatis & ad ꝓducẽdũ infra pacis: & alia bñficia; si qua habent: & peremptorie. Alioqn &c̃. Quę oĩa & singula in pñti stõ ꝯtẽta: teneã-tur & debeát officiales esii obseruare: & executioni mãdare: sub pęna. xxv. lib. deñ. de suo salario qualibet uice qua contrafecerint.

¶ Qualiter dicta testium scribantur. R. VI.

Otarius maleficioꝝ uel ẽt ciuiliũ & qlibet alius notarius de ali n qua examinatione testiũ rogatus in quacũq̃ cã ciuili uel crĩali aut mixta: teneaᷓ & debeat uinculo iuramenti & pœna. X. lib. deñ. uice qualibet scribere & in actis apponere dicta testiũ explicite & extensemõ apponendo illa uerba dixit uera esse. nec illa dixit ut supra: & illã clausulã &c̃. uel aliã similẽ aut illa uerba: quæ reqrant subintellectũ uel interpretationẽ aliquoꝝ uerboꝝ: quę nõ eẽnt expresse dicta. Sed potius declarãdo sic. uꝫ. talis testis dixit se scire de ꝯtentis in inqsitione uel ꝓcessu seu articulo uel alio capitulo aut petitione seu interrogatione: sup quo uel qua examinatio fieret: & subsequẽter adũcere illa quę testis se scire dixerit: ꝓut ip̃e testis ꝓtulerit: & nõ aliter.

¶ De sententiis crĩalibus singulo mense ferendis. R. VII.

Tatuimus: q̃ ptãs ciuitatis esii quolibet mense ferat ꝯdẽnatiões s & sñias crĩales. Et in sententiis crĩalibus ferẽdis ꝓcedat hoc ordine: q̃ die p̃cedenti ex spãli cõmissiõe bãniri faciat p publicũ bãnitorẽ cõis esii in scalis palatii ciuitatis esii & aliis locis publicis & ꝯsuetis dictę ciuitatis: q̃ oẽs de ꝯsilio gñali dcẽ ciuitatis die sequẽti ad sonũ cãpanę uenire debeant ad ꝯsiliũ in dicto palatio. Et oẽs & singulę psonę habẽtes aliqd facere in curia dicti cõis: occasione alicuius maleficii uel excessus: cõtra quas ꝓcedereᷓ in dicto termino: i dicto ꝯsilio cõpareãt legitime & peremptorie ad eoꝝ crĩales sñias audiendũ sup dictis ꝓcessibus. Quę bãnimẽta p tubatorẽ relata redigãᷓ in actis. Et hmõi bãnimentũ hẽaᷓ & reputeᷓ ꝓ uera & legitima citatione: ac si solẽniter de iure facta fuerit. ¶ Deiñ i dicto ꝯsilio & termino p̃fixo: & sñias ꝯdẽnatorias & absolutorias ferat ẽm formã statuti supra positi: sub Rub. De iuramẽto ptãtis. Et sñię latę uel datę ualeãt: & plenũ obtineant iuris effectũ solẽnitate uel forma iuris obmissis nõ obstantibus. ¶ Volumus tñ q̃ ptãs seu iudex nr̃i cõis: tã p suã: q̃ p sui p̃cessoris sñiam & ꝯdẽnationẽ de quacũq̃ psona occasione cuiuscunq̃ maleficii uel excessus factã latã siue datã: in qua p formã nr̃oꝝ statutoꝝ & ordinamentoꝝ manifestus error eẽt uel appareret in q̃titate pęnę: possit & debeat licite ipsam ꝯdẽnationẽ erroneã corrigere: quo ad q̃titatẽ ipsius: & in executiõe ꝯdẽnationis tñ uerã & debitã q̃titatẽ: q̃ iponẽda fuerat p formã dictoꝝ stõꝝ: exigat & exigere teneatur.

Supfluũ aũt ipſo iure uigore pñtis ſtatuti itelligať remiſſũ: & penit⁹ reſecatũ. ❡ Et ſimili mõ fiat & obſerueť: ſi pęna uel q̃titas eius fuiſſet minor ĩpoſita. Quod tũc p eũdẽ iudicẽ uel ſucceſſorẽ ad maiorẽ & debitã pęnã poſſit reduci: & ipſo iure ĩtelligať reducta: nõ obſtãte ꝙ aliter lecta uľ lata fuiſſet. ❡ Si tñ aliqs ꝓceſſus ĩ terminis a ſtõ pfixis nõ expedireť: uel aliquę ꝯdẽnatiões in executiõe retardareť nihilominus firmi & firmę remaneãt: & poſtea expediri & executioni mandari poſſint. Et dicti termini ꝓrogari poſſint p ꝯſiliũ dicti cõis ex aliqua rõnabili cã ĩminenti. Nõ tñ poſſit ptãs uel iudex nec ẽt ꝯſiliũ gñale retractare uel quoquo mõ diminuere uľ mutare aliquã ꝯdẽnationẽ iã exactã ſolutã uel executioni mãdatã. ❡ Et nullus ptãs uel iudex poſt finẽ ſui officii dimittat aliquẽ ꝓceſſũ pendentẽ. ❡ Addentes ꝙ ptor eiuſq; iudex teneantur pęna. L. lib. p quolꝫ ꝓceſſu ĩfra tres primos mẽſes ſui officii uti oĩ diligẽtia: & cognoſcere & expedire oẽs & ſingſos ꝓceſſus pẽdentes relictos p ſuos in officio p̄ceſſores p ſniam diffinitiuã abſolutiuã uľ ꝯdẽnatoriã: & de eis nullã poſſit facere ꝓnũciã de ſupſedendo pp carentiã teſtiũ uel abſentiã: aut q̃lꝫ alia cãſ ſub dicta pęna de facto ĩcurrẽda & retinẽda de eoꝝ ſalario & ꝯtra eos modis oĩbus exigenda tpe eoꝝ ſyndicatus: & ſuos & ſui officii ꝓceſſus teneanť ſub dicta pęna ceptos p duos menſes añ finẽ ſui officii ꝓceſſus & accuſas expedire pœna ĩcurrẽda ei & retinẽda & exigẽda: ut ſupra. Alios uero infra duos mẽſes finales ꝓceſſus ceptos terminare: ut ſupra. ❡ Quę oĩa & ſingula in dicto ſtõ ãnexa ptãs ſiue iudex obſeruare & executioni mandare in oĩb⁹ & p oĩa teneať uĩculo iuramẽti & pęna. L. lib. deñ. de ſuo ſalario p quolꝫ & uice qualꝫ.

❡ De quæſtionibus & tormentis. R. VIII.

Voniã ſuſcepta tormenta p appellationẽ recupari nõ p̄nt. Iccirco nõ paſſim fieri ſtatuim⁹ ĩ imo ĩ hiis tm̃mõ caſibus & cãis ꝯcedimus. uꝫ. furto: rapina: falſitate: adulterio: ſtupro: inceſtu: ſacrilegio: ꝓditione: homicidio: incẽdio: ĩterfectione aĩalis: fractiõe oſſis & mẽbri: pcuſſione cũ ſanguinis effuſione: ſeditione: tumultu: rumore nocturno: graui & ſuſpecta infamatione: in qb⁹ cãis & caſib⁹ tm̃: & quolibet ipſoꝝ p̄cedẽte legitimo iditio ſaltẽ uno teſte idoneo & oĩ exceptiõe maiori: uel p famã publicã p̄cedentẽ: de qb⁹ iditiis legitime ꝯſtet facta de ipſis primo copia cuilibet accuſato: denũciato: uel inqſito: & data facultate reprobãdi & ſe defendendi ab ipſis indiciis: & ſic ordĩe tali ſeruato: tũc eſino liceat ptãti pſonã ĩculpatã torq̃re & tormtis ſubdere cũ debito moderamĩe. Ita ꝙ ueritas appareť poſſit: & rea t⁹ punitio ſeq. Dũtñ ĩ q̃lꝫ tormẽtatiõe cuiuſcũq; gñis: & ꝯtra q̃cũq; pſonã ſẽp reqrať: & habeať pñtia dñoꝝ Cõſal. & prio. nſi ppli: uľ ſaltẽ duoꝝ ex eis: qb⁹ uel alteri eoꝝ talis torquendus non attineat infra quartũ gradum conſanguinitatis: ꝙ tunc interſint alii non attinentes. Et aliter nullus officialis tormen

tare possit:nisi rector puinciæ p statu ecclæ aliter mandaret uel ordinaret. Ex ceptis baiulis nræ curię:familiaribus officialiũ q eẽnt in officio& forẽsib⁹ pso nis suspectæ cõditionis & famæ:& exceptis filiis famulis ad petitionẽ prisfa milias sanæ mentis.Qui exceptuati oẽs & singli possint torqueri put de offi cialis cũ aliquali rõnabili cã pcesserit uolũtate. ❡ Quę oĩa & singula pñti stõ cõpræhensa ql3 officialis nræ ciuitatis teneat̃ & debeat obseruare & executiõi mãdare. Et si ɔtrafecerit uel ptermiserit p quol3 & qual3 uice pdat de suo sala rio. L. lib. deñ. Et qd sec⁹ factũ fuerit uł fieret cũ oi sequela sit nullũ& nulli⁹ ua loris.

❡ De beneficiis ɔfessionis:pacis:& solutionis. R. IX.

q Via ẽt de iure cõi pcit̃ ɔfitenti & sponte agenti quodãmõ idul gect̃:pñti stõ firmamus:q psona accusata:denunciata:uel inqsi ta occasiõe cuiuscũq; delicti maleficii uel excessus in curia & fo ro nræ ciuitatis infrascriptis tribus bñficiis merito releuet̃.uz. si spõte ɔfessa fuerit maleficiũ uel delictũ:de quo pcederet̃ ɔtra eam quocũq; añ sniam.Ita q ipsa ɔfessione sine aliqua pbatione ɔdẽnari possit uel potue rit:ɔdẽnetur in quarta pte minus totius summæ:in qua sine bñficio ɔdẽnan da fuisset. ❡ Si ẽt pacẽ & ɔcordiã cũ aduersario de cõmissa iniuria uel offen sa habuerit:& publico instro in actis pduxerit in termino bãnimẽti allegatio nũ:p spãli pacis bñficio ɔdẽnetur in alia quarta pte minus summæ iã dictæ. ❡ Itẽ si suã ɔdẽnationẽ soluerit camerario cõis esii infra decimã diẽ a die cõ dẽnationis:dimittat̃ sibi in executione p bñficio solutiõis dicti termini quar ta ps residui q̃titatis summę.quę soluẽda uẽit detractis bñficiis ãndictis. Alio quin dicto termino elapso solutionis:solutiõis bñficiũ sibi nõ psit:& fiat exe cutio ɔtra eũ ẽm formã statuti pcedentis. ❡ Addentes q si aliqs esset inqsit⁹ de aliquo delicto:de quo ueniret psonaliter puniẽdus:solẽniter sono cãpanæ pmisso ducat̃ ad ɔfitendũ uel ratificãdũ ad ɔsuetũ bancũ cãrũ ciuiliũ hora iu ris:aliter ɔfessio præsumat̃ dolo extorta & ɔfitenti non præiudicet.

❡ De captiuis tenendis in publicis carceribus & nõ alibi & q pmittat̃ si bi dari loquutio:& de pœna frangentiũ carceres:& de pœna iponen da custodibus dictoꝝ carceꝝ. R. X.

s Tatuimus & ordinamus : q ptãs & ql3 alius officialis ciuitatis esii dẽat carcerãdos detinere in carcerib⁹ publicis & nõ alibi:& dẽat talẽ custodẽ apponeř ad dictos carceres custodiẽdũ:q pmit tat loq cuil3 incarcerato:dũ tñ nõ detento ob pditionẽ uel turbationẽ status sanctę matris ecclesię uel ipius esinę ciuitatis:cui loquatur secũdum uolunta tem potestatis esii saltem bis indie:dum tamen primo habeat licẽtiam a pote

state uel eius iudice

state uel eius iudice. Alias possit puniri p ptatē uel officialē usq ad centū sol. ꝯtrafaciens.s.dictus loquēs puniat & acrius si ꝯditio psonæ & factū reqreret. Et q pmittat dari comestionē & apportari comestibilia ad dictos carceratos saltē bis in die sub pœna.L.lib.deñ.dictis officialibus:p quolꝫ & qualibet uice. Et hec custodia carceris ptineat ad ptatē ul aliū officialē. ℂSinaūt alia pticularis psona esset posita ad custodiā carceꝝ p dictū cōe:ista talis singularis psona subiaceat dictæ pœnæ. ℂEt si aliqs carceratus exiuerit carcerē ita q exierit iurisditionē ciuitatis esii:& hoc uenerit p dolū:fraudē:uel malitiā custodis tunc si talis carceratus erat puniendus psonaliter:uel mēbri abscissione: custos puniat ea pœna qua talis carceratus puniēdus erat. ℂEt talis aufugiēs absq alia ꝓbatione sine dilatione tpis ponatur in bāno illius pœnæ: quæ īponeret delinquenti in tali delicto:de quo aufugiens erat inqsitus uel accusatus:& bona ipsius publicent:& publicata deueniant in cōe esii. ℂEt si custos aufugerit:& est seu erat famulus ptātis:uel alterius officialis:p ptātē seu aliū officialē ad talē custodiā positus erat:tūc ptās seu officialis:puniat in.C.lib.deñ.& custos exbāniat de ciuitate esii in pœna capitis. ℂSi uero custos erat alia singularis psona ciuis ciuitatis esii uel forensis:tunc fideiussores dati p talē custodē puniant in.CC.lib.deñ.ꝓ quolꝫ aufugiente:& talis custos exbāniat in pęna capitis. ℂSi uero talis carceratus aufugiens eēt in bāno pecuniario:uel eēt in carceribus ꝓ pęna pecuniaria ꝯdēnatus:tūc iste talis aufugiens teneat soluere duplicatā pœnā ei⁹ quo bānitus aut ꝯdēnat⁹erat aufugiēs. ℂSi uero nō esset ꝯdēnatus uel bānitus absq aliqua alia ꝓbatiōe ꝯdēnet de delicto de quo eēt accusatus:uel inqsitus in duplo pęnę qua ueniebat puniēdus si nō aufugisset & custos carceris ex cuius negligentia:uel dolo aufugerit puniat in medietate illius pęnæ:qua ꝯdēnaret aufugiens. Et hoc casu fiat executio ꝯtra ptātē si ei⁹ famulus eēt ad custodiā carceris. Et idē si eēt famulus alteri⁹ officialis talis custos;q executio fiat ꝯtra talē officialē:& si talis custos esset alia singularis psona fiat executio ꝯtra fideiussores ipsius nō discusso principali:lꝫ īueniat de ipsius bonis:uel ipse inueniat principalr:nō obstante ī hoc casu aliquo alio statuto in ꝯtrariū loquente. ℂSi uero aliqs carceratus pœna pecuniaria aut debito fregerit carcerē:ita q captiui exire possint:puniat in duplo pęnæ:ꝓ qua in carceribus erat detentus aufugiens. ℂEt q qcūq de quacūq pœna pecuniaria seu debito dar potuerit legitimū fideiussorē de ciuitate & comitatu esii ptās nec alius officialis dci cōis ualeat ipꝫ ponere:nec detineri facere ī carcerib⁹ dicti cōis:pęna ipsi ptāti uel officiali ꝯtrafacienti.C.lib.denariorum applicandorum dicto communi de suo salario. ℂEt q dictus potestas seu alii officiales dicti cōis debeant detineri facere quos punire debēt psonaliter diuisim & sepatiꝫ:& in diuiso & sepato carcere ab aliis:q deberent puniri pecuniariter:

sub dicta poena ex suo officio. Nisi pro maleficiis & debito supradictis nullus officialis possit aliquẽ in carceribus mittere: uel mitti facere: sed in palatio tm̃: sub poenis iam dictis. ¶ Et siqs exiuerit aut fregerit dictos carceres: aut de dictis carceribus aufugerit: in qbus esset detẽtus ꝓ debito alicuius singularis personę: uel cõis esii: teneat custos soluere de suo ꝓprio creditori; ad cuius petitionẽ detẽtus erat dictus aufugiens: oẽ illud: qd dictus aufugiens soluere tenebatur: & in tm̃dẽ ꝯdẽnetur cõi esii. ¶ Et dictus aufugiens uel rũpens dictũ carcerẽ puniatur poena dupli eius q̃titatis ꝓ q̃ detinebat. ¶ Nullus ptãs nec aliqs officialis possit ponere aliquẽ ciuẽ uel comitatiuũ esii ad custodiã carceris: poena. xxv. lib. ꝓ qualibet uice qua ꝯtrafactũ fuerit. ¶ Nec liceat supradicto dño ptãti uel eius officialibus aliqd accipe ab hoĩbus ciuitatis esii & comitatus carceratis: pro custodia carcerꝫ: Sed a forensib⁹ tm̃ bene possit pcipere unũ anconitanũ ꝓ singulo die: quo steterint in carceribus: usq; ad sũmã duoꝝ florenoꝝ. u3. ꝓ expensis tm̃ in carcere p ptãtẽ pstitis & nõ aliter. Abinde uero supra ꝓ toto tpe nihil accipe debẽt: pęna officialib⁹ ꝯtrafaciẽtibus. xxv. lib. deñ.

¶ De poena proditoꝝ ciuitatis esii & cõis & facientiũ ꝯuenticulas & ꝯspirationes ꝯtra cõe pdictũ & de poena receptãtiũ eosdẽ. R. XI.

Tatuimus & ordinamus: q; oẽs ꝯdẽnati cõis ciuitatis esii: ex cã ꝓditionis & rebellionis; ac ẽt bãniti ex dicta cã ciuitatis esii: uel alicuius loci subiecti & detenti p cõe dictæ ciuitatis. & oẽs q rebellassent dicto cõi: & ꝓditionẽ fecissent: uel attentassent uerbo & ꝯiurationi uerbis annuentes uel facto: de ciuitate uel aliquo loco supposito iurisditioni cõis esii: & p ipsum cõe tunc detento. uel siqs ꝯsenserit: aut cũ sciuerit ꝓditionẽ: aut rebellionẽ prædictã: & non reuelauerit ptãti & prioribus ciuitatis prædictæ cũ citius potuerit: si puenerit in fortiã cõis extraginẽtur per ciuitatẽ pdictã: & ducant ad locũ iusticię: & ibi passionent cũ capite desubter: Si uero nõ puenerit in fortiã cõis sint ipso iure priuati oĩbus honoribus & dignitatibus: & tãq̃ infames & intestabiles habeant: & ppetuo sint bãniti dictæ ciuitatis & eius districtus: & oĩa eoꝝ bona publicent dicto cõi: & publicata eẽ itelligant uigore pñtis statuti a die comissi maleficii. Ipsi quoq; bãniti ĩtelligãtur ĩ dicta pęna mortis: exẽpti & priuati ab oĩ honorẽ: priuilegio: dignitate: & ꝓtectione cõis esii. Ita q; eoꝝ uel ꝓ ipsis expositæ querelæ nullatenus audiantur. Sed ĩpune a quolꝫ possint offendi in eoꝝ psonis & rebus. ¶ Et q; defensores & receptatores eoꝝ ĩ delicto pdicto pstãtes eis auxiliũ: ul ꝯsiliũ: pari pęna puniãtur. ¶ Et oĩa nomina rebelliũ pdictoꝝ scribant in uno libro & ponantur in armario libroꝝ cõis esii: cum aliis libris & iuribus dicti cõis: & ad perpetuam proditoꝝ

tuam proditorum infamiam in palatio cõis esii depingatur. ¶Hoc addito q receptantes uel recipientes lr̃as uel nunciũ ab eisdem rebellibus & bãnitis nõ tñ participantes cum eis in eodẽ delicto: & nõ portantes lr̃as dño ptãti uel dominis prioribus dictæ ciuitatis fm formã pñtis statuti: puniantur fm formã sequentis statuti: & aliorum de hoc loquentiũ. ¶Si aũt aliquis dixerit se ignorãter recipere prędictos bãnitos & rebelles: & alios supranominatos: de tali ignorantia: inspecta qualitate criminis & personæ: stetur iudicio & prouisioni dñi ptãtis & priorum dictæ ciuitatis uel maioris partis eorum.

¶De pœna receptantium rebelles & habentium tractatum cum eis & recipientium litteras. R. XII.

Tatuimus & ordinamus: q quicunq habuerit p pditione uel destructione ciuitatis esii aut alicuius eius castri tractatum colloquiũ uel ɔspiratione cũ aliquo rebelle seu pditore: qui de proditione uel rebellione ciuitatis uel alicuius castri ciuitatis prędictę ɔdẽnatus fuisset p officiales dictæ ciuitatis: seu lr̃as: seu nunciũ miserit uel receperit detulerit siue portauerit: siue ab aliquo de eorum famulis p pditione seu destructiõe ciuitatis esii uel de aliquo eius castro: puniat & ɔdẽnetur in quingentis lib. deñ. paruorum: & si soluere nõ poterit infra. xv. dies a die latæ sñiæ cõputandos: puniatur in psonã: arbitrio ptãtis & dñorum priorum ciuitatis esii: si dictum cõmune uel ptãs uel priores esii per priuilegia iurisditionẽ habeant talẽ pœnam imponendi: & ad ipsa sit restitutũ: & quilibet contrafacientem accusare & denunciare possit: & habeat medietatẽ pœnæ siue bãni: saluo q si aliquis receperit lr̃as seu nuncium a rebellibus uel proditoribus prædictis: & ea die si erat in ciuitate uel comitatu ubi possibile sit: & alibi: sequenti die præsentauerit dño ptãti: uel eius locũtenenti uel prioribus dictæ ciuitatis: q a dicto bãno & pœnis absoluatur: & absolutus penitus intelligatur. Receptatores uero talium rebellium uel ẽt dictorum proditorum scientes & præstantes eis auxilium cõsilium uel fauorẽ in eodem delicto: tunc puniantur pœna pari.

¶De adulterãtib⁹ & cõmittẽtib⁹ crimẽ carnis ĩ quocũq mõ. R. XIII.

Tatuimus & ordinamus: q siquis per uim & uiolentiã habuerit rẽ cũ aliqua muliere nupta: quę sit bonę ɔditiõis & famæ & honestæ uitæ: morte capitis puniatur: & mulier nulla puniatur pœna. Si uero aliqs cõmiserit adulteriũ cũ supradicta simili muliere: puniatur uir comittens tale delictum in ducentis libris denariorum: &

talis mulier in amissione dotis:quæ dos uiro applicetur:& puniatur in.L.lib. deñ.de aliis bonis:q̃ de dote ipsius mulieris. Si ultra dotẽ alia bona habuerit alias non. Et cum maius sit lænocinii quam adulterii crimen cõtra tales præstantes lænocinium duplicentur omnes pœnæ pecuniariæ cõtentæ in præsenti statuto de adulterãtibus. Si talis mulier;cum qua cõmitteretur adulterium esset mulier malæ conditionis & famæ & inhonestæ uitæ. Ille talis uir;qui habuerit rem cum tali muliere:puniatur;si per uim hoc fecerit in.C.lib.deñ. Si aũt cum uoluntate mulieris hoc fecerit:puniatur talis uir hoc cõmittẽs in.L. libris deñ.& talis mulier fustigetur per ciuitatem:& dos ipsius applicetur marito. Et fœmina malæ conditionis & famę intelligatur illa de qua probaretur per publicam uocem & famam trium testium bonæ famæ:& omni exceptione maiorum. Si uero aliqua mulier nupta palam turpem quæstũ faceret sui corporis. Ille qui talem rem habuerit cum tali muliere nulla pœna puniatur: & talis mulier sono tubæ & tamburini associata p loca publica ciuitatis usq; ad lupanar siue bordellum per publicam meretricem ducatur p militem potestatis:& ibi una cum publica meretrice artẽ ualeat exercere: uel expellat̃ de ciuitate:& talis uerecundia sit loco pœnæ. Et si aliquis habuerit rem cum aliqua muliere non nupta per uim bonæ conditionis & famæ & honestę uitæ, si fuerit uirgo seu domicella:debeat dictus delinquens dotare ipsam mulierẽ cum dote:quam uerisimiliter dedisset sibi pater uel frater uel alius consanguineus dictæ mulieris anteq̃ deliquisset:de qua uerisimilitudine & declaratione dotis stetur declarationi prædicti domini potestatis & duorum bonorum uirorum eligendorum per concilium credentiæ dictæ ciuitatis. Et nihilominus talis delinquens condemnetur in.CCC.libris deñ.paruorum:& si non soluerit dictas pœnas infra mensem & dictam dotem ut supra declaratam non soluerit siue dederit dictæ puellæ sic uiolatæ infra unum mensem: qui mensis computetur a die latæ sententiæ:& dictus delinquens peruenerit in fortiã cõmunis prædicti pes sibi amputetur. Si uero aliquis habuerit rem cũ aliqua muliere uirgine seu domicella uolente ei consentire:puniatur in quinquaginta libris deñ.cõmuni applicandorum:& nihilominus eam ut supra dotare cõpellatur. Si aũt aliquis habuerit rem cum aliqua muliere soluta:bonæ conditionis & famæ:si per uim puniatur in.CCC.libris.deñ.si uoluntarie:puniatur in quinquaginta libris deñ. Non aũt puniatur talis mulier delinquẽs uoluntarie. Si aũt esset talis mulier malæ conditionis & inhonestę uitæ:ille delinquens cum ea puniatur in decem libris deñ.& malæ conditionis & famæ intelligatur ut supra & eadem pœna puniatur talis mulier uolens. Si uero mulier soluta esset talis;quæ palam quęstũ sui corpis fecerit:in nihilo puniat̃ homo delinquens neq; mulier. ¶ Siquis uero aliquã monialem & deo sanctissime dedicatam

sime dedicatam:& in aliquo monasterio permanentem:uel aliquam aliã non deo dicatam:uirginem uel non uirginem:attentauerit aut conatus fuerit eam carnalr cognoscere . Si cognouit eã carnaliter aut de monasterio extraxerit ul timo supplicio capite puniatur. Si aũt non cognouisset sed attentauerit in qn gentis libris deñ. puniatur. Et si soluere non poterit dictas. CCCCC. libras infra mensem cõputandũ a die latæ sententiæ ducatur ad locũ iusticiæ : & ibi eius pes amputetur. Et prædicti delinquentes detineantur in carceribus donec soluerint dictas pœnas uel dederint fideiussores de soluendo in casu ꝙ ꝯdẽna tio esset pecuniaria. ⁋ Si uero aliquis maior uiginti annoꝝ cõmiserit peccatũ ꝯtra naturam cũ masculo igne cõburatur:& oĩa sua bona publicentur cõi esũ Et qui taliter in fœminam nupsit si est minor decẽ annoꝝ cũ dimidio nõ pu niatur. Si uero prædictus cõmittens peccatũ sodomiæ esset minor uiginti an noꝝ maior tñ quattuordecim uel quatuordecim annos compleuit:tunc tam agens q̃ patiens sponte puniatur in ducentis libris deñ. sine aliqua remissione Sed si perseuerabunt in eodem delicto postq̃ extiterint condemnati irremissi biliter concrementur:& eaꝝ bona publicentur. ⁋ Et si aliquis extiterit tantæ iniquitiæ ꝙ habuerit rem cum aliqua sua consanguinea uel affine:eamq; car naliter cognoscendo:siquidem extiterit numero decem & octo annoꝝ;qñ eã cognouit. Si eam cognouit per uim indistinctæ capite puniatur. Et mulier per uim sic cognita nulla pœna puniatur. Si aũt fuerit numero decem & octo an nis ille;qui cognouit dictam suam consanguineam uel affinem per uim:ma ior tñ quattuordecim uel habeat quattuordecim annos cõpletos:tunc punia tur in. CCC. libris sine aliqua remissione:quàm pœnam si non soluerit infra decem dies post latam sententiam amputetur ei caput. Si uero ambo. s. mascu lus & fœmina erunt minores decem & octo annis:masculus uero maior quat tuordecim:fœmina uero maior duodecim:uel masculus haberet quattuorde cim annos completos & fœmina duodecim:tunc si prædictum scelus cõmit tant spõte utriusq; sit pœna eis. CC. lib. pro quolibet siue qualibet sine remis sione:quam pœnam siquis uel siqua non soluerit infra decem dies a die latæ sententiæ : teneatur in carceribus cõis:donec soluerit eam cum quarto pluri Si aũt alter ipsoꝝ est decem & octo annoꝝ uel maior:tũc puniatur ipse uel ip sa maiori pœna proxime sequẽti. Si uero ambo. s. masculus & fœmina erunt maiores decẽ & octo ãnis uel habuerit decẽ & octo ãnos cõpletos:tũc ãbo pu niãtur in. ccc. li. deñ. ꝓ quolibet & qualibet:si sponte deliquerunt sine aliqua remissiõe:quã pœnã siquis uel siqua non soluerit infra terminũ duoꝝ mẽsiũ incurrat in quarto pluri a die latæ sententiæ : & teneatur in carceribus quo usq; soluerit dictam pœnam.

¶De pœna blasphemantis deum & sanctos. R. XIIII.

s Tatuimus & ordinamus:q̧ siquis iurauerit p corpus uel per ui
scera & sanguinem gloriosæ uirginis Mariæ & dei:puniatur pę
na uiginti sol.Si uero iurauerit per corpus & uiscera alioꝝ san
ctoꝝ & sanctaꝝ dei:pœna decem sol.puniatur.Sed siquis dixerit per despetto di dio:uel per despetto della uergine Maria:uel dixerit per la potta di dio uel di christo:uel per la potta della uirgine Maria:uel similia uituperosa uel detestabilia uerba blasphemando dixerit:puniat̃ uice qualibet in libris.xv.deñ.irremissibiliter oī beneficio cessante. Quā pęnā si non soluerit infra quintā diē cōputandam a die pręcepti sibi facti per officialem desoluendo dictam pęnā: duplicetur dicta pœna & in palatio ↄstringatur quousq; integraliter soluerit. Et liceat officialibus procedere summarie de facto sine aliquo processu cōtra omnes blasphemantes.Item siquis dixerit per lo culo di dio:puniatur pœna .C.sol. Siquis uero maledixerit deum & beatam uirginem Mariam: incidat in pœnam.XXV.lib.Et in oībus supradictis casibus blasphemans seu maledicens alios sanctos:puniatur in dimidio eius pœnę:qua puniretur blasphemans seu maledicens deum & beatam uirginem Mariam. Et accusans aliquē de prædictis habeat tertiam partem & eius nomen teneatur secretum.

¶De incendiariis. R. XV.

i Gem īmittens uel īponens in aliqua domo uel habitatiōe intra
ciuitatem esii cā ipsam cōburendi:& ipsam in totum uel in par
tem cōbusserit:in.cc.lib.deñ.cōdemnetur. Si uero nō combusse
rit pro sola īmissione uel appositione facta dicta occasione:in.c.lib.deñ.puniatur.In comitatu uero & districtu esii prędicta cōmittēs in.c.lib.deñ.condēnetur.Si uero cassinam cōbusserit;quæ foret ultra decem pedes lōga & ampla ultra sex pedes ad pedem cōis.xxv.lib.deñ.pœnæ subiaceat.Paleare aūt alienum fœni & paleæ uel minorem cassinā cōburens in.c.sol.puniat̃. Metam seu bareonē grani cōburens in lib.c.cōdēnetur.Cistam lignoꝝ uel canaꝝ alienā cōburens in lib.x.deñ.ↄdēnetur.Cōburens catastā stipulæ alienæ in quinq; libris denariorum condemnetur. Vineā aliquā seu uites a decē uitibus supra uel segetem nondū cōpositā cōburens in.L.lib.deñ.puniat̃.Alia blada cōposita præter granū cōburens in.xxxx.lib.deñ.ↄdēnetur.Pergulā cōburens in lib.x.puniatur.Aīal alienū cōburens pro quolibet & qualibet uice in.xxv.lib.deñ.condemnetur.Pānum alienum lanæ uel lini uel mixtum comburens in decem lib.deñ.puniatur. Syluam uel plures syluestres arbores comburens in decem libris deñ.puniatur.Vnam uero arborem syluestrem comburens ad

burens ad ædificium aptam uel fructiferam in quatraginta sol.deñ.cõdemne tur.Fractam cõburens in quinq lib.deñ.puniatur.Oliuetum uero cõburens in quinquaginta lib.deñ.ↄdẽnetur.Et in oibus supradictis casibus attentans prędicta delicta facere:licet nõ perfecerit:in dimidio dictaꝝ pœnaꝝ ſm distinctionem prædictam casu quolibet condẽnetur. Alias uero res nõ specificatas cõburens uel cõburere attentans iuxta prædictoꝝ similitudinẽ puniat. Et in quolibet casuum prędictoꝝ semper condẽnetur delinquens ad emendationẽ dãni in eodẽ processu:una cum pœna.non obstante ꝙ non esset petita uel in iudicio deducta.Si uero casualiter prædicta eueniant ad emendationẽ dãni & non ultra puniatur delinquens:de quo stetur iudicio potestatis & prioꝝ esii.

¶ Præterea hmõi periculosis casibus inquantum possumus obuiantes firmamus ꝙ nemo de cætero in territorio ciuitatis esii uel alio loco sui districtus uł comitatus audeat uel præsumat ignẽ põnere uel imittere cã comburendi aliquam fractam:sodum:stipulã:uel syluã:spinetum:uel aliquam rem similem: aliquo tpe a mense maii usq ad festum assumptionis beatæ Mariæ de mense augusti inclusiue ẽt cum licẽtia iudicis uel rectoris:ↄtrafaciens in prędictis in xxv.lib.deñ.puniatur:& ad emendationẽ dãni ↄdẽnetur.Et in contrarium licentia data dicto tpe non ualeat ullo modo.Aliis uero tpibus ante & post dictum terminum obtenta primo licentia potestatis uel uicarii nostri cõis redacta in actis cum loco confinato:& die:quo mittere uult ignẽ:& testibus:& datis fideiussoribus de soluendo condẽnationẽ & dãnum emendando:qualiter possit & ualeat in re possessione propria uel conducta licite mittere ignem;dũ tñ præcauerit ne rem alienã dãnificet.Adiicimus ẽt ad cautelã:ꝙ semp dũ acciderit ignem imitti in aliqua re uel possessione territorii & districtus esii statim creato fumo & flamma uicini & circũstantis ipsius possessionis proximiores eo tpe in ea ↄtrata morãtes:teneantur & debeant sine mora ad ipsum ignẽ occurrere ad sciendũ & inuestigandum personã; quæ posuerit ignẽ:& ipsam exclamare alta uoce.Et nihilominus potestati siue iudici nr̃o referre : necnon Confalonerio & prioribus uel maiori parti ipsoꝝ non secrete sed publice. Et dictam personam de prædictis culpabilem & suspectam;quæ non possideret imobilia in ciuitate esii uel eius comitatu:capere & personaliter pñtare officialibus:pœna ↄtrafacienti pro quolibet ipsoꝝ uicinoꝝ.xx.sol.applicañ.cõi.Potestas uero seu uicarius tali querela uel relatione audita teneatur statim unum de officialibus suis & famulum mittere ad locum talis ignis:& ibi diligenter inuestigare de persona culpabili & qualitate rei : & facere reparare talem ignẽ quantum põt ne amplius procedat:& redigere in scriptis nomina uicinorum atq circũstantium eadem die.Et si secus fecerit uel neglexerit prædicta perdat de suo salario.xxv.lib.deñ.& notarius medietatẽ dictæ q̃titatis.

¶De furtis & furibus puniendis. R. XVI.

s Tatuimus & ordinamus:q̃ publici fures & latrones famosi irremissibiliter furcis suspendãtur:ut transeuntibus optimũ sit exẽplũ si reperiunt̃ in ciuitate comitatu uel districtu ciuitatis. Et si non puenerint in fortiã cõis esii:ppetuo bãniant̃ sine spe alicuius restõis. Et ꝯdẽnent̃:q̃ si quo tpe uenerint in cõis fortiã supradictã:suspẽdant̃ furcis:ita q̃ oĩno moriant̃. Si uero aliqua psona furtũ cõmiserit:p primo furto:si res furtiua & furto subtracta:fuerit ualoris.xii.deñ.usq̃ ad.y.sol. inclusiue:puniat̃ pœna.C.sol. Et a.y.sol.supra usq̃ ad.x. puniat̃ pęna.yi.lib. Et a.x.sol.supra & usq̃ ad.xx.siqs furatus fuerit sit ei pęna.xy.lib. Et a.xx.sol. supra usq̃ ad.xl.sit ei pœna.xxy.lib. Et a.xl.sol.supra usq̃ ad quattuor lib.inclusiue:sit ei pœna.L.lib. Et si non soluerit infra decẽ dies a die latæ sñiæ fustigetur. Sed si res furata fuerit extimationis decẽ lib.usq̃ in.xx.ꝯdẽnetur in.C. lib.deñ:& si nõ soluerit infra decẽ dies a die latę sententię bulletur in facie. Si uero res furata erit ualoris a.xx.lib.usq̃ ad.xxx.ꝯdẽnet̃ in.cc.lib.deñ. & si nõ soluerit infra decẽ dies amputetur sibi manus sinistra. Abinde supra usq̃ ad .L.lib.ꝯdẽnetur in.ccc.lib.deñ.& si non soluerit infra decẽ dies extrahat̃ sibi oculus dexter. Siqs uero furtũ fecerit a.L.lib.supra pænã.cccc.lib.soluat. Et nihilominus extrahat̃ sibi unus oculus. Et si fecerit duplex furtũ diuersis horis suspendat̃:& morte moriat̃:si furta illa essent uel trãsirẽt numeꝝ.xxy.lib. Si uero dicta tria furta non ascenderent ad quãtitatẽ.xxy.lib.tunc ꝯdẽnet̃ in .cc.lib.deñ.& si soluere nõ potuerit infra decẽ dies a die cõdẽnationis amittat manum & oculũ sinistrũ. ¶Et in quolibet casu prędictoꝝ dãnum satisfaciat patientibus. Et siquis receptauerit furtũ uel rem furtiuã sciẽnter simili pœna puniatur prout supra dictũ est.dũmõ furtũ sit probatũ p duos idoneos testes. Et in talibus delictis pacis bñficiũ non uendicet sibi locũ. Quę aũt dicta sunt locũ non habeant in colligentibus uel exportantibus alterius paleã:fœnũ:poma:olera:herbas:ligna:cãnas uel uincũ. In quibus seruetur forma dãnoꝝ datoꝝ exceptis pomis oliuaꝝ;quæ in aliena re collecta fuerint uel ab alienis ablata sine uolũtate dñi uel possessoris aut coloni uel laboratoris. In qbus & dictis modis in forma maleficii procedi possit & debeat:si collecta fuerint in aliena possessione: anteq̃ uerisimiliter collecta fuerint eo modo per dominum uel eum:ad quem peruenirent:uel si turpiter aliquod dictoꝝ modoꝝ undecũq̃ & q̃ñcũq̃ fuerint ablata iam collecta. ¶Itẽ siqs alterius ligna incisa:fœnũ de paleare:aut cãnas incisas exportauerit:puniatur ut supra in forma ueri maleficii & furti:aliis statutis non obstantibus. Et similiter uindemiantes alienas uineas pœna furti puniãtur.

¶De re furtiua

¶ De re furtiua penes aliquem reperta. R. XVII.

SI furtiua uel male ablata res apud aliquā personā inueniať:quę aliquis bonæ famæ & ꝯditionis dixerit:& falté proprio iuramé to firmauerit suā esse:& præter suā uoluntatē subtractā fuisse:is penes quē uel in alicuius domo aut loco talis res repta fuerit:nī si statim infra tres dies uel ultra iudicis arbitrio statuendos probauerit qualiter sine uitio suo res ad manus eius puenerit:sed potius ꝯfuse ꝯtēdēdo putauerit:non ꝓbando cām prædictā:tunc talis detentor seu possessor dictæ rei teneatur de furto:& rem restituere cōpellatur:nisi publice & palā ipsam rem ab aliqua persona bonæ ꝯditionis& famæ receperit aliquo iusto titulo alio q̄ donationis:quo casu talis q talē rem tali titulo uel cā in talē possessorē transtulerit:summatim & de facto compellatur per potestatem uel eius iudicem cum effectu ad conseruandum indēnem talem possessorem.

¶ De interfectionibus animalium. R. XVIII.

ALienū Equū:Equā:Bouē:Vaccā:Asinū:Asinā:Mulū:Mulā uel hiis simile:uel eoꝝ gn̄is aīal occidens cum armis uel sine:in decē lib.deñ.ꝯdēnetur:& dānū emendet passo in duplum.Nec de carceribus dimittatur:nisi prius facta tam pace q̄ emendationis solutione. ¶ Pecudē uero caprā:porcū:gallinā:& hiis similia:uel eoꝝ generis aīal ualoris duoꝝ soldoꝝ:uel abinde supra:uel anatē:anserē:uel eoꝝ generis:& hiis simile:uel colūbum domesticū interficiens:in.x.sol.deñ.pro quolibet & qualibet uice puniatur. Percutiēs aūt:& non occidens aliquod prædictoꝝ in quolibet casu puniatur in dimidio ad similitudinē casuum pręmissorum:& semper dānū parti emendeť in duplū.Excipimus tñ canē ferocē: qui occisus uel percussus fuerit in ferocitate & resistentia ꝓsecutionis quā fecerit ꝯtra aliquā ꝑsonā:uel ꝯtra aliqd aīal domesticū. Et excipimus porcū:scrofā:caprā:& eoꝝ gn̄is aīal:qd occisum fuerit repertū in dāno per dn̄m familiarē uel laboratorē alicuius terræ:uineæ plenę terræ bladatę tpe messium:incipiendo a Kl̄is maii:uel oliuatæ:dum sunt ibi poma oliuarum.Si qd ē ipsoꝝ aīaliū aliqd dānū daret in aliqua dictaꝝ reꝝ exclamato prius alta uoce ipsoꝝ aīaliū custod & nō expelleret ip̄ꝫ aīal de dāno.In qbꝰ exceptuatis casibus percutiens: occidens nullatenus teneatur.Similiter occidens caprā dānū dantē in uinea a kl̄is martii usq̧ ad kl̄as iunii:& porcū uel scrofam in canapa uinii:mō ꝑdicto nō teneať ad pęnā. ¶ Itē interficiens canē.uꝫ.braccū aptū ad capiēdū qualeas leuererium:segugiū icidat ī pęnā.xl.lib.Alios uero canes iterficiēs uel uulnerās

M iti

in medietate pœnæ iam dictæ puniatur.

ℂDe pœna offendentiũ ptātē uel aliquē de sua familia. R. XIX.

s Tatui.& ordi.ꝙ si aliquis offensionē aliquā uerbo uel facto fecerit in personā ptātis uel iudicis cōis esii:in eundo:redeũdo:ueniendo:& stando:puniatur pro quolibet & qualibet uice in quncuplo eius:in quo ꝯdēnandus esset si aliam personā priuatam percussisset. Si uero aliquē aliũ officialē dicti ptātis offenderit uel percusserit: puniatur in triplo eius:in quo puniretur si aliquā aliā personam offendisset. Si aũt aliquē de familiaribus suis offenderit uel percusserit:in duplo eius puniatur:in quo puniretur si aliquā aliā psonā offendisset uel pcussisset.

ℂDe offendendo bānitos sine pœna. R. XX.

s Tatui.& ordi.ꝙ unusquisq; possit impune offendere exbānitos ciuitatis esii:præter mortē & membti debilitationē:nisi esset bānitus ad mortem:quo casu cuilibet ēt priuato liceat impune occidere. ℂSi uero aliquis esset bānitus in mēbri abscissione: possit iste talis ab unoquoq; offendi:dũmō non interficiatur nec in membro debilitetˀ. ℂSi uero aliquis esset exbānitus in pecunia:in.xxv. lib.deñ.uel ab inde supra pro maleficio:possit impune offendi a quocũq; : dũmō offensa sit sine sanguinis effusione. Et tales exbāniti non audiantur in accusando ciuiliter uel criminaliter per se uel per procuratorē. Et prædicta locum habeant:donec prædicti exiuerint de dicto bāno. ℂEt contra tales offendentes ptās uel alius officialis dictæ ciuitatis non possit procedere per accusationem denunciationem uel inquisitionem:opposita exceptione ꝙ offensi erant bāniti:& tales officiales si processerint processus sit ipso iure nullus:& quicquid sequitur ab eo uel eius occasione:& dictus potestas uel officialis procedens teneatur ei contra quem processerit satisfacere omne damnum expēsas & interesse:quod immineret illi:contra quem procederetur occasione talis processus post factā fidem de bāno. ℂEt illud quod supradictũ est in exbānitis pecunialiter habeat locum post uiginti dies a die condemnationis:computata ipsa die condemnationis in termino supradicto.

De malefactoribus præsentandis per illos in quorum domibus se reduxerint. R. XXI.

s Tatuimus & ordinamus: q dñs domus; ad quã si se reduxerint malefactor seu malefactores. s. homicida seu homicidę: tpe maleficii ppti ipso scienter uolente & patiente teneatur ipsum malefactorem uel malefactores homicidas capere & pñtare seu tradere domino ptãti & in fortiam cõis ipsum uel ipsos ponere: q si non fecerit in. C. libris dẽñ. condẽnetur: Pro aliis uero maleficiis ille; qui receptauerit malefactorem: soluat bãnum qd soluere debebat malefactor: qñ pecuniam soluere debebat. Ita tñ q non excedat pœnam. xxv. lib. Si uero in psona uel in aliquo mẽbro debuisset malefactor condẽnari: puniatur in. L. lib. deñ. Et si soluere non poterit dictum bãnum infra terminũ. xv. dierũ designandũ a ptãte detineatur personaliter quousq soluerit condẽnationẽ in carceribus cõis esii: & si nõ per uenerit in fortiã cõis bãniatur & ꝯdemnetur in dicta quantitate: de quo bãno exire non possit: nisi prius soluat ꝯdẽnationẽ prædictam. ¶ Et hoc statutum non uendicet sibi locum si aufugerit in domo uiduarum seu pupillorũ: quas uiduas & pupillos uolumus ad prædicta non teneri.

¶ De salario & remuneratione præsentantium bannitos communis esii. R. XXII.

s Tatuimus & ordinamus: q quilibet ceperit & potestati pręsentauerit aliquem bannitum pro homicidio: uel etiam non bannitum dummodo sit homicida: derobbator stratarum: fractor stationum uel apothecarum in ciuitate esii: uel incẽdiarius molendinorum domorum uel bladi cuiuscunq generis: uel fur boum: uel equorum: uel cuiuscunq rei ualoris ultra quantitatem decem librarum: habeat a communi pro quolibet homicida seu derobbatore stratæ quinquaginta libras. Et de quolibet alio exbannito ex supradictis uigintiquinq libris numerandas eisdem præsentantibus de hauere dicti cõmunis infra decem dies a die pręsentationis dictorum exbannitorum seu malefactorum: siue sit unus siue sint plures dicti capientes seu præsentãtes. ¶ Et teneatur potestas præcise infra uiginti dies post introitum sui regiminis facere publice banniri per ciuitatem esii præsens statutum: & facere legi semel quolibet mense in ꝯsilio generali: & ualeat a die publicationis in antea. Et sit licitum unicuiq capere & præsentare sine pœna. ¶ Si uero aliquis præsentauerit in fortiam cõmunis esii conduxerit: uel conduci fecerit aliquem proditorem cõmunis esii: uel alterius loci comitatus & districtus eiusdem rebellem seu robbatorem stratarum nõ bãnitũ uel bãnitũ ꝓ rebellione traditionis siue ꝓditionis uel robbaria stratarũ possit: exire de simili bãno uel minori ul' aliũ facere rebãniri. Et si noluerit

rebāniri:nec alium rebāniri facere:tunc debeat hr̄e salariū ſm diſtinctionē factam in ſequenti ſtatuto:licet hic plures caſus ſint q̄ ibi:tñ ſalariū habeat ſm illam diſtinctionē.ſ.inter nobilē & popularē. Et ſi ſingulo menſe in dicto cōſilio ut ſupra:ptās pñs ſtatutū legi non fecerit:in quinq; libris deñ.uice quali bet puniatur de ſuo ſalario.

Quantū recipere debeat a cōi qui bānitos pro tradimento cōis eſii pręſentauerit uel interfecerit. R. XXIII.

S Tatuimus & ordinamus:q̄ quicūq; ceperit:& cōi eſii pñtauerit aliquē bānitū cōis eſii pro tradimento uel ꝓditione.Siqdē talis pñtatus fuerit nobilis miles:uel de gñe militū uel nobiliū. Qui pñtauerit eū habeat a cōi.cc.libras. Et ſi fuerit popularis uel plebeius talis pñtator habeat a cōi.L.libras.deñ.pro quolibet capto & pſentato. Et ſi unus uel plures qui ceperint & ptāti pñtauerint aliquē ex dictis bānitis fuerit ī bāno dicti cōis aliqua occaſiōe de ipſo bāno ꝯdēnati:ſtati eximātur & cancellentur:& pro cancellatis & exēptis habeantur:abſq; alia ſolutione pecuniæ:uigore pñtis ſtatuti:non tñ habeāt aliud ſalariū a cōi.Et hoc intelligatᷣ bānitis ciuitatis:comitatus:diſtrictus eſii. Et ſimiliter hoc ſtatutum ſimul cū præcedenti ut ſupra legatur ſub dicta iam pœna.

Quod publici derobbatores & aſſaſſini & alii homines malæ conditionis & famæ non ſtent in ciuitate eſii:& de pœna retinentium eos in domo. R. XXIIII.

S Tatuimus & ordinamus:q̄ nullus terrigena ciuitatis eſii uel forenſis:qui eſſet publicus derobbator:& deprædator ſtrataꝝ: uel qui interfeciſſet aliquē per pecuniā:uel qui feciſſet aliquāꝓditionē alicuius ciuitatis uel caſtri ſeu caſtroꝝ:uel qui eſſet malæ cōditionis & famæ:nō debeat ſtare & habitare ī ciuitate eſii & diſtrictu:q̄ ſi mōnitus non diſcederet ſteterit puniatur:ſi prædicta feciſſet in ciuitate nr̄a uel diſtrictu ſm formā ſtatutoꝝ dictæ ciuitatis loquentiū de tali materia.Si aūt prędicta alibi fuerit cōmiſſa:puniantur in.cc.lib.deñ.ſi alibi fuerint condemnati & ſi ipſam condemnationem ſoluere non poterint infra decem dies fuſtigentur per dictam ciuitatem eſii:& expellantur:primo tamē quinq; ſcuſſis cordę receptis. Receptantes uero homines talis conditionis.uꝫ.qui cōmiſerit prędicta extra ciuitatem & diſtrictum eſii: puniantur in uigintiquinq; libris: ſi talis receptans cognitionem non ignorauerit. Et poteſtas teneatur facere

pręconizari per

pconizari p ciuitatē eiũ p loca publica infra tertiā diē post itroitū sui regiminis tpe pñtis statuti sub pœna uigintiquiq̃ lib.de suo salario auferēda. ¶ Et potestas possit super prędictis procedere per inq̃sitionē. Et qlibet possit tales talis ꝯditionis accusare & denunciare: & habeat quartā partē ꝯdēnationis. Et q̃ syndici cōis ciuitatis eiũ & districtus teneantur prædicta denunciare sub pœna uiginti lib. pro quolibet non denunciato & qualibet uice.

¶ De pœna deuiantium fantescam. R. XXV.

Tatuimus & ordinamus: q̃ siquis subduxerit: uel aliter retinuerit sine licentia patroni aliquam famulam siue fantescam alicuius ciuis & habitatoris ciuitatis & comitatus eiũ: ipso facto icurrat pœnam decem ducatorum auri: & decem tractuum funis de facto & sine processu aliquo soluendorum.

¶ De mulieribus malæ conditionis & famæ expellendis de cōuicinia honestarum mulierum. R. XXVI.

Onsueuerunt aliquæ uituperosæ & inhonestæ mulieres: quę ut bonæ sine operibus uideant̃ inter honestas ꝯuicinas mulieres honestissimas habitare. Quæ sicut morbida pecus corrūpit ouilet ita bonas sæpenumero mulieres īpudica cōtagione deturpāt. ¶ Volentes igitur obuiare prædictis: pñti statuto pcipimus & mādamus: q̃ ulla mulier malę ꝯditionis & famæ in ꝯuicinia honestaꝝ ciuitatis: & bonæ cōditionis mulieꝝ habitare non possit: pœna decē lib. tali mulieri ꝯtrafacienti: si post terminū sibi per potestatē aut eius iudicē de recedendo assignatum illico non recesserit. Quē terminū quinq̃ dieꝝ ptās prædictus ad querelā uicinorū seu uicinaꝝ: habita informatione de prædictis: saltē a tribus conuicinis fidedignis: de recedendo assignare teneat̃ & debeat: pęna decē lib. de suo salario auferenda: si negligens fuerit in prædictis. Et fœmina malæ ꝯditionis & famę intelligatur illa de qua probaretur per publicam uocem & famam trium testiū bonæ famæ & omni exceptione maiorum.

¶ De pęna insultātis & pcutiētis cū armis & sine armis. R. XXVII.

Tat. & ordi. q̃ si aliqs fecerit īsultū ꝯtra aliquē sine armis & nō pcusserit: soluat p bāno .xx. sol. Si uero cū armis de ferro uetitis aliquē nō pcusserit nec uulnerauerit: soluat p bāno .L. sol. Si uero tñ cū dictis armis adminauerit & nō pcusserit: soluat p bāno cōputato in isultu .x. lib. Si isultus iteruenerit als soluat bānū .C. sol. Si uero dicta arma tñ iteruenerit nec isultū uł admiationē aliq̃ fecerit ꝯtra aliquē i .c. sol. ꝯdēnet̃. Et i

sultus cū armis uel sine armis intelligatur:si probare poterit per aliquos actus q aliquis irato animo iuerit contra aliquē aīo offendendi uel iniurrādi uel aliquod opprobriū faciendi contra ipsum. Si uero cum armis ferreis uetitis aliquis aliquem percusserit in facie uel in capite & sanguis non exiuerit:condēnetur in.L.libris. Si uero in aliis locis personę percusserit & sanguis non exiuerit:condēnetur in.xxy.lib.cōputato insultu:sed si insultus non interuenerit soluat nomine pœnæ.xy.lib.siue cum armis euaginatis siue non euaginatis fiat percussio sine sanguine alibi q̄ in capite uel facie:sed si sanguis exiuerit de dicta percussione facta in capite uel in facie:& eius occasione cicatrix remāserit euidens perpetuo:in.C.L.lib.condemnetur pro qualibet percussione cū cicatrice. Si aūt sanguis tm̄ exiuerit:puniat̄ in.C.lib.pro qualibet percussiōe: unde sanguis exiuerit. Si uero de percussione in aliis locis personę facta:& sanguis exiuerit condēnetur in.L.lib. Si uero aliquis aliquē percusserit cū armis uel sine armis in uultu uel in aliqua parte corporis:ita q occasione percussionis talis uulneris aliquod mēbrum perderetur uel debilitaretur:cōdēnetur in .C.lib.& nihilominus perdat simile mēbrum dictus percutiens. Si dictus percussus ex dicta pcussione perderet aliquem digitum:puniatur percutiens pro quolibet digito perdito uel debilitato:in.xxy.lib. & pdat percutiens similem digitum. Si uero perderetur dens aliquis:puniat̄ percutiens pro quolibet sic perdito uel rupto occasione dictę percussionis:in.x.lib.deñ.& perdat similem dentem. Si uero in aliquo prædictorū casuum percussio siue adminatio fieret cum bastone:lapide:uel cāna:uel aliis rebus non uetitis ad deferendum:si sanguis exiuerit uel non exiuerit condēnetur in medietate pœnæ prędictę in casibus:ub̄ percussio fieret siue adminatio cū armis uetitis. Siquis uero adminauerit ɔtra aliquē pugno:uel cum manu uacua condēnetur pro qualibet uice in.L.sol.deñ. Si uero aliquis proiecerit lapidē alicui uel bastonē:& nō pcusserit eum:pro qualibet uice & quolibet casu puniat̄ in.L.sol. Si uero aliqs proiecerit alicui lanceam seu arma deuetita portari s̄m statuta dictæ ciuitatis:puniatur in.xxx.lib.pro quolibet casu & qualibet uice. Si uero aliquis percusserit aliquem in capite cum manu uacua dando cum pugno uel alapa appēsate uel studiose:& sanguis non exiuerit:ɔdēnetur percussor in.x.lib.deñ. pro percussione facta in uultu cum manu uacua dando cum pugno:in.xxy.lib.condemnetur. Si uero ex dicta percussione alapæ uel pugni facta in facie sanguis exiuerit quocūq;:ɔdēnet̄ pcussor in.L.lib. Sed de pcussione facta ī capite manu uacua:puniatur in.xxy.libris.si sanguis exiuerit. Si uero cum manu uel pede aliquis aliquē in alia parte corporis percusserit si sanguis exiuerit:in decem librisdeñ.ɔdemnet̄. Si aūt sanguis non exiuerit:in centum sol. Siqs uero aliquē uno ictu pcusserit seu uulnerauerit cū instr̄o biforcuto:puniat̄ ꝓ tot uulneribus seu

neribus seu percussionibus quot uulnera seu percussiones fecerit. ¶ Si uero aliquis aliquē spatasslauerit ꝑ ꝑsonā uel diminuerit uel irato aīo impinserit & non ceciderit in terrā ꝯdēnetur in.c.sol. Si aūt ceciderit in terrā uel aliquis aliquē decapillauerit uel barbā expilauerit condēnetur in decē lib. Si uero quia ceciderit in terrā sanguis exiuerit a collo supra uersus caput condēnetur īpingens in.XV.lib. Et si abinde infra in duodecim lib. ¶ Et hoc semper intellecto ꝙ in casibus prædictis uel aliquo prædictoꝝ uel infrascriptoꝝ:qui alium ad sui defensionē offenderit:uel aliquid prædictoꝝ cōmiserit ad sui defensionem cū moderamine & ęqualitate defensionis ad pœnas in dictis statutis contentas minime teneat̄. Et intelligatur ad sui defensionē fecisse:q primo insultatus insultantē offenderit anteq̄ ad illos actus diuerteretur.

¶ De uerbis iniuriosis. R. XXVIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ siquis īproperauerit alicui mortē patris:fris:filii:uel alterius attinentis infra tertiū gradū de iure canonico cōputandū:quo mors uere fuerit secuta:ꝯdēnet̄ in.xxv. lib.deñ.pro qualibet uice. Siquis dixerit alicui furo:ladro:mentitore:robbatore:ruffiano:falso:uel tu ne mēti:uel similia uerba:ul̄ aliqua alia uerba æquipollentia uel pertinentia prædictis uerbis:soluat ꝓ bāno pro quolibet uerbo qualibet uice. C.sol.deñ. Si aūt dixerit alia uerba tā enormia q̄ prędictis similia:pariter sicut de prædictis uerbis pro quolibet uerbo & qualibet uice:in.C.sol̄.ꝯdēnetur. Siquis uero dixerit alicui puttana uel tua mr̄e fu puttana uel tua sorella:ꝯdēnet̄ pro quolibet uerbo & qualibet uice in tribus lib. deñ. Siqs dixerit alicui traditore uel tuo pr̄e fo traditore uel de aliquo de suis ꝯiunctis usq; in tertiū gradū;ut supra alias dictū est: pro qualibet uice soluat decē lib. De aliis uero uerbis iniuriosis soluat pro quolibet uerbo & qualibet uice uiginti sol̄.deñ. Hoc tñ addito ꝙ siqs diceret de ꝑdictis aliqd alicui pluribus uicibus eodē tpe:hoc est sine interuallo tpis:non cōdēnetur ultra q̄ pro duabus uicibus licet pluries dixerit:sed si esset interuallū tpis inter unā uicem & aliam pro tot uicibus ꝯdēnetur pro quot dixerit. Dicimus ēt ꝙ siquis dixerit alicui uniuersitati uel adunantię hoium aliquod uerbū iniuriosum ꝙ non puniat̄ ꝓ tot iniuriis quot illi sunt hoīes qbus dr̄. Sed puniat̄ in duplo eius ꝙ puniretur:si dixisset alteri priuatę personæ.

¶ De duplicatione pœnarum. R. XXIX.

S Tatu.& ordiñ.ꝙ siqs deliq̄rit uel maleficiū cōmiserit in palatio dñorum pri.seu dñi ptātis:aut ī aliq̄ eccl̄a ul̄ sub logia cōis aut platea pu

blica ciuitatis esii.u3.circũcirca palatiũ dños priox & ptãtis:& in platea san
cti Floriani:puniatur pœna dupli eius qua puniretur: si in aliis priuatis locis deliquisset. ¶ Siquis aũt deliquerit corã dominis prioribus:uel dño ptãte:uel eius uicario præfatæ ciuitatis:condemnetur in duplum eius quo condemnaretur si coram aliis priuatis personis deliquisset. ¶ Item delinquens post tertium sonum campanæ cõis:quæ pulsatur de sero:& ante sonum cãpanæ sancti Floriani:quæ pulsatur de mane ad laudem uirginis similiter condemnet.
¶ Item siquis solus insultauerit aliquem ad domum uel in possessione insultati in singulis tribus casibus similiter condẽnetur in duplum. Et intelligatur insultus factus ad domum:qñ insultans impetu:in ipso insultu trãsiret ultra medietatem in uico cõis existẽtis iuxta ipsam domum uel murum uel hostiũ ipsius insultati habitantis tetigerit cum manu uel alia re. Et in possessione factus intelligatur:uel in pertinentia eius:si insultans in ipso insultu personaliter uel per alium intrauerit. ¶ Siquis autem insultauerit aliquem cum armis cum comitiua trium hominum:uel abinde supra computato ipso insultante in dicto numero:insultans in dictis specialibus locis supra specificatis: uel in aliquo ipsorum in uigintiquinq; libris dẽñ.pro quolibet & uice qualibet condemnetur. Si aũt sine armis in dimidia dictæ pœnæ cõdẽnetur. ¶ Si uero aliquis forensis:& quicũq; alius non suppositus iurisditioni cõis esii & non oriundus de ciuitate uel districtu esii:ausus fuerit uel attentatus fuerit offendere uel offensam aliquam facere in personã alicuius ciuis uel terrigenę seu districtualis ciuitatis esii cõdemnetur in duplo eius quod condemnari debuisset ciuis qui sic deliquisset. Et oriundus de ciuitate esii intelligatur ciuis qui habet domum propriam in ciuitate esii:licet sit aliunde oriundus. Et etiam oriundus intelligatur qui originem habet aliunde q̃ de ciuitate & districtu:& steterit & habitauerit:& modo moretur cum tota sua familia a decem annis citra in ciuitate esii uel districtu eius continue:pro quibus tñ forensibus puniendis statutum infra positum:sub Rubrica De pœna forensium offendentium ciues.iuiolabiter fuari mãdamus. ¶ Insup statuimus & ordinamus:q; duplicẽtur pœnæ:si aliquod delictum uel maleficium cõmitteretur a die iouis sancta postq̃ ecclesia cathedralis dictæ ciuitatis imposuerit finem pulsationi campanarum usq; ad diem lunę exclusiue post festum resurrectionis domini nostri iesu christi. Item si cõmitteret in die natiuitatis domini nostri Iesu christi uel in uigilia. Et in qualibet festiuitate beatę Marię uirginis gloriosæ:& in festiuitatibns omnium apostolorum. Item si cõmitteretur in die festi sancti Floriani protectoris dictæ ciuitatis & eius uigilia. Et prædictæ pœnæ in quolibet de prædictis casibus locum habeant præsentibus & futuris.

¶ De falsariis.

¶De falsariis. R. XXX.

Via falsum cōmittēs est tribus obnoxius.u3.dẽo iudici atq; par ti.Statuimus & ordinamus:ꝗ testis falsum testimoniū perhibēs & perhiberi faciens probatione uel uiolenta præsumptione cō uictus:uel si per indiciū ad tormenta sufficiens tormētis:uel spō te ꝯfessus fuerit legitime mitretur:& in.C.lib.deñ.pro uice qualibet & quoli bet ꝯdemnetur.¶Item qui de falso instrō ꝯuictus uel ꝯfessus apparuerit su pradictis modis:tam faciens & fieri faciens:ꝗ ẽt ꝓducens uel utens hmõi fal sitate in iudicio uel extra scienter:puniatur in lib.cc.pro uice qualibet & quo libet.Quā ꝯdēnationem & pœnam:si talis delinquens infra.xv.dies a die con demnationis non soluerit cum effectu:tunc mitretur de charta in capite:& in dicta mitra circumcirca scribatur nomen falsarii. Et mitratus publice ligetur per guctur ad catenam cōis positam iuxta logiam & plateam publicam:& ibi stet q̃diu officiali uidebitur:deinde sibi manus amputetur.¶Opponens aũt uel q̃uocũq; obiiciens contra aliquem agendo:uel excipiendo aliquam falsita tem:statim ipsa falsitate obiecta:siue criminaliter:siue ciuiliter:siquidem inter rogatus per iudicem tribus diuersis uicibus dixerit se in tali obiectione seu op positione falsitatis insistere uelle:& fuerit sanæ mentis:& maior quattuorde cim annis cogatur & detineatur personaliter ad dandū idoneam & cautam fi deiussionē de persistendo & probando talem falsitatem.Quo facto si proba uerit ipsam falsitatem:condemnetur talis falsarius sine omni alio processu:si fuerit testis ad pœnam de teste loquente.Si fuerit scriptor falsi instrī:uel man dans fieri:puniatur pęna loquente de faciēte uel fieri faciente instr̃m falsum. Si uero falsitatem hmõi non probauerit uel destiterit:tunc ipse talia opponēs uel obiiciens:puniatur & condemnetur pœnis prædictis tanq̃ falsarius.¶Et si aliquis subtraxerit uel occultauerit aliquod instrumentū publicum ad aliū pertinens in præiudicium illius: ad quem utilitas talis instrumenti pertine ret:puniatur in uigintiquinq; libris denariorum:& restitutionem damnoru3 & expensarum parti.Saluo ꝗ si subtrahens uel occultans:in dicto instrumen to aliquod ius habet ad aliquam pœnam non teneatur. ¶Addentes ꝗ si ali quis in iudicio uel extra ab aliquo officiali de aliquo facto uel dicto cum iu ramento interrogatus fuerit & ueritatē respondendo mutauerit uel quocũq; alio modo repertus fuerit deierare puniatᷣ pro pœna periurii & mendacii pœ na uiginti librarum.

¶De pœna corrumpentis officialem. R. XXXI.

Vi rectorem;potestatem:uel alium officialem ciuitatis esii cor ruperit:si habet cām coram eo condemnetur in decem libris cō

muni esii pro quolibet & qualibet uice:Ita tñ q̄ prædicta corruptela non uen dicet sibi locum in priore uel abbate alicuius monasterii uel ꝯuentus.Sed pro curatoꝛ:tutoꝛ:actoꝛ:& syndicus qui talia cōmitteret:puniatur pœna prædicta. Si aūt talem cām non habuerit:in quinq̧ libris deñ.cōdemnetur. ℂEt intel ligatur ac præsumatur corrupisse quicunq̧ habens cām:uel pro eo cām habē te coram aliquo officiali cōis esii uel consortio in officio per se uel alium ali quid dederit uel promiserit aliquo titulo uel colore quæsito. ℂEt prædicta locum habeant:nisi ille talis qui corruperit officialem infra duos dies:a princi pio syndicatus talis officialis corrupti fuerit cōfessus coram syndicatoribus ta lem corruptelam fecisse & cōmissam esse:& dederit unum idoneum testē: nā tunc eo casu nulla pœna puniatur corrumpens. ℂSed potestas iudex uel of ficialis alius corruptus cōpellatur ad restituendum ei a quo pecuniam accepe rit seu aliam rem.Et cōi esii condemnetur in quatruplum quantitatis seu pre cii rei quam acceperit si talis potestas:iudex:uel officialis fuerit inuentus cul pabilis.Et quilibet familiares potestatis contra ipsos officiales intelligātur ido nei testes in prędictis.Et hoc statutum uendicet sibi locum in quolibet officia li dicti communis esii.

ℂDe cōmittentibus homicidium quoquo modo:& de mandantibus fieri. R. XXXII.

STatuimus & ordinamus:q̄ si aliquis homicidium aliquod fe cerit in ciuitate esii uel eius districtu:siquidem in fortiā cōis esii ꝑuenerit:decapitari debeat:nisi fuerit publicus assasinus uel ꝓdi tor ciuitatis esii:uel aliquarum fortilliciarum cōmunis & distri ctus esii:uel aggressor stratarum:qui ad caudam asini per ciuitatem esii pertra ctus altarum furcarum laqueo suspendatur:ut omnibus uidentibus transeat in exemplum:ita & taliter q̄ moriatur sine aliqua remissione. ℂSi uero capi non poterit:bāno ꝑsonali ciuitatis & districtus esii subiaceat:& bona sua om nia mobilia & imobilia:uel se mouentia:& nomina debitorum publicētur cō muni esii.Saluo debito iure naturæ filiis & nepotibus quibus deberet. ℂEt si in talibus bonis essent aliq creditores q̄ eis de dictis bonis satisffiat:& de his partibus quæ confiscantur.Et nulla persona tali bānito prædicta de causa prę stet auxilium consilium uel fauorem publice uel priuate:sub pœna & banno ducentarum librarum. ℂEt mandatores:& fieri mandantes homicidia simi li modo & pœna irremissibiliter puniātur. ℂEt prædicta locum habeant:si dolose seu studiose cōmiserit.Quod semper præsumatur nisi probetur con trarium. ℂSed si casu uel non studiose fecerit puniatur arbitrio domini po testatis dominorum

testatis dominorũ priorum & consilii credentiæ dictæ ciuitatis esii. ❡Et mãdatores & facientes fieri homicidia intelligantur:si legitime probatum fuerit per duos idoneos testes bonæ conditionis & famæ:uel per confessioné ipsius mandãtis uel fieri facientis:uel quocunq; alio modo legitime cõstare poterit.

❡De pœna dantium auxilium:consilium:& fauorem in aliquo delicto. R. XXXIII.

Tatuimus & ordinamus:q; quicunq; dederit alicui delinquenti in quocunq; delicto adiutorium:consilium:seu fauorem : in cõmissione uel admissione alicuius delicti:puniatur eadem pœna qua puniendus esset ille qui delictum commisit. ❡Si uero dederit consilium:auxilium:seu adiutoriũ:ut talis delinquens euadat de manibus curiæ:si erat iam per familiam domini potestatis captus:puniatur eadé pœna:qua puniendus erat ille talis delinquens:si propter tale auxilium:consilium : seu fauorem ille talis delinquens aufugerit. Si uero talis delinquens nõn aufugerit:puniatur arbitrio domini potestatis. ❡Si uero talis delinqués non erat captus a familia domini potestatis:dans ei adiutorium : consilium: seu fauorem ad euadendum:si propter tale delictum erat imponenda pœna mortis:ubi dictum commune uel potestatis esii per priuilegia iurisditioné habeat talem pœnam imponendi:& ad ipsa restitutum sit ut supra : condemnetur cõmuni esii:in ducentis libris denariorum sine diminutione. ❡Si uero erat abscissionis alicuius membri:condemnetur in quinquaginta libris denariorum sine remissione. ❡Si uero erat pœna pecuniaria:puniatur in dimidia parte pœnæ imponendæ dicto delinquenti sine remissione:dũmodo eius pœna non excedat summam uigintiquinq; librarum. ❡Non autem intelligatur dedisse consilium:qui solo uerbo dixerit delinquenti aufugias propter familiam:dum tamen aliud non fecerit uel dixerit. ❡Mandatores uero talium delictorum seu ipsa facientes fieri pari pœna puniãtur in quolibet delicto. ❡Et istud statutum non uendicet sibi locum in casibus & pœnis nominatis supra in statuto de pęnis proditorum.& statuto de pœnis receptantium rebelles:sed solum contra illos habeant locum pœnę dictorum statutorum:& contra alios pœnæ huius statuti locum habeant.

❡De pœna nominantium partem guelfam uel gibellinam:uel aliquam aliam partialitatem. R. XXXIIII.

Vm partialitas hominum prouinciarum & terrarum dictoruȝ locorum eosdem interfecerit & bonis temporibus exinaniuerit

& eis multa pericula animæ & corporis incurrerint & incurrant cotidie:intendentes saluti & quieti esinæ ciuitatis prouidere uolentes. Statuimus & ordinamus:q nulla persona cuiuscunq; status aut dignitatis existat:audeat uel præsumat in ciuitate esina nominare partem guelfam:uel gibellinam:uel improperare alicui sforziscum:aut braccifcum:seu quamlibet aliam partem uel partialitatem:atq; ipsum partiariu; alicuius ciuitatis:uel aliqua alia nomina fingere:quæ possent partialitatem ostendere:pœna uigintiquinq; librarum denariorum cuilibet qui contrafecerit imminente:atq; omni remissione:& statutorum beneficio cessante. Et nullus possit gridare per dictam ciuitatē: q aliqua pars uel cōmunitas uel persona uiuat:nisi solum uiuat ecclesia & eius officiales. Et qui contrafecerit:ultra pœnam tumultus uel aliorum delictorum;quę commiserit:uigintiquinq; librarum pœna puniatur:siue semel siue pluries:in eodem tumultu. Super quibus oibus potestas solicite procedere debeat quomodocunq;. Et si negligens fuerit in procedendo:simili pœna mulctetur tempore syndicatus.

¶ De pœna turbantis uel occupantis possessionē alteri⁹. R. XXXV.

P Ossessionem apud alium constitutam: & pacifice detentam a possessore per annum continuum uel ultra:siue mobilis: siue immobilis rei uiolenter uel clam auferens aut occupans autoritate propria & sine iudicis licentia uel decreto: siquidē res esset ualoris quatraginta soldorum uel minoris:in centum soldis denariorum cōdemnetur communi:& nihilominus rem ablatam:& de facto per iudicem restituere spoliato compellatur:sine omni sportularum solutione: & a iure suo ipso facto cadat & cecidisse intelligat. ¶ Si uero maioris ualoris uel extimationis res fuerit uel esset q̄ possessio dicto modo ablata uel occupata extiterit: tunc talis inuasor dictæ rei possessione priuetur:quā spoliato statim restituat: reseruato ipsi inuasori iure in proprietate si quod habet agendi in ordinario iudicis:& nihilominus in quinquaginta libris denariorum cōmuni esino cōdemnetur. ¶ De quibus omnibus & singulis tam in principalibus q̄ in pœnarum causis:uolumus q de plano:& sine strepitu & figura iudicii procedatur:& processus inde factus ualeat & teneat pleno iure. Non obstāte iuris uel iudicii substantia uel solennitate omissa. ¶ Et in quolibet prædictorum casuum:tam occupationis:q̄ inuasionis:turbationis:& molestationis. Si talis inuadens:siue occupans:aut etiam inquietator:uel molestator aliquod ius in re uel possessione tempore occupationis uel turbationis non haberet:condemnetur parti;contra quam talis occupatio:seu inuasio:aut turbatio facta fuerit: pro suo interesse

pro suo interesse in libris uiginti denariorum summarie & de facto ac iuris ēt & iudicii solennitate omissa: dum tamen de ueritate prędictorum legitime cō stet. Et potestas hæc omnia obseruare teneatur uinculo iuramenti & pœna ui gintiquinq; librarum denariorum de suo salario auferenda.

Ne quis trahat per muros ciuitatis esii uel castrorum: uel intro mittat. R. XXXVI.

S Tatuimus & ordinamus: q; nullus de ciuitate esii debeat mittere uel trahere aliquem hominem uel homines per muros ciuitatis esii uel castrorum uel portas eorūdem: quando clausæ sunt uel apertę. Et alius non debeat aliunde intrare uel exire prǽterq̄ per portas dictę ciuitatis: quando apertę erunt uel clausæ. Et qui contrafecerit soluat pro quolibet & qualibet uice centum libras denariorum. Si uero transcenderit sticcatum in centum sol. condemnetur.

Ne aliquis de ædificiis positis iuxta portas in ciuitate esii: uel castris proiiciat uel offendat. R. XXXVII.

S Tatuimus & ordinamus: q; nullus de domo uel turri uel ædificio iuxta portas uel introitus dictæ ciuitatis & castrorum uel alibi posita uel positum: ubicunq; per ciuitatem aliquam singularem personā offendat: uel offendi faciat: uel permittat alicui facienti cum lapidibus: uel balistis: lanceis: uel aliis rebus nociuis: nisi ille quem offenderet esset inimicus ciuitatis esii: ueniens ad offendendum ciuitatem. Et qui contrafecerit condemnetur pœna quinquaginta librarum. Non tamen per hoc statutis imponentibus maiorem pęnam uolumus derogare.

De moneta usitanda per formam statutorum. R. XXXVIII.

S Tatutum & ordinatum ēst: q; in quacunq; parte statutorū esii nuncuparentur pœnæ: q; semper intelligatur de moneta usuali denariorum paruorum: qui utuntur & uterētur in ciuitate esii & sit præcisum. Et q; ducatus simpliciter prolatus intelligatur de quantitate quadraginta boñ. usualis & bonæ monetæ.

Quod nullus plazarius berruarius uel alius nuncius cōis & officialiū dictæ ciuitatis intret cameram alicuius de ciuitate & eius comitatu: sub infrascriptis pœnis. R. XXXIX.

s Tatuimus & ordinamus: q nullus plazarius: baiulus: berruari⁹ uel aliquis nuncius cōmunis uel officialis ciuitatis esii seu famī liaris alicuius officialis audeat uel prǽsumat intrare cameram alī cuius dominę uel uiri de ciuitate & comitatu prædictis: & exinde aliquod pignus uel lectum uel ornamentum lecti accipere: sub pœna decē librarum pro quolibet & qualibet uice. Et q sit licitum unicuiq; in dictis locis & camera ipsum baiulum: familiares: & berruarios: ac alios officiales reiicere: & pignora eis auferre: & ipsos fugare & repellere de dicto loco & camera: dummodo honesto modo fiat expulsio. Et q potestas: uicari⁹ & quilibet ali⁹ officialis communis: esii qui talia commiserit uel fieri fecerit aut mandauerit fieri: puniatur in decem libris denariorum pro quolibet & qualibet uice tempore eoꝝ syndicat⁹ p syndicatores cōis. Et si pdicti syndicatores fuerint negligētes in dicto syndicatu: soluant dictam pœnā de suo proprio: de qua medietas sit cōmunis: & alia medietas iniuriati: sine aliqua remissione. Quod statutum non possit in aliquo derogari uel minui: sed perpetuo sit firmū. ℂ Addicientes q præsens statutum non uendicet sibi locum ubi plazarius uel berruarius de mandato dicti iudicis intraret dictam cameram: causa capiendi aliquē malefactorem: siue bannitum dicti cōmunis: quo casu sit licitum potestati cōmittere: & qbus cōmissū est ītrare & executionē facere sine alicui⁹ pęnę metu.

ℂ De termino moto: & quæstione confinii. R. XL.

t Erminum in aliquo confinio inter conuicinos appositum uel affixum: quæcunq; persona malitiose & fraudolenter amouerit uel extraxerit: uel ubi affixus uel appositus esset non conseruauerit: malitiose & fraudolenter apposuerit uel infixerit: in quinquaginta libris denariorum uice qualibet puniatur. Et intelligatur malitiose & fraudolenter extractus & infixus: quando sine requisitione & uoluntate alicuius de conuicinis: cuius interest: uel sine iudicis licētia talis extractio: infixio seu appositio facta fuerit. ℂ Et in quolibet dictorū casuum terminus ad debitum confinem: & ad debitam formam reducatur. Nec talis amotio seu infixio alicui partium præiudicare possit in aliquo. ℂ Et quotiens alicuius termini uel finium quæstio seu contentio inter aliquos conuicinos uerteretur uel esset: tunc iudex uel assessor ad petitionem cuiuscunq; partis: quāprimum nouerit: cogat utrāq; partem ad eligendum unum uicinum dictæ rei uel plures pro quolibet de legalioribus & antiquioribus ad uidendum: declarādum & faciendum talem terminationem. Et tales uicinos electos compellat ad uidendum: diffiniendum: & terminandum prædicta. Et quicquid per tales

sic electos uicinos factum & dictum fuerit in prædictis: & etiam per iudicem dicto modo ualeat & teneat pleno iure solennitate iuris & forma omissa non obstante: dum tamen tales electi semper iurauerint eorum corporali iuramento talia facere expedire bona fide sine fraude. ¶ Hoc addito q̃ si opus fuerit iudicem accedere ad locum cõfinii solum habeat pro eius mercede extra ciuitatem: boñ. uiginti tantum.

¶ De pœna blasphemantis alicui carboncellum: uel anguinaliam: uel similia. R. XLI.

Tatuimus & ordinamus: q̃ nullus audeat tã uir q̃ mulier blasphemare aliquem uel aliquam: dicendo q̃ sibi ueniat uel oriatur carboncellus uel anguinalia: uel aliud simile pestilẽs: pœna decem soldorum pro quolibet & uice qualibet. Et liceat unicuiq; accusare uel denunciare potestati: & habeat medietatem pœnæ. Et potestas teneatur inquirere uinculo iuramẽti: & repertos culpabiles de facto punire nulla iuris solennitate seruata: sub pęna uiginti soldorum pro qualibet uice si negligens fuerit de suo salario auferenda.

¶ De pęna arguẽtis ordiata & disposita ĩ ɔsilio gñali uł credẽtię. R. XLII.

D obuiandum scandalis & erroribus; qui per aliquorum susurrationes sequi põt. Statuimus & ordinamus: q̃ nullus audeat uel præsumat redarguere uel blasphemare: seu aliquo modo inculpare aliqd reformatũ: gestum: uel factum & obtentũ in consilio generali uel credentiæ ciuitatis eiꝰ: & q̃ maxime in logia palatii & in plateis publicis seu uiis: pœna uigintiquinq; librarum denariorum pro quolibet & qualibet uice contrafacienti: de facto auferendarum. Cuilibet tamen liceat cum dominis prioribus honeste loqui: & dicere intentionem suam. Ac etiam liceat cuilibet accusare circa prædicta delinquentem: & habeat quartam partẽ banni: & nomen teneatur in credentiam.

¶ De mascaris non utendis tempore carnispriuii. R. XLIII.

Tatuimus & ordinamus: q̃ nullus utatur mascaris neq; aliquibus pręliis in festo carnispriuii: nec aliis tpibus: pęna. C. sol. pro quolibet ɔtrafaciente & uice qualibet. Et nemo se trãsformet de mare in fœmina: idest q̃ non portet indumenta muliebria: quibus uideatur

esse foemina: poena centum soldorum uice qualibet.

¶ Quod ubi non potest procedi contra forenses: non procedatur contra ciuem: uel comitatiuum. R. XLIIII.

T iudicia sint aequalia: statuimus & ordinamus: q siquis stipēdiarius uel altera persona deliquerit: contra ciuem uel comitatiuum uel iniuriam aliquam intulerit. Et ipse ciuis uel comitatiuus etiam deliquerit contra stipendiarium uel alium nobilem uel forensem: in casu quo officialis non possit procedere contra stipendiariū seu nobilem uel forensem: etiam dictus officialis nō possit ꝓcedere ad aliquā poenam contra ciuem uel comitatiuum nostrum: & si processerit: processus non ualeat ipso iure.

De poena tripudiantium in ecclesiis. R. XLV.

Tatuimus & ordinamus: q nemo audeat uel praesumat in ecclesiis dictae ciuitatis tripudiare: dicente domino in euangelio. domus mea domus orationis uocabitur. Et si aliquis cōtrafecerit: quinq; soldorum poenam incurrere debeat pro quolibet & uice qualibet.

¶ De poena ꝯtradicentiū pignus nuncio: uel tenutā. R. XLVI.

Tatuimus & ordinamus: q siquis contradixerit pignus plazario cōmunis esii extra misso uel etiam in ciuitate ex praecepto alicuius officialis dictae ciuitatis: seu abstulerit pignus alicui plazario: qui accepit ex mandato alicuius officialis: in uiginti sol. uice qualibet condemnetur. Et de hoc credatur nuncio & relationi ipsius accipientis pignus cum sacramento. Et simili poena puniatur ille: in cuius domo pignus per plazarium fuit impositum: si pignus non restituerit plazario: cum plazarius ab eo petierit. Similiter stetur dicto plazarii reponētis cum sacramēto ipsius. Et pignus acceptum dictus plazarius deponere debeat apud idoneā personam & in conuicinia ubi accepit dictum pignus. ¶ Et hoc statutum non habeat locum in casu statūti positi supra sub Rubrica. Quod nullus plazarius berruarius. &c.

¶ Quomodo procedi possit super crimen adulterii. R. XLVII.

Statuimus

Tatuimus & ordinamus:ad hoc ne pudorem & uerecundiam
s alterius aliquis extraneus detegere ualeat:cũ non sit læsus:ꝙ po
testas uel alius officialis nostrę ciuitatis esii nõ possit procedere
per inquisitionem uel denunciationem contra aliquam mulierem seu adulte
rantem de crimine adulterii:sed per accusationem tm̃:dũmodo talis adulter
uel mulier accusetur a patreiuiro:fratre carnali:uel filio prædictorum:uel ali-
quo ex consanguineis adulterati usq; ad quartum gradum:ꝭm iura canoni-
ca cõputandũ:& si secus processum fuerit puniatur potestas in uigintiquinq;
lib.deñ.& nihilominus processus sit ipso iure nullus.

ℂDe pœna annonã seu aliud bladum incanauantiũ. R. XLVIII.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ nullus de ciuitate esii uel districtus
s nec aliquis forensis undecũq; sit:debeat in comitatu esii uel ei⁹
districtu:nec in ciuitate emere uel emi facere ab aliquibus perso
nis:granum:ordeum:uel speltã:fabas:cicera: uel cicerculas:pi-
sa:uel lentes:cã incanauandi: uel reuendendi.Et qui contrafecerit:condemne
tur cõmuni esii per potestatem pro qualibet salma frumenti:ordei:& fabæ in
centum soldis:& pro qualibet salma speltę:ciceris: & aliorum leguminum in
dimidio dictæ pœnæ.Abinde uero supra pro rata:& perdat bladum. Et quili
bet possit prædictos accusare & denunciare:& teneatur ei secretum. Excepto
ꝙ albergatores possint emere de dictis bladis causa reuendendi pro sufficien-
tia sui hospitii & hospitatorum & non aliter:dummodo die sabbbti post so-
num campanæ cõmunis emat & non ante:pœna uiginti soldorum si contra-
fecerint pro quolibet & uice qualibet.

ℂDe pœna proxenetæ nõ ꝑpalãtis ꝯtract⁹ officiali doanę. R. XLIX.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ proxeneta teneatur notificare & pa
s lificare quodlibet forum; cui interfuit:post tertiam diem a die
fori facta computandam:officiali doanę cõmunis esii.Et qui in
prędictis negligẽs fuerit:puniat̃ in quatraginta sol.pro qualibet uice:& quo-
libet foro non palificato:ut prędicitur.Et officieles doanæ teneat̃ habere unũ
librum:in quo scribi faciat quodlibet forum palificatum sibi per dictos proxe-
netas quarumlibet mercationum & rerum mobilium. ℂEt quicunq; de-
nunciauerit proxenetã aliquẽ siue proxenetas nõ denũciãtes ꝭm formã supra
dictã:habeat medietatẽ bãni soluti ꝑ ꝓxenetã:& teneat̃ secretũ nomẽ denũciã
tis.Et ꝓdicta locũ hẽant si dcĩ ꝓxenetę sint & fuerit de ciuitate esii uł districtu

& esset officialis doanæ in aliquibus deputatus.

¶ Ne quis auferat de lapidibus & aliis rebus cõis. R. L.

S Tatutum & ordinatũ est: q siquis sine licentia potestatis & dominorum priorum abstulerit uel abstulit de rebus communis. uidelicet. petras: cuppos: columnas: uel de pontibus & ædificijs communis: sbarris: bertecchis: defensionibus: uel aliis rebus cõmunis: publice uel priuate: illas res communi restituat uel soluat duplum extimationis ipsarum. Et insuper cõdemnetur in lib. xxv. pro qualibet uice. Et potestas præcise teneatur inquirere & exigere infra unum mẽsem: cum pœna in præsenti statuto contenta: ab hominibus qui habuerint & receperint de bonis prædictis: nunc uel in futurum sine iusta causa.

¶ De pœna iniuste & per calũniam accusantium. R. LI.

S Tatuimus & ordinamus: q siquis aliquam denunciationem uel accusationem fraudolosam: uel calumniosam: uel machinatam de aliquo uel aliquibus fecerit: potestas teneatur præcise dictum accusatorem uel denunciatorem condemnare ipsi uel ipsis accusatis uel denunciatis ad restitutionem & satisfactionem sui damni. ¶ Et insuper si dicto denunciato uel accusato debuisset imponi pœna mortis uel alia corporalis: puniatur in quinquaginta libris denariorum. Et si soluere non poterit dictam pœnam infra decem dies a die latæ sententiæ: puniatur eadem pęna: qua puniri deberet accusatus uel denunciatus: si uera fuissent obiecta. ¶ Si uero debuisset imponi pœna pecuniaria a centũ libris supra: puniatur in ducentis libris denariorum. ¶ Si uero debuisset imponi pęna pecuniaria a centum libris infra: puniatur in centum libris denariorum dictæ monetæ. ¶ Hoc tamen intellecto: q denunciator uel accusator non intelligatur calumniari: eo ipso q non probat: nisi de eius calumnia dolo uel fraude aliter probaretur. ¶ Et hoc sit pręcisum & truncum sine licentia mutandi nisi per statutum positum supra de accusatoribus imponeretur maior pœna. Nam tunc uendicet sibi locum illud statutum & non istud. Facientes autem accusare per syndicos ciuitatis castrorum & uillarũ de iniuriis eis illatis p aliquos & non probantes accusationem eorum & iniuriam eis factam: puniãtur pœnis in statuto supra posito de accusatione: dummodo requirantur per dominum uicarium: & probent eorum accusam infra terminum in statuto contentum.

¶ De pœna deferentium arma.

¶De pœna deferentium arma. R. LII.

a STatuimus & ordinamus ꝙ quicunqꝫ per ciuitatẽ esii eius burgos & castra portauerit cultellam uel traferium siue dagam puniatur pro quolibet & qualibet uice in quatraginta soldis denariorum: & stet in fortia communis quousqꝫ soluerit condemnationem prædictam: & hoc sit præcisum. ¶Si uero infrascripta arma portauerit: condemnetur modo infrascripto.uꝫ.pro cultello ad feriendum in uiginti soldis. Pro claua ferrea: bastone ferri: lancea: partigiana: lanceone: clauerina: gauallotta: ense: stocco: roncone: dardo uel similib9 armis in.X.li.ꝑ quolibet dictorum armorum cõmuni esii condemnetur. Pro cultello aũt ad incidendũ panem nihil solui debeat: dũmodo non sit ita magnus ꝙ modum excedat: de quo stetur arbitrio domini potestatis & dominorum priorum. ¶Et prædicta uolumus obseruari saluo ꝙ in eundo & redeundo extra ciuitatem esinam uel castra possit quilibet deferre arma offensibilia & defensibilia sine pęna aliqua: dummodo dicta arma portent ligata uel cum ambiga per ciuitatem & comitatum: & in ciuitate & castris tantum & non extra. ¶Et idem intelligatur in quibuscunqꝫ personis uenientibus de alio loco ad ciuitatẽ esii: ut apportent uel reportent ligata in manibus uel cum ambiga in apice partigianæ dardi uel clauerinæ: exceptis equitantibus forensibus & terrigenis: qui non teneantur sic ligata portare in ueniendo & redeundo: dummodo portent calcaria in pedibus. Pro aliis uero armis defensibilibus pro quolibet genere armorum in decem soldis condemnetur. ¶Et syndici castrorum teneantur cõtra facientes in prædictis denunciare prout tenetur denũciare alia maleficia ad pęnam centum soldorum pro qualibet uice qua contrafecerit. ¶Priores dictæ ciuitatis cum eorum familiis stantibus cum eis in dicto officio: officiales castrorum esii possint dicta arma portare sine aliqua pœna. Et in quolibet casu prædictorum pœnæ soluantur de facto sine aliqua remissione. ¶Hoc tamẽ addito: ꝙ si aliquis suspectæ uitæ & malæ conditionis & famæ: siue sit terrigena: siue forensis: prædicta uel quodlibet prædictorum commiserit: puniatur in quolibet casu in duplo pœnarum supradictarum: iuxta distinctionem & qualitatem armorum personarum & temporum. Et suspectæ uitæ & malæ conditionis intelligatur; qui arma offensibilia libenter portat: & aliis etiam modis probari possit. ¶Et de prædictis & quolibet prædictorum possit & debeat procedi per potestatem & suos officiales ex mero officio & ad denunciam seu querelam cuiuscunqꝫ. Et stetur & credatur relationi officialis uel familiaris prædicti domini potestatis: qui taliter portantem arma inuenerit &

& se inuenisse retulerit. ℭ Et ad cautelam uolumus & firmamus:q potestas seu uicarius teneatur & debeat uinculo iuramenti & pœna decez librarum deñ. de suo salario saltem semel in ebdomada qualibet mittere militẽ uel aliquos ex officialibus & familiaribus suis ad rimandũ per ciuitatem esii modo consueto contra arma portantes: & alia illicita cõmittentes contra formam nrorum statutorum. Prędicta uero tempore guerrarum non habeant locum: & officia lis inueniens habeat quartam partem.

ℭ De pœna euntium de nocte post tertium sonum campanæ. R. LIII.

d E nocte post tertium sonum campanæ usq ad sonum campanæ sancti Floriani; quę pulsatur mane ad laudem uirginis Marię: quicunq per aliquem officialem uel familiarem potestatis ciuitatis esii inuentus fuerit ire per dictam ciuitatem uel extra domum morari stare uel esse: de quo libere stetur & credatur relationi talis officialis uel familiaris in decem sol. deñ. de facto & sine omni processu puniatur. Et officialis inueniens habeat quartam partem. ℭ Prohibemus tamen ne aliqua persona habitatrix ciuitatis esii uel eius districtus bonæ conditionis & famæ reperta dicto modo in aliquo crimine uel delicto ducat' uel duci possit ad palatium per familiam uel officiales prædictos: si fideiussorem de ciuitate esii dare uoluerit: sed potius personaliter dimittatur: dũmõ sit crimen de quo pœna pecuniaria imponenda sit. Et declarare & ei mandare: q sequenti mane reuertatur ad mandata curiæ: & sub pœna puniri ut iuris fuerit. ℭ Item qui iret pro medico uel medicinis alicuius infirmi: & euidenter accederet. Itẽ notarius & testis qui iret & rediret pro quolibet testamento & ultima uoluntate tunc faciendo uel facto pro aliquo infirmo. Itẽ si barberius iuisset ad phlebotomandum aliquem infirmũ. Nec nõ mariscalcus qui accessisset cã medelã adhibendi alicui aĩali euidenter patienti. Item duo socii cuiuslibet prædictorum exceptuatorum bonæ famæ. Item quicunq bonæ famæ iret uel inuentus eẽt cum igne uel lumine cum quo possint ire tres personæ. Nec non persona quę reperta fuerit infra tertiam domum a domo suæ habitationis non computanda. Item famulus alicuius friscolarii uel mercator qui iret uel rediret pro mensuratione siue portatione oliuarum. Item qui iret & rediret causa conciminis uel aptaminis alicuius bestię. Item quilibet tarda hora ueniens ipso tẽpore de extra portam. Item quilibet custos iens & rediens cã custodiæ terræ sibi imposita. Item qui ad aliquem rumorem manifestum uel ignis incendium accesserit in eundo & redeundo uel ob aliquẽ mortuũ: aut alia simili uera & occasione licita. In quibus omnibus exceptuatis personis & casibus: dictæ pœnæ: uel alia ratione dictæ prohibitionis præsens statutum non uendicet sibi locum.

ℭ Et potestas teneatur uinculo iuramenti: & pœna. C. sol. deñ. de suo salario quolibet sero

quolibet sero facere more solito pulsari campanã cõis tribus uicibus diuersis & distantibus satis ad extensam: & in tertio sono dari faciat tria mutta incontinenti post duas horas noctis: & demũ mittere officialem & familiam ad cercam contra prædictos.

¶De pœna frãgentis tenutam sine licentia domini potestatis aut instrumenti autoritate accepta. R. LIIII.

Tatuimus & ordinamus: q̃ si alicui erit data tenuta uel pignus rerũ mobilium per ptãtem uel eius uicarium: uel aliquis autoritate sui instrũi tenutam uel pignus prædictarũ rerũ acceperit. Et ille; cui fuit accepta dicta tenuta uel pignus sine licentia dicti ptãtis: uel iudicis: reacceperit uel aliter molestauerit dictum accipientem: puniat̃ pro qualibet uice in. L. lib. deñ. Et nihilominus dictam tenutã uel pignus cogatur libere dimittere dicto accipienti: per iudicẽ ptãtis: uel omnibus remediis quibus sibi uidebit̃. Si uero supradicta tenuta sic data uel accepta fuerit in rebus imobilibus: & ille; cui dicta tenuta fuit accepta: molestauerit eum; cui data fuerit dicta tenuta: seu non permiserit esse in possessione dictæ rei: si dicta tenuta est data ex primo decreto tñ: tunc puniatur prædictus molestans in supradicta pœna pro qualibet uice. ¶Sed si dicta tenuta est adiudicata ex secundo decreto: uel fuerit accepta autoritate sui instrumenti: tunc prædictus molestãs siue possidere non permittens: puniatur uice qualibet in. C. lib. deñ. Et nihilo minus cogatur per iudicem potestatis dictus molestans uel sic impediens desistere a prædictis omnibus remediis: quibus sibi uidebitur. ¶Statuentes q̃ si alicui fuit recõmendata dicta tenuta uel pignus per potestatẽ uel iudicẽ eius: uel officiales cõis esii uel plazariũ cõis: ex parte eorũ uel alicuius eorũ illam custodire & consignare teneatur: dum tñ fuerit sibi assignata & posita in domo ubi ipse habitat: & nullam in eis facere nouitatẽ sine licentia potestatis: aut iudicis: aut officialium prædictorum. ¶Et quilibet plazarius cõis possit facta sibi cõmissione recõmendare tenutam uel pignus: cui magis uoluerit. Et de recõmẽdatione prorsus credatur relationi dicti plazarii cum uno teste: alias nõ. In quorum pignorum & tenutæ datione: ac ẽt executione sententiarũ plazarius possit a tribus libris supra dare tenutã in quibuscũq̃ rebus mobilibus & imobilibus nullo iuris ordine seruato circa discussionem. Et si ille cui recõmendata fuerit tenuta aliquorum supradictorum non custodiuerit ea ut supradictũ est: soluere teneatur cõmuni esii decem libras sine aliqua solennitate scripturę facienda: & damnum passo emendare. ¶Et si alicui fuerit data tenuta per aliquem officialem ciuitatis esii in rẽ immobili: uel fuerit accepta uigore alicuius

instrumenti:ꝙ ille talis contra quē fuit accepta tenuta siue data:teneatur post notificationem sibi factam de dicta tenuta accepta p̄sonaliter uel ad domum: teneatur eam disgomberare infra octo dies sub dicta pœna in statuto ꝯtenta.

¶ Ne in causis cōmissariis per officiales sportulæ exigantur. R. LV.

O Fficiales quidam auaritiæ cœcitate repleti non credentes saltem deo de illicite extortis reddere rationem:abusione quadā sportulas cōmuni debitas auferre consueuerūt:ordinarias causas ciuitatis esii sibi cōmitti querentes:non īmodicum reorum dispē dium:cum in secundis causis extra proprium forum inuiti trahuntur:& maiori sportularum onere grauantur. ¶ Volentes igitur huic morbo cōgruam adhibere medelam. Statuimus & præsenti statuto in perpetuū ualituro decernimus.ꝙ in cāis cōmissariis in qb⁹ ptās & iudex esinus alias ordinarii essent: nec alii officiales dicti cōmunis:nullas sportulas neqꝫ salarium habere debeāt. Et si exegerint tempore syndicatus de eorum salario duplicatas ipso facto:uel duplicata restituant:de quorum pœna medietas sit cōmunis prædicti: & reliqua eorum a quibus extorserunt. ¶ Volentes insuper ꝙ notarii dictæ ciuitatis ad ciuilia pro tempore deputati:de dictis cōmissariis causis rogentur: non autem notarii potestatis:qui si se rogare præsumpserit de prædictis:pœnæ decem librarum denariorum pro uice qualibet subiaceant ipso facto. Mandantes etiam ꝙ nullus forensis tabellio;nisi sit ciuis esinus uel eius comitatiuus: rogari possit de aliquo instrumento in publicam formam redigendo:ꝙ si secus fiat:tam eius protocollum: q̄ instrumentum publicum inde confectum uel cōficiendum sit & esse intelligatur ipso iure nullum nulliusqꝫ roboris uel ualoris:nisi cancellarius cōmunitatis pro rebus ad cōmunitatem pertinentibus:de quibus ipsum rogari posse concedimus.

¶ De pœna cognoscētis pedissequā in domo dñi uel alibi. R. LVI.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ siquis cognouerit carnaliter aliquā pedissequam uel famulā cōmorantē cum aliquo ciue seu incola ciuitatis uel comitatus:in domo dñi uel cum quo moraret̄. Si fuerit dñs & uolentem cognouerit:puniatur pro qualibet uice in libris.xx.deñ.si uero inuitam aliis pœnis statutariis puniat̄.Si uero fuerit alius quam dñs uel familia dñi:puniatur uice qualibet in.C.lib. Et si per uim decapitetur.Si uero fuerit famulus eiusdem dñi ꝯdēnetur in duplū pœnæ pecuniariæ prædictæ & fustigentur ambo.s3.masculus & fœmina.Si uero

alibi sola pœna

alibi sola pœna pecuniaria condemnentur. Si uero aliquis attentauerit dictas famulas corrumpere uel deuiare uel quomodolibet eas sollicitare:etiam salutando per uias seu stratas:aut ad fontes uel alibi:puniatur pœna.xx.lib.p qua libet uice:de qua attētatione:instigatione:& salutatione stetur dicto dictæ fantescæ cum dicto unius testis etiam fœminæ. Et talis deuians corrumpens:& a domino discedere faciens:puniatur pœnis prædictis pecuniariis.uȝ.xxv.lib.& ad interesse domini. Et q̄ liceat ciuibus incolis & habitatoribus honeste retinere pedissequas pro eorum seruitiis. Et si de salario non fuerit conuentū petere possint florenos quinq;:si fuerint legitimę ætatis.

⁋ De pœna officialium defraudantium hauere cōis. R. LVII.

S Tatutum & ordinatum est:q̄ quicunq; fuerit in aliquo officio cōmunis esii deputatus: ordinarie per breuia ad consilium uel alio quocunq; legitimo modo constitutus:siue extraordinarie quomodocunq; & quocunq; nomine censeatur:illud officiū repertus fuerit accipere seu defraudare aliquo modo per se uel interpositā personam de hauere cōmunis:seu accipere uel extorquere ab aliqua singulari persona:nisi id tantum q̄ sibi fuerat ordinatum pro sua mercede seu salario per statutum seu reformationem cōmunis esii:soluat pro bāno decem lib.denariorum. ⁋ Camerarius uero cōmunis qui fraudem cōmiserit aliquam in dicto officio directe uel per obliquum. Et intelligatur fraudem cōmisisse:si acceperit ab aliquo aliquos denarios pro cōmuni:& non fecisset scribere ad introitum suū.uȝ.si ille;a quo accepit:debet cōmuni soluere duos deñ.& minꝰ fecit scribere ad introitum q̄ receperit:uel si fecerit scribere ad exitum suum:q̄ dederit alicui plures denarios q̄ non soluit : uel si fecit scribere q̄ soluit alicui & in ueritate non soluit:uel quocunq; alio modo fraudem cōmiserit:puniatᷣ pœna.xx.lib.deñ. ⁋ Et censeantur ipsi & quilibet ipsorum & fiant inhabiles ab oibus officiis prioribus & honoribus in ciuitate esii exercendis. Et nihilominus cōmuni restituant quod acceperint in quadruplum. Et præsumatᷣ prædictum camerarium fecisse scribere eoipso q̄ appareret scriptum manu cancellarii scribentis introitus & exitus dicti camerarii. ⁋ Dicimus tamen q̄ cancellarius uel alius qui esset deputatus ad scribendum introitum & exitum camerarii:non debeat aliquid scribere uel mittere ad eius introitum uel exitum:nisi pn̄te dicto camerario:q̄ si secus fecerit dictus cancellarius:& error uel fraus appareret in hiis:quæ scriberet ad rationem dicti camerarii:tunc dictus cancellarius puniatur in dicta pęna uiginti librarum denariorum:& camerarius nō patiatur pœnam. ⁋ Et potestas ciuitatis esii teneatur ex debito sui iuramenti

facere obseruari hoc:inquirere diligenter:& repertos culpabiles punire de prae dictis: ℂEt praedicta non possint per parlamentum uel aliquod cōsilium cō munis ciuitatis praedictae cassari uel irritari:& hoc sit praecisum. Et insuper ip se contrafaciens ad perpetuam sui infamiam & opprobrium in palatio cōmu nis esii depingatur:& circumcirca ipsius figuram describatur delictum quod commiserit. ℂInsuper dicimus dictum camerarium debere puniri in supra dicta poena:si non soluerit suo successori infra decem dies post factam ratio nem per suos ratiocinatores totum id quod fuerit declaratum per eos debere solui uel reassignari dicto communi. ℂ Et in omnibus praedictis casibus il licite extorta a quibuscunq; officiales restituere compellantur in duplum.

ℂDe poena uniuersitatum & singularum personarum non capientium rixantes. R. LVIII.

S Tatuimus & ordinamus:q; uniuersitas contratarum seu parochiarum & capellarum:& quaelibet singularis persona de dicta parochia:ciuitatis:comitatus:& districtus esii:teneatur & debeat capere & captos pręsentare domino potestati omnes rixantes cū sanguinis effusione de die tamen infra uniuersitatem ipsorum cum armis ad deferendum uetitis:poena & banno cuilibet uniuersitati uigintiquinq; librarum. Et hoc intelligatur de maleficiis cōmissis a campana diei usq; ad tertiuȝ sonum campanae cōmunis:quae pulsatur de sero. Saluo q; minores quattuordecim annorum:& mulieres:& infirmi:& septuagenarii uel absentes: & aliae miserabiles personae praedictis poenis non intelligantur inclusae.

ℂQuod syndici ciuitatis & districtus esii teneantur denunciare maleficia. R. LIX.

S Tatuimus & ordinamus:q; syndici comitatus & districtus esii teneantur denunciare coram potestate uel suis officialibus communis esii:de furtis:insultibus:& blasphemiis dei aliorumq; ipsius sanctorum: & iurantes sanguinem & corpus & alia membra dei & gloriosae uirginis Mariae matris eius:& aliorum eius sanctorum: & blasphemantes carboncellum:& anguinaliam:uel aliud pestilētiale:& de rixis & percussionibus cum sanguine & sine:& quibuscunq; aliis maleficiis: etiam inter pueros maiores quattuordecim annorum. Et siquis fuerit negligens in praedictis:puniatur pro quolibet & qualibet uice in centum soldis communi esii: & seruata forma statuti proximi inferioris. ℂHoc tamen intellecto q; praedicti syndici

prædicti syndici communitatis & districtus esii pœnas prædictas incurrant infra tertiam diem seu ad quintam diem ad minus syndici comitatus & districtus a tempore commissi maleficii uel iniuriæ non denunciauerint prædicta maleficia:siue de die siue de nocte perpetrata fuerint. ℂ Et ꝙ pro præsentationibus psonaꝶ ipsorum syndicorum corã potestate & sua curia in coꝶ aduentu non grauentur aliquid soluere potestati uel curiæ pro sola præsentatione: pœna exigenti aliquid a prædictis decem lib. pro quolibet & uice qualibet de facto incurrenda & exigenda. Et ꝙ pœnas negligentium syndicorum in commune uenire faciant de facto & non in ipsius prætoris & curiæ utilitatẽ sub eadem pœna. ℂ Si autem fuerit negligens in denunciando homicidiũ & homicidam:pœna decem librarum puniatur. De damno dato uiginti sol. puniatur:denuncians custos positus & non syndicus. Et siqs de districtu esii recepit offensam ab aliquo:teneatur ipsum denunciare & notificare si offensus fuerit syndico castri eius. ℂ Possit tamen potestas & uicarius mitigare dictas pœnas dicto syndico quando non erit sibi denunciatum maleficium uel alias sibi notum suo arbitrio:sm ꝙ inuenerit dictum maleficium non denunciatuꝫ esse occultum uel manifestum. ℂ Dicimus tamen unum ꝙ intelligatur maleficium non denunciatum per syndicum q̃tum ad pœnam eius:etiam siplura & diuersa maleficia essent commissa inter rixantes:si eodem tẽpore facta sunt uel commissa:secus si diuersis temporibus quantũcũꝗ inter easdẽ personas.

ℂ De pœna illorum qui non denunciauerunt syndicis castrorum comitatus esii iniurias sibi illatas. R. LX.

STatuimus & ordinamus:ꝙ si alicui uel aliquibus de comitatu & districtu esii aliqua iniuria uel offensa:ad quarum denunciationes syndici comitatus & districtus teneantur & debeant qui uel quæ passi & passæ fuerũt iniuriam prædictã uel offensam infra secundam diem a die illatæ iniuriæ uel offensæ denunciare syndico castri per se uel alium dictam iniuriam uel offensam:ꝙ si negligentes fuerint:teneãtur ad dimidium condemnationis:qua condemnatur syndicus occasione dictæ iniuriæ uel offensæ non denunciatæ:& applicetur dictum dimidiũ & soluatur syndico ignoranti:ad quam soluendam summarie compellatur sine figura & strepitu iudicii salua pœna contra syndicos in statuto contenta: quia non denunciauerunt rixas siue offensas:quam soluere teneantur.

ℂ De bannitis & condemnatis ꝙ non habitent in ciuitate & districtu esii. R. LXI.

a D hoc ut banniti & condemnati non habitent uel stent in ciuitate uel comitatu esii:ut melius puniátur de eoꝝ delictis. Statuimus & ordinamus:ꝙ dominus potestas & rector;qui pro tépore fuerit:teneatur ad introitum sui officii sacramento & banno:& pœna uigintiquinq; librarum denariorum de suo salario auferenda:si negligens fuerit de contentis in præsenti statuto:in qualibet cótrata:castro:capella siue parochia:uniuersitate ciuitatis & districtus esii habentibus a duodecim fumantibus supra eligere & eligi facere duos bonos homines dicti castri & dictorum locorum:qui habeát in bonis uigintiquinq; libras ad minus uel ualorem:qui officiales teneantur pœna & banno decem librarum pro quolibet & qualibet uice notificare domino potestati:rectori:seu uicario:omnes & singulos bannitos:& condemnatos cómuni esii:qui habitauerint & steterint publice uel palam in contratis eorum:postq̃ banniti & condemnati fuerunt: & nomina illorum qui ipsos bannitos in eorum domibus receptarent. Qui potestas:rector:uel uicarius recepta dicta notificatione incontinenti teneatur mittere suam familiam & officiales cum dictis officialibus ad capiendum dictos bannitos & condemnatos expensis dictorum bannitorum & condemnatorum: seu illorum qui ipsos bannitos & condemnatos receptarent uel tenerent in eorum domibus. Et nihilominus idem potestas:rector:uel uicarius debeat pronunciare contra dictos receptatores ꝯm formam statuti loquentis de receptatoribus bannitorum & condemnatoꝝ. Et quilibet possit dictos officiales:si negligentes fuerint in eorum officio accusare & denunciare:& habeát medietatem banni:si probauerit dictos tales bannitos & condemnatos stetisse palam in eorum cótratis ab uno die supra:per unum uel duos testes bonæ códitionis & famæ:quorum officium duret per sex menses a die quo eorum officium iurauerunt.

¶ Quod nemini liceat excasare. R. LXII.

q Voniam reipublicæ interest ciuitatem frequentia hominum abundare. Ideo præsenti statuto mandamus:ꝙ siquis tam habitator ciuitatis esii q̃ comitatiuus habuerit unicam duntaxat domum:illam sibi uendere non liceat:nec modo aliquo alienare: uel excasare præsumat:nisi primo datis idoneis fideiussoribus de nó relinquẽdo continuam habitationem tam ciuitatis q̃ comitatus esii:& ꝙ ꝯtinuo quousq; uixerit dictam habitationem non relinquet:uel nisi de licentia cósilii generalis. Et si aliter domum uenderet uel modo aliquo alienaret: domus taliter alienata contra formam præsentis statuti ipso iure deueniat in commune.

Et nihilominus taliter contrafaciens pœnam quinquaginta ducatoꝝ incur-
ratnisi pro se rediṁedo ab hostibus uel aliqua alia extrema necessitate cõpul
sus:de qua sit in arbitrio dominorum priorum cognoscere cum adiunctione
consilii credentiæ ciuitatis esii. Et prædicta non habeant locum in alienatione
necessaria facta iudicis autoritate per adiudicationem ex primo & secundo de
creto creditori.

¶ De ꝯdẽnationibus faciẽdis mense quolibet p ptãtẽ. R. LXIII.

s Tatuimus & ordinamus:ꝙ potestas singulis mẽsibus saltem se
mel in scriptis in consilio generali:cõdemnare uel absoluere te-
neatur omnes:de quibus facta fuerit accusatio uel denunciatio
de aliquo uel per ipsum dominum potestatem uel eius officia-
les eorum officio contra aliquem per inquisitionem processum fuerit:& ad ꝓ
bationem processerit. Quas probationes teneatur recipere ac suscipere : ꝙ si
non posset expedire in primo mense datę accusationis uel denunciationis:uel
innitiatæ inquisitionis : teneatur hoc facere in altero mense proxime sequen-
ti. Et possit de hoc petere licentiam a consilio dictas cõdemnationes uel abso-
lutiones differendi ultra duos menses. ¶ Et facta condemnatione uel absolu
tione condemnatorum uel absolutorum:teneatur potestas incontinenti red-
dere & reddi facere massario cõmunis esii omnes condemnationes & absolu
tiones:quas fecerat cum fideiussoribus condemnatorum. Et deinde nõ audiã
tur aliqua uel aliquę exceptiones ab aliquo condemnato. ¶ Et de omnibus
condemnationibus & notulis faciendis scribantur duo libri eiusdem tenoris:
in quibus per omnia sit idem ante quam legantur condẽnationibus seu mul-
ctis publicatis. Vnus ex dictis quaternis detur massario cõmunis:& alter qua-
ternus seu liber detur exactori cõmunis esii. Et ꝙ semper quãdo de aliqua cõ-
demnatiõe reuocaretur in dubium:possit haberi recursus ad quaternum seu
librum prædictum. Et ille liber seu quaternus debet haberi & uideri tempore
procuratoris:massarii:& exactoris cõis esii. Et hoc addito ꝙ præcise debeat ob
seruari hoc statutum:& uendicet sibi locum a die publicationis in antea.

¶ De pęna offẽdentiũ ciues & districtuales ciuitatis esii. R. LXII.

s Tatuimus insup & ordinamus:ꝙ si aliqs forensis : uel oriũdus
aliũde q̃ de ciuitate uel districtu esii:ausus fuerit uel attentauerit

offendere aliquem ciuem terrigenam uel districtualem ciuitatis esii dicto uel facto: puniatur in duplum eius: quo puniri deberet ciuis offendens ciuem in simili casu: & offensa si fuerit cum armis & sanguinis effusione: & dictam pęnam soluere non poterit infra terminum statuendum sibi per potestatem uel eius uicarium: ꝙ manus debeat sibi amputari. ℂ Forensis autem intelligatur qui habet originem aliunde q̄ de ciuitate & districtu esii: & non moretur siue stet: siue habitet cum tota eius familia: & nō habitauerit a quinq; ānis citra in ciuitatem esii uel districtu continue: quo ad duplicationem pœnarum tantū.

ℂ De pęna īcidētiū uites alteri⁹ uel alias arbores fructiferas. R. LXV.

STatuimus & ordinamus: ꝙ nullus de ciuitate uel districtu esii: nec etiā forensis: audeat uel pręsumat uites alterius uineę incidere: uel cauare: seu euellere: contra uel pręter domini uolūtatē. Et si aliquis contrafecerit: si quidem inciderit: uel euulserit: seu cauauerit solummodo usq; ad quinq; uites: condemnetur cōmuni proqualibet uite in centum soldis. Abinde uero supra in centum libris condemnetur. Nisi fuerit pergula in dicta ciuitate esii: quo casu puniri uolumus inuigintiquinq; libris denariorū. Dum tamen in omnibus casibus supradictis de bonis ipsius malefactoris damnum resarciatur domino uineę uel pergulę icisę uel carptę. Et de dicto dāno stetur sacramento ipsius domini sine aliqua probatione: & hoc sit pręcisum. ℂ Siquis uero inciderit alicui aliquā arborē fructiferam condemnetur arbitrio domini potestatis: considerata quantitate & qualitate arborum: dummodo pœna non excedat quantitatem quinquaginta librarum. Et dummodo etiam per hoc statutum non derogetur pęnis de hac materia in aliis statutis expressis: & nihilominus emendet damnum ut supra. ℂ Idem dicimus quocunq; modo quis destruxerit dictas arbores: uel cum igne uel alio modo: dummodo pędicta: facta fuerint: dolo uel culpa. Si uero casualiter: teneatur tantum ad emendationem damni.

ℂ Quod dominus potestas & sui officiales & alii officiales cōmunis esii non possint aliquē condemnare sine iusta causa. R. LXVI.

STatuimus & ordinamus: ꝙ potestas: Iudex: socius uel quiuis alius officialis ipsius uel cōis esii: non possit nec debeat aliquem cōdēnare: nisi iusta causa extiterit: Et si secus fecerit ptās: condēnetur in uigintiqnq; libris deñ. Et q̄libet alius officialis in decē libris. Et ꝯdēnatio sit ipso iure nulla: & qcquid exinde sequutū fuerit ab omni damno

ni damno & expensis dictum condemnatum & suos heredes conseruent indemnes a quolibet damno.

¶ Quod potestas possit punire maleficia per suum praecessorem non punita. R. LXVII.

s Tatutum & ordinatū est:ꝙ si potestas uel rectores;qui pro tempore fuerint:quamuis omiserint punire:uel reliquerint maleficia perpetrata tempore sui regiminis uel ante. Venturus potestas:& uenturi rectores teneantur & debeant illos malefactores si commiserit talia maleficia per unum annum ante principiū officii noui potestatis:punire & condemnare toto posse:ac si temporibus ipsorum facta fuissent. Quod si non fecerint:amittant de suo salario quinquaginta libras pro quolibet maleficio ab eis impunito relicto:dummodo ad aures eorum peruenerint aliquo modo per accusationem uel denūciationem. Et idem intelligatur in omnibus officialibus adhoc positis.

¶ Quod condemnati communis esii possint se defendere per procuratorem. R. LXVIII.

s Tatutum & ordinatum est:ꝙ omnes & singuli banniti & condemnati cōmunis esii;qui accusarentur:uel denunciarentur:uel inquirerētur ex officio: durante banno prædicto:de alio maleficio seu crimine:ꝙ de eo quo banniti & cōdēnati fuerūt: possint se defendere per procuratores in causis:in quibus debet admitti procurator a iure cōmuni uel seipsos. ¶ Et potestas & rectores ciuitatis esii teneantur sibi dare & seruare securitatem de prædictis bannis & condemnātionibus præcedentibus:donec de maleficio uno uel pluribus;cuius causa procederetur contra:fuerit diffinitum. Ita tamen ꝙ si per se & personaliter comparere uoluerit stet in caceribus cōmunis esii quousq; processus expediatur. Et teneatur potestas & officialis finito processu per sententiam absolutoriam eum relaxare pristinæ libertati si uoluntarie se pręsentauerit. Si autem per procuratorem uoluerit ut supra se defendere:audiatur per potestatem:in ipsa defensiōe sine aliqua pœna ipsi procuratori imponenda.

¶ De termino dando condemnatis & fideiussoribus repræsentantibus principalem. R. LXIX.

i Tem statuimus & ordinamus:ꝙ nulla condēnatio exigi debeat a ꝯdēnatis eis iuitis īfra.x.dies ꝓxime sequentes post eoꝝ sñiam.

Sed elapsis dictis decem diebus:nulla appellatione interposita possit fieri executio contra eos tam in persona q̃ in rebus:& etiam cõtra eorum fideiussores & eorum bona. ¶Sed contra fideiussores eorum non fiat executio si repræsentant principalem uel assignat de eorum bonis mobilibus: in quibus licite possit fieri executio:aIs ipsi fideiussores possint cogi. ¶Dicimus tamẽ ꝙ nullus fideiussor possit repræsentare suum principalem ante decem dies post latã sententiam contra principalem. Sed post dictos decem dies licitum sit fideiussori repræsentare coram domino potestate suum principalem. Et facta repræsentatione prædicta: potestas debeat cogere principalẽ in carceribus uel alibi ad soluendum suam condemnationem. ¶Et facta ipsa repræsentatione ipse fideiussor sit liber a sua fideiussione:dum tamen repræsentatio prędicta fiat coram potestate in palatio cõmunis:ita ꝙ repræsentet eum in fortiam potestatis. ¶Repræsentatio uero aliter facta q̃ supradictum est:non teneat nec liberet fideiussorem. ¶Insuper dicimus ꝙ potestas non possit aliquẽ uel aliquã relaxare sub fideiussoribus:q uel quæ deberet per formam nostrorum statutorum uel etiam iuris cõmunis;ubi statuta deficerẽt:corporaliter puniri:pœna trecentarum librarum. Saluo ꝙ si aliquis uel aliqua in defectum solutionis pœnæ pecuniariæ deberet puniri corporaliter:& ille uel illa tunc si uellet facere depositum uel etiam soluere condemnationem eius in quo deberet condẽnari penes camerarium cõmunis: ꝙ tunc sit ei licitum adhoc ut non detineatur. Et tunc potestas possit eum uel eam deponẽtẽ sic uel soluentem libere relaxare sine aliqua pœna.

¶Quod fideiussores conseruentur indemnes. R. LXX.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ si aliquis fideiussor pro aliqua persona singulari uel speciali uel uniuersitate occasiõe alicuius maleficii;& ob illius maleficium fuerit condẽnata:& fideiussor soluerit. Ille malefactor debeat suum fideiussorem indemnem cõseruare:& si non fecerit potestas siue rector ciuitatis esii habita super hiis summaria & de plano sine figura & strepitu iudicii cognitione debeat ipsum malefactorem seu cõdemnatum capere seu capi facere ad petitionẽ sui fideiussoris uel sui ꝓcuratoris:& ipsum detinere in carceribus: donec ipm̃ fideiussorẽ indẽnẽ ꝯseruauerit. Et si capi nõ poterit forbãniatur:& sit in ꝑpetuo bãno:& de eo exire nõ possit:nisi prius fideiussorẽ suũ indẽnẽ ꝯseruauerit de dãno & itereẽ:de qb⁹ credat̃ sacramẽto fideiussoris:& nihilominus si fideiussor uoluerit liceat ei ptãtis uel iudicis autoritate ingredi tenutã & corporalẽ possessionẽ & appræhendere de rebus & bonis condẽnati:& sic ipsum indemnẽ ꝯseruare.

Et ꝙ fideiussores

Et q fideiussores ꝯdemnatoꝝ non teneantur nec debeant soluere quartũ con demnationum: nec ab eis cogi possint nec debeant. ¶ Si uero fideiusserint ꝑ aliquo uicario seu syndico seu custode extimatore: uel alio officiali electo per aliquam uniuersitatem: occasione sui officii exercendi: & dicti officiales ex dicta cã in aliqua quantitate fuerint condẽnati: q uniuersitas seu homines uniuersitatis cuius officialis extiterit: ipsum fideiussorem seu fideiussores a dicta condẽnatione seu fideiussione indẽnes conseruare omni modo teneantur. Et prædicti officiales: pro quibus prædicti fideiusserunt: & ẽt uniuersitas: seu uniuersitates; quæ tales officiales elegerunt: prius ad soluendum condẽnationem eorũdem faciendam per ipsum dominum potestatem: seu eius officiales & dicti cõis: conueniantur & compellantur: q̃ prędicti fideiussores; qui pro eis fideiusserunt. ¶ Adiicientes q dictum statutum & oĩa; quæ continentur in eo: ĩ fauorẽ fideiussoꝝ intelligantur & locũ habeant ẽt si aliquis fideiusserit: uel pro aliquo se principaliter obligauerit: uel alterius obligationem in se suscepe rit in iudiciis: ex quacunq cã: & quocũq modo qui ꝑ alio se obligauerit uel obligationem alterius in se susceperit in iudiciis tantum.

Quod oẽs bãniti & ꝯdẽnati scribanť in uno quaterno. R. LXXI.

Statuimus & ordinamus: q quilibet potestas & rector ciuitatis s esii: teneatur successiue oẽs bãnitos & condẽnatos cõis esii scribi facere; & nomina illoꝝ qui sunt condẽnati: in uno quaterno: qui debeat esse penes notarium reformationũ: seu cancellarium cõis esii: quoꝝ nomina legantur per eum singulis tribus mẽsibus in ꝯsilio generali: exceptis nominibus mortuorum & exitorum de banno: pœna cancellario non legenti quattuor librarum qualibet uice.

¶ De pęna mutãtis seu occultãtis nomẽ suũ seu ꝑnomẽ. R. LXXII.

Statuimus & ordinamus: q si aliqs mutauerit sibi nomen seu s prænomen uel agnomen dolose & fraudolenter uel asseueraue rit sibi falsum nomen in contractu ultima uolũtate uel iudicio: uel etiam extra iudicium: in libris uiginti denariorum condem netur. Et si ex tali mutatione seu assertione alter damnificatus fuerit teneatur ad restitutionem damni. Et si non soluerit dictam pœnam infra quindecim dies a die condemnationis factæ de eo: uel postq̃ peruenit in fortiam communis: ponatur in carceribus: & exinde non extrahatur: quousq soluerit condẽnationem. ¶ Et si mutauerit sibi nomen: cum fuerit interrogatus

ab aliquo officiali seu familia alicuius rectoris uel officialis eundo scrutando pro armis uel aliis pro suo officio exercẽdo:de die & de nocte:puniat in quatraginta soldis deñ.de facto & sine aliqua remissione uel dilatione. Et officiali dictam negationem seu mutationem nominis referenti plene credatur.

Quod possit impune uerberare qlibet familiã suã. R. LXXIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ quilibet dominus & domina possit impune uerberare seruientem suum:pedissequam:uxorem amasiam cuiuscunq̧ ætatis sint:fratres:& sorores:& fratrum & sororum filios & filias secum habitantes:& suam familiam uerberare:corrigere:& corrigendo percutere. Et famulus famulum corrigere & percutere possit existentem cum dicto domino in una habitatione:si sanguis nõ exiuerit:dum tamen percussio sit sine ferro:& non sit enormis. Et syndici comitatus & districtus eiii:non possint nec teneantur facere aliquam denunciationem. Et ꝙ potestas:eius iudex:& officiales uel notarii de prædictis uel aliquo prædictorum:nullam audiant querelam:denunciam:uel accusam. Et talis exceptio seu defensio omnẽ processum impediat. Et processus factus sit ipso iure nullus in quacunq̧ parte litis fuerit opposita dicta exceptio:siue ante excusationem siue post usq̧ ad sententiam.

Quod nullus quærat ius uel actionem dolose in re detenta ab ipso uel alio. R. LXXIIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ nullus dolose ius sibi: uel actionẽ quærat in re detenta ab ipso:& quæ etiam detinebatur per suos maiores ad affictum uel ad naulum:uel aliquam annuam præstationem:uel ad laboritium:uel ad soccitam:uel etiã in re quæ ab illo detineretur uel possideretur:si de prędictis apparet publicum instrumẽtum. Et si aliquis contrafecerit contractus sit ipso iure nullus: nec præiudicet concedenti decepto:nec in aliquo acquirenti prosit beneficium alicuius statuti:nec etiam iuribus cõmunis in prædictis casibus uel similibus. Insuper nec decepto noceat alicuius temporis cursus uel præscriptio in prædictis. Adiicientes ꝙ tam emptor q̃ uenditor in decem libris cõmuni eiii condemnetur: & eadem pœna puniatur ille qui ex supradictis possessionem teneret:si alicui tertio alienaret uel traderet:& teneatur suis expensis recuperare & reddere ei a quo accepit ad naulum seu pensionem uel alio supradicto modo.

De pœna frangentiũ

¶De pena frangentium columbarias uel capientium columbos seu balistātium: aut proiicientium lapides contra eos. R. LXXV.

S Tatuimus & ordinamus: q quicunq de die uel de nocte colūbos de alicuius columbaria expulerit uel fregerit columbarias: & inde aliquid derobbauerit palam: uel furatus fuerit clandestine dictas aues: uel derobbando columbos uel alias res: cōmuni i centum libris denariorum condemnetur sine aliqua remissione & damnum dominis emendet: sacramento eorum usq ad decem libras denariorum paruorum declarandum per dominos dictorum columborū. A binde supra probet legitimis documentis. Et si nō habuerit unde soluat infra decem dies per ciuitatem esii fustigetur. Et si aliquis passus fuerit se in banno poni nullatenus extrahatur: donec soluerit dictam pęnam. Et qui ceperit aliquem columbum domesticum uel de columbaria: uel interfecerit contra uoluntatē domini ipsius: condemnetur in. xxv. libris pro quolibet columbo. ¶Siquis autem balistauerit: uel cum arcu ad paluttas traxerit uel sagittauerit contra columbos domesticos: siue saluaticos existentes in colūbaria uel ibi prope interficiendo uel non: puniatur poena prædicta: & possit quilibet accusare: & habeat medietatē banni: & teneatur secretus. Si uero de columbaria cum lapidibus uel aliter expulerit: in. xl. sol. uice qualibet puniatur. Si uero cum retibus uel alio ingenio dictos columbos de columbaria intus uel extra ciuitatem uel castra ceperit: puniatur quilibet & qualibet uice in dictis. xx. lib. & de facto & sine remissione.

¶De poena deuastantium domos. R. LXXVI.

S Tatuimus & ordinamus: ne fiat deformatio urbis & ciuitatis & nostrorum castrorum & uillarum: q quicunq deuastauerit aliquam domum propriam: seu superius tectum: seu parietes uel plancatum alicuius domus: condemnari & puniri debeat in. xx. lib. denī. paruorum: & ad refectionē eius qd deuastauerit: nisi hoc faciat de uoluntate domini potestatis: & dominorum priorum: uel cā reaptandi: & in melius reformandi. Quam reaptare & reformare debeat in terminum sibi arbitrio potestatis statuendum sub dicta iam poena.

¶De poena illius qui aliquem accusauerit coram alio iudice: q corā officiali ciuitatis esii. R. LXXVII.

S Tatuimus & ordinamus: q si aliquis ciuis uel habitator ciuitatis esii uel comitatus & districtus eius: palam uel secrete aliquē

ciuem uel comitatiuum habitatorem dictæ ciuitatis: uel aliquem comitatiuum & districtualem dictæ ciuitatis Esii accusauerit: detulerit: uel denunciauerit coram quocunq alio iudice: uel officiali: uel alia quacunq persona: q̄ coram officialibus communis esii de aliquo maleficio uel delicto: uel rebus cōmisso: uel de rebus uel mercimoniis districtus nr̄i portatis de qbuscūq locis dictæ ciuitatis ad loca deuetita: uel de illa re: uel aliis quibuscunq & cuiuscunq conditionis existant: nisi coram illo iudice qui alias esset competēs; condemnetur uice qualibet in uigintiquinq libris denariorum sine aliqua remissione. Et contrafaciens in prædictis ultra dictas pœnas: puniatur pœnis supra in libro ciuilium expressis.

¶De pęna deuastantium panteras: seu frangentium uel derobbantiū uel furantium aues. R. LXXVIII.

S Tatuimus & ordinamus: q quicunq fregerit seu deuastauerit pāteram alicuius: in uigintiquinq lib. deñ. uice qualibet puniatur. ¶Siquis aūt aues utputa anates expulerit seu fugauerit: in decem libris uice qualibet puniatur. ¶Siquis autem retia traxerit: & aues ceperit: pro qualibet anate in duabus libris uice qualibet: & ꝓ quolibet condemnetur. Et nihilominus in omnibus supradictis casibus damnū emendet. Nec liceat alicui appropinquare dictis panteris per spacium uiginti cannarum: nec animalia infra dictum spacium retinere uel pascere: pœna uiginti sol. cuilibet contrafacienti. Nisi habentibus tantum proprios cāpos seu possessiones iuxta dictas panteras: quia tunc eis liceat suis possessionibus & campis uti pro libito uoluntatis.

¶De uictualibus uendendis per comitatum s̄m formam præsentis statuti: & pœna contrafacientium. R. LXXIX.

S Tatutum & ordinatum est pro qualitate hominum ciuitatis & comitatus esii: q homines totius comitatus & districtus panē: & uinū: carnes: & alia quęcūq uictualia s̄ꝫ modū & formā atq ꝯsuetudinē ciuitatis uēdāt p monetas: q̄ expēdunt in dicta ciuitate & nō ultra: pœna & bāno. C. sol. pro quolibet & qualibet uice qua ꝯtrafecerit. Et quilibet possit accusare & denunciare: medietas cuius banni sit cōis: & alia medietas accusatoris seu denunciatoris: & nomen suum teneatur secretū. Et uendāt etiam cum mensuris & ponderibus cōmunis: quibus uti ciues debent in ciuitate: & non cum aliis sub dicta pęna.

¶De ordinamentis

¶De ordinamētis nō faciēdis a mercatorib⁹ & aliis artificib⁹. R. LXXX.

Tatuimus & ordinamus:q̄ non liceat mercatoribus:uel artem aliquam facientibus & exercentibus in ciuitate esii uel eius comitatu & districtu:sine expressa licentia concilii generalis ciuitatis esii facere ordinamenta conuentiones:& prouisiones:colligationes:conuenticulam:coadunationem:seu fraternitatem : siue monopodias quocunq̄ colore quæsito iuramenta:uel aliqua alia faciant:uel ordinamenta ordinent quocunq̄ nomine censeantur:quæ formam & modum suis mercationibus dent seu inferant.Sed contenti esse debeant eorū artes facere & exercere s̄m formam iuris & statutorum cōmunis esii factorum & faciendorum. Et qui contrafecerit soluant pro bāno decem libras deñ.pro quolibet & qualibet uice cōmuni esii:tam facientes q̄ consentientes.Et fingantur ipsa ordinamenta ipso iure nulla:& artem ipsam nō possint deinde ad quinq̄ annos exercere.Et quilibet possit & debeat contrafacientes denunciare & accusare:& habere debeant medietatem condemnationis:quæ fieret de prædictis:& nomen suum in credentia teneatur.Et iudex maleficiorum singulis mensibus solennem facere inquisitionem teneatur.

¶De uiis & plateis publicis. R. LXXXI.

Tatuimus & ordinam⁹:q̄ nullus occupet uel occupatas teneat aliquas uias uel stratas publicas positas in ciuitate esii:nec in aliqua parte comitatus & districtus dictæ ciuitatis esii. Nec ædificet uel fundet super ipsis uiis:seu iuxta stratas cōmunis : sine licentia domini potestatis. Et qui cōtrafecerit:puniatur pro quolibet in.xl.lib. deñ.& occupatum cogatur restituere.Et syndici castrorum uel uillarū:& quilibet alius possit accusare & denunciare:& ad prædicta facienda qualibet uniuersitas de foris eligere debeat saltem duos officiciales.qui prædicta denunciare cogantur:sub pœna uiginti sol. pro quolibet & qualibet uice cum fuerint negligentes. ¶Adiicientes q̄ quicunq̄ fregerit seu deuastauerit stratam seu uiam aliquam publicam uel uicinalem:sit ei pœna decem librarum de facto auferenda:& teneatur eam reducere ad statum pristinum:uel suis expensis facere supradictas stratas seu uias & pontes idoneos:& eas manutenere sufficientes per quos libere possit iri & careggiari.Et hoc potestas præcise fieri facere teneatur infra quindecim dies:postq̄ eis denunciatum fuerit:& qui facere recusauerit:pro banno decem lib.denariorum soluat:& nihilominus prædicta facere teneatur.

De pœna mutantium curſum aquæ. R. LXXXII.

s Tatuimus & ordinamus: quicunq; de ciuitate eſii uel diſtrictu mutauerit a decem ãnis citra: ſeu mutauerit in futurũ aquã de antiquo & uſitato curſu ſuo: in detrimentum conuicini ſui debeat ipſam aquã ad priſtinum & antiquum curſum: ſiue locum ipſius aquæ reducere: et per ſuam poſſeſſionem: ad hoc ut non uergat in præiudicium uicini: & ei poſſit nocere. Et incidat in pęnam centum librarum. Et ſimiliter ſi fecerit ſiccas cauſa piſcandi: & tales mutantes curſum aquæ cui libet poſſit impune offendere: & quod factum eſſet deſtruere. Et qui contrafecerit: & admonitus a iudice etiam: & non reduxerit: ſoluat pro banno cõmuni eſii. x. lib. Et nihilominus teneat reducere dictã aquã ad antiquum curſũ infra octo dies ad petitionem ſui conuicini ſuſtinẽtis damnum & reficere dãnum conuicino ſuo quod ſuſtinuerit dicta de cauſa: & credatur ſacramento ſuſtinentis damnum uſq; ad quantitatem centum ſoldorum.

De pęna renouantis rem uel poſſeſſionem per alium poſſeſſam: & quã alius tenet uel tenuerit præter uoluntatem eius cui primo fuerit renouata ſeu ius habentis. R. LXXXIII.

s Anctione præſenti ſtatuimus: nemini liceat rem emphitheoticam; quam alius habet: tenet: & poſſidet: & quam renouauerit ab aliqua pſona: renouari ſibi facere: ſeu in emphitehoſim modo aliquo recipere præter uoluntatem primo renouantis: ſeu primo rem prædictã: ſeu res poſſidentis: uel modo aliquo detinentis: uel ius habentis a primo poſſidente: renouante: ſeu tenente: ſeu ſucceſſorum ſuorũ: ſeu ipſius: & qui contrafecerit ſibi fieri faciendo renouare uel alio modo ius acquirens modo ſupradicto: autoritate præſentis ſtatuti ſint priuati omni iure: qd ex huiuſmodi renouatione ſeu iuris acquiſitione acquiſiuiſſet: & deueniat in perſonis nominatis primo renouantibus uel tenẽtibus quoquo modo uel ut ſupra: ſine alia prolatione ſententiæ. Et nihilominus condemnetur communi eſii in uigintiquinq; librarum denariorum. Et prædicta habeant locum in futuris tantum. Saluo licitum ſit unicuiq; refirmari ſine pœna omnes res palmenta & domos quæ non poſſiderentur per aliquos inter præſentes: ſi abſens fuerit a ciuitate & comitatu ille; cuius eſſet res: refirmatio non ualeat: ſed cadat in pœnam.

Quod nemo deuaſtet uel frangat muros cõis. R. LXXXIIII.

Statuimus

s Tatuimus & ordinamus:q̧ siquis deuastauerit uel fregerit muros ciuitatis & castrorum eiusdem: uel foueam uel fossatũ esii uel castrorum destruxerit uel repleuerit: uel in eis muris fenestrã seu foramen fecerit suis expensis reficiat & restauret. Et nihilominus in quinquaginta libris debeat condemnari de muris: de fossatis uero ĩ uiginti sol. pro quolibet & qualibet uice. Possint tamen prædictæ pœnæ augeri arbitrio potestatis & priorum ciuitatis esii in dictis casibus: secundum qualitatem temporis & personæ cõmittentis prædicta: & secundum quantitatem dictæ rei destructæ.

¶ De pœna diffamantiũ aliquos de aliqua re turpi. R. LXXXV.

s Tatuimus & ordinamus:q̧ quicunq̧ de ciuitate esii uel aliunde: masculus uel fœmina infamauerit aliquem officialem nostri communis: forensem uel aliam personam specialem de aliqua turpi re in iudicio uel extra: & non poterit probare infamiã quam dicit: unde sibi uenerit: Et si infamauerit officialem: puniatur pœna uigintiquinq̧ librarum. Si autem aliam specialem personam: puniatur in medietate dictę pœnæ pro quolibet infamato.

¶ ¶ De condemnatione facienda ex relatione officialis familię potestatis & baiulorum communis. R. LXXXVI.

s Tatuimus & ordinamus:q̧ potestas ciuitatis esii: uel eius uicarius: non possint per inquisitionem uel denunciationem ex relatiõe alicuius sui notarii uel familiæ uel baiuli: nisi usq̧ ad quãtitatem quinq̧ soldorum & non ultra condemnare: præterq̃ in casibus suprascriptis & infrascriptis compræhensis in statuto huius uoluminis: de quibus credi debet relationi officialis uel famuli domini potestatis: & dicti notarii uel aliquis eorum: uel famuli seu baiuli: uel baiulus uel famulus possint usq̧ ad dictam quantitatem maleficia referre: & eorum & cuiuscunq̧ eorum relationi stetur usq̧ ad dictam quantitatem. Quam pęnam possint dicti dominus ptás uicarius & eius notarius de facto mitti facere in cippũ cõis.

¶ Quod bãnimẽtũ ĩ cãis criminalib⁹ hẽaᷣ loco citatõis. R. LXXXVII.

u T processus & sententiæ in causis criminalibus liberius & expeditius pp utilitatẽ puniẽdi delicta ualeãt expediri: hac ꝯstitutio

ne statuimus: q in omnibus causis maleficiorum & damnorum dato sufficiat uox præconis in locis consuetis banniri uocantis accusatos: inquisitos: & denunciatos: aut in banno positos: ut ueniant ad sui defensiones: allegatiões copiam actorum habere uolentes: aut etiam ad sententiam audiendam partes requirentis publice & monentis sono tubæ præmisso. Quæ aduocatio admonitio & requisitio habeatur pro uera & legitima citatione: tañ si facta esset ore tenus tribus edictis & peremptorie.

¶Quod non possint infringi processus causæ criminalis ratione solennitatis omissæ. R. LXXXVIII.

n E ratione ordinis iudiciarii & solennitatis omissæ delinquentes pœnas delictorum euadant: præsenti declaramus statuto: ut in causis criminalibus cuiuscunq conditionis uel summæ pœnæ deberent imponi pecunialiter uel personaliter processus sententiæ interloquutiones seu ɔdemnationes non possint infringi prætextu solennitatis ordinis iudiciarii & figuræ & statutorum cõmunis esii a iure canonico uel ciuili traditis: ẽt ipso processu: sententia uel condemnatione: seu absolutione omissa: sed exnunc si de delicto constiterit probatione idonea: etiam alia solennitate iudicii prætermissa ipsas sententias & processus uolumus habere uigoris effectum: tañ si omnis solennitas in eis seruata esset.

¶De pœna facientis ɔspiratioñe adunantiã ligã seu iurã R. LXXXIX.

c Onspirationem: conuentionem: ligam: iuramenta: seu adunantiam faciẽtes in ciuitate nostra: uel burgis: uel alibi in territorio uel districtu ciuitatis uel comitatus esii cõtra statum ecclesiæ romanæ: & statum pacificum dictæ ciuitatis: capite puniatur: ita q moriat. Et domus in qua dicta ɔspiratio & adunãtia: iura: siue liga facta fuerit: destruatur in totũ: & ipsius dñs seu habitator si haberi nõ poterit: sit extra ciuitatẽ & districtus perpetuo exbãnitus. Et nihilominus si aliquo tẽpore in fortiam dicti communis peruenerit: capite puniatur.

¶De pœna præsumentis auferre uexillum communis seditionis tempore uel rumoris. R. XC.

u Exillũ cõis apud priores ɔstitutũ uel alibi eo mandato positũ: siqs tpe seditionis aut rumoris tanta temeritatis: audacia: seu au

toritate non præcedente mandato dicti cõis & ptãtis auferre:eleuare:seu accipere præsumpserit:aut peteret seu exclamaret:ꝙ ipsu3 uexillũ sibi uel alteri cõtra uoluntatẽ ipsoꝝ prioꝝ detur uel assignetur:sine aliquo iuris ordine & iudicii figura per potestatem & eius officiũ capite puniatur:ita ꝙ moriatur.

De pœna offendentis seu arma sumentis ꝯtra ptãtẽ uel suã familiã uel præsumentis præliari palatium cõmunis esii. R. XCI.

P Rauos homies punire uolentes hoc pręsenti statuto sancimus: ꝙ qui contra potestatem uel officiales eius arma sumpserit:uel ad palatium causa eos offendendi:uel ad ipsum pręliandum accesserit personalem pœnam arbitrio ipsius rectoris & priorum ciuitatis esii procul dubio patiantur:& bona eius omnia destructa remaneant publicata. Quod si delinquens capi nõ poterit:extra nostram ciuitatem & districtum perpetuo sit in banno in dictam pœnam personalem & arbitrariam.

Idem uolumus obseruari in domo:palatio:siue turri:quæ armaretur contra rectorem priores:& commune:& absq3 alio accusatore & iudicii ordine a fundamento radicitus extirpetur:obtenta prius licẽtia a dño rectore marchię: si sine periculo fieri põt. Et nihilominus domus:siue turris;si ipse tunc habitat eã:habitator si hoc ꝯsenserit uel fecerit uel fieri fecerit:dictã pęnã ĩcurrat.

De pœna adminantis seu offendentis aduocatos & procuratores ciuitatis esii uel comitatus. R. XCII.

U T omnium:quorum interest:rationes & iura pandantur:aduocatorum:ac procuratorum officia necessario inducta fuerunt. Vt eorum igitur exercitium liberaliter ac timore fugato quotiens fuerit opportunum peragitent:hac perpetua lege mandamus ꝙ nemo in ciuitate esii audeat:neq3 aliquo modo præsumat alicui aduocato uel procuratori minas inferre:nec eorum personas offendere. Siquis aũt contrafecerit.u3.si minas intulerit:uel ꝯtra eos aliquam offensionẽ uel demõstrationem fecerit:puniatur uice qualibet in centum libris denariorum. Et nihilominus fideiussorẽ pstet idoneũ de nõ offendẽdo eos. Et si dictũ fideiussorẽ præstare recusauerit in carceribus collocet͛. Si uero q̃sq̃ eoꝝ aliquos in psonã offenderit:ꝓ qualibet percussione:seu uulnere:ꝯdẽnet͛ in triplũ eius quod ꝯdẽnari deberet si aliquã aliã priuatã personã offendisset. & hoc sit præcisum.

De pœna furantis apes:& canem. R. XCIII.

Pũ quoq; fructũ existentiũ in aliquo uase soli alicuius: siquis
e furatus fuerit ipsas apes asportãdo mel seu cerã extrahẽdo uel
siqs pdictas apes destruxerit:uel de dicto loco expulerit:aut mel seu cerã de uase acceperit sine expressa licentia dñi:in.L.lib.pro quolibet uase & qualibet uice qua furaretur uel destrueret:uel inde mel & ceram extraheret condemnetur sine aliqua remissione:& damnum emendet: quam pœnam si soluere non poterit infra quindecim dies post sententiam:fustigetur per ciuitatem & burgos eius. Super quo delicto potestas per omnem modum procedendi cognoscere possit & punire. Deferentium quoq; nomen secretũ habeatur & etiam quarta pars banni sibi applicetur. ¶ Si autem canes alterius aliqs subtraxerit:pœna decem lib.puniatur & damnum emendet. ¶ Addentes q examina apum non inclusa per aliquem sint inuentoris primi occupatoris:et in locis & arboribus alienis inuenta:dũmodo arboris truncum non deuastet cum ferro sed solu; in fraschis & ramis posita possit capere quilibet:nisi a domino fuerit prohibit⁹ igredi possessionẽ:ubi est arbor sup qua examen isedit.

¶ De pœna furantis lapides communis. R. XCIIII.

Ontis:pontis:portarum:murorum:uel cuiuslibet alteri⁹ fabricę
f cõmunis lapides quicunq; abstulerit:exportauerit:seu subtraxerit:aut demolitus fuerit:pęnam uigintiquinq; lib.pro qualibet uice incurrat:& fabricam suis expensis reficiat: q si delinquẽtes sciri non poterint proximiores sex uicini suis expensis fabricam reficere & restaurare cogantur. ¶ Et prædictum statutum habeat locum contra furantes lapides seu lateres particularium personarum.

¶ De pœna illius qui dimiserit ciuitatẽ tpe guerrarũ. R. XCV.

Verrarum tempore:siquis habitationem nostræ ciuitatis dimi
g serit:uel alibi ad habitandum cum rebus propriis & familia se collocauerit:bona sua omnia ipso facto sint publicata cõmuni. Sed si in nostro territorio & districtu habens splatium:domu; uineam uel possessionem:& infra bannimenti spatium generalis non redierit ad habitandum:fructus omnes suarum rerũ & possessiones deueniant in cõmune. Nec de bonis eius quis emere uel alio titulo recipere præsumat:pœna uigintiquinq; librarum:cum amissione possessionis:uel rei contrafacienti statuta. Excepto tempore tyrannidis q alicui non præiudicet.

¶ De pœna illius qui deuastauerit domũ cã mercãdi. R. XCVI.

Deformare urbem

Eformare urbem nolumus: sed potius reformare: propterea
d siquis ausus fuerit domum uel habitationem uel domos deua
stare seu demoliri cā mercimonii: seu cā mercādi lapides: cup-
pos: ligna: uel alias res ipsius domus uel rei: bannum decē libra
rum incurrat: & domum seu rem demolitam integraliter reficiat: nisi deuasta
ret de licentia concilii ciuitatis: quia tunc non teneatur ad pœnam.

¶ De pœna habentis uxorem & amasiam. R. XCVII.

Ocariam siue amasiam in domo uel alibi siquis uxoratus habe
f re præsumpserit: uel retinere: bānum centum librarum pro tam
turpi præsumptione incurrat tam retinens q̄ retenta: & amasia
illa intelligatur: quę domi retineretur præter & contra uolunta-
tem uxoris cuius dicto cum iuramento coram iudice credatur. Nec audeat ali
quis tali retinenti uel retentę domum locare: uel habitationē gratis dare sub
simili pœna. Et quilibet sacramento possit accusare & medietatē bāni habeat.
Et nihilominus potestas ipsam talem mulierem seu amasiam de nostra ciuita
te & districtu expelli facere teneatur. Et sufficiat ad prędicta probatio trium te
stium bonæ conditionis & famę deponentium de publica uoce & fama: dum
modo sint uicini.

¶ De pœna capientis equos alienos. R. XCVIII.

Quos: equas: seu ronzinos alienos permanentes ad pasculum:
e nullus audeat uel præsumat capere equitare seu ducere sine licē
tia dominorum dictorum: equorum: equarum: seu ronzinorū:
pœna & banno centum librarum: nisi esset consanguineus uel
ualde amicus patroni equi adeo ꝙ dominus uerisimiliter fuisset permissurus:
cuius pœnæ medietas sit communis & alia accusatoris.

¶ De pœna illius qui exiuerit ciuitatem aliunde q̄ per portas uel palanga
tum seu portas deuastauerit. R. XCIX.

Xire de ciuitate uel burgis: uel intrare aliunde q̄ per portas com
e munis: & grappos seu rastellos: siquis ausus fuerit: pœna uigin-
tiquinq; librarum plus uel minus rectoris arbitrio inspectis cir-
cūstantiis temporis: loci: & personæ: condemnetur: ꝙ si esset per
sona suspecta: contra quam mala suspicio esset: possit puniri personaliter.

¶De banno illius qui reuelauerit credentiam. R. C.

r Euelare credentiam in aliquo consilio impositam: quicunq; ex consiliariis præsumpserit: uigintiquinq; libras pro bāno soluat & nullum officium de consiliariis in nostra ciuitate habeat: & officio prioratus perpetuo sit priuatus. Quam pœnam si nō sol uerit infra quinq; dies: rectoris arbitrio personaliter puniatur: super quo pote stas & sui officiales possint procedere: & repertos culpabiles punire. Et siquis accusauerit eius sacramento cum uno teste credatur: & medietatem dictæ pœ næ pecuniariæ habeat: & nomen suum teneatur secretum.

¶De pœna non referentis aliquem tractatum: qui esset cōtra pacificum sta tum ciuitatis esii. R. CI.

s Vsurratores ac prauas linguas refrenare uolentes præsenti statu to firmamus: q; si qua psona masculus uel fœmina sciuerit uel p senserit: uerbo: uel facto: seu aliquo modo uel inditio: palā; uel abscondite: aliquem tractatum: uel colloquium: uel audiret aliqd quod esset uel esse posset contra pacificum statum dictæ ciuitatis esii: seu spe cialem personam: unde posset dictus pacificus status turbari: q; statim & in cō tinenti debeat referre potestati seu prioribus ciuitatis prædictæ: & modum: & formam: quem & quam ipse scit siue sciuerit: & nō alteri dicere seu referre de beat sine licentia domini potestatis & priorum: qui pro tempore fuerint: sub pœna uigintiquinq; librarum sine aliqua diminutione: & beneficio solutio nis & confessionis eis non opitulantibus. Et dicta beneficia eis nullo modo competant. Et si dictam pœnam non soluerit infra terminum statuti dicti cō munis: detineatur in carceribus cōmunis: donec soluat. Hoc scito & relatione prædicta facta dictis potestati uel prioribus. Et prædicti potestas & priores in continenti per modum quo eis uidebitur inquirant scire ueritatem de prædi ctis: & si inuenerint uera esse eis relata: potestas teneatur & debeat repertos cul pabiles de prædictis relatis punire & condemnare in quinquaginta libris de nariorum: & in maiori suo arbitrio: inspecta qualitate facti & personæ delin quentis: & inspecta qualitate delicti personarum loci & temporis: sine aliqua diminutione: & etiam personaliter: si eis uidebitur: & potestas iurisditionem habeat ut supra. Et si dictas pœnas non soluerit infra terminum statuti com munis detineatur in carceribus donec soluerit. De quibus omnibus & singu lis potestas qui nunc est & pro tempore erit: teneatur & debeat singulis men sibus diligenter

sibus diligenter inquisitionem facere: & repertos culpabiles pœna debita condemnare delinquentes de prædictis & quolibet prædictorum: pœna uigintiquinque lib. den. uice qualibet: qua contrauenirentur. Quæ omnia & singula suprascripta & infrascripta locum habeant in præsentibus: & futuris. Et quod super prędictis procedi possit summarie: & de plano sine strepitu & figura iudicii: & de facto dictæ pœnæ integraliter auferantur. Et de prædictis per accusationem: denunciationem: & inquisitionem: & quęcunque modum potestas: qui nunc est: & pro tempore fuerit: procedere & condemnare possit: & ualeat punire de prędictis & quolibet prædictorum. Et in prædictis pœnis beneficia confessionis & solutionis locum non habeant: sed integraliter dictæ pœnæ soluantur & auferantur. Volumus etiam quod priores dictæ ciuitatis: qui pro tempore erunt: uice qualibet quando datur uexillum cōmunis in quolibet consilio generali dicti communis secundum formam statuti dicti cōmunis: præsentem constitutionem & statutum legi faciāt in dicto consilio palam & publice.

De pœna proiicientis lapidem in rixa. R. CII.

Rixa inter aliquos orta cum aliquo armorum genere offensibiliū siquis lapidem inter eos proiecerit: uiginti librarum pęna mulctet.

De uno carcerato relinquendo die ueneris sancti. R. CIII.

Item statuimus & præsenti statuto firmamus: quod quolibet anno in die ueneris sancti: pro amore dei & gloriosæ uirginis Mariæ omniumque eius sanctorum: relinquatur & relaxetur per potestatem & priores ciuitatis esii: unus captiuus seu carceratus in carceribus communis pro aliquo maleficio per eum commisso: si condemnationē de eo factam soluere non posset in communi: uel esset detentus pro aliqua pęna personali sibi imponenda: si pacem habuerit. Et relaxetur ille detentus qui uidebitur dño potestati & prioribus dictæ ciuitatis. Et sit perpetuo liberatus.

De mō & forma cōcedēdi licētiā arma defensibilia portādi. R. CIIII.

De personis propriis suspicantibus: ipsis suspicationes remouere uolentes: prouidimus: quod siquis de ciuitate esii uel comitatu de sua persona suspicaretur: propter quod licentiam armorum defensibiliū petere necessario uellet: quod petēs licentiā dicta arma

defensibilia portare coram potestate & prioribus suam petitionem exhibeat: & in ea scribi faciat de quibus armis defensibilibus licentia ĩpetretur. Et añq̃ dicta licentia concedatur: priores una cum domino potestate conferant: discu tiant: & deliberent: si talis; qui dictam licentiam petit: est homo: cui dicta licen tia portandi arma necessario sit danda: & si prædictis dandã uidebitur: tũc po- testas teneatur & debeat petenti licentiã dare receptis fideiussoribus ab eo ido neis & sufficientibus de non offendendo aliquem portando arma prædicta. Et si aliquem offenderit: puniatur in duplo eius pœnæ: qua alias deberet pu- niri. Et aliter data licentia non ualeat nec teneat.

Quod rector singulo mense teneatur de processibus suis ferre senten- tias. R. CVI.

r Ector seu eius uicarius de processibus criminalibus singulo mẽ se saltem semel in scriptis: uinculo iuramenti sententias diffini tiuas absoluendo uel condemnando ferre teneatur: nisi iusta de cã fuerit impeditus appellationis seu probationis obuenientium testium: uel alterius iusti impedimenti: & excepto q̃ de ultimo mense sui regi minis nullam sentẽtiam absolutoriam ferre possit. Condẽnationes quoq; per se uel præcessores suos latas executioni mandare teneatur: personales: ubi dictum cõe uel potestas iurisditionem habeat ut supra: dummodo personali ter condemnati sint in fortiam curiæ rectoris præfati. alias uero non teneatur. similiter pecuniarias condemnationes exequi teneatur: pœna uigintiquinq; li brar: de suo salario auferẽda quotiẽs ĩ p̃dictis uel aliquo p̃dictorum ꝯtrafecerit.

Quod dom⁹ nõ deuastet: uel depopulatio fiat occasiõe delicti R. CVI.

p Ro delicto qualitercunq; cõmisso ante condemnationem uel post: nisi in casibus statuti expressis: nec domus deuastetur: nec bona delinquentis depopulentur: sed ipsa bona usq; ad quanti tatem pœnæ impositæ delinquenti: & suam condemnationem non soluenti alienetur: uel pro cõi seruetur: pœna potestati. C. lib. si contrafe- cerit in p̃dictis: & nihilomin⁹ dãnũ emẽdare teneat̃ ipso de suo ꝓprio salario.

De pœna ponentis uel facientis obstaculum contra ambulantem: stan tem: uel sedentem. R. CVII.

c Ontra ambulantem in aliquo loco publico uel consueto: aut in loco proprio ipsius ambulantis uel sibi cõi cũ aliquo: quicũq; aliquod obstaculum

aliquod obſtaculum uel impedimentum fecerit uel poſuerit ſine expreſſa licẽtia uel uoluntate ipſius ambulantis:uel licentia ſeu mandato alicuius officialis iuriſditionem habentis:ex quo quidem obſtaculo talis ambulans impediretur:uel aliqua iniuria afficeretur:puniatur & condemnetur talis delinquẽs: ſi talis impeditus ceciderit in terram:uel aliquam læſionem perſonæ inde habuerit ſine ruptura oſſis & ſine ſanguinis effuſione:in uigintiquinq; lib.denariorum:ſi cum ruptura & fractione oſſis:in libris quinquaginta denariorum puniat̃.Si uero nõ ceciderit nec aliter lęſus fuerit in quatraginta ſol.denarioꝵ condemnetur.Et ſi cõtra aliquem ſedentem uel ſtantem huiuſmodi obſtaculum uel impedimentum factum fuerit:fiat punitio & condemnatio in quolibet caſu:& quãlibet uice ad ſimilitudinem prædictorum ſecundum qualitatẽ caſus & conditionis:cui magis aſſimilatur & conuenit. Et prædicta locum habeant niſi eſſet in poſſeſſione ſe opponentis.Nam tunc liceat ſe opponere cuicunq; tranſeunti ut non tranſeat per poſſeſſionem ſuam:aliter non.

De pœna priuati carceris. R. CVIII.

s I aliquis ceperit aliquem per perſonam & malo modo ligauerit eum:l; modicum ſic ligatum tenuerit:tunc puniatur in libris quinquaginta. Si uero retinuerit eum ligatum per ſex horas uel id circa:tunc puniatur in centũ libris. Si uero per unũ diem:tunc in ducentis libris condemnetur.Quam pœnam ſi ſoluere non poterit tunc corporaliter iudicis arbitrio puniatur. Si uero ultra tres dies malo modo ligatum tenuerit:tunc ad mortem capite puniatur. Siquis uero ligatum uel non ligatum in priuato carcere uel ubicunq; fuerit:retinuerit:ſiquidem per unum diem uel infra: in trecentis libris denariorum irremiſſibiliter puniatur:quam pœnam ſi non ſoluerit infra decem dies a die latæ ſententiæ: tunc pes ſibi debeat amputari. Si uero ultra tres dies detinuerit indiſtincte capite ad mortem puniatur. Et prædicta non habeant locum quando aliquis eſſet captus per aliquem uel aliquos occaſione alicuius maleficii:quod diceretur cõmiſiſſe:qui uellẽt eum præſentare officialibus cõmunis eſii:uel eſſet captus ex eo q; eſſet repertus in aliquo loco ſuſpecto:& capientes præſentarent eum officialibus infra quattuor dies:niſi allegaretur impedimentum probabile per dictos capientes.

De incantatoribus & incantatricibus & maleficis. R. CIX.

s Iquis uel ſiqua fecerit alicui aliquam incantationem ſeu maledictionem uel facturam uel maliam: ſeu alicui dederit potum

uel cibum incantatum seu maledictum aliquo genere incantationis uel male dictionis: ex quo persona aliqua deueniat in insaniam: seu eidem nocitū fuerit: pœna capitis puniatur. ❡Si uero prædicta fecerit & effectus prædictus secutus non fuerit fustigetᵉ per totam ciuitatem esii: & in perpetuo banno ponatur de ciuitate & comitatu esii: & eius districtu: de ære & persona: de quo banno exire non possit: & si post dictum bannum talis persona peruenerit in fortiam cōmunis esii fiat in ære & persona: ut supra iuxta formam banni ꝑdicti.

❡De pœna derobbantium publice uel occulte. R. CX.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ publici & famosi derobbatores siue latrones: siue frequentatores itinerum uel stratarum in distincte furcis suspendantur. Si uero aliquis alius; qui non esset publicus & famosus derobbator: derobbaret aliquē de rebus suis: uel de rebus per ipsum detentis: si quidem res derobbata esset ualoris & extimationis usq; ad quātitatem decem soldorum: tunc derobbator puniatur in decem lib. si tempore derobbationis dictus derobbator erat cū armis. Quod si sine armis: tunc ad dimidium dictæ pœnę debeat condemnari. Quod si res derobbata est maioris ualoris & extimationis q̃ decem soldorum: & tūc usq; ad quantitatem quatraginta soldorum puniatur derobbator: pro rata semper habito respectu si cum armis uel sine armis. ❡Si uero res derobbata erit extimationis a quatraginta soldis supra usq; ad quantitatem trium librarum: puniatur derobbator; si derobbatio fuit facta cum armis. u3. ꝙ derobbator tempore derobbationis fuerit armatus: in quinquaginta libris denariorum: si sine armis in dimidio dictæ pœnæ puniatur. ❡Si uero res derobbata erit maioris extimationis trium librarum: & tunc usq; ad quantitatem centum librarum puniatur derobbator: si derobbatio est facta cum armis: ut supra: alias in dimidio. ❡Si uero esset extimationis a centum soldis supra: usq; ad quantitatem decem librarum: puniatur cum armis in centum quinquaginta librarum: si sine armis in dimidio dictæ pœnæ. ❡A decem libris usq; ad quindecim: puniatur in ducentis cum armis: alias in dimidio. ❡A quindecim libris: usq; ad uigintiquinq;: puniatur in trecentis libris: si cum armis: alias in dimidio. Et si non soluerit: nec poterit soluere dictas pœnas. u3. quando res derobbata est ualoris maioris quindecim librarum usq; ad uigintiquinq;: infra quindecim dies post sententiam: tūc amputetur pes dicto robbatori. ❡Sed si res derobbata esset maioris extimationis uigintiquinq; librarum: tunc derobbator puniatur pro rata ꝙ est in pœna pecuniaria: quando res derobbata est minoris ualoris quindecim librarum: usq; ad uigintiquinq;. ❡Et prædicta intelligantur quando

gantur quando derobbator non habet aliquod ius in re quam derobbat. Nã si aliquod ius haberet:tunc perdat ius quod habet:sed aliter non puniatur. Et prædictæ pœnæ semper soluantur in quolibet prædictorum casuum sine aliqua diminutione.

¶De tribulis. R. CXI

t Ribuli seu claui:& similes materiæ aptę & occulte positę ad perforandum pedes:nemo in aliquo loco apponat uel faciat:præter hortu;in quo cum licentia regiminis & publico banno possint apponi. In alio autem loco apponens:faciens:uel scienter tenens: in uigintiquinq; libris denariorum pro quolibet & uice qualibet puniatur.

¶Quod non possit procedi super maleficiis antiquis. R. CXII.

s Vper delicto & maleficio cõmisso facto & perpetrato:a decem annis ultra præcedentibus computandis ex die commissi delicti usq; in diem formandi processus:non possit nec debeat procedi uel cognosci:sed potius uigore præsentis statuti talis præscriptio decem annorum officiali & officialibus nostri cõmunis penitus obstet in delictis & processibus factis & faciendis:ita q de quolibet delicto tantũ infra decem annos a die commissi delicti procedi & cognosci possit:nisi sit delictum furti:cui nullo tempore præscribatur.

¶De pœna ingredientium uel damnum dantium in possessione alterius contra prohibitionem:uel protestationem domini. R. CXIII.

i Ngrediens alterius res uel possessionem personaliter uel cũ bestia:domino uel laboratore aut familiari prohibẽte;de qua prohibitione stetur dicto unius testis bonę famæ:uel etiã post protestationem a domino factam cum rogatione notarii: puniatur de solo ingressu pro quolibet & qualibet uice in uigintiquinq; libris denariorum. Et nihilominus de damno;quod dari contigerit contra dictam prohibitionem uel protestationem:puniatur in duplo pœnæ statuti de simili damno absq; prohibitione siue protestatione.

¶De non faciendo fossam cælatam. R. CXIIII.

f Ossam cælatam nemo faciat uel teneat in possessione sua uel alia:in territorio ciuitatis esii:nisi præhabita licētia regiminis cū publico bannimento:ac etiam sbarris grossis & fortibus undiq; factis & affixis circa os ipsius foueæ. Et qui secus fecerit in decē libris denariorum puniatur. Et si aliquod damnum inde resultauerit alicui:teneatur ipsum emendare arbitrio dominorum priorum.

❡De pęna leuātis uel lacerātis pānū de capite uł dorso alicui⁹. R. CXV.

l Euans uel cadere faciens pannum uel aliam similem rem de capite uel dorso alterius sine percussione pro quolibet & qualibet uice in quatraginta soldis denariorum puniatur. Et si lacerauerit uel squartauerit aliquid in dorso uel de dorso alterius:in tribus libris denariorum puniatur. Et nihilominus ad emendationē damni pro quolibet & qualibet uice in omnibus supradictis teneatur.

❡De pœna proiicientis lapides:uel alia arma : uel lutum:sputū:uel aliud turpe faciens uel iniuriosum ɔtra aliquam personam. R. CXVI.

p Roiiciens lapidem uel aliquod genus armorum:cum quo nocere posset contra aliquem:siquidem ex tali proiectione nō percusserit:si extra ciuitatē esii:in. C. sol. deñ. puniat̄:si ītra ciuitatē in. x. lib. deñ. ❡Quicunq; aūt lutū:sputū:uel aliqd aliud noxiū turpe:uel iniuriosum proiecerit ɔtra aliquem:uel anum siue culum alicui ostenderit:pro quolibet & uice qualibet in centum soldis puniatur.

❡De pœna ponentis aliquod iniuriosum turpe uel noxium in persona domo uel hostio alterius:uel aliquid delusorium faciens contra aliquem. R. CXVII.

i N persona:domo:uel hostio alterius:quicunq; posuerit uel adhæserit:uel iusserit aliquid delusoriu; turpe uel noxium:uel aliquam delusionem:uerecundiā:seu iniuriā poni facere uel famosum carmen:in centum libris denariorum pro quolibet & qualibet uice cōdemnetur. Et idem obseruetur siquid hmōi factū fuerit in ꝓpria possessiōe:uel ɔducta alicui⁹:& hæc de facto sine aliqua remissiōe exequant̄.

❡De malitioso domus ingressu. R. CXVIII.

Domum

d Omum alterius infra ciuitatem esñ uel castra euisdem positam præter domini licentiam de die uel de nocte:siquis occulte:ma litiose:uel uioléter itrauerit.CC.lib.deñ. de facto & sine remis sione pœna puniat̃ uice q̃l3. Et itelligat̃ malitiosus mgressus si ex aliqua præsumptione uel iudicio apparuerit intrasse ul' inuentus fuerit mo do uel loco suspecto.Si uero extra ciuitatem & castra in aliquã domũ uel cas sinam aliquo dictorum modorum:quis intrauerit uel repertus fuerit:in.C.li bris deñ.ꝯdemnetur ut supra.Et si p̄sona malæ famæ uel uerisimiliter suspe cta aliquo dictorum modorum inuenta fuerit intrasse:etiam per minus legiti ma indicia:pœna condigna sequatur.Et qui aliquam dictarum domorum in trauerit:tunc ipso facto & iure intelligatur:& reputet̃ malitiose intrasse:& pœ na iam dicta puniatur:dũmõ dñs domus iurauerit dictam personam intran tem habere suspectam.Siquis uero domũ alienam extra ciuitate & castra non habitatam fregerit seu per uim rupit:& in eam ingressus fuerit:sine alio dam no puniatur pœna.L.lib.si uero aliquid male subtraxerit:puniatur pœna pri ma prædicta:& damnum emendet in duplum damnum passo.

¶De pœna accipiẽtis aliquã chartã:uel rẽ de manib⁹ alicui⁹. R. CXIX.

d E manu alicuius præter uoluntatem ipsius retinentis accipiens uel rapiens aliquam chartam:librum:uel instrumentũ:in quin quaginta lib.deñ.puniatur.Et si aliã rem de manu alterius di cto modo:quis acceperit ualoris duodecim deñ.uel abinde su pra:si infra ciuitatem & castra:in decẽ lib.deñ.Si extra ciuitatem & castra in cẽ tum sol.deñ.puniatur.Minoris uero ualoris rẽ de manibus alterius dicto mo do accipiens ubicunq̧ in dimidio p̄fatarũ pęnarũ de facto & ad interesse par tis læsę puniatur.In supradictis uero casibus per uim prædicta attentans con demnetur in duplum.

¶De pęna mutãtis ambasiatã cõis uel credentias reuelãtis. R. CXX.

a Mbasiatã faciens pro parte cõis in plus uel aliter q̃ in cõmissio ne habuerit a mandante.Siquidem talis excessit siue trãsgressus fuerit uel esset cõi modo dãnosus uel suspectus:uel qui credẽtiã aliquã cõis iuratã sibi impositam anteq̃ publicetur reuelauerit uel publicauerit in damnum uel præiudicium ipsius cõis:in quolibet ipsorũ casuũ ꝯtrafaciens uel delinquens:in.XXV.lib.deñ.puniat̃. Et de tali suspi tione uel damno cõis:in quolibet dictorum casuum stetur arbitrio & declara

tioni nostri potestatis uel iudicis una cum Confalonerio & prioribus uel ma iori parte ipsorum. Et si plures simul ambasiatores mittuntur: quousq; in legatione uel ambasiata psistũt stẽt simul die noctuq; semp: nec unus alloquatur alicui sine præsentia socii uel sociorum: sub pœna decem ducatorum auri pro quolibet & uice qualibet qua fuerit contrafactum: de quibus stetur sacramento sociorum & famulorum dictorum ambasiatorum. Et dicta pœna soluatur: omni statutorum beneficio cessante.

De pœna hospitantis hominem malæ famæ. R. CXXI.

n Vllus hospitator in aliquo hospitio nostræ ciuitatis uel castrorum nostrorum ultra unam noctem hospitetur teneat uel recepet aliquem exbannitum uel contumaciter condemnatum in nostro cõmuni uel aliquem alium hominem suspectę uitæ seu malæ conditionis & famæ. Contrafaciens si scienter in uigintiquinq; lib. denariorum: si ignoranter in decem libris uice qualibet condemnetur. Et intelligatur scire si hospes habitauerit in ciuitate esii uel comitatu tempore condemnationis uel exbannimenti dicti receptati: uel si contra talẽ receptatũ de suspitione: aut malæ conditionis fuerit publica uox & fama. Reseruato & excepto a prædictis: si talis hospes mox post aduẽtum talis receptati notum fecerit potestati uel iudici cancellario uel alicui ex confalonerio & prioribus: quo casu non teneatur ad pœnam.

De damno incendii depopulationis uel incisionis emendando per commune. R. CXXII.

s I quando acciderit aliquod genus bladi frumenti uel leguminis: aut aliquam domum uel cassinam seu ædificium aliquod uineam uel oliuetum fore combustum uel combusta: incisum uel incisa: aut incidi uel comburi contigerit dissipanter & malo modo per aliquã uel aliquas personas in nostra terra uel eius districtu. Et persona quæ prędicta uel aliquod prędictorum cõmiserit: una uel plures sciri nõ possent: uel non sciretur autor tanti facinoris facta diligenti inquisitione per potestatem uel iudicem nostræ ciuitatis cum examinatione testium: non pauciorum decem uerisimiliter aptiorum ad talia sciendum: tunc persona culpabili non reperta & ignorata damnum illatum cuicunq; speciali psonæ de nostra ciuitate uel comitatu & habitãti in ea uel eius districtu ex huiusmodi incisione seu combustione emendetur & resarciatur per cõmune nostrum & ex

pensis communis iuxta extimationem faciēdam uel factam per quattuor bonos uiros adhoc eligendos cum sacramento per eos præstādo. Et potestas seu iudex uigore præsentis ordinamenti possit debeat & teneatur ad petitionem querelam damnificati petentis & suam petitionem de talibus offerentis statim inquirere per se uel eius officiales diligēter super tali damno seu maleficio cū indiciis & tormentis a statuto permissis & coactione uicinorum & circunstantium loci & aliarum personarum:a quibus uerisimiliter possit ueritas indagari. Et si potest personam culpabilem unā uel plures reperire & facere manifestam & ꝯdemnare ipsam & punire & ad emendationem damnorum cōpellere teneatur secundum formam statuti & ordinamenti positi sub Rubrica De incendiariis.uel alterius iuris de tali facto dispońetis. Vbi uero ex dicta inquisitione per acta sciri uel reperiri persona culpabilis non potuerit redacta prius p notariū maleficioꝝ dicta inqsitiōe in suo libro actoꝝ:tūc potestas seu iudex in consilio generali nostri cōmunis proponat & ꝓponi possit & debeat modum & uiam habendæ pecuniæ pro emendatiōe talis damni relati. Et modis quibuscunq; opportunis damnum siue damna huiusmodi personæ damnificatæ faciat cōmune:ut dictum est:emendare de bonis & ęre cōmunis ipi⁹. Quæ omnia & singula potestas seu iudex teneatur & debeat obseruare & obseruari facere & executioni mandare:sub pœna quinquaginta librarum denariorum de eorum salario pro quolibet ipsorum & qualibet uice auferenda.

¶ De pœna frangentis pacē:& per quos fieri possit. R. CXXIII.

P Ax fieri possit & ualeat a qualibet persona maiore septem annis & cum tutoris uel parentis autoritate. Sufficiat tamen parētis uel tutoris ratihabitio superueniens etiam ex postfacto. Itē fieri possit & ualeat pax etiam per procuratorem:tutorem:curatorem:& similem personam in absentia principalis. ¶ Frangens uero pacem aliquo dictorum modorum uel ab aliquo legitime factam:uel eam rumpens in ducentarum lib. denariarum condemnetur. Et hoc locu; habeat in eo;qui primo rumpere pacem ceperit:& non in aduersario;qui postq̄ rupta extitit aliquam offensionem uel iniuriam tali rumpenti intulerit uel cōmiserit:quo casu talis aduersarius non teneatur ad pœnam. Et talis rumpens pdat omne beneficium quod ex dicta pace peruenerit:uel peruenire posset:adeo ꝙ si in aliqua condemnatione uel executione fuerit aliqua detractio seu diminutio facta possit & debeat nihilominus contra eum fieri exequutio de quantitate uel re:in qua detractio uel diminutio facta fuerit: non obstante ꝙ condemnatio uel pœnæ impositio aliter se habeat uel fuerit sublata aut cancellata.

Excipimus a pœna prędicta hominem & personam minoris ætatis decem annorum:quamuis sit aliquis tutor uel curator tutorio & curatorio nomine ruperit & fregerit pacem a se factam ad dictam pœnam teneri nolumus. Sed modis omnibus de proprio ipsius tutoris uel curatoris teneatur.

De hñtibus inimicitiã seu guerrã:ut faciãt pacẽ. R. CXXIIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝗ dominus potestas ciuitatis esii: qui nunc est & pro tẽpore fuerit:una cum dominis prioribus:qui ꝑ tempore fuerint: uel maior pars ipsorum: possint & debeant cogere realiter & personaliter & detinere prout eis uidebiť melius:omnes & singulos de ciuitate esii & eius comitatu: uel habitantes in districtu dictæ ciuitatis:uel in dicta ciuitate esii habentes guerram:iniuriam:uel inimicitiam inter eos qũocunq; & qualitercunq; & quacũq; de cãipossint cogere partes ad faciendum pacem uel treguam:uel remissionem:uel satisfactionem iniuriæ illatæ:prout dictis potestati & prioribus uidebitur conuenire: & ad præstandum fideiussores & cautelas & securitates:prout dicto domino potestati & prioribus uidebitur ad tempus in perpetuum de iure & de facto aliquo statuto uel prouisione uel iure cõi non obstantibus. Et in prædictis & circa prædicta ꝯtrafaciẽtes puniãtur pęna posita sub Rub. De pęna frãgentis pacem. Et nihilominus alias pœnas ultra prædictam prout eis uidebitur ĩponere possint. Et nisi prædicta omnia & singula partibus imposita uel imponenda obseruentur per dictas partes:pœna imposita debeat exigi cum effectu dicto cõi esii applicanda. Et si dicti dominus potestas & priores in prædictis fuerint negligentes:puniantur ipsi & quilibet ipsorum in uigintiquinq; lib. deñ. usualis monetæ:si requisiti fuerint de prædictis.

De pœna facientium iniuriam dominis prioribus. R. CXXV.

S Tatuimus & ordinamus:ꝗ quicunq; aliquam iniuriam dominis prioribus dictæ ciuitatis fecerit uel contra eos aliquod delictum commiserit: puniatur in quadruplo quantitatis:qua puniretur delinquens contra aliam priuatam personam: & ipso iure sit omni priuatus officio.

De non uendendo aliquam possessionem alicui non subiecto communi esii. R. CXXVI.

Statuimus

S Tatuimus & ordinamus: q̄ nulli ciues uel comitatiui ciuitatis esii audeant uel præsumant uendere uel alienare: nec in emphitheosim dare: nec aliquod alio modo transferre aliquam possessionem: nec aliquam rem imobilem sitam in territorio uel districtu ciuitatis esii uel comitat⁹ alicui nō subiecto cōi ciuitatis esii; undecūq̄ sit: sine expressa licentia ɔsilii gñalis dictæ ciuitatis: pęna & bāno. C. floreñ. auri cuilibet contrafacienti. Quæ pœna exigatur de facto per potestatē dictæ ciuitatis esii: sine aliqua remissione. Et nihilominus dicta uenditio uel alienatio uel in emphitheosim datio uel translatio dictæ rei sit ipso iure nulla autoritate præsentis statuti. Et dicta res imobilis alienata uel uēdita uel in emphitheosim data contra formam præsentis statuti: statim ipso facto deueniat in cōi autoritate præsentis statuti iure aliquo non obstante. ¶ Quinimo statim cum peruenerit ad actum proximū uendendi uel alienandi uel i emphitheosim dādi contra formam præsentis statuti: prædictus uolens sic uendere uel alienare uel in emphitheosim dare cadat a iure: quod habet in dicta re: & statim perueniat in cōe esii ipso facto. Quæ prohibitio non uendicet sibi locum: si in sua ultima uoluntate talem non subiectum heredem instituerit uel legauerit uel causa mortis donauerit: dūmō dicta bona non sint in cōfinibus uel prope ad ducentas cannas. In quibus & iuxta quę confinia dicta bona ēt testō hereditario legati uel donationis cā mortis uel alio quocunq̄ titulo ēt syndicis cōis sine licentia præfati ɔsilii alienari & transferri & reliqui non possint: & si fuerit contrafactum sit ipso iure nullum: ut supra.

¶ Quod nulli liceat uendere aliqua castellaria siue podia & molendina: in quibus consueuerint esse aliqua fortillicia: uel uerisimiliter fieri possent aliqua fortillicia. R. CXXVII.

S Tatuimus & ordinamus: q̄ nemo terrigena: uel oriundus de ciuitate esii: siue qui domicilium & habitationem habuerit in dicta ciuitate uel eius comitatu: uel forensis: nobilis uel popularis uniuersitas: uel collegium cuiuscunq̄ cōditionis existat: aliquo colore quęsito: directe: uel per obliquum: nec per interpositam personam: nec per eorum procuratorem: negociorum gestores: actores uel factores: uel alios eorum nominibus: quomodocunq̄ sit: siue sit de ciuitate esii uel eius comitatu: audeat uel præsumat uendere uel alienare: nec aliquo titulo transferre dominium siue possessionē dare per modum laboritii: cottumi: uel alterius possessionis detentiue uel adiudicatiue: ex primo uel secundo decreto: aliquod castellare siue podium: ac etiam molendina sita in territorio dictæ ciuita-

tatis esii uel eius districtu siue comitatu:in quo hactenus ꝯsueuerit esse aliqua fortillicia: siue castrum: uel etiam in quo esset ædificatum aliquod castrum uel fortillicia:nel uerisimiliter:fieri possint uel ædificari alicui personæ ciuitatis esii uel eius comitatus:ac etiam alicui forensi:siue sit nobilis siue popularis:nec etiam alicui uniuersitati uel collegio:nec alicui alteri personæ pro ipsis emere uolentibus sine expressa licentia ꝯcilii gñalis ciuitatis & comitatus esii. Et siquis uel siqua de supra expressis & nominatis contra hoc statutum attentare præsumpserit aliquo modo iure uel causa:ꝙ omnia sua bona mobilia & immobilia:sint ipo iure absq; aliqua alia sententia publicata cõmuni ciuitatis esii:& ꝙ syndicus cõmunis subito teneatur & debeat ire & in possessionẽ corporalẽ intrare pro ipso cõmuni:in omnibus suis bonis:pęna supradicto syndico centum florenorum auri:per potestatem ciuitatis esii;qui pro tẽpore fuerit:auferendorum de facto sine strepitu & figura iudicii:& ad manus camerarii facere peruenire. Et ꝙ omnes contra hoc statutum facientes:& præsumentes facere sint omnino exclusi ab omni officio & beneficio cõmunis ciuitatis esii & eius comitatus ipsi & sui heredes:& ꝙ nomina eorum scribãtur in uno quaterno ad perpetuam rei memoriam cõmunis ciuitatis esii:una cũ aliis bãditis & rebellibus dictæ ciuitatis. ¶Saluo & reseruato ꝙ si habentes castellaria siue podia:ac etiam molendina uellent uendere uel alienare uel aliquo alio titulo transferre possint & ualeant autoritate præsentis statuti cõmuni ciuitatis esii uendere alienare:& quolibet alio titulo transferre sine pęna & bãno:& dictum cõmune teneatur & debeat pro precio condecenti emere:& si nõ erũt in concordia uolentes alienare dicto cõmuni: ꝙ ponantur duo homines pro qualibet parte:tam pro cõmuni:ꝗ etiam pro parte uolentis uẽdere;qui debeãt declarare precium competens ad uendendum supradicta: uel transferendum quoquo titulo uelint. Et ꝙ dictum statutum sit præcisum & non possit cassari nec annullari:nec aliqua proposita contra dictum statutum fieri: nec etiam arrengari. Et quicunq; contra hoc statutum attentare præsumpserit proponẽdo uel arrengando emendo uel aliquo alio titulo transferendo:& qui consenserit:soluat nomine pęnæ quinquaginta libras denariorum:ultra pœnã infra scriptam & supradictam auferendam per potestatem ciuitatis esii:& nihilominus dicta proposita consilium uel arrenga non ualeat ipso iure. Et ꝙ in omnibus supradictis capitulis singulariter & diuisim quicquid actum fuerit uel cõtra uentũ:non obstantibus supradictis pœnis sit ipso iure nullũ:& nullius efficaciæ uel ualoris. Et prædicta omnia & singula sint firma & rata:non obstantibus aliquibus statutis:ordinamentis:legibus:& decretalibus in contrarium loquentibus. Saluo ꝙ si per dictum statutum:uel in aliqua parte sui derogaretur libertati sanctæ matris ecclesiæ:ꝙ sit nullius ualoris & efficaciæ.

¶De pœna reiproperantiũ

¶ De pęna reipropantiũ & dicẽtiũ uerba iniuriosa ĩ ꝯsilio. R. CXXVIII.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ siquis alicui in consilio generali uel credentiæ coram dominis prioribus aliquam iniuriã: dicto uel facto:seu uerba iniuriosa contra aliquem protulerit ultra pœnã in alio statuto præfixam:sit ipso iure omni officio & beneficio cõmunis per annum priuatus ultra alias pœnas statutarias.

¶ De pęna ipediẽtiũ uẽditiões quę fierẽt de bonis cõis. R. CXXIX.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ si pro necessitatibus cõmunitatis ciuitatis esse cõtigerit aliquid de bonis cõmunis dictę ciuitatis fore uẽdendum:& unus uel plures eandem rem emere uoluerint: tunc plus offerenti concedatur:& nemini liceat plus offerẽti aut minari aut dicere ꝙ se in dicta emptione non intromittat uel alia similia uerba:per quę plus offerens emere impediatur:pęna quinquaginta librarum de facto a quolibet contrafaciente exigenda. Et idem uolumus præsentiqꝫ statuto sancimus & mandamus obseruari in rerum priuatarum personarum subhastationibus legitime faciendis.

INCIPIT LIBER QuARTVS EXTRAORDINARIORVM.

¶Quod battitores segetum & laboratores terrarum teneātur facere areas in campis. R. I.

STATVIMVS & ordinamus:q̧ battitores segetū: & laboratores terrarum:teneantur & debeant facere areas in campis per ipsos cōductis ad laborandū: & ibi triturare granum & bladum:& nō præsumāt extrahere bladum de cāpis sine licentia domini possessionis:& debeant facere in ipsis possessionibus paleare:quando granum & bladum trituratur:sub pœna contrafacientibus quatraginta sol.cum emendatione damni domini possessionis. ¶Et q̧ battitores:qui uadūt ad triturādū bladum ad cauallaticum non possint petere:nec habere debeant:nisi de centū cauallettis salmam unam & non plus:nisi de minori mercede fuerit inter partes cōuentum expresse:& teneantur ire & laborare cum illis qui primo eos requisierint in mane ante ortum solis:& recedere a laboritio post solis occasum & non ante. Et laboratores ipsi teneantur componere paleas & facere palearia bene & fideliter. Et si dicti battitores & laboratores prędicta omnia & singula non seruarent compellantur ponere in cippum cōmunis sine aliqua condemnatione pro quolibet & qualibet uice.x.lib. & credatur sacramento accusatoris:& interesse domino seu conducenti uel damnum emendet. Et tamen laboratores teneantur dominis ad interesse palearum non compositarum. ¶Insuper laboratores teneātur anteq̄ pro se capiant aliqd de grano satisfacere dño:a quo tenet terram: de suo conuentu cottumi seu terratici:pœna prædicta de facto incurrenda & exigenda.

¶De barberiis & qualiter ipsam artem debeant exercere. R. II.

Tatuimus & ordinamus:q̧ barberii non possint accipere pro rasura barbæ:nisi duodecim denarios ad stationem ipsorum barberiorum:& totidē deñ.pro lauatura capitis:& si iuerint ad domum uolentiū se radere uel lauare:nō possint accipere nisi unū boñ.Pro lauatura uero & rasura ad domum sol.quattuor:in barberia pro lauatura capitis & barbæ rasura boñ.unum. Ad stationē uero pro phlotomia nisi unum boñ.ad domum autem duos.Et prædicto ptecio teneantur & debeant dicti

beant dicti barberii & omnes exercẽtes dictas artes in ciuitate & comitatu esii radere barbam uel minuere sanguinem de quocunq; loco: & artẽ exercere om nibus uolentibus & petentibus eos soluentibus eisdem modo supradicto. Et si aliter acceperint ꝙ supradictum est: uel recusauerint prædicta facere: puniantur uice qualibet prædicti recusantes in centum soldis denariorum de facto.

❡De fornariis & eorum officio & quantum percipere debeant pro quolibet quarto panis siue pro rata. R. III.

STatuimus & ordinamus: ꝙ fornarii & fornariæ ciuitatis esii: debeant & teneantur in eorum furnis siue clibanis habere & tenere tabulas ad sufficientiam: in quibus portare debeant panes tenendos ad dictum furnum siue clibanum: sub pœna decem sol. pro quolibet & qualibet uice. Teneantur & debeant sub iam dicta pœna ad petitionem cuiuscunq; facere fieri uolentis panem ad ipsorum furnũ: quando petitũ est ab eis: uel in sequenti furno panes faciendo & non ultra differre & dare: & portare ad domum siue domos uolẽtium facere panem ad eorum furnos tabulas & portare panem connumeratum ad furnum: & coctum reducere ad domos illorum unde acceperint crudum per numerum & bene coctum: & bene studiatum. Et si de dicto pane aliquid perderetur: uel non bene coqueretur: uel ultra competentem modum coqueretur: totum id cedat damno fornarioruꝫ: & illud emendare teneãtur. Et accipere possint dicti fornarii cũ suis lignis sol. três pro coquendo panem pro quolibet quarto farinæ. Et si darẽtur ligna nõ possint accipere ultra decẽ & octo deñ. pro quolibet quarto: uel accipere liceat quattuor panes pro qualibet uintina sine aliquo alio fornatico. ❡Teneatur etiam fornarius & fornaria tenere ante buccam sui furni unum cistonem uel canistrum: ita ꝙ panes qui extrahuntur de furno non cadant in terrã. Siquis aũt ꝯtrafecerit uel deliquerit non seruando prædicta: puniatur in uiginti sol. deñ. pro quolibet & qualibet uice in singulis capitulis supradictis: & ad emendationem damni illis quorum interest. Et de prędictis credatur dicto eius qui conqueritur uel eius familiæ cum iuramento tamen. Et possint dicti fornarii & eorum familiares ire per ciuitatem noctis tempore pro eorum arte exercenda sine banno cũ opus fuerit & sine lumine. ❡Addentes ꝙ si aliquis uel aliqua inceperit artem fornariæ exercere: ꝙ a dicta arte desistere non possit: nisi finito anno a die in quo ceperit incohando: & si secus fecerit uice qualibet in decem libris denariorum condemnetur: nisi euidenti causa impediretur.

❡Hoc addito ꝙ fornarii & paniuenduli teneantur facere panem ciuibus de eorum ciuium tradita eis farina & tantũdem panis bene cocti & studiati red-

R

dere ad pondus: & pro mercede dictæ facturæ & cocturæ panis habere debeāt boñ.unū argenti pro qualibet cuppa: sine aliquo calo dādo pro coctura: & ēt habere debeant remulam: pœna nolēti facere & coquere ēt suis ipensis ꝑ quo libet & qualibet uice lib.xx.deñ.de facto incurrenda: & ab eis p quēlibet officialem cōis exigenda: de qua pœna officialis habere debeat lib.x. pro quolꝫ & qualibet uice. Itē uolentibus coquere panem pro pecunia teneantur coquere bñ: ut supra: ꝑ boñ.uno ꝑ qlꝫ tabula.xii.pizicataꝶ ꝑ qlꝫ tabula sub eadē pœna.

De albergatoribus & tabernariis & hiis qui uendunt oleum ad minutum & carnes salitas. R. IIII.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ omnes albergatores: & tabernarii: & uendentes carnes salitas ad minutū per ciuitatē & comitatū esii: & illi qui uendunt uinū ad minutū uendere teneantur ad petictum uel mediū petictū sigillatū ad foliettā seu picciolā sigillatā & iustā & plenā usqꝫ ad summū. Et licitū sit dictis tabernariis & albergatoribus tenere in eoꝶ tabernis & hospitiis uasa magna cā dandi uinū uolentibꝰ: dūmō cū eis non uendant neqꝫ mensurent. Et quicunqꝫ tabernarius & hospitator inuentus fuerit uendere uinū ad alias mensuras uel non dare eas plenas usqꝫ ad summū: ut dictū est: ꝯdēnari debeat pro quolibet & qualibet uice per dñꝫ ptātē de facto in.xx.sol.deñ. Et qlibet possit & debeat accusare eos: & credatᷣ sacramēto accusatoris cū uno alio teste iurato: & habere debeat dictus accusator medietatē bāni siue ꝯdēnationis. Quā ꝯdēnationem dictus dñs ptās nulla exceptione aut excusatione audita solui faciat de facto in cippū cōis scripturę oī solēnitate omissa: & sine aliqua diminutione: appellationibus tñ sēm per saluis. Et accusatione de prædictis data & recepta icōtinēti præstito sacramento accusatori & testi facere & ꝓnunciare ipsum uel ipsos accusatos capere uel capiēdos & acrius detineri & cōpelli facere ad soluēdū: saluo ꝙ si fideiussores dederit relaxentur & nihilominus astringantur ad soluendū iam dictā pœnam. Præterea nullus albergator uel tabernarius debeat post tertiū sonum cāpanæ cōis; quæ pulsatur de sero pro custodia ciuitatis usquequo pulsatᷣ de mane pro die uendere uinū uel dare bibere alicui in domo uel extra domum nisi sit ibi hospitatus. Et qui ꝯtrafecerit cōpellatᷣ per dñm ptātē uel notarium maleficioꝶ sine aliqua ꝯdēnatione soluere noīe pœnæ.xx.sol.deñ. Et emptor siue uenditor in.x.sol.deñ.añq̄ discedant de palatio cōis: & custodes noctis cōtrataꝶ teneantᷣ illos tales accusare & denūciare: quoꝶ sacramento credi debeat & stati sine alia ꝓbatiōe. Pręterea nullus albergator: uel tabernarius: uel aliqs aliꝰ audeat aquā mittere uel mitti facere: uel aquā uitis poni: nec aliquā aliā aquā in uegetibus uini: qd uendit uel uendi facit: pœna & bāno.xxv.lib.deñ.

Et quilibet

Et quilꝫ possit accusare:cuius banni medietas sit cõis:& alia accusatoris. ¶E ꝙ nulla persona audeat uel p̃sumat apportare uel ꝯducere aquã ab aliqua par te cã mittendi in aliqua uegete uini quod uendatur & uendi debeat ad minu tum.Et quicunqꝫ inuentus fuerit apportare uel apportasse:ligetur ad catenaꝫ cõis:& ibi stet ligatus per unam diem & postea fustigetur per ciuitatẽ. Et præ sumatur apportans aquã apportare cã imittendi in uinũ prædictũ si apporta uerit in barile uel barilibus ad aliquã tabernã.Et tabernarius præsumatᷓ aquã imisisse in uino prædicto:si uisus fuerit de nocte clausis hostiis tabernæ aquã hr̃e uel tenere in taberna prædicta in dictis uasibus. ¶Sed teneantur dicti ta bernarii & hospitatores dictum uinũ dare & uendere purũ sine aliqua alia ad mixtione:& cum mensuris iustis & æquatis & bullatis bulla cõis esii per sup stites bullaꝝ usqꝫ ad summũ. Quas mensuras.s.petictũ:mediũ petictũ:foliet tas:& picciolas bullatas bulla cõis hr̃e debeant:& tenere in eoꝝ tabernis & lo cis in quibus est uinũ quod uenditur per eosdẽ:& retinere possint in dictis ta bernis & locis in quibus uenditur uinũ:alias mensuras & uasa:licet non bulla tas:in quibus ut supra dent uinũ hoĩbus & personis:dũmõ illę mensurę & ua sa sint maioris tenutæ & capacitatis q̃ sit petictũ iustũ. Possint ẽt hr̃e uasa quæ uoluerint ꝓ aqua retinenda dũmõ sint maiora peticto.Et ꝙ dicta uasa in die uel in sero anteq̃ imittant uel reponant in tabernis in platea seu strata euacua re teneantur.Qui uero dictas mensuras dicto modo nõ habuerit.uel alias mẽ suras & uasa in dictis tabernis uel locis hr̃e repertus fuerit:uel tenere:ut supra dictum est:cõpellantur incontinenti sine aliqua ꝯdẽnatione:pro qualibet mẽ sura & qualibet uice ponerę in cippũ cõis esii.x.lib.deñ.sine aliqua remissiõe. ¶Præterea non possint uel debeant dicti tabernarii uel albergatores uendere uinum ad minutũ:nisi pro eo precio quo eis bullatũ fuerit & ordinatũ p sup stites cõis esii uel alios officiales ad quos prædicta spectant. ¶Et nullus uen dens oleũ uel carnes salitas ad minutũ debeat uendere carnes scrophę pro por co masculo:uel oleũ forte siue acutũ pro dulci:uel unum uinũ ꝓ alio: & qui contrafecerit condẽnetur pro quolibet & uicequalibet:in.C.sol.deñ. & creda tur sacramento accusatoris:si bonæ cõditionis fuerit:alias non:cũ dicto unius testis. ¶Et præfati olei uenditores hr̃e debeant quartũ:mediũ quartũ:foliettã & picciolã:cũ quibus uendãt oleũ & dictas mensuras iustas approbatas & bul latas bulla cõis esii.Et non liceat eis hr̃e tenere uel uti in eoꝝ stationibus aliis mensuris.Qui uero ꝯtrafecerit uendendo cum aliis mẽsuris:uel tenẽdo alias mensuras q̃ dictũ sit:puniatᷓ in.x.sol.deñ.ꝓ quolibet & qualibet uice. Et dñs ptãs cõpellere debeat dictos uenditores:& eoꝝ quẽlibet:ut habeant & teneant cõis mensuras:& q repertus fuerit non hr̃e:soluat pro bãno uiginti sol.deñ. pro quolibet & qualibet uice:& qualibet mensura.Pręterea non debeant dicti

uenditores nec aliquis eorum per se uel aliquam interpositam personam mō aliquo ponere uel mittere in oleo quod uendunt & uēdant & uendere debēt aquam uel mel uel aliquem aliū liquorē nec dolū uel fraudē cōmittere in eorum arte: & qui inuentus fuerit ꝯtrafacere uel fecisse: puniri debeat & ꝯdēnari in .C. sol. deñ. ꝑ quolibet & uice qualibet. ❡Et adhoc ut oīa & singula melius & efficacius obseruentur p dictos albergatores & tabernarios & dictos uēditores olei & carnium salitaꝝ debeat prædicta procurare singulis ebdomadis miles dñi ptātis & officiales dicti cōis: & per secretos denunciatores & accusatores eligendo tam de terrigenis q̄ de forensibus per dñm potestatē & officiales cōis: quoꝝ militis & officialium dicti cōis credi debeat cum uno teste iurato. Alioꝝ uero secretoꝝ denunciatoꝝ credi debeat sacramento cum uno teste iurato in oibus supradictis casibus. Et si dictus miles in prædictis fuerit negligens ꝯdēnari debeat in .xxv. lib. deñ. pro qualibet uice. ❡Præterea non liceat dictis hospitatoribus uel tabernariis & triccolis seu reuenditoribus emere uel emi facere per aliquā interpositā personā de quartis uaccinaꝝ carnium posterioribꝰ: nec pisces marinos: nec carnes siluestres: nec pullos: nec caseū: nec oua nec anseres in ciuitate uel districtu esii: & qui ꝯtrafecerit in aliquo de supradictis capitulis soluere teneatur pro bāno pro qualibet uice .x. sol. ❡Insuper nō possint nec debeāt dicti tabernarii & hospitatores dare cōmedere uel bibere alicui de esio minori quindecim annoꝝ in eoꝝ tabernis uel hospitiis: & qui contrafecerit soluat pro bāno .x. sol. deñ. Et quilibet possit & teneat accusare: medietas cuius bāni sit cōis: & alia accusatoris. Et potestas teneat hoc facere procurari per dictos superstites siue officiales positos super prædictis: quorum dictis credatur sine aliquo sacramento.

❡De triccolis & qualiter eorum artem debent exercere. R. V.

Tatui. & ordi. q̄ dictæ triccolæ & triccoli stent & stare teneantur cum eoꝝ rebus uenalibus in platea cōis esii ante palatium cōis separati ab aliis personis quæ ueniunt ad uendendum suas res: & non misceantur cum eis ex una parte designanda per militeꝫ potestatis: nisi proprias apothecas habuerint: quia tunc in propriis stare liceat. Et si aliquis triccolus uel triccola extra locum uel terminos eis assignatos stare repertus fuerit: incontinenti soluere cōpellatur sine aliqua ꝯdēnatione anteq̄ recedant de palatio .x. sol. pro qualibet uice: & quilibet possit accusare. ❡Præterea nō possit aliquis triccolus uel triccola aliquo tpe uel hora emere uel emi facere per se uel aliquā interpositā psonā in ciuitate esii: nec extra prope dictaꝫ ciuitatem a tribus miliaribus in die fori. In aliis uero diebus ante horam tertię

non possint

non possint emere oua:pullos:columbos:caseum:pnices:phasianos:qualeas: turtures:anates:anseres:turdos:merulas:lepores:uel alia uolatilia:nec poma: nec aliquas alias res comestibiles ptinentes ad artē triccolariæ:sub pęna & bā no decē lib.pro quolibet & qualibet uice. Et quilibet possit & teneatur accusa re contrafacientes & credatur sacramento accusatoris:& habere debeat accusa tor partem prædictam. Quam pœnam officialis extraordinarioꝝ in continen ti sine aliqua ꝯdēnatione de facto contra facientes anteq̄ exire permittat de pa latio exigere teneatur:& in cippū cōis dictas ponere pœnas. Saluo ꝙ dicti tric coli & triccolæ possint emere poma existentia super arboribus infra confines prædictos sine pœna. ¶ Hoc addito ꝙ in die fori tam triccoli q̄ reuenditores & hospites non possint quoquo mō emere uictualia tam a ciuibus q̄ comita tiuis q̄ forensibus apportātibus res & uictualia ad ciuitatē esii intus uel extra ciuitatē:pœna ementibus.x.lib de facto incurrenda & cōi applicanda & perdi tione reꝝ emptaꝝ pariter in cōe deuoluenda:& inuentori officiali det̄.y.por tio pro quolibet & qualibet uice:si cū effectū in cōe pœnā uenire fecerit & cre datur accusatori cum uno teste & iuramento:& habeat pariter unā partē eius qd in cōe uenire fecerit sua delatione. In aliis uero diebus seruetur pñs & alia statuta. Et appellatione uictualiaꝝ ueniant oīa comestibilia. ¶ Addentes in super ꝙ dies fori sit liber ab oī gabella duana & onere tam ementibus q̄ uen dentibus ciuibus comitatiuis & forensibus:exceptis gabellis mensuraꝝ & pas sus lini & lanæ:& tracta frumenti & aliorum bladorum. ¶ Ac ēt nō possint nec debeant dicti triccoli & triccolæ uel aliquis eoꝝ nec ēt aliqua alia persona occulte accipere uel tenere in eoꝝ domibus uel paneriis uel banchis uel apote cis uel in aliquo alio loco:pnices:anatras:anseres:qualeas:turtures:nec aliquas aues uel aliqua comestibilia ad triccolariā pertinentia nec dictas res palā uēde re. Et qui contrafecerit soluere cogatur in continenti sine aliqua cōdemnatio ne anteq̄ secedat de palatio pro qualibet uice uiginti sol.nisi dñis reruꝫ præfa tarum & eorum famulis quibus prædictas res tenere & uendere liceat. ¶ In super dictus dñs potestas & eius miles & officialis teneatur & debeat uinculo sacramēti duabus uicibus uel tribus in ebdomada:pdicta oīa & singula pro curare & inquirere contra dictos triccolos & triccolas ne eis uetita faciant & mittere de familiaribus ipsorum ad domum triccolarum & triccolotū & ipas rimari facere si aliquid uetitum hr̄e reperti uel repertæ fuerint illud facere uē di pro cōi. Et nihilominus eas uel eos:& eoꝝ quēlibet cōpellat ad soluenduꝫ cōi pœnā prædictā. ¶ Teneatur ēt dictus dñs ptās & officialis extraordinario rum iuxta distinctionem præfatam ponere secretarios accusatores & denun ciatores qui dictos triccolos & triccolas debeant denunciare eisiq̄ faciunt ue tita uel exercent quotum secretarioꝝ sacramēto credatur ꝯtra dictos triccolos

& triccolas:& habere debeat tertiã ptẽ eius bãni qd soluent dicti triccoli & triccolæ:& cõe duas partes:& teneatur credentia de prædictis. Teneatur ẽt & debeant de oĩ putredine & concimine mundatã tenere uiam:pœna quinq; sol. ¶Præterea non possint neq; debeant dicti triccoli uel triccolæ:nec ẽt paniuẽdulæ:neq; aliquæ aliæ personæ stare uel tenere in dicta platea cõis crinos gabias uel aliquas alias res qñ campanæ cõis pulsantur ad martellum occasione alicuius rumoris:pœna.C.sol.pro quolibet & qualibet uice.De quibus oĩbus supradictis dñs ptãs & officicialis teneantur facere executionem de facto sine aliqua fideiussione anteq̃ recedant de palatio:cõstito supradictos triccolos & triccolas deliquisse:ut supra.

¶De paniuendulis & eorum arte:& qualiter eorum artem dabeant exercere. R. VI.

Tatuimus & ordinamus:q̧ paniuenduli.i.panem facientes ad uendendum:teneantur continue panem facere ad uendendum bene coctum & studiatum ad pondus eis datum per officiales cõis esii uel dandum ponderatũ cum statera bullata bulla cõis: & aliter non debeant uendere.¶Et teneantur paniuenduli & uolentes facere panem uenalem se facere scribi singulis annis per notarium dñi ptãtis:in uno quinterno cõis:in quo oẽs sint scripti qui semper debeat esse apud scriniũ dicti cõis.Et si aliquis paniuendulus in aliquo de prædictis contrafecerit soluat pro bãno pro quolibet & qualibet uice uiginti sol. ¶Et possint dicti paniuẽduli stare ad uendendum panem per ciuitatem esii ubicunq; eis placuerit:dũmõ faciant & uendant panem ut dictum est.Et debeat quilibet paniuendulꝰ habere panem bullatum bulla cõis esii:& supra panerium panis:unam toballiam albam & pulcram:cum qua teneant coopertum panem:& unum baculum in manu cum quo tangat panem.Et uolentes emere cũ dicto baculo tangere possint:pœna & banno cuilibet tangenti cum manibus:& ipsis paniuendulis si dictum baculum & toballiam nõ habuerint:quinq; sol.pro qualibet uice.Et prædicta omnia procurentur per officialem extraordinariorum sotiũ domini potestatis & etiam alios officiales cõmunis esii.Et si aliquem inuenerit ꝯtrafacere in prædictis uel aliquo prædictoꝝ de facto sine aliqua ꝯdẽnatione soluere cõpellant pœnas prædictas.Et si dictus officialis siue miles uel notarius fuerint negligentes in aliquo prædictoꝝ:ꝯdẽnari debeãt per syndicatores in.xx:lib.deñ.tpe syndicatus.¶Insuper q̧ dictus miles & notarius teneatur bis in ebdomada ire & rimari per dictã ciuitatẽ si dicti paniuenduli habẽt & tenent de eoꝝ pane in eoꝝ banchis & canistris ad sufficientiã:& ipsum pa-

nem ponderari facere & uidere si est iusti ponderis s̄m modū & formā eis da tum & assignatum per dictos officiales & ciues deputatos ad modū panis dā di ordinandū & assettandū. Et siqd inuenerint nō iusti ponderis: ipsum rūpe re & incidere & dare pauperibus & captiuis qui sunt in carceribus cōis csii. Et soluere debeat ꝯtrafaciens: cuius panes erant pro quolibet pane duos deñ: sta tim sine aliqua ꝯdēnatione & sit præcisum. Qui ciues & deputati super mō & assetto prædicto eligantur per dños priores & ꝯciliū credētiæ ciuitatis & co mitatus prout & qñ eis uidebitur officio ipso duraturo ꝓut fuerit ordinatu; & modus & assettū fiat tpe cuiuslibet prioratus s̄m currentē frumēti ualorē.

¶De laboratoribus terraꝝ: & qualiter eas dēant laborare. R VII.

Tatui. & ordi: ꝙ qlibet laborator terraꝝ: qui acceperit & ꝯduxe rit ad laborandū terrā a quocūq; existente in ciuitate & districtu csii ab aliqua ꝑsona: teneatur ipsam terrā bñ & legaliter sulcare & laborare & colere singulis bonis & ꝯgruis tpibus ꝓut qlibet bonus ꝯgruus & solicitus laborator facere debet: rūpendo: frangēdo: remenā do: & seminando eāq; de bono & puro frumento: & oēs segetes quæ erunt in dicta terra mundare debeat & purgare teneatur quotiens opus fuerit de malis herbis: sub pœna. xl. sol. deñ. Et nihilominꝰ teneat̄ dño possessiōis ad emēdatio nē dāni & itereē. ¶Et Iudex maleficioꝝ cōis csii teneat̄ ꝯpellere laboratores: oī iuris ordine: solēnitate cōmissis dictū laboratorē ad soluēdū ipsi locatori ip sos. xl. sol. deñ. & satisfaciendū suū dānū & interesse pro qualibet tornatura ter ræ: infra decē dies ꝯnumerandos a die ꝯdēnationis faciēdę de laboratore ꝑdi cto. Et dictus locator siue dñs rei locatę tenere debeat fructus in se: siqui erūt in ipsa terra: & si nō erūt dānū sit & esse dēat in arbitrio dñi terrę ꝑdictę: uel di midiū fructuū in ea existētiū uel extimationē prædictā. ¶Teneat̄ ēt ql; labo rator possessiōes alteriꝰ prio laborare ꝯductas q̄ suas ꝓprias & fructꝰ ex eis prio recolligere q̄ fructꝰ possessionū eoꝝ & ptē ꝯtigentē eis locatoribꝰ assignare. Et si aliqs laborator seu ꝯductor ꝯtrafecerit: puniat̄ ꝑ quol; & qual; uice & q̄l; tornatura terrę i. xl. sol. deñ. Et tātūdē teneat̄ dare dño possessiōis ꝑdcē ꝓ emē datione dāni sui si iurare uoluerit in tantū dānificatū fuisse pp prædicta dūtū ipsi laboratori remaneant oēs fructus ꝑdicti: ¶Pręterea teneat̄ qlibet labora tor primo oēs terras per eū ꝯductas ad laboradū laborare & colere: ut dictum est añq̄ locet & uēdat opas boū uel suas aut alienas possessiōes laboret: qm̄ q est ī tpe potior ē in iure: Et q ꝯtrafecerit ꝯdēnari dēat p dñm ptātē ꝓ quolibet & qualibet uice: in. xx. sol. Et de hoc credatur sacramento eius q dictas posses siones locauit dicto locatori: qui alienas possessiones ꝯduxit ad laborandum:

siue exinde factum fuerit instrum siue non. ¶ Ante tempus uero conductionis completum pendentibus fructibus in dictis possessionibus: si amplius eas noluerit laborare: denunciare dño siue locatori ipsarum teneat quod de cætero eas non intendit laborare. Alioquin uideatur & intelligatur autoritate præsentis statuti ipsas possessiones reconduxisse pro tanto tpe secundum quod primo conduxerat & eodem mõ locatori teneatur: ac si uere & per instrum reconduxisset: & similiter locator teneatur denunciare cõductori si uelit a locatione discedere alias &c. ¶ Teneatur etiam quilibet laborator qui alienas possessiones acceperit ad laborandum tpe messium cum fructus secantur uel carpuntur: si dño possessionis placuerit qui eam locauerit diuidere & partiri coua & fasciculos fructuum & segetum prædictorum & de eis facere duas partes uel tres prout habuerit & dare electionẽ eis qui eis locauerit uel suo nuncio: uel ipsius hæredibus capiendi & accipiendi quam eis de dictis partibus placuerit. ¶ Teneatur præterea quilibet laborator si uoluerit metere: omni die facere metas & connumerare ipsa coua seu fasciculos quos fecerit meti & seccari illa die in præsentia locatoris uel sui nuncii: ita quod coua seu fasciculi non remaneant de nocte per cãpum. ¶ Insuper teneatur quilibet laborator: cum uoluerit portare coua uel fasciculos ad aream cã triturãdi: uel blada de area extrahere: uel ipsa coua de metis nõ amouere uel caricare: nec eas triturare: nisi locator & dñs possessionis prædictæ uel eius nuntius fuerit præsens: uel nisi fuerit de uoluntate locatoris i seu dñi uel hæredum ipsius. Et si aliquis laborator contrarium fecerit in aliquo de prædictis casibus cõdemnari debeat cõi essii: per dñm potestatẽ pro quolibet & qualibet uice: in. C. sol. Et nihilominus locatori uel suis hæredibus ad emẽdationem damnorum & interesse ipsius: declarandum sacramento ipsius locatoris uel hæredum eiusdem. ¶ Vlterius teneatur quilibet laborator: cum uoluerit extrahere frumentum siue alia blada de area illud uel illa extrahere cum mensuris: & partem contingentẽ de dictis possessionibus frumenti uel alterius bladi portare ad domum locatoris uel suorum hæredum sine aliquo cauallatico uel mercede. ¶ Insuper non possit uel debeat aliquis laborator uel cõductor alicuius possessionis: ad laborandũ petere ab aliquo domino uel locatore possessionis aliquod instrumentum causa laborandi in possessionibus prædictis: nec de fructibus eorum accipere: nisi prout superius dictum est. ¶ Et si dominus uel locator aliquarum possessionum contra formam præsentis statuti uel alicuius capituli pactus fuerit cum conductore ipsarum quod aliter laboretur: uel aliter fiat de fructibus quam in præsenti statuto contineatur talia pacta uel cõuentiones uel stipulatiões aut promissiones ipso iure nõ teneãt quantũcunque renũciatũ fuerit bñficiis ipsius statuti. Sed sint oĩa ipsius laboratoris bona autoritate præsentis statuti dño siue locatori dictarum possessionũ & hæredibus ipsius pro conseruatione omnium

cõseruatione omnium prædictorum tacite obligata. ¶ Addentes q arbores in ipsis possessionibus existentes congruis tpibus uangare & cultiuare debeãt ipsi laboratores: pœna quinq; sol. pro quolibet & qualibet arbore & uice qualibet qua ptrafactũ fuerit. Et nihilominus dãnũ & interesse ipsi locatori emendet suo sacramento existimandum. ¶ Ac ẽt expresse mandantes q nulli statuto in uolumine statutoꝝ esii posito p desuetudinẽ ualeat derogari sed semper in suo robore duret & durare debeat omnimode.

¶ De laboratoribus uinearum & cãnetorum. R. VIII.

Tatutũ & ordinatũ estq; quilibet qui pduxerit aliquã uineam uel cãnetum ad laborandum ab aliquo: ipsam teneatur bene laborare: & bonis & pgruis tpibus. s. putare: ficcare: leuare cũ cãnis uel palis: ligare: & palmare: propaginare: & inuiscare: & ipsam uineam & cãnetum bene uangare: & sappare cõgruis tpibus & clausa tenere. Et prædicta laboreria facere teneat anteq̃ illa faciat in suis uineis uel cãnetis. Teneatur ẽt quilibet laborator qui pduxerit aliquã uineã uel cãnetum ad laborãdum ipsam ad uoluntatem locatoris & ipsius hæredũ uindemiare & uuas colligere: & medietatem uini puri & aquaticii locatori dare: aut illã partẽ de qua concordes erunt ad inuicem. Et canales & capitellos ad dictã uineã portari facere expensis conductoris & locatoris. s. pro medietate utriusq;. Et uinum expensis ipsius pductoris ad domũ seu cãneuam locatoris portare uel portari facere infra secundã diẽ postq̃ fuerunt canales plenæ: saluo si pactũ aliter erit inter ipsos. Quod si aliquis laborator prędicta oĩa & singula laboreria facere cessauerit uel recusauerit: pdẽnari debeat pro quolibet & qualibet uice: & quolibet laborerio non sic facto in quinq; sol. pro quolibet uãgatore uineæ: & quolibet uãgatore cãneti: & in emendatione dãni dño siue locatori: uel hæredibus ipsius fm q declarabitur sacramẽto ipsius locatoris: taxatione prius facta per iudicẽ seu potestatẽ esii. Et nihilominus hr̃e debeat dñs siue locator medietatem uini existentis in uinea prædicta. ¶ Hoc addito: q si laborator non ligonizauerit uineã pductam debito & pgruo tpe: fm laudabilẽ psuetudinez. s. p totum mensem iunii: quantũcũq; cætera laboreria bene fecerit. Idẽ laborator non habeat neq; hr̃e debeat nisi tertiam partem uini uel minorem: si interesse dñi uel damnũ maius erit. Et q p pdictis oĩa bona ipsius laboratoris & hr̃edis ipsius dicto locatori & hr̃edibus ipsius sint & esse intelligant huius statuti auctoritate obligata: p eo toto qd debet locatori. ¶ Pręterea nõ possit nec debeat aliqs laborator q aliquã uineã uel cãnetũ pduxerit alteri laboratori irreqsito dño ad laborãdũ locar̃ nec ẽt aliqd semiare i uacua uinea ul̃ passuris possit sini

expressa licentia dñi uel locatoris possessionis. Et si ꝯtrafecerit condemnari debeat per dñm ptātē esii: pro qualibet uice: in. xl. sol. & locatio prædicta non teneat. ¶ Vlterius teneatur & debeat quilibet laborator cāneti alterius cānas incidere & fasces de eis facere in præsentia locatoris uel hæredū ipsius uel sui nūcii: & si aliter fecerit: ꝯdēnari debeat ꝑ qualibet uice & quolibet prædictoꝝ cōi esii per dñm ptātem in. xx. sol. deñ. Et nihilominus ad restitutionē dāni dño siue locatori: de quo damno stari debeat & credi sacramento ipsius locatoris. ¶ Insuper teneatur quilibet laborator uineæ uel cāneti: si amplius in conductione persistere noluerit: dicere & protestari dño uel locatori uel suis hæredibus per tres menses ante: se de cætero ultra suæ ꝯductionis tēpus nolle uineaꝫ uel cānetū prædictū laborare. Quod si facere cessauerit: præsumatur autoritate pñtis statuti ipsum laboratorem uineæ uel cāneti pro tāto tpe q̄to prius cōduxerat recōduxisse: & perinde habeatur ac si expresse recōduxisset: & idem habeat locū in locatore: & non possit mō aliquo uel ingenio per pactū ēt expressum: huic statuto uel alicui capitulo ipsius per dñm uel locatorem alicuius uineæ uel canneti renunciari ꝙ aliter laboretur uel fiat de ipsius uel ipsorū fructibus q̄ supradictū est. Et si ꝯtrarium fieret ipso iure non teneat pactū uel renunciatio: ēt si in stipulationē fuerit deductū. ¶ Ac ēt statuimus & ordinamus: ꝙ nullus habitator uel districtualis esii audeat uel præsumat ꝯducere ad laborandū aliquas possessiones cuiuscunqꝫ personæ positas in districtu ciuitatis esii: quæ non sint tales personæ; quæ ad plenam iurisditionem subiaceant nr̄o cōi: aut de ipsis possessionibus non soluantur gabellæ siue onera: seu datiuæ: & salaria dicto cōi esii & potestati ciuitatis esii: nisi prius satisdet & fideiussores præstet ille talis conductor massario cōis esii de soluendo cōi omnes & singulas collectas & datiuas imponendas per dictū cōe pro extimo dictæ possessionis positę in districtu ciuitatis esii: & toto tpe quo laborabit & tenebit eā. Et si aliquis contrafecerit: conducendo aliquam possessionem positam infra districtum esii ad laborandū uel ad laboritium accipiendo aliquam possessionem: non respondendo ad plenam iurisditionem dicto cōi non præstita satisdatione prædicta: condemnari debeat cōi prædicto per dñm ptātem in. xxv. li. deñ. pro quolibet & qualibet uice: & quilibet possit accusare: cuius condemnationis medietas sit cōis: & alia accusatoris. Et nihilominus pro extimo dictæ possessionis quousqꝫ laborabit eam: dicto cōi soluere cōpellatur oēs & singulas collectas & onera subire: saluis pactis ipsorum cōtrahentium habitis inter ipsos contrahentes: quæ pacta præiudicent inter eos & seruentur. Non tamen præiudicent in aliquo cōmuni q̄tum ad prædicta. Et hoc statutum non intelligatur de possessionibus ecclesiarum & clericorum & aliarum personaruꝫ exceptarum de iure communi. Nec possint dicti laboratores de conductis uineis uuas

neis uuas accipe ante uindemiã cũ calathis:similiter nec alia poma:utputa per sica & ficus sine dñi licẽtia:si arbores dictaꝝ ficuũ cultiuauerunt & laborauerunt:alias aũt nihil habeant. Nec ẽt uuas tpe uindemiaꝝ asportare cã suspendendi uel ꝯseruandi:nisi dñi licentia praecedente. Siqs aũt ꝯtrafecerit puniat̃ uice qualibet in.x.sol. Et nihilominus dño dãnũ resarcire teneatur sacramẽto ipsius domini exstimando.

¶Quod ql3 in ciuitate esii & comitatu hortũ facere teneat̃. R. X.

Tatui.& ordi.ꝙ ql3 ciuis & comitatiuus esii;qui habitat in ciuitate uel comitatu eiusdẽ teneatur oĩ anno facere uel fieri facere tantũ hortũ:quantũ sufficiat duobus uangatoribus una die ad fodiendũ siue ad uangandũ ad minus:pœna.xl.sol. ꝑ quolibet ꝯtrafaciente. Et de praedictis teneatur inquirere ptãs ciuitatis esii & eius officialis extraordinarioꝝ ad minus bis in anno.u3.de mense Aprilis:& de mẽse Septẽbris. Possit ẽt & debeat inquirere de praedictis notarius dãnoꝝ datoꝝ:& repertos culpabiles de praedictis punire in praedicta pœna.

¶De beccariis & qualiter eoꝝ artẽ debeant exercere. R. XI.

Tatui.& ordi:ꝙ oẽs beccarii ciuitatis esii:& qui dictã artẽ exercent:& in futuꝝ exercebunt in dicta ciuitate teneãtur & debeãt ꝯtinue:s3 qd tpa requirũt:facere & habere in eoꝝ bãcis & beccariis carnes castratinas pecudinas:bouinas:hœdinas:& agninas:& porcinas:& alias carnes abundanter & sufficienter:ita ꝙ oibus uolẽtib9 de aliqb9 ex eis ab ipsis emere possint. Et teneant̃ oẽs & singuli beccarii prędicti eligere oĩ anno semel corã ptãte:uel iudice maleficioꝝ cõis esii:utrũ uelint facere carnes castratinas & porcinas:de castronibus & porcis masculis:uel de pecudibus:capris:montonibus:beccis:uel de scrophis castratis uel non castratis:uel de uerribus sic scribere uel scribi facere per notariũ dñi ptãtis quas carnes eligunt uelle fecere de praedictis. Et illi qui eligunt se uelle facere carnes castratinas & de porcis uel castratis masculis per se separatim & diuisim stare debeãt ab illis qui eligẽt facere carnes hircoꝝ: montonoꝝ:capraꝝ:uerriũ:& scropharum castrataꝝ uel non:& pecudũ:& in diuersis locis prout eis assignata fuerit per officialẽ dñi ptãtis. ¶Et nullus qui eligat facere carnes castratinas & porcinas de aĩalibus masculis debeat mõ aliquo per se uel alios emere aliquã pecudẽ:uel beccũ:montonẽ:caprã:uerrẽ:uel scrophã castratã uel non castratã:cã uẽdendi ĩ beccaria:nec carnes aliquas de ꝑdictis suas uel alienas ĩ sua bãca uel beccaria uẽdere uel tenere:nec societatẽ facere cum aliquo:qui elegerit facere carnes praedictas. Et si aliquis de praedictis beccariis inuentus fuerit in aliquo

de prædictis contrafacere compelli debeat per dominum potestatem uel eius uicarium omni iuris ordine prætermisso de facto sine aliqua condemnatione ponere in cippum cõmunis quatraginta sol.deñ.pro qualibet uice. Et quilibet possit accusare & habeat medietatem dicti banni:& credatur sacraměto accusatoris cum uno teste iurato. ¶ Teneatur etiam quilibet beccarius ꝯtinuo facere carnes quas elegerit uelle facere & in abundantia & sufficientia. Et quicunq; beccarius cessauerit ab officio beccariæ per octo dies continue:nisi fuerit absens a ciuitate esii uel aliquo iusto impedimento detentus non possit dictam artem deinde ad tres annos exercere sine licětia potestatis & priorum ciuitatis esii:& soluere teneatur pro bāno cõmuni esii quatraginta sol.deñ.pro qualibet die qua carnes non fecerit. Et quilibet possit accusare contrafacientes & habere debeat medietatem banni. ¶ Teneātur etiam omnes & singuli beccarii omnes carnes cuiuscunq; conditionis existant:quolibet tempore uendere & dare omnibus & singulis ab eis emere uolentibus ad libram:mediam libram: & minus & plus fm ꝙ eis uolentibus placuerit pro precio quod ordinabitur per cõmune esii:& eisdem assignabitur p militem domini potestatis & officiales dicti cõmunis:& uendere debeant ad libram duodecim unciaruȝ & nõ cum minori. Et debeant dicti beccarii habere & tenere in eorum bāchis & beccariis bilācias seu statheras iustas & ęquales bullatas:bulla cõmunis esii & libras & medias libras:& uncias eodem modo bullatas bulla cõmunis esii & nullas alias. Et siquis inuentus fuerit uendere cum supradictis bilācis & statheris minus iustis & non sic bullatis:& cum eis carnes uendere:uel aliqua ipsarum:puniatur pro qualibet uice & quolibet pondere in uiginti sol. Qui uero repertus fuerit uendere maiori precio uel minori pondere q̄ fuerit signatū & ordinatum per officialem dñi potestatis:uel officiales cõmunis:uel q̄ fuerit ordinatum per dictum cõmune:puniri debeat pro quolibet & qualibet uice ĩ tribus libris deñ. Et quilibet possit accusare:& credatur sacraměto eius qui dixerit se emisse ab aliquo maiori precio uel minori pondere:tam beccario q̄ uěditori prædicto. Quas quantitates ab ipsis contrafacientibus dominus potestas exigere teneatur incontinenti de facto sine aliqua condemnatione uel iuris solěnitate seruata:& eos poni facere debeat in cippuȝ cõmunis. ¶ Debeāt etiam tenere dicti beccarii æqualiter bilancias:cum quibus ponderent carnes appensas supra eorum bancis:ita ꝙ non pendant magis ab uno latere q̄ ab altero. Et ꝙ ementes carnes possint uidere ipsas bilancias uel statheras:cum carnes ponderantur aliquo obstaculo non obstante. Et si prædicta non seruauerint:puniantur contrafacientes in uiginti sol.pro qualibet uice. ¶ Teneantur etiam prædicti beccarii de dictis carnibus & quibuslibet earum dare & uendere omnibus hominibus & mulieribus ab eis emere uolentibus & petentibus

in eam quantitatem

in eam quantitatem quam petierit in locis in quibus uoluerint ipsi emētes:& primo dare primo petenti q̄ aliis & ponderare dictas carnes cum bilancis usq; ad quantitatem .xii. lib. carnium:& abinde supra possint ponderare cū stathera. ℂ Nec ēt dicti beccarii uendere debeant cum aliis carnibus ad pesam siue pondus ungulas neq; testas porcorum & castratorum uel aliorum aīalium:neq; collum boum uel interiora siue intestina dictorum aīalium: sed ipsas testas ungulas & collum boum & intestina separatim & diuisim ob aliis carnibus uendere debeant. Et qui cōtrafecerit in prædictis uel aliquo prædictorum soluere debeat cōi pro quolibet & qualibet uicetres libras den̄. sine aliqua condemnatione & illos ponere in zoccum cōis cogatur de facto. Et quilibet possit accusare & credatur sacramento accusatoris de oībus & prædictis:& debeat habere accusator tertiam partem dicti bāni. ℂ Præterea teneātur occidere & occidi facere oīa aīalia in beccariis & in præsentia officialium:& putredinem faciāt portari extra portam dictæ ciuitatis:ita q̄ dicta beccaria remaneat sine putredine. Et dicti beccarii non præsumant inflare nec inflari facere uel permittere aliquibus ut inflent bestias excoriandas cum ipsas uolunt excoriare. Nec debeāt impinguare renes siue rognones:nec aliquā partē aliarum bestiarum cum pinguedine siue adipe alterius bestiæ:nec ēt reuestire pellib⁹ aliquas bestias postq̄ sunt scoriatæ:nec interficere:nec interfici facere aliquas bestias:nisi cū eas uoluerit scorticare:& ipsis scorticatis uel cōbustis pilis earum debeant ponere in beccariaȝ ad carnaria dictæ beccariæ:ut oēs uidere possint:& porcos:castrones & oīa alia aīalia præterq̄ hœdos & agnos debeant per medium scindere & squartare: & debeant dimittere & tenere signa siue menzabulum castratorum & porcorum masculorum iuncta cum quartis posterioribus bestiarum:& capita ipsarum dimittere ad quartos anteriores donec uendantur. ℂ Teneantur ēt oēs scrophas quas interfecerint pilare & non urere:& porcos masculos urent adhoc ut carnes porcorum masculorum & scropharum cognoscantur. ℂ Præterea non debeant dicti beccarii nec aliquis eorum unas carnes pro aliis dare:sed prout sunt dicāt ipsas esse & uendant:& non aliter:& qui inuentus fuerit contrafacere in aliquo de supradictis capitulis:& quolibet ipsorum:puniri debeat pro quolibet & qualibet uice per dominum potestatem uel eius uicarium in tribus lib. den̄. quos incontinēti exigere ab eis debeat de facto nulla condemnatione facta & omni solennitate omissa. Quod si dictus dominus potestas & eius officialis non fecerit uel non exegerit:duplici pœna tempore syndicatus puniatur. Et de prædictis credat̄ sacramento accusatoris. Et quilibet possit accusare & habere debeat tertiam partem bāni. Et huic statuto desuetudo seu in cōtrarium desuetudo obstare non possit. ℂ Teneātur ēt dicti beccarii & quilibet eorum cū uoluerint occidere uel occidi facere aliquas bestias:anteq̄ occidant uel occidi faciāt eas ostē

dere supraſtantibus uel officialibus dicti cõis:ut eas uideant ſi ſunt ſanæ:mor bidę:uel infirmæ:uel lentæ. ❡Et q̃ nullus beſtias infirmas uel morboſas uen dere debeat ĩ aliqua beccaria ciuitatis eſii:nec ẽt aliquas carnes putridas uel fe broſas:ſed illas tales carnes & beſtias teneanť uendere & occidere extra ianuas ciuitatis:ſi permiſſum fuerit per officiales cõis. Et qui ꝯtrafecerit in aliquo de prædictis:cogi debeat ad ſolutionem cõi eſii per dñm poteſtatem uel eius ui carium de facto ſine aliqua cõdemnatione & omni iuris ordine prætermiſſo. C.ſoľ.pro quolibet & qualibet uice. Et quilibet poſſit accuſare & credatur ſa cramento accuſatoris cum uno alio teſte iurato:& habere debeat tertiam par tem pœnæ:ſiue bãni. Et miles poteſtatis & alii officiales dictas carnes putridas morboſas uel infirmas:ſi inuenerit in aliqua banca ſiue beccaria:teneantur fa cere proiici extra ianuam ciuitatis:ita q̃ de eis nullus uẽdere uel emere poſſit. ❡Teneãtur ẽt dicti beccarii dare libram carnium caprioli cum eas uendunt arbitrio dñi poteſtatis uel eius officialis & ſupraſtantiũ oĩbus uolentibus eas emere. Et libram carnium porci ſaluatici & ceruii dicto mõ uendant:pœna & bãno.xl.ſoľ.pro quolibet & qualibet uice. Et quilibet poſſit accuſare:& habe re debeat medietatem bãni. ❡Præterea non poſſint uel debeant dicti beccarii portare carnes de una banca in aliam:& qui contrafecerit ſoluat pro bãno cõi eſii quinq; libras deñ.& quilibet poſſit accuſare & hr̃e debeat tertiam partẽ bã ni. ❡Nec ẽt poſſint uel debeant dicti beccarii facere aliquã ꝯuenticulam uel ſocietatem de exercendo dictam artẽ niſi tres ſimul:pœna & bãno pro quoli bet ꝯtrafaciente & qualibet uice.x.lib.deñ.& quilibet poſſit accuſare ꝯtrafaciẽ tes. ❡Teneãtur ẽt dicti beccarii tenere oẽs beccarias & plateas ante dictas bec carias politas mundas & purgatas:& remundatas oĩ ſanguine luto & fimo & munditia uel putredine. ❡Et nullam putredinem uel ſanguinem uel aliqua interiora alicuius beſtiæ in dicta beccaria nec in aliquibus plateis uel locis ciui tatis proiicere audeant uel debeant:ſed ſanguinem & putredines prædictas de beant colligere in maſtellis & facere portari in ſero extra ciuitatẽ:nec proiiciat prope muros ſeu ianuas dicti cõis. Et qui ꝯtrafecerit ſoluat bãnum pro quoli bet & qualibet uice.xl.ſoľ.deñ.& qlibet poſſit accuſari. ❡Nec ẽt liceat dictis beccariis uel alicui alteri perſonæ in ciuitate eſii putredinẽ facere ſub dicta iã pœna. ❡Teneãtur ẽt dicti beccarii tenere oẽs eoꝝ canes & urſos & oẽs alias ſilueſtres beſtias ligatos & ligatas:ita & taliter q̃ dãnum alicui non faciãt & in iuriam. ❡Teneantur ẽt dicti beccarii a mane in tẽpeſtiue ſtare & morari uſq; ad tertiã:& poſt nonã uſq; ad ueſperas capellaꝝ:& plus ad dictam artẽ becca riæ exercendam in locis deputatis per cõe eſii & nõ alibi:pœna & bãno.xl.ſoľ. pro quolibet & qualibet uice. ❡Teneantur ẽt dicti beccarii fideiuſſores præ ſtare de.xxv.lib.ꝑ quolibet maſſario cõis eſii:de eoꝝ arte bene & legaliter exer cenda. Et ſi dicti

cenda. Et si dicti beccarii uel aliquis eorum inuenti fuerint dolum uel fraudẽ in dicta arte cõmittere: puniri debeant in pœnis supradictis. ¶ Teneantur ẽt dñs ptãs & duo officiales cõis esii uel eorum locũtenentes in consilio sapientum uel generali ciuitatis esii saltem semel in mense proponere & reformare qualiter & pro quanto dicti beccarii dare & uendere debeãt dictas carnes: sub pœna dicto dño ptãti decẽ lib. pro quolibet mense. Et quicquid reformatum fuerit in dicto ꝯsilio facere per dictos beccarios obseruari. ¶ Possit ẽt dictus ptãs cum uiderit & crediderit expedire: ponere & ordinare certos homines de ciuitate esii accusatores qui dictos beccarios facientes artem eoꝶ in aliquo cõtra formam statutoꝶ dicti cõis accusare teneantur & eis concedere tertiã partẽ bãni de eoꝶ accusatiõibus: & eis credere prout uiderit cõuenire arbitrio ipsiꝰ dñi potestatis. ¶ Hoc ẽt semper intellecto ꝙ dñs potestas uel eius uicarius dictos beccarios: & eoꝶ quẽlibet debeant & possint compellere in persona & rebus remediis iuris soluere oẽs illas quantitates & singula bãna in quibus commiserint de facto sine aliqua ꝯdẽnatione uel sententia: & oĩ iuris ordine & solẽnitatibus prætermissis: & ipsas quantitates poni facere in cippum cõis. ¶ Et ut prædicta melius obseruẽtur: teneatur officialis dñi potestatis uinculo sacramẽti: & pęna decẽ lib. deñ. de suo salario in singulis diebus septimanæ in quibus carnes uenduntur ire ad beccarias: & uidere & indagare si dicti beccarii de carnibus ẜm tempora faciunt abundanter: & si uendunt ẜm modum ordinatum: & obseruant oĩa quæ in pñti statuto continentur. Et si inuenerit aliquos contrafacientes in aliquo de prædictis illos referre dño potestati uel eius uicario: cuius officialis dicto stetur & credatur sine aliqua alia ꝓbatione: & dñs potestas illos punire teneatur ẜm formam dictoꝶ statutorum.

¶ De mercatoribus pãnorum lini lanæ: & cuiuscũqꝫ gñis mercãtiæ: & de căpsoribus fœneratoribus mutuantibus monetas. R. XII.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ mercatores pãnoꝶ lanę & lini & cuiuslibet alterius generis negociationis teneant̃ & debeant & maxime in die fori tenere eorum & cuiuscũqꝫ eorum stationes aptas & uendere cãbiare & ponderare & mutuare quibuslibet uolentibus. Hoc sane intellecto ꝙ in nullo casu aliquod capitulum statuti uendicet sibi locum ubi usura exerceri pmitteretur. ¶ Retinere & habere passus debeant cum quibus panni mensurentur: bilancias: statheras & pondera: cum quibus ponderentur floreni & aliæ monetæ: ac etiam alia pondera necessaria. Quæ mensuræ & pondara sint iustæ & æqua æquatæ: ac etiam æquata: cum mensuris & ponderibus cõis & bonam monetam de auro & argento grandeꝫ

& paruam dare & soluere omnibus ab eis ementibus & cambiantibus eorum monetam:pœna.C.sol.pro qualibet uice qua fuerit contrafactum & pro eo ualore quod ualet. ⸿Nec liceat dictam monetam mutari minui uel augeri in precio sine licentia dñorum priorum potestatis & eius uicarii:& consilii generalis dictæ ciuitatis:pœna.C.sol.pro quolibet & qualibet uice. ⸿Bonam autem monetam non liceat dictis mercatoribus cāpsoribus nec aliquibus aliis personis:siue fuerit de moneta grossa:de argento uel auro:siue minuta eam refutare uel recusare:sed eam accipere ẜm ualorem ipsius:sub pœna. C.sol. pro quolibet & qualibet uice.Et credatur sacramento accusatoris. Et possint dicti mercatores pānorum & cāpsores in eorum bancis ante eorum statione & domos libere sine aliquo datio soluēdo cōi retinere sicut nūc hēnt.Possint ēt cogi omnes & singuli mercatores cāpsores seu mutuatores per dñm potestatem & suos officiales corā quibus aliqua questio uerteretur de aliquibus rebus uel quantitatibus datis uel receptis per eos ab aliquibus uel per aliquos ostendere & edere libros & codices suarum rationum. Quibus credi debeat contra eos: non tamen contra alios pro eis. Ad quam editionem faciendam cogi debeāt modis omnibus:quibus dictis potestati & officialibus uidebitur conuenire: ut magis ueritas elucescat.

⸿De officio supstitū & procuratoꝝ beccarioꝝ ciuitatis esii. R. XII.

Tatuimus & ordinamus:ꝙ omnes superstites beccariorum teneantur sub sacramento & pœna incurrenda:procurare & uidere singulis diebus unus eorum uel ambo:si beccarii ciuitatis esii faciunt & obseruant omnia & singula quæ in eorum arte debēt obseruare:& quæ continentur in statutis cōis esii loquentibus de eorum arte & officio:& debeant habere expensis cōis:bilancias:libras:medias libras:& uncias de ferro rectas & legales:ac etiam statheras bullatas bulla cōmunis esii:& mensurare uidere & edæquare bilanciis:statheris & pensis:cū quibus dicti beccarii in beccariis uendunt carnes ad uidendum utrum bilanciæ statheræ & pōdera dictorum beccariorū sint iustæ & iusta.Et siquos beccarios inuenerit facere contra formam statutorum prædictorum in aliquo capitulo uel non habere iusta pondera uel nō bullata : ut tenentur ipsos domino potestati & eius uicario & officialibus eius denunciare teneantur & debeant:de quibus omnibus stari debeat & credi dicto præfatorum superstitum & officialiū.Et dictus potestas dictos beccarios denunciatos per dictos superstites debeat condemnare & exigere ẜm formam statutorum prædictorum:& ab eis bāna & condemnationes exigere:& medietatem dictorum bānorum & condemnationum cōcedere & dari

cedere & dari facere dictis superstitibus. ¶ Teneantur etiam & debeant dicti superstites in locis in quibus eis magis uidebitur conuenire: ponere & tenere i diuersis locis poni facere bilancias iustas & statheras & iustas libras: medias libras: & uncias apud hominem legalem de dictis locis seu contratis eligenduꝫ per dictum dominum potestatem & dictos duos officiales cõmunis uel eoꝝ locumtenentes: cuius officiũ duret per tres menses. Qui legalis homo debeat esse & teneatur apportantes carnes a beccariis uocare ante loca prędicta. Et etiã apportantes absq; eo ꝙ uocentur ab ipsis teneantur apportare dictas carnes in locis in quibus sunt dictæ bilanciæ uel stathere & eas ponderare & ponderari facere cum dictis bilanciis siue statheris: ac etiam notarius extraordinariorum domini potestatis prædicta pondera exquirere possit & teneatur an sint iusta uel non. Et si quam fraudem inuenerit habeat tertiam partem pœnæ. Ad hoc etiam prædicta fieri mandamus: ut sciatur an dicti beccarii dictas carnes iustis ponderibus ponderent & dent. Et si inuenerint dictas carnes minus iuste ponderatas & minus etiam q̃ debeant ipsos beccarios qui prædictas carnes uendiderint uel dederint: debeant denunciare domino potestati: & de minoritate dictarum carnium credatur dicto cuiuslibet dictorum legalium uiroruꝫ & official. Et de beccariis qui dederint dictas carnes credatur illi qui dixerit se emisse a tali beccario. Et dominus potestas siue eius uicarius & officialis teneatur cõpellere dictos beccarios culpabiles inuẽtos: & eorum quẽlibet pro qualibet uice & qualibet uncia carnium minus inuenta uiginti sol. deñ. anteq̃ secedãt de palatio cõmunis essi soluere faciant: cuius banni medietatem dari faciãt incõtinenti accusatori: & aliam dimidiam facere poni in cippum cõmunis: & habere debeant dicti legales homines ꝑ quolibet in fine sui officii quatraginta sol. deñ. pro suo labore: & medietatem omnium bannorum; quæ exiguntur a dictis beccariis occasione denunciationum quas fecerint de eis. ¶ Teneantur etiam dicti superstites beccariorum cum dicti beccarii faciunt carnes bouinas: una cum officiali domini potestatis uidere & extimare bona fide & sine fraude dictas carnes: & pro quo precio dare possint libram dictarum carniũ & inquirere a dictis beccariis pro quãto precio emerunt boues & uaccas: de quibus dictæ carnes tunc factæ sunt: & quanto precio coria eorum uendiderunt: & pro quo interiora: & sic omnibus cõpensatis debeãt dictas carnes signare pro quãto debeat dari libra per dictos beccarios. Et dicti beccarii teneantur dictas carnes dare & uendere omnibus uolentibus eas emere pro eo præcio pro quo dicti officialis & superstites dixerint & signauerint uel maior pars ipsoruꝫ: & nõ ultra: sub pœnis in statuto contentis. ¶ Nec possint dicti beccarii signis; quibus dictæ carnes signabuntur pro uendendo aliquo modo addere aliqua alia signa ultra prædicta. Et qui contrafecerit: puniatur pro qualibet uice & quoli-

bet in tribus lib deñ.pro quolibet signo.Et q de prędictis stari & credi debeat dicto præfati militis uel superstitum prædictorum uel duoruʒ ex eis. Et dicti beccarii teneantur quousq uendiderint dictas carnes signatas semper conseruare gambettum siue alium locum:in quo dictæ carnes essent signatę:ita quo usq ad finem uenditionis dictarum carnium ostendere possint & debeát omnibus uidere uolentibus:sub pœna prædicta.Et si dicti superstites:uel dicti boni homines legales in eorum officiis reperti fuerint negligentes:uel doluʒ uel fraudem cõmitterent:puniri debeant & cõdemnari cõmuni esii pro quolibet & qualibet uice in quatraginta sol.deñ. ¶Teneantur etiam dicti superstites bis qualibet septimana facere remoueri & mundari omni putredine expensis beccariorum omnes & singulas beccarias ciuitatis esii:& præcipere beccariis q eas faciant remoueri:q si non fecerint:puniant dicti beccarii:qui in dictis beccariis beccariam exercebunt pro quolibet & qualibet uice in uiginti sol. deñ. Quos ab ipsis dominus potestas exigere teneatur de facto:nulla alia condemnatione de eis facta uel scribenda.

¶De uenditione syluestriũ aïaliũ:& precio eorũdẽ. R. XIII.

Tatuimus & ordinamus:q dicti beccarii & quilibet alius uendens carnes animalium syluestrium:uendant ad libram & pondus:pro precio taxando per officialem domini potestatis:& per duos bonos uiros:pœna contrafacienti centum sol.Et q nullus audeat uel pręsumat portare uel portari facere uel ducere extra territorium aliquas aues domesticas:uel syluestres:uel aliqua alia animalia:sine licẽtia expressa domini potestatis:sub pœna uigintiquinq librarum:& amissione bestiæ super qua portantur dictæ aues siue animalia.

¶De pœna tenentiũ aïalia ferocia & nõ ligata. R. XIIII.

Tatuimus & ordinamus:q omnes beccarii:& quilibet alius:quiuoluerit retinere bestias syluestres & feroces natura:& pariter canem ferocẽ & mordacẽ:teneãtur ipsas tenere cõtinue ligatas uel clausas:ita q non possint alicui damnum inferre:pœna & banno centum sol.deñ. Et nihilominus dñs talis quadrupedis teneatur resarcire

omne damnum passo. Et cuilibet liceat dicta animalia pro sua defensione im pune occidere.

¶De marischalco qui indouauerit equum: uel aliam bestiam quam ferrauerit: teneatur eum uel eam suis sumptibus medicare. R. XV.

s Tatuimus & ordinamus: q si aliquis marischalcus ferrando aliquam bestiam ipsam indouauerit: teneatur & debeat ipsam suis sumptibus medicare: & ad damnum & interesse eius: cuius bestiam indouauerit.

¶De speciariis & aliis qui tenent cereos uel candelas ad uendendum: & qualiter eorum artem debent exercere. R. XVI.

s Tatuimus & ordinamus: q omnes & singuli speciarii: & qui tenent candelas & cereos ad uēdendum: & qui dictam artem exercent: teneantur & debeant dictam artem bene & legaliter exercere: & de bonis rebus & speciebus dare iusto precio: & cum iustis ponderibus & mensuris: & non dare unam speciem uel rem pro altera. Et qui contrafecerit puniatur pro qualibet uice in centum sol. deñ. Et cū cera de qua faciunt candelas: fabam: sepum uel aliquod aliud non miscere. Et q in dictis candelis cereis colatis uel factis ad manus debeāt ponere stuppinos: & immittere de bambice tantum: & non de alio: sub pœna decem lib. denariorum pro quolibet & qualibet uice. Et quilibet possit accusare contrafacientes & habere debeat medietatem dicti banni. Et q dicti speciarii: nec alius qui dictam artem exercebit: debeat imponere uel imittere impiperata nec in confectis zaffaramē balneatum uel mollificatum. Et qui ꝯtrafecerit: puniatur pro quolibet & qualibet uice in centum sol. Et quilibet debeat contrafacientes accusare: & habere debeat medietatem banni. Et ad prædicta probanda sufficiat dictum unius testis: qui scit & fuerit de arte prædicta: & consueuerit dictam artem operari.
¶Et q dicti speciarii & quilibet alius: qui uoluerit dictam artem exercere: teneatur medicinas & confectiones bonas & legales & sine malitia facere: & dolum uel fraudem in eis non committere: sub pœna decem librar deñ. & plus arbitrio potestatis: considerata qualitate facti: & conditione personæ. Et procurētur & reuideant p ptātē & eius officiales singulis mēsibus: sub pœna. x. lib. deñ. de suo salario. ¶Teneant ēt uēdere sirupū ꝑ eo ꝑcio qd ordinabit p in

frascriptos superstites: sub pœna uiginti sol. pro quolibet & qualibet uice. Et quilibet possit denunciare & accusare & credatur sacramento denũciatoris uel accusatoris: & habeat medietatem bãni. ¶ Et quilibet speciarius; qui dictã artem exercebit in ciuitate & comitatu esii: teneatur & debeat singulis annis semel corporaliter sacramentum pręstare coram iudice potestatis ciuitatis esii: & fideiussores præstare in massaria cõis de dicta arte bene & legaliter exercenda. ¶ Et ad prædicta procuranda eligantur per dominum pt̃atem & duos priores: duo boni & expti homines de ciuitate si sunt uel foris si uisum fuerit: quorum officium duret per tempus trium mensium: qui debeant continue interesse & procurare ꝙ prædicta obseruentur. Et qui dent modum & formam dictis speciariis pro quanto dare debeant ceram laboratam. u3. libram & unciam sirupi & medicinarum. Et si quos contrafacere inuenerit denunciare debeant domino potestati & credatur eorum dictis de quolibet prædictorum cum dicto unius testis: & habere debeant tertiam partem omnium cõdemnationum quæ fierent de accusis & denunciationibus eorum. Et si fuerint negligẽtes uel dolum seu fraudem cõmitterent in dicto officio exercendo: cõdemnẽtur pro quolibet & qualibet uice in decem libris deñ. Et nihilominus teneatur dominus potestas per inquisitionem procedere contra dictos speciarios & dictam artem exercentes & repertos culpabiles in prædictis pœnis punire & condemnare pęnis suprascriptis. Et si dictus potestas negligens fuerit tam in eligendo dictos homines q̃ etiam in aliis supradictis: cõdemnetur pro qualibet uice in uiginti lib. denariorum.

¶ Quando stari debeat relationi officialis extraordinariorum & aliorum officialium domini potestatis & quando non. R. XVII.

Tatuimus & ordinamus: ꝙ circa inuentiones poderum nõ bullatorum: & circa fraudem cõmissam in dando minora pondera uel etiam in dando de carnibus unius generis ad carnes alteri⁹ & reliquis spectantibus ad officium officialis domini potestatis credatur simplici relationi ipsius officialis fiendæ per eũ domino potestati uel eius uicario scribendę notarium domini potestatis: præter circa inflationes bestiarum & circa cognitionem carnium minus legitimarum: seu etiam circa cognitionem castratorum & merchiatorum. Et quia cum ipsi ut plurimuꝫ talia non cognoscunt & decipiuntur in istis: ꝙ in his non credatur officiali extraordinariorum: nec alicui aliteri officiali domini potestatis tantum: sed demũ si idem cum eo per sacramentum dixerint duo uel unus ex officialibus deputatis ad ipsas beccarias.

¶ De calceolariis

¶ De calceolariis: pellicciariis: & chartolariis qualiter eorum artem debeāt exercere. R. XVIII.

Tatuimus & ordinamus: q̄ omnes & singuli calceolarii: pellicciarii: & chartolarii: & quilibet qui artem aliquam de dictis artibus exercebit in ciuitate esii & eius comitatu debeāt dictas artes & qualibet aliam quam exercere uoluerit facere & exercere bona fide: omni malitia & fraude remotis. Et q̄ omnes prædicti calceolarii: & ēt conciatores coriaminis cuiuscunq̧ conditionis existant singulis annis sacramenta prestare debeant coram domino potestate uel eius uicario de dicta arte bene & legaliter facienda & exercenda. Et q̄ dicta coriamina non conciabunt uel aptabunt cum sepo alicuius bestiæ: nec sepum ponent aliquo modo in eis sed solum cum assungia porci. Et qui contrafecerit uel fieri fecerit: condemnari debeat pro qualibet pelle & qualibet groppa: spallari uel flancali in quatraginta sol. Et quilibet possit accusare & habere medietatem bāni: & alia medietas deueniat in cōe. ¶ Præterea non debeāt neq̧ possint aliqui calceolarii uel qui dictam artem exercent emere: uel in eorum stationibus uel domibus: uel in aliquo habere uel tenere aliqua concimina cuiuscunq̧ cōditionis sint; quæ sint concia uel aptata cum sepo aliquo. Et qui ꝯtrafecerit cōdemnetur cōi esii pro quolibet & qualibet uice in. C. sol. deñ. & quilibet possit accusare & habere debeat medietatem condemnationis. ¶ Teneātur ēt dicti calceolarii signare & uendere solas & morollare ad modum & forum ciuitatis esii & non aliter: pœna & bāno pro quolibet & qualibet uice. xl. sol. ¶ Præterea nō possint uel debeant dicti calceolarii: uel pellicciarii facere nec fieri facere aliquam conciam uel molsam: in qua ponetur stercus caninus: uel ubi mitteretur uel cōburentur pes: ossa: uel cornua bestiatū mortuarum in ciuitate: & maxime in domibus in quibq̧s habitant: sub pœna trium lib. pro quolibet & qualibet uice. ¶ Præterea nō possint dicti calceolarii: chartolarii uel pellicciarii in plateis uel andronis dictæ ciuitatis pelles crudas extendere: pilare: uel scoriare: nec aliquas alias pelles in molsam uel conciam tenere uel affaitare: nec ad serum trahere: nec aliquam aliam conciam pellium uel coriaminis in aliqua parte ciuitatis esii facere preterq̄ possint dare sal pellibus: & qui contrafecerit soluat pro quolibet & qualibet uice uiginti sol. deñ. & quilibet possit accusare & habere debeat medietatem bāni. ¶ Prætera non possint uel debeant dicti calceolarii: neq̧ pellicciarii: neq̧ chartularii ꝓiicere in plateis dictæ ciuitatis: nec alibi intra ciuitatē aliquā putredinē: siue aquā putrefactā: nec infundere aquā molsę: calzinę uel cineris alicuius intinctę. Et q ꝯtrafecerit ꝑ quolꝫ & qualꝫ uice ꝯdemnetur

ip quatraginta sol. den. Et quilibet possit accusare & credatur sacramēto accusatoris. Licitum tñ sit dictis calzolariis: & pilliciariis ante eoꝝ stationes tenere sine pœna & banno: & sine aliquo datio: remotis omnibus aliis assibus & impedimentis unum discum siue banchum amplum duobus pedibus semissalibus tantum & non ultra.

¶ De pęna artificum laborātium & tenentium apothecas apertas post sonum campanæ. R. XIX.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ nullus artifex: aromatarius seu tricolus audeat uel præsumat laborare uel apothecas apertas tenere in ciuitate esii post sonum campanæ cōis quæ; consueuit pulsari die sabbati circa uigesimam secundam horam ob reuerentiā diei dominici secuturi: pęna quinq; sol. pro quolibet & uice qualibet qua fuerit contrafactum.

¶ De magistris manarię & murorum: & de aliis operariis & laboratoribꝰ terrarum: & eorum salario. R. XX.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ oēs magistri mānariæ & murorum & cooperientes domos gualpharii manigii seu manuales uel seruitores dictorum magistrorum: & oēs laboratores terrarum & aliorum manualium: qñ eorum operas diurnas locare uoluerit teneantur & debeant ad primum sonum campanæ cōisiquæ pulsatur de die de mane propter diem: teneantur ire ad plateam fori uel aliis locis consuetis ciuitatis esii & ibi se congregare & operas locare cuiq; uolenti eos conducere & esse concordes cum eis: ita & taliter ꝙ qñ secunda uice dicta cāpana cōis quæ pulsari debeat per familiam dñi potestatis propter cām prædictam ante solis ortum dicti magistri & laboratores oēs locatas habeāt suas operas: & incontinenti pulsata dicta cāpana exire debeant & recedere de dicta platea: & de alis locis in quibus se congregauerint: & ad loca in quibus laborare debēt sine aliquo interuallo ire cum omnibus seteleis necessariis ad dictum opus: & quicunq; de dictis magistris seu operariis: post dictum secundum sonum campanæ in aliquo de dictis locis repertus fuerit non locasse operas suas: si requisitus fuerit soluere debeat sine aliqua ꝯdēnatiōe de eis fiēda, ꝓ quolꝫ qnq; sol. quos denarios cogi dēat in cōtinēti ponere in cippū cōis esii sine aliqua remissiōe. Et miles dñi ptātis teneaꝰ & dēat singl̄is diebꝰ i mane qbꝰ laboraꝰ cū aliqbꝰ beruariis ire ad dcā loca i qbꝰ dci magr̄i & opar̄ii se adunāt & quoscūq; ibi inuenerit de

inuenerit de eisdem post sonum cāpanæ stare:siue locauerint siue non locaue rint suas operas eos capi faciat & ducere ad palatiū dicti cōis & de ipso nō per mittat discedere:donec dictam quantitatē soluant & ꝙ si aliquis magr̄ uel al ter de laboratoribus prædictis requisitus fuerit ab aliquo ut intersit alicui la borerio:& non habuerit iustum impedimentum in propria persona:uel quia alii primo promiserunt laborare & recusauerint laborare pro eo qui eum req̄ siuerit:soluant pro bāno:& qualibet uice.v.sol.Et sequenti die cogatur esse la borerio prędicto:si illi cuius fuerit placebit:& illud semper bona fide facere te neatur. ¶ Præterea teneatur quilibet magister & quilibet de prædictis labora toribus uel operariis:pōstq̄ inceperit laborare in aliquo ope uel laborerio ali cuius:illud ꝯtinuato tpē sine interuallo cōplere & operari cū eo : nec ad aliqđ aliud laborerium ire:donec primum laborerium cōpleuerint : dūm ille cuius est primum laborerium necessario pro cōplendo dicto primo laborerio:dictis magistris uel operariis uel laboratoribus administret. Magistri uero uel labo ratores:& alii operarii de prædictis qui ꝯtrafecerint ꝯdēnari debeant pro quo libet & qualibet uice per dn̄m ptātē esii in.x.sol.deñ.Et nihilominus teneatur ad cōplendū laboreria prædicta. ¶ Salaria uero & mercedes dictoꝝ magistro rum & manualium operantiū dictā artem seu dictas artes habere debentiū in frascripto mō taxent̄.uꝫ. Quilibet magister siue fuerit magister mānuarię uł muroꝝ qui locauit suas diurnas operas a kalendis octobris usqꝫ ad cathedraꝫ sancti Petri pro quolibet & qualibet die accipere possint quattuor boñ. & nō ultra. A cathedra uero sancti petri usqꝫ ad mediū mensem madii quinqꝫ boñ. accipere possint. A medio uero madii usqꝫ ad kalendas octob.septē boñ.hr̄e possint & nō plures. Manuales uero dictoꝝ magistroꝝ dictis tpibus tertiā ptē minus q̄ magistri habere debeant & non plus dictis temporibus. ¶ Laborato res uero terrarum uinearum & aliarum possessionum & collectores oliuarum a kalendis nouembris usqꝫ ad cathedram sancti Petri non possint accipere ul tra quinqꝫ sol.pro quolibet & qualibet uice. A cathedra uero sancti Petri usqꝫ ad medium mensem madii nō possint accipere ultra quattuor boñ. A medio mense madii usqꝫ ad kalendas augusti non possint accipere ultra septem boñ. A kalendis augusti usqꝫ ad kalendas nouembris nō possint accipe ultra quat tuor boñ.pro quolibet & qualibet die.Siquis autem ꝯtrafecerit tam ipse dans ultra dicta determinata precia q̄ accipiens:puniatur pro quolibet & qualibet uice:pœna decem sol.Et ꝙ omnes consueti ire ad precium : teneatur qualibet die uenire ad sonum campanæ diei:ubi fuerit deputatum:& ibi stare & nō ali bi ire cū conducentibus eos sub dicta pęna. Et non possint stare in platea:imo teneantur statim recedere cum uolentibus eos conducere sub dicta pęna de fa cto exigenda.Et teneantur recedere ante sonum cāpanæ;quæ pulsatur p fami

liam domini potestatis hac de cã & sub dicta pœna. Et de prædictis & quolibet prædictorum credatur sacramento accusatoris uel denunciatoris: si fuerit homo bonę famæ: & teneatur secretum & habere debeat medietatem condẽnationis seu pœnæ. ℂ Vindemiatores seu collectores uuarum maiores quindecim annis non possint accipere ultra quattuor sol. pro quolibet & qualibet die. Minores aũt quindecim annis tres sol. & non ultra: sub pœna prædicta.

ℂ De pondere & mensura. R. XXI.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ folietta sit & esse debeat duarum librarũ olei: & mezetta siue picciola sit & esse debeat unius librę: & boccale siue medium sit & esse debeat põderis quattuor librarum: & petictum sit & esse debeat octo librarum. Et rubbũ pennæ sit & esse debeat triginta duarum lib.

ℂ De pœna ludentium ad ludum azardi seu taxillorum: uel ad aliquem ludum prohibitum. R. XXII.

S Tatuimus & ordinamus: ꝙ nullus in dicta ciuitate & eius comitatu & districtu: possit nec debeat ludere ad taxillos: aleas uel chartas aliquo tempore: pœna decem lib. deñ. de facto auferẽ. Et ꝙ dicta pęna in ecclesiis duplicetur. ℂ Item nullus possit ludere ad iaculam siue lapidem in stratis publicis: & in plateis. Et similiter non possit iacųlare uel proiicere lanceando in dictis stratis & plateis iuxta ciuitatem prædictam caualuptam: dardum: neq; aliud hastile ferratum: ad pęnã. C. sol. pro quolibet cõtrafaciente: & qualibet uice. ℂ Hoc addito supradictis: ꝙ tenens receptans aut patiens lusores & ludum fieri in domibus proprię habitationis qualibet uice in duplum quãtitatis prædictæ puniatur nisi talis: in cuius loco aliquo prædictorum prædicta cõmitterentur notificauerit statim nostro potestati anteq̃ ludus sit expeditus: quo casu nõ teneat᷑ ad pœnã. ℂ Præstans uero ad aliquem ludum de prædictis aliquam monetã uel pecuniæ quãtitatem uel aliquod pignus: puniatur pro quolibet & qualibet uice: in. xx. sol. deñ. & quod præstauerit omnino pdat: nec super hiis audiatur in iure. ℂ Tabulerium lumen: uel taxillos: uel aliquid simile ad aliquid prædictorum mutuans: cõmodans uel etiam dans per se uel alium in uiginti sol. deñ. pro quolibet & qualibet uice puniatur. ℂ Volumus etiam ꝙ de prędictis & quolibet prædictorum quilibet possit accusare: denunciare: & referre: & si uoluerit eius nomen secretum tenebitur: dummodo nomen accusatoris & in hoc statuto

& aliis sit notum

& aliis sit notum & dicatur dominis prioribus:ut cognoscatur ne unus & idē sit accusator & testis. Et si luserit uel aliquid cōmiserit ad ipsuȝ ludum notificatum:non teneatur ad aliquam pœnam siquidem retulerit uel notificauerit eadem die & solus anteq̄ ad notitiam potestatis aliter peruenerit. ¶ Et de talibus delictis & quolibet eorum stetur sacramento & dicto referentis cum uno teste fidedigno & bonę famę. Et quilibet accusans seu denūcians habeat quartam partem pœnæ:etiam si officialis inueneri ludentes in ludo similiter quartam partem habeat. ¶ Et omnes & singulæ dictæ pœnæ soluantur & exigantur de facto sine omni processu & solennitate iuris.

¶ De porcis tenendis & quomodo. R. XXIII.

S Tatuimus & ordinamus:ꝙ si aliquis uoluerit tenere porcos uel scrophas in ciuitate esii:dēat illos & illas taliter tenere ꝙ nō uadant per plateas & stratas ciuitatis esii. Et qui cōtrafecerit soluat pro bāno decem sol. deñ. pro qualibet uice usualis monetæ. Et quilibet possit accusare:cuius banni medietas sit cōis:& alia accusatoris:& eiꝰ sacramento stari debeat & credi. ¶ Et teneatur dominus potestas in qualibet contrata facere iurare unum uel duos homines de ipsis cōtratis:& ab ipsis exigere fideiussores de centum sol. dictę monetæ:ꝙ ipsi omnes de eorum contratis contrafacientes denunciabunt uel accusabunt. Et si prædicti duo homines electi per potestatem inuenti fuerint negligentes in non accusando condemnari debeant pro quolibet & qualibet uice in decem sol. deñ. Et hoc statutum non uendicet sibi locum in illis porcis qui ducerentur extra ciuitatem: uel de ipsa ciuitate & burgis ad mercatum uel alium locum. Nec etiam intelligatur de porcis sancti Antonii. ¶ Addentes ꝙ dicta animalia reperta in canaua uini uel in domibus aliarum priuatarum:quoquo modo damnum dantia possint percuti & impune occidi.

¶ De putredine non facienda in ciuitate:& per plateas ipsius:& de lignis & de aliis imbrigamentis in dictis uiis nō tenendis. R. XXIIII.

S Tatutum & ordinatum est:ꝙ nemo audeat proiicere uel proiici facere uel permittere ꝙ proiiciatur de domibus ipsoꝝ in plateis & aliis itineribus ciuitatis esii:nec in cimiteriis ecclesiarum: nec in fossatis ciuitatis:nec ēt in aliquo euacuamento siue terreno alicuius posito in ciuitate:nec in fonte:nec prope ipsum fontē:nec in portis ciuitatis uel iuxta eas ad decem cānas exceptis locis deputatis & deputādis

per ipsam aquam putredinis uel molsæ uel conciæ: nec aliquam turpitudinē spazzaturam: īmunditiam: lætamen uel aliquid turpe. Et siquis contra prædicta uel aliquod prædictorum repertus fuerit facere: condēnetur cōi esii: pro quolibet & qualibet uice in .xl. sol. Et si dicta aqua uel aliud turpe tigerit aliqua in currat dictam pœnā. Et nihilominus proiectum uel appositū teneatur tollere & leuare. Et quilibet possit accusare & credatur sacramento accusatoris. Et nullus mittat linum ad macerādū in granna: pœna prædicta pro quolibet & qualibet uice qua contrafecerit: cuius pœnæ quarta pars eius qd in cōe cuȝ effectu uenire fecerit sit officialis inuentoris seu delatoris de facto exigenda & sine solennitate.

¶ De scaffis & cloacis ita tenendis q non decurrant in plateis publicis cōmunis esii. R. XXV.

S Tatuimus & ordinamus: q quilibet qui habet cloacas: scaffas: seu aquarolas: necessarias super uel iuxta uias publicas: teneatur eas ita tenere q non decurrant in plateis & uiis publicis: & q cōtrafecerit soluat p bāno uice qualibet .xl. sol. Et nihilominus prędicta obseruare cogat: cuius bāni medietas sit cōis: & alia accusatoris uel officialis inuenientis. ¶ Hoc tn̄ intellecto q nulli liceat tenere uel habere necessarias: aquarolas: uel latrinas: nec aliquā putredinē proiicere super terreno: uico uel androno: ut exeat in curia terreno uel porticu alterius: ita q uicinus proximus patiatur dānū uel fetorē: sine ipsius uicini uel dn̄i uoluntate: & qui ɔtra fecerit soluat p bāno uice qualibet pœnā pdictā: & a pdictis discedere cogat.

¶ De pœna tenentiū coria in plateis ciuitatis esii: & de pœna tenentiū pecudes: capras: stabulū: feciā: guadū in loco pdicto: & de pœna illorum q aliquas bestias mortuas ppe ciuitatē piiciunt. R. XXVI.

S Tatutū & ordinatū est: q nulla persona audeat uel præsumat tenere in aliqua platea dictæ ciuitatis coria extensa aliquorum aīaliū. Et qui ɔtrafecerit soluat pro bāno uice qualibet quinq; sol. pro quolibet corio magno duos sol. p quolibet paruo trigita den. qualibet uice. Præterea prouisum est: q nulla persona possit uel debeat proiicere uel proiici facere aliqua animalia magna uel parua mortua in aliqua parte ciuitatis nec ēt in fossatis cōis: sed illa portent seu portari faciāt longe a dicta ciuitate saltem per unam balistatam dummodo non proiiciat in uiis uel itineribus: nec tantum prope dictam ciuitateȝ & uias q putredo possit de dictis locis sentiri

cis sentiri. Et qui contrafecerit tam mittens q̃ portans: condemnetur pro quolibet & qualibet uice in uiginti sol. Et quilibet ipsorum in omnibus & singulis casibus supradictis possit denunciare & accusare: & credatur sacramento denunciatoris uel accusatoris: preterq̃ denunciatori uel accusatori de proiectiõe uel exportatione animalium portatorũ uel deiectorum in prædictis locis prohibitis: qui debeant saltem per unum testem probare.

¶ De domibus terrenis & ortis uicinis clausis tenendis. R. XXVII.

STatuimus & ordinamus: q̃ quilibet qui habuerint uel habent domum terrenam uel ortum iuxta domum terrenam uel ortuȝ alterius: q̃ dictam domum terrenam & ortum ita tenere clausaȝ & clausum debeat: q̃ uicinus eius proximus dicta de causa non patiatur damnum. Quod si non fecerit damnum illud emendare teneantur. Et nihilominus in decem sol. condemnetur: & ad claudendum domum terrẽnam & ortũ prædictos: ut superius dictum est compellatur.

¶ De pãnis & aliis turpib⁹ nõ lauãdis apud fontes ciuitatis. R. XXVIII.

STatuimus & ordinamus: q̃ nulla persona audeat uel præsumat lauare pannos & coria uel interiora animalium: nec aliquaȝ putredinem facere uel proiicere uel proiici facere uel fieri permittere de eorum domibus per aliquos putredinem iuxta fontes ciuitatis & comitat⁹ esii per unã perticã siue cãnã. Et qui ꝯtrafecerit lauando pannos uel aliquod de prædictis contra prædicta: faciendo iuxta dictos fontes & in ipsis fontibus: soluat cõmuni esii pro quolibet & qualibet uice uiginti sol. de quibus non habeat beneficium nisi usq; ad dimidiũ. Et quilibet possit accusare & denunciare prædictos cõtrafacientes: quorum denunciatorum & accusatorum sacramentis credatur: & habere debeant medietatem condemnationum quæ fierent pro eorum accusis uel denunciationibus: & alia medietas esse debeat cõmunis: & officialis inueniens habeat quartam parteȝ eius quod in cõmune uenire cum effectu fecerit. Item fontes præfati intelligantur omnes qui murati sunt: tam intus q̃ foris ciuitatem etiam in uillis & comitatu.

¶ Vt cuilibet liceat per cuius possessionẽ uia pergit eã exinde mutare: & de banno eius qui postea utitur antiqua uia. R. XXIX.

s Tatuimus & ordinamus:q̃ liceat unicuiq; de ciuitate & districtu esii per cuius possessionem pergit uia siue pcedit uia uel semita eam extrahere de sua possessione uel mutare:dũmodo ipsam uiam uel semitam dirigat & cõmutet cõgrue bene & æque per aliam partem suæ possessionis prout sibi melius placuerit. Modo tñ & ordine infrascripto:sed si ꝯtradictor aliquis appareat prius q̃ procedatur ad mutationem uię cognosci debeat per potestatem uel eius uicarium:an ille habeat iustam cãm ꝯtradicendi:tunc debeat potestas transmittere superstites uiarum: ut prædicta respiciant & determinent & eoꝝ determinationi stetur oĩo:ubi uero ꝯtradictor non appareret seu non inueniretur hr̃e iustam cãm ꝯtradicendi: tunc dñs possessionis possit mutare uiam uocatis prius quattuor de proximioribus uicinis:& uocato syndico seu uicario ꝯtratæ:ut prædictæ mutationi debeant interesse oĩo:& fiat de consensu & pñtia superstitum uiaꝝ & pontium uel saltem unius ex eis. Et si oẽs prædicti uocati uel maior pars ipsoꝝ consenserit ualeat & teneat dicta mutatio alias non. Et qui ꝯtra prædictam formam mutauerit condẽnetur in.C.sol.& nihilominus teneatur eam in statum pristinum reducere. ❡Si uero prædictam formam seruauerint:& uiã mutauerint: tunc quicunq; prima uia uel semita uteretur eundo per eam:puniat̃ in uiginti sol.deñ.pro qualibet uice & stetur sacramento accusatoris.

❡Quod nullus audeat in ciuitate esii operari artem coriolę seu puluerellæ:uel scutellæ cum taxillis. R. XXX.

s Tatuimus & ordinamus:q̃ nullus possit uel debeat operari nec operari facere artem corriolæ:uel pulueręllæ:uel scutellę cũ taxillis in ciuitate esii uel districtu eius:pęna & bãno.xl.sol.deñ.usualis monetæ pro quolibet perdenti & qualibet uice. Et nihilominus qui tali arte uicit restituat.

❡Quod nullus audeat portare pullos uel oua & grassiã aliq̃ extra ciuitatẽ:nec ẽt agnos uel hedos:& de pœna contrafacientiũ. R. XXXI.

s Tatuimus & ordinamus:q̃ nullus ciuis uel forensis audeat uel præsumat portare extra ciuitatem esii:pullos:anseres:agnos: seu hedos:caseum seu oua:sine licẽtia domini potestatis & dominorum priorum. Et qui contrafecerit soluat nomine pœnæ uiginti sol.deñ.& perdat dicta uictualia:& quilibet possit eos accusare:medietas cuius bãni & uictualium sit cõis:& alia accusatoris siue officialis & sacramento credatur accusatoris

credatur accusatoris cum uno teste: dũ tñ portantes prædicta ad foꝝ ad uendẽ dum possint reportare & libere sine pœna & sine aliqua licentia.

QVod nullus molendinarius accipiat pro salma grani uel alterius bladi ultra unum quartarolum grani pro macinatura. R. XXXII.

s Tatui. & ordi. ꝙ nullus molẽdinarius ciuitatis & comitatus esii accipere debeat pro macinatura salmæ grani uel alterius generis bladi: quæ sit de quattuor quartis: nisi unũ quartirolũ grani: & si plus uel minus esset salma accipiat plus & minus pro rata. Et quicunqꝫ monlendinarius ꝯtrafecerit: puniatur in. C. sol. pro quolibet & qualibet uice. Itẽ ꝙ dicti molẽdiarii uel farinelli ñ possint accipe aliqd farinę a macinantibus: pœna. x. lib. pro quolibet & qualibet uice qua ꝯtrafactũ fuerit: & credatur dãnũ passo cum iuramẽto: & de facto exigatur p ptãtẽ eiusqꝫ officiales puniendos de facto eadẽ pœna tpe syndicatus si negligentes fuerint: & accusatori uel delatori credatur & habeat quartã partẽ pœnæ. Et ꝙ ubi opus fuerit bapti molas: teneanť molere de frumento molẽdini cõis uel ꝯductoris unã cuppã grani: ita ꝙ oẽs angli si qui forent reimpleantur expensis molendini: & ut alii molere uolentes habeant ius sine diminutione. Item teneãtur reddere farinam in eo pondere cuius fuerit frumentũ: pœnã. x. lib.

QVod hospites nõ uendãt ꝑbẽdas: nisi ꝓut ĩfrascriptũ ẽ. R. XXXIII.

u T hospitatoꝝ malitiis obuietur: & uiatoribus necessaria non denegentur statuendo ordinamus: ut hospitatores non possint alicui eoꝝ hospitatoꝝ uendere præbendã ordei ultra modũ eis datum per deputandos per dñm ptãtẽ & priores ciuitatis esii cõputato fœno: siue palea: uel alio straminæ sufficienter dato pro die & nocte: & ꝑparatura tobaleæ uasoꝝ & ẽt lecto dñi & famuli: si famulũ habuerit peditãtẽ. Si uero fuerit spelta non possit uendere ultra modũ prædictũ cõputato ẽt palea siue fœno: uel alio straminæ & lecto: ut superius est expressum. Et præbendas facere debeant: tam de ordeo q̃ de spelta sex rasas de cuppa culma & curiẽti: & sic mensuras hr̃e debeant bullatas de bulla cõis esii. Et de hoc inquiratur per officiales dñi ptãtis. Si uero hospes noluerit præbendas accipere ab hospitatore: tunc pro stallatico accipere non possint ultra modũ declaratũ per superstites: pro quolibet equo inter diẽ & noctẽ. Si uero non pernoctaret: sed soluꝫ staret per totam diem: uel saltem per maiorem parteꝫ possint recipere solũmodo id qd dictũ fuerit & ordinatũ & non ultra. Et si reperti fuerint ꝯtra prædi-

cta facere in aliquo prædictoꝝ & non obseruare ut statutum & ordinatū eis fuerit:puniatur contrafaciens uice qualibet in quatraginta sol. ¶ Statuentes ēt ꝙ nullus hospitator possit hospites renuere:sed teneatur ipsos recipere qūolibet si stare uoluerint:& cōmode hospitari:donec sui hospitii suppetūt facultates. Et si aliquē renuerit:uel eum uetauerit hospitari:nisi ex rōnabili cā:quæ an sit iusta relinquatur arbitrio dñorum priorum puniatur pro quolibet cui contradixerit in uiginti sol.deñ. Et officialis inueniens exequens cum effectu habeat quartam partem dictarum pœnarum prædictarum.

¶ De pœna uendentis incensum & thus ꝯtrafactū. R. XXXIIII.

n Vllus audeat uel præsumat uendere incensum siue thus contrafactum:sed thus purum & non maliciatum:pœna contrafaciēti uiginti sol.iniuncta. Et quilibet possit contrafacientes accusare & denunciare:& habeat medietatem banni.

¶ De lateribus & cuppis. R. XXXV.

s Tatuimus & ordinamus:ꝙ fornacciarii teneantur facere lateres & cuppos ſm modum & formam sculptam & designatā in lapidibus uiuis affixis in pariete muri nostri palatii:ac retinere formas iustas & bullatas:sub pœna decem libraꝝ nostro cōi applicandarum pro qualibet uice.

INCIPIT LIBER QuINTVS DAMNORVM DATORVM SEV QVASI MALEFICIORVM.

¶De officio & iurisditione officialis damnorum datorum ciuitatis & comitatus Esii. R. I.

FFicialis ad officium damnorum datorum deputatus in ciuitate esii uel eius comitatu & districtu ipso iure & de facto habeat & habere intelligatur plenam iurisditionē cognoscendi: puniēdi: examinādi: & decidendi insup & de oibus & singulis dānis quæ dari ꝯtingit ꝑsonaliter uel cū bestiis a quacūq; ꝑsona uel bestia ī re uel possessiōe aliena: iuxta formā statutoꝝ ꝑtinentiū ad officiū eius: & in p̄nti quinto libro insertoꝝ. ¶Habeat ēt iurisditionē: curā & solicitudinē faciēdi: reparari aptari: & si opus fuerit de nouo formari & fieri: ac etiā manuteneri & gubernari per hoies ciuitatis & comitatus esii: fontes: pontes: & uias per oia & singula opportuna: dūtn̄ de bonis & hauere cōis: ultra centū sol. deñ. pro qualibet ædificatione seu reparatione absq; speciali deliberatione consilii generalis expendere & expendi facere non possit: & dumtamen ardua negocia ædificationis uel reparationis: multas & longas operas exigentia simili modo non aliter expediat q̄ cum deliberatione dicti ꝯsilii. Et in prædictis omnibus & singulis dependentibus ab eisdem: habeat autoritatem & potestatem præcipiendi & personaliter cogendi: & banniri faciendi: pœnas & banna īponendi: mulctandi: & exigendi prout uiderit expedire: dumtamen ex arbitrio sui: pœnā ultra uiginti sol. pro quolibet & qualibet uice imponere non possit nec etiā exigere & illam in cōmune deuenire faciat: sub pœna fraudātis hauere cōmunis. Et in casibus expressis in statuto: pœnam statuti nō excedat. Et si excesserit uel maiorem pœnam imposuerit q̄ dictum est ipso iure sit nulla. ¶Addentes q. dictus officialis. d. d. etiam capitanei & officialis comitatus non possint uel eorum aliquis possit in se assumere aliq̄ aliam iurisditionem uel exercere in ciuilibus causis: uel in criminalibus uel mixtis ultra eorum iurisditionē a statuto eis concessam: nec pœnas sibi qualibet de causa applicare ultra partem eis a statutis concessam etiam ꝯtra non prosequētes appellationē aliquid exigere: sub pœna centum libris de facto incurrenda & contra eos per potestatem eiusq; curiam exigenda etiam eorum officio durante.

De itroitibus dãnoꝝ legẽdis in ꝯſilio & qualiter recõdãtur. R. II.

i N aliquo loco tuto & idoneo per Confalonerium & priores deputetur unus cippus aut capſetta:cuius cippi aut capſettę una clauis teneatur per dominos priores in capſetta ſigilloꝝ: & alia per camerarium eorum. In qua capſetta ſeu cippo mittantur omnes & ſingulæ pœnæ & condemnationes dãnoꝝ pro cõi in præſentia officialis:& eius qui ſoluerit:necnon unius teſtis bonæ famæ:cuius nomen cõſcribatur in ipſo introitu i libro ipſius officialis. Et de ipſis introitibus fiat unus liber per ipſum officialem ubi per ordinem deſcribãtur:& ſcripti in fine cuiuſlibet mẽſis legantur per ipſum officialem cum uera ſumma ipſorum in conſilio generali ſiue credentiæ ubi generale non fieret anteq̃ ipſa capſetta uel cippus aperiatur. Et poſtq̃ aperta ſeu apertus fuerit:pecunia ibi reperta perueniat ad manus camerarii & diligenter ſcribatur ad eius introitum. Addentes ꝙ pœne ipſę omnes & ſingula ſoluantur per bullettam ſcriptã manu officialis.d.d. & ſubſcriptam manu cancellarii:ita ut fraus oĩs tollatur & iura cõis ſint ſalua.

Qualiter procedatur in damnis datis. R. III.

p Oſſit & debeat dictus officialis in & ſuper damnis datis procedere cognoſcere & punire:per inquiſitionem:denunciationem:accuſationem:& ſimplicem querelam:& ẽt ſine aliquo motore ex mero officio per inuentionem ſuam:necnon ad relationem cuſtodis priuati:& pœnas & bãna imponere & exigere p ſnĩam:& in cõe noſtrũ facere peruenire ſummarie:& de plano ſine iudicii ſtrepitu & figura:dũñ legitime defenſiones & uere non prohibite uel non reiciende per formã alicuius ſtatuti ſeu ordinamẽti nŕi cõis ſaltẽ ſũmarie:audiant̃ & admittant̃. Et dũmõ de dãno ſemp ꝯſtet aliquo infraſcriptoꝝ modoꝝ: infra in ordinamento ſub Rub. de ꝓbationibus dãnoꝝ. uel aliter:ubi alio mõ p aliqd ꝑticulare ſtatutũ ꝓuideretur &c̃. Et qcq̃d inde aliquo dictoꝝ modoꝝ actum fuerit ſiue factuꝫ p dictũ officialẽ:ualeat & teneat plene:non obſtante iure ꝯtrario. Et una uia ꝓcedẽdi electa ad aliã nihilominꝰ poſſit redire. Excipimꝰ ãt clauſulã & arbitriũ ꝓcedẽdi ex mero officio p inqſitionẽ uel ĩuẽtionẽ ſine ꝓmotore & ꝓcedẽdi ad relationẽ cuſtodis priuati caſus ĩfraſcriptos.uꝫ. Quotiẽs dãnũ aliqp fuerit datũ p aliq̃ beſtiã bouinã:cauallinã:aſininã:mulinã:uel pecudinã:aut porcinã:uel eoꝝ geneꝝ in terra ſoda aut ſtopiaria:uel macſata:aut cãpeſtra nõ ſeminata:aut ẽt in terra pratiua poſtq̃ eo anno fęnum fuerit inde ſecatum & ſublatum uſqꝫ ad kalendas ſeptembris. Excepta beſtia porcina ꝙ in pratis omni tempore fodiendi

tp: fodiendi ex mero officio procedi uolumus & puniri:uel in terra buscosa uel syluata aut i aliqua alia. Itē de solo trāsitu uel ingressu personali pedes aut eques per possessionē alterius non ortalem:uinealem:uel cannetalem:uel non seminatam aliquo genere bladi uel leguminis.uʒ. si transitus uel ingressus terre seminate factus fuerit ante kalendas maii. Itē de lignis aut herbis syluestribus quæ portarentur per operarios siue laboratores diurnos usq; per unū fascium uel couum ligatum portabilem in collo uirili:die & loco quo laborauerit. In quibus exceptuatis casibus tantum per accusationem:denunciationem uel querelam procedi uolumus & non aliter. ¶ Addiicimus huic ordinamēto:q; in damnis datis uel dādis unica sola citatio sufficiat ad excusandū:adeo q; si semel citatus per publicum baiulum cōmunis esii uel ipsius officialis cōtra quem procederetur occasione alicuius damni: non comparuerit legitime & idonee in termino citationis præfixo:tunc elapso die termini habeatur & reputetur contumax ipso iure:& possit & debeat puniri & condemnari per omnia & tanq̄ uere confessus & conuictus:ac pro conuicto & confesso habeatur: & eius condemnatio seu pœnæ impositio ualeat & sit firma cum inde secutis & secuturis:iure contrario non obstante:dum tamen s̄m formam statutorū ciuitatis esii citetur. Et prędicta locum habeant ubi pœna ueniret imponenda s̄m formam statutorum:a decem lib. inclusiue infra. Si uero pęna ueniret imponenda maior a decem libris supra: talis citatus & contumax ponatur in banno per bannitores cōmunis:in quo bāno assignetur ei terminus quatuor dierum:infra quem terminum si comparuerit audiatur. Alioquin condemnetur per officialem s̄m formam statutorum eo ulterius nō citato. Si uero cōparuerit & negabit in quolibet casu prædictorum:assignetur sibi terminus per dictum officialem quinq; dierum ad eius defensionem faciendam: & similiter accusatori ad accusationem probandam:quo termino elapso publicetur ꝓcessus & testes:& statuatur terminus trium dierum ad accipiendum copiā processus:& testium ad opponendum. Eo elapso officialis procedat ad condemnationem uel absolutionem etiam partibus ulterius non citatis. ¶ In inuentionibus uero de quibus pœna ueniret imponenda:a centum sol. infra dictus officialis procedere possit etiam dicta forma non seruata:prout ei uisum fuerit conuenire:iusticiam tamen faciat: dūmodo de omni condemnatione per eum fienda appareat de solutione:prout supra in statuto de introitibus damnorum legendis ꝯtinet. Et in quolibet prędictorum casuū possit procedi quolibet tempore etiam quacunq; de causa feriato.

¶ De accusationibus damnorum datorum. R. IIII.

Ccusare possit & admittatur etiam filiusfamilias non contradi
a cente patre:& etiam mulier:nec non & minor qui sit ætatis saltē
decē annoꝝ: tā colonus & partiarius q̄ dominus possessionis:dū
tamen ex accusatione coloni etiam dominus pcipiat partē emē-
dationis damni. Et in concursu dominus admittatur potius q̄ colonus: salua colono parte sua refectionis damni. Colonus uero siue laborator dominum possessionis seu patronum accusare non possit: nisi de graui damno & enormi:ex quo læsus siue damnificatus extitit colonus pro parte sua ad minus in centum sol. deñ. Possit tamen pro damno dato ciuiliter agere:seu emendationem consequi a patrono. Et etiam admittatur accusans de damno illato in re cōmuni quilibet consors seu partem habens in ipsa re damnificata:non obstante contradictione alterius partem uel ius habentis. Et semper is potior habeatur & admittatur ad accusandum qui primo peruenerit conquerendo uel denunciando de damno:dum tamen de nullo damno quantum ad pœnam amplius q̄ semel quæratur:salua semper cuilibet consorti:seu in partem damnificato parte emendationis damni pro rata. Et idem iuris fiat & obseruetur in cæteris damnum passis & quorum interest. Admittentes etiam nihilominus ad accusandum omnes alios & singulos nō prohibitos a iure cōmuni. ¶ Accusari autem possit & de iure inquiri:& puniri quilibet maior octo annis. Itē filius & filia etiam sine consensu patris:& contradictione patris non obstante. Et alius quilibet de damno culpabilis:per se uel eius animal:qui de iure communi accusari non prohibetur. ¶ Præterea ad repulsam friuolarum exceptionum:quæ pleruꝗ obuenirent in damnorum causis ualeat & recipiatur etiam accusatio generalis:& inepta:& in se continens simul & semel diuersa facta & conclusiones seu diuersas actiones uel continens easdem personas pro reis ac etiam pro testibus contra alios. Et alia quecunꝗ accusatio:denūciatio:uel querela. Non obstante aliqua deformitate uel repugnantia cōceptionis ipsius formæ:dum tamen aliquis intellectus concludens & damni qualitatem demonstrans appareat resultare. ¶ Teneatur quoꝗ dictis officialis propria sua manu in actis suis ad petitionem petentis in scriptis redigere quālibet accusationem denunciationē seu simplicem querelam dicentis damnum in re uel possessione propria uel conducta datum fore. Et super dicta scriptura tāq̄ super accusatione possit & debeat procedi & pœnas exigi ac emēdatio damni tāq̄ super accusatione legitime formata. ¶ Officialis contrafaciens & prædicta scribere uel etiā admittere recusans:puniat̃ uice qualibet & ꝑ quolibet in. C. sol. deñ. nr̃o cōi applicañ. ¶ Admittat̃ ēt & reputet̃ legitim⁹ & idoneus ad accusandum de damno:seu ad denunciandum familiaris siue famulus alienus:q

comparens coram

comparens coram officiali iurauerit se habere in mandatis a domino ꝙ accuset uel denunciet:& super tali denuncia seu accusa aut querela ꝓcedatur & ꝓcedi possit & ualeat pleno iure:nisi dominus expresse contradixerit ante executionem ipsam super processu:dum tamen emendatio damni semper concipiatur & fiat in persona domini. ¶Item quo ad causam damni dicti reputetur idoneus ad accusandum seu denunciandum is qui tempore damni facti seu illam tenuerit & possederit rem damnificatam ut dominus non obstantibus ꝙ alius re ipsa ius aliquod habeat uel prætendat. Talis tamen accusatio seu denunciatio cum inde secutis nullum præiudicium parere possit alteri ius habẽti quo ad alia. Prædictis addentes ꝙ nullus possit aliquem accusare suo sacramento:nisi de damno sibi dato tantum. Et si aliquem accusare uoluerit de dã[illegible] dato:teneatur ipsum damnum probare per testes legitime: alias eius accusatio nullatenus admittatur. Item si aliquis uel aliqua accusatus fuerit ab aliquo de damnis datis. Et accusatus postea uoluerit reaccusare accusatorẽ:uel aliquem de sua familia infra unum mẽsem semper teneatur reaccusare & pro[illegible] post suam reaccusationem per duos bonos & idoneos testes:aut per confessionem primi accusatoris. Et si reaccusator siue redenunciator suam reaccusationem probare non poterit:ut dictum est:eius reaccusatio non ualeat:& puniatur in decem sol. denariorum paruorum:& deueniat in cõmuni prædicto:& cõdẽnetur ad refectionem expensarum ipsi accusato uel denunciato.

¶De probatione damnorum datorum. R. V.

n E probationum angustia sequatur impunitas: quæ secreto frequentius inferuntur ampliantes probationum materiam prouidemus:ꝙ infrascriptę probationes & altera ipsarum in suis casibus locum habeant:ualeant & sufficiant pleno iure. ¶Primo quidem inuentio damni facta per officialem qui in actis suis scripserit se aliquam personam uel bestiam inuenisse damnum dare tali die uel nocte in tali loco habere decernimus probationis plenam efficaciam & effectum absꝗ inuentionis probatione. Et hoc usꝗ ad quantitatem centum sol. dummodo de damno appareat. Abinde uero supra debeat & de damno apparere:& animalia in damno reperta secum ducere. ¶Item pro plena probatione haberi uolumus & admitti relatiões baiuli dicti officialis qui ex cõmissiõe ipsius ad petitionem alicuius conquerentis ad locum dãni accesserit:& ibi uidisse seu inuẽnisse retulerit personã uel bestiam dãnum dantẽ hmõi querimonia cõmissione & relatione redacta in actis. ¶Item relatio custodis priuati adhæc deputati & relati iuxta formã inferius traditã: q suo sacramẽto ẽt de nouo prẽstãdo

retulerit se uidisse damnum aliquod dari uel fieri in uinea uel canneto orto arbore fructifera: uel pomis ad hominis usum consuetis: habeat instar & effectum plenæ probationis: & ualeat usq; in quantitatem pœnæ uiginti sol. deñ. & in ipsa quātitate uiginti sol. ꝓ quolibet dāno & qualibet die ex simplici relatione prædicta possit pœna imponi: & idem in blado: lino: & legumine: pratis non secatis: in campis ghiffatis uel bānitis pro fœno: nec nō oī tpe in palea re fœni uel paleæ obseruare a kalendis martii in posteꝶ. In maiori uero quantitate: pœna imponi non possit ex tali relatione & sacramento de dāno dato in aliqua prædictaꝶ reꝶ: nisi cum dicto unius testis idonei per quod una cum relatione prædicta possit & debeat plena & perfecta impositio pęnæ sequi iuxta facti qualitatem & formam ordinamenti de ipso dāno loquentis. ¶ De aliis aūt dānis. i. in aliis rebus datis nulla pœna ex tali relatione custodis īponi uel sequi possit. Volumus tñ q̄ liceat & possit probari contrarium eius quod retulerit custos uel quilibet alius officialis in totum uel in partem saltem per duos testes: quo casu teneatur custos & officialis ad pœnam & ad emendationē: & non persona uel bestia denunciata per eum. ¶ Item sacramentum cuiuslibet dñi uel possessoris seu ēt coloni aut laboratoris rei damnificatæ conquerentis: iurantis per se uel aliquem suum familiarem aut nuncium: uidisse uel inuenisse bonæ conditionis uitæ & famæ: in re uel possessione damnum aliquod dare personaliter uel cum bestia. Ipsa quidem querela cum iuramento redacta in actis simili modo habeatur & reputetur plena probatio usq; in quantitatē pœnæ. xl. sol. dūmodo nemo eodem mense: eundem hominem: de eodem uel simili damno amplius q̄ semel hoc sacramentum sue inuentionis audiatur accusans: possit aūt ut supra reprobari contrariū. ¶ Dictum quoq; unius testis bonæ famæ idoneę testificationis de uisu alicuius damni usq; in quantitatem pœnę quattuor lib. deñ. & in tantūdem damni emendatione: pro quolibet dāno ualeat & sufficiat tāq̄ plena probatio: cum iuramento tñ: dūmō testis non sit minor ętatis quattuordecim annorū in masculo: & fœmina duodecim. ¶ Præterea familiaris & domesticus usq; in quātitatē pœnæ uiginti sol. deñ. inclusiue pro quolibet banno & quolibet delinquente. Quoniam inter alias probationum species non minima noscitur esse confessio quæ consueuit etiā indulgentiam promereri. Ieccirco sponte confitenti damnum in sua prima cōfessione: adeo q̄ ex ea sola confessione pœnæ īpositio sequi possit: quarta pars pœnæ siue condemnationis remittatur eidem. ¶ Ultimo non minorem obtinere uolumus probationis effectum: immo potius contumacia semel citati ad excusandum de damno secundum formam ordinamenti positi sub Rubrica. Qualiter procedatur in damnis &c̄. Prohibemus tamen ne contumax confessionis beneficium consequatur q̄uis dictum sit pro confesso haberi.

¶ De priuatis

De priuatis custodibus habendis & eligendis: & de relationibus & poenis eorum. R. VI.

s Tatuimus & ordinamus: q in ciuitate & comitatu esii sint & ee debeant custodes seu gualdarii. u3. duodecim in ciuitate esii: & quattuor in quolibet castro: qui sint boni homines graues & fideles: & quilibet aetatis ad minus triginta annorum: & possideant in ciuitate esii uel eius districtu bona imobilia appreciata in catasto cois ad minus ualentia triginta lib. den. qui eligantur in ciuitate per dnm Confaloneriu & priores: & officiale3 dannorum datorum in loco secreto. Et in comitatu per dictu officialem: & quattuor dictorum castrorum eodem mo. Qui officialis in principio sui regiminis statim requirat ipsos Confaloneriu & priores super praedictis & nomina dictorum custodu: qui nominati fuerunt per eosde diligenter conscribat eosq singulariter & seorsum faciat euocari: & sigillatim eoru conscribat nomina: & recipiat ad corporalia iuramenta stipulationesq de attendendo diligenter ad dana: & ipsa penitus referendo officiali danoru datoru: quoru relatione dictus officialis debeat denunciatos condenare usq ad quantitatem uiginti sol. inclusiue & habeant quarta parte condenationu eoru quae deuenire fecerint in coi & nomen eorum tenebitur in secretum. Et damna que inuenerint infra octo dies denunciare teneantur coparendo quolibet die dominico cora supradicto officiali poena quinq sol. pro qualibet uice qua contrafactu fuerit. Eorum at custodum nullum cogat officialis realiter uel personaliter ad aliquod dicendu3 uel faciendu postq coparuerit: ut dicat scire aut uidisse danu dari uel fieri aut no. Ita q facta relatione per sacramentu solum deu habeant ultorem. Saluo quando referendo aliqué denunciasset: & contrariu probaretur: ut in precedenti ordinamento. De praedictis aut oibus officialis faciant specialem libru seriatim distinctum & continente dictas electiones: stipulationes: & iuramenta: ac et relationes singulas supradictas. Quorum custodu officium duret continuo per sex menses. QVibus transactis alii similes habeantur: poena dece lib. officiali si negligens fuerit in praedictis.

QValiter in damnis datis danum datu debeat emendari. R. VII.

s Tatuimus & ordinamus: q in oibus & singulis danis datis tam personaliter q cum bestiis in libro danorum datorum expressis danum datum debeat emendari sm extimationem faciendam per duos extimatores per coe electos seu eligendos ad dana extimanda: q fideliter & legaliter eorum officiu debeat exercere: p eos in principio sui offi

cũ præstito iuramento:de bene & fideliter:& iusta bonã ꝯscientiã eoꝝ officiũ exercendo:remotis ab eis odio:amore:timore:prece:& precio:& oĩ alia humana grã. Et si dicti extimatores aliquid dãnum aut in minima quãtitate ubi dãnum esset magnũ aut in maxima ubi paruũ ultra modũ dãnum passos offenderent:ꝗ tunc liceat dãnũ passis ad dños priores uel quattuor castroꝝ recursum habere qui tertiũ debeant eligere extimatorem:ſm cuius relationẽ:& primo præstito iuramento dictũ dãnũ debeat extimari & pro existimato haberi. Et si dicti duo primi extimatores discordarent adinuicem:ꝗ tunc similiter dicto mõ dictus tertius per dños priores uel quattuor debeat adhiberi: & illius extimatio ualeat:cum quo tertius electus ꝯcordabitur. Et quicqd dicto ordine fuerit extimatũ ualeat & teneat:ꝗ si secus fiat extimatio sit ipso iure nulla.

¶De licentia dñi possessoris qualiter excusset uel non. R. VIII.

Licentia data uel danda per dñm uel possessorem loci:uel per colonũ cottimanum uel per tutorẽ uel tutricem aut ẽt curatorem alicuius necnon adultum:aut per prælatũ:rectorem:uel capellanum alicuius ecclesiæ uel loci:seu ẽt per œconomum: aut curatorem bonoꝝ:siue in scriptis:in pñtia tñ duoꝝ testiũ uel unius idonei ad minus qñcũqꝫ ante ipsum dãnum illatum ualeat & sufficiat ad excusationem & impunitatem pleno iure. Item in pñtia dñi uel possessoris:seu coloni uel alterius prædictoꝝ qui loco & tpe dãni dati præsens extitit:simili mõ ad impunitatem sufficiat sine alia licentia. Et de tali pñtia stet sacramento ipsius dñi seu possessoris & similium. ¶Procuratoris licentia de hoc non habentis speciale mandatum aut consortis seu partẽ habentis in re cõi pro indiuiso licentia nõ excuset:ut releuet ullo modo sine uoluntate dñi seu consortis. ¶Alioꝝ ãt licentia ueluti famuloꝝ laboratorũ in re dñi:aut factoris:aut filiifamilias in re patris uiuentis:& similium personarũ patrocinari seu releuare non uolumus ullo mõ. ¶Præterea de damno illato in uinea nõ uindemiata dum sunt uueuꝫ.cum bestiis aut in orto:& idem in incisione arboꝝ.& apertura domus uel cassinaꝝ:aut ẽt de damno collectionis oliuarum seu acceptionis lignorum de catasta:seu fœni & paleæ de paleari uel de ruptura & exclusione alicuius loci clausi:seu acceptionis cãnaꝝ de cãneto uel uinea:uel uindemiationis uuarum alterius uel acceptionis ferramentoꝝ:aut setellioꝝ demetitura & exportatione cuiuscũqꝫ generis bladi collectionis & exportatiõis pomoꝝ in quãtitate unius quattutii:uel abinde supra metitura uincoꝝ ultra unam braciatam repletio fossati uel fracturæ pontis licentiam generaliter & non expresse datam patrocinari prodesse ad excusationem non uolumus ullo modo sed specialiter & expressa licentia

expressa licentia in qualibet prædictorum casuum potius requiratur. ¶ Item uolumus q officialis ex officii debito teneatur scribere licẽtias prædictas quæ in sua pñtia concederẽtur: & eas per ordinem denotare in aliquo suo libro ad petitionem concedentis uel recipientis: ita q bene appareant: pœna decem sol. de suo salario pro qualibet uice.

¶ Pater p filio & dñs p seruo in dãnis datis qualiter teneat. R. IX.

P Aterfamilias pro filiofamilias ad soluendum tam pœnã q dãni emendationem usq ad legitimã filiifamilias teneatur & nõ ultra. ¶ Dominus autem seu patronus pro famulo siue seruiẽte de damno teneatur ad emendationem & pœnam: siquidem ipse mandauerit damnum fieri: uel ei præsens fuerit loco & tempore damni: uel etiam ratum habuerit ex post facto: aut lucrum inde perceperit. Alioquin non nisi pro quantitate salarii nondum uere & non ficte soluti teneantur expensis. s. famuli siue seruientis.

¶ De abolitione & recessione processus. R. X.

S Icuti diuersa sunt damna: ita diuersis opportet censuris tractari plus enim aliud ueniæ pmeretur aliud plurimũ seueritatis requirit. Ideirco disponimus: q de damno personali siue manuali dato: uel dando in orto: uinea: canneto: blado: legumine: prato fœnario: seu herba custodita. u3. in duobus pximẽ casibus a kalendis Martii usq post fœnum secatum & sublatum: aut ẽt in canapa: milio: panico: lino: uincarola: arbore domestica fructifera: uel in pomis: oliuarum anteq collecta extiterint ab eo cui pertinerent: seu de ligno apto ad ædificium: aut etiam in aliis pomis aptis ad usum hominis. ¶ Item de damno illato per aliquam bestiam in blado: legumine: uel lino a kalendis Martii in posterum uel in uinea: canneto: aut orto: quocunq tempore: seu etiam in pomis: oliuarum anteq eo anno ut dictum est collecta extiterit: & in prædictis reducatur

pariter quocunq modo processum esset: uel procederet nulla recessatio uel abolitio fieri possit: & facta non ualeat ullo modo. In aliis autem damnis diuersis & casibus infra quinq dies post citationem uel excusationem ad petitionem eius pro quo uel ad eius querelam quocũq modo processum esset uel procederetur: possit & debeat recessatio seu abolitio fieri & admitti dũ tñ psona cuius fauore & utilitate fieret: soluat in cõi ante ipsa3 abolitõe3 ul' i ipa cũ effectu uero numeratõis. v. sol. deñ. p quol3 dãno siue pcessu.

¶De præscriptione processus damnorum. R. XI.

u Olumus q de damnis personaliter uel cum bestiis datis uel dã dis ultra seu post menses duos a die illati uel facti damni minime procedatur. Et si quocũq; modo procederetur uel foret processum irritus sit processus & non ualeat ipso iure. ¶Insuper addimus q officialis teneatur & debeat quemlibet processum damnorum inceptum seu incipiendũ expedire & finire infra unũ mensem a die initiati processus computandum. Contrafaciens officialis in uiginti sol. deñ. uice qualibet puniatur nostro cõmuni applicandis.

¶De damnis occulte datis. R. XII.

s Tatutum & ordinatum est: q quotienscunq; in ciuitate & comitatu esii contigerit damnum dari in possessione siue rebus alicuius seu aliquorum: & malefactorem seu qui damnum dederit haberi non poterit & penitus ignoretur: q potestas & officialis damnorum datorum ad petitionem substinentis damnum inquisitionem facere teneatur inter homines & personass contratæ in qua damnum datum dicitur qui sint proximiores dicto dãno & sint ad minus numero quinq; homines seu personę. Et si inter dictos homines fuerit reptus malefactor seu qui damnum dederit: tunc ille malefactor puniatur ẜm formam capitulorum loquentium de damnis datis. Si autem malefactor haberi non poterit nec inueniri siue damnum dans. tunc si in dicta contrata ubi fuerit damnum datum fuerit solitum esse custodes animalium boum: iumẽtorum: pecudum: seu aliorum animalium tẽpore dãni: tunc dicti custodes uocentur. Et si inter ipsos fuerit repertus damnum dans: tunc ille qui damnum dederit: teneatur & puniatur ẜm formam capitulorum de tali damno dato loquentium. ¶Si autem inter ipsos non fuerit repertus qui damnum dederit: nec ipsi custodes dãnum dantes assignauerint: tunc ipsi custodes quantũcunq; summa fuerit dãnum emendare debeant & ad emẽdationem damni passo teneãtur. Et nihilominus cõmuni esii condemnẽtur in uiginti sol. inter omnes. ¶Si autem in dicta contrata custodes prædicti non fuerint: tunc dominus potestas inquisitione facta ut supra: primo conuocatis decem hominibus & personis uicinis & proximioribus dicto damno. Et intelligant uicini esse proximiores illi qui conuersantur in loco uel prope locum ubi factum est damnum tempore dãni dati. Et

ni dati. Et ipsos homines & personas cogere & condemnare damnum passo ad extimationem damni quantecunq; fuerit summe siue extimationis: & nihilominus ꝯdemnare eos cōi esii in uiginti sol. pro uice qualibet teneatur iter omnes. Et hoc capitulum habeat locum si de die: & idem modus quantū ad extimationem & refectionem damni seruet̃ in maleficiis: ubi debet fieri restitutio rei alicuius: si malefactor haberi & inueniri nō poterit: neq; sciri qui maleficium cōmiserit seu fecerit prædicta restitutio fieri debet.

¶De damno personaliter dato in orto. R. XIII.

d Ans uel faciens damnum in orto uel giardino infra ciuitatem esii rumpendo clusimen ipsius in aliqua parte: uel intrādo aliū de sine licentia dñi. Et inde colligendo & portando agrumen olera uel herbam uel poma in triginta sol. deñ. uice qualibet & quolibet puniatur: & excludens tñ non colligens: neq; exportans in decē sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶Fodiens uero seu carpēs inde aliquam plantam arborem uel incidens aliquam uitem uel arborem: in uigintiquinq; lib. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. In ortis uero extra ciuitatem uel in comitatu & districtu esii dans uel faciēs damnū personaliter intrando & colligendo poma: herbas: uel olera: aut aliquod genus agruminis. Interq; ēt rapi radices: & pastonache intelligantur in uiginti sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶Sed si intrauerit tantum uel trāsitum inde fecerit nihil colligēdo uel asportādo: in decē sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. Incidens uero uel carpens inde aliquam plantam arborem uite uel ramum arboris fructifere in decem lib. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. Colligens uero & exportans olera herbas & agrumina de cāpo uel uinea aliena uel alio loco nō ortali: in decē sol. pro quolibet & uice qualibet puniatur. Quas condemnationes uel aliquā ipsarū non soluens infra tres dies a die præcepti de soluendo facti per officialem dūmō præceptum fuerit post tempus quo licuit appellare: detineatur coactus in palatio cōis: donec dictam pœnam soluerit cum effectu.

¶De dāno psonaliter dato i uinea: blado legumine uel cāneto. R. XIIII.

u Item aliquam incidens a pede in aliena uinea absq; licentia domini ꝓ quolibet & qualibet uice: in quinquaginta sol. deñ. puniatur: usq; in tres uites inclusiue. Abinde supra spectet ad officium potestatis & suę curiæ. ¶Sed si non a pede: sed alio mo

do inciderit: si palmitem uel sarmentũ inciderit: soluat cõi decẽ sol. pro quolibet & qualibet uice. ❡ Itẽ q nulla persona audeat uel præsumat sine licentia dñi officialis dãnorũ uendere uel tenere ad uendendũ uuas acerbas uel maturas a kalendis iulii usq; ad kalendas octobris. Et qui ꝯtrafecerit soluat cõi esii duodecim deñ. ꝓ quolibet grappo: & quilibet possit accusare & credatur eius sacramẽto usq; ad quãtitatẽ decẽ grapporũ. A binde supra ꝓbetur legitime & habeat accusator medietatẽ dicti bãni. Excepto q de pergula licitum sit cuilibet deferre & uendere absq; pœna. ❡ Item q nullus ciuis comitatiuus uel forensis masculus uel fœmina debeat apportare ab eorũ uinea uel alicuius a kalendis mensis augusti usq; ad festum sanctæ Mariæ de mense septembris sine licentia officialis dãnorum ad ciuitatẽ esii uel ad castra ultra tres grappos uuæ & qui ꝯtrafecerit pro qualibet uice & quolibet grappo soluat nomine pœnæ duos sol. pro quolibet. ❡ Item quicunq; colligerit uuas de pergulis alienis siue in ciuitate esii siue in burgis uel in comitatu seu in ortis stantibus: puniatur uice qualibet in quinquaginta sol. deñ. quilibet ꝯtrafaciens. ❡ Faciens transitum personaliter uel ingressum per alterius uineam nihil exportans: in quinq; sol. deñ. puniatur. ❡ Colligens uuas in uinea aliena absq; licentia possessoris pro quolibet grappo in quinq; sol. deñ. puniatur. ❡ Prohibentes ad cautelas q morantes ad uindemiandum in uinea aliena ẽt cum licentia dñi non possit ferre uel incidere pendulas uuarum nec etiam grappos ultra duos pro quolibet die portare: ꝯtrafaciens puniatur ꝓ quolibet grappo in quinq; sol. ❡ Accipiens uel exportans ab aliena uinea palos quoscunq; : aut etiã uites siue palmites seu sarmẽta in quatraginta sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. Secans herbam in uinea aliena: in quinq; sol. puniatur pro quolibet & uice qualibet. ❡ Metens aliquod genus bladi usq; per unum couum: & ab inde infra in uiginti sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ❡ Accipiens autem uel metens aliquod genus bladi alieni nõ cum licentia domini: ab uno couo supra in decẽ libris deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ❡ Metens herbas in blado alieno pro quolibet & uice qualibet puniatur in decem sol. Et hæc omnia quæ dicta sunt in blado: seu de blado locũ habeant in quolibet genere leguminis uel frumenti uel metens accipiens uel exportans iusta prædicta similitudinarie puniatur. ❡ Prohibentes expresse: q laboratores operarii: & messores aut alię quæcunq; extraneæ personæ: præter personam domini uel possessoris & eorum familiarium nõ audeant ullo modo uel causa colligere aliquas spicas uel quantitatem aliquam frumenti siue bladi existẽtis in cãpo uel possessione alicuius: nec exportare ipsas usquequo uniuersa seges & quantitas bladi existentis in ipso campo & de ipso non fuerit in unum composita & congregata in meta siue batchone: sed cum licentia domini uel pos-

sessoris uel præsentia eorūdē sine ɔtradictione. Cōtrafaciens puniatur ꝑ quolibet & qualibet uice in uiginti sol. denariorum. Et super hoc teneatur & debeat officialis damnorum facere specialem inquisitionem eundo per loca opportuna ad inueniendum contrafacientes: pœna triginta sol. officiali contrafacienti nostro cōmuni applicandorum. ¶ Cannetum alienum damnificās personaliter cauando ocinos uel cānas incidendo pro quolibet & qualibet uice in quatraginta sol. denariorum puniatur. ¶ Faciens uero frondes cannetī & exportās in decem sol. pro quolibet fasce & uice qualibet puniatur. ¶ Accipiens cannas de catasta uel aliunde ubi cānæ incisæ fuerint cōgregatæ: in centum sol. denariorum pro quolibet & uice qualibet condemnetur. ¶ Metens herbas in canneto uel cannetum alienum aliter damnificans in quinq; sol. denariorum uice qualibet puniatur. ¶ Per aliam uero possessionē alterius personaliter transiens seu ipsam ingrediens nihil colligendo uel exportando in duos sol. denariorum pro quolibet & uice qualibet puniatur: excepto causa uenationis uel aucupationis: ex qua possit libere fieri personalis ingressus siue transitus per possessionem alterius: nisi per bladum a kalendis Aprilis in posterum usquequo bladum est in campo: & per ortum etiam ex causa prędicta nullo modo transitus fiat sub pœna prædicta. ¶ Hic postremo adiicimus: ut siqua persona alienum bladum legumen uel semen & simile iam tritulatum & battutum siue triscatum: uel a paleis excussum de alterius ara: uel loco non cum uoluntate domini acceperit uel exportauerit quantūcunq; usq; per unū quartutium paruum ad mensuram antiquam nostri cōmunis: qualibet uice puniatur a centum sol. in decem lib. arbitrio & discretione officialis & ultra ī quantum uideretur Confalonerio & prioribus nostri populi. ¶ Pro quantitate uero maiori dicto quartutio puniatur per curiam nostri potestatis uel iudicis uelut pro uero furti maleficio maioribus & acrioribus pœnis: iuxta personarum & facti qualitatem. Et in omnibus supradictis casibus damnum passo emendetur.

¶ De incisione oliuarū & aliarū arborū fructiferarū. R. XV.

Incidens arborem oliuę a pede. u3. a ramis infra: in quindecim lib. denariorū ꝑ quolibet & uice qualibet & pedali quolibet puniatur. Et de hoc stetur sacramēto accusatoris cum dicto unius testis bonę famę. ¶ Ramum uero incidens dictę arboris uel rumpens in lib. quinq; denariorum puniatur uice qualibet & pro quolibet. ¶ Frascam dictę

arbaris incidens uel rumpens:in quatraginta sol.denariorū puniatur pro quolibet & qualibet uice. ¶ Arborem piri:mali:ficus:nucis:amigdolæ:amoniacis:cerasi:psici:guissini:mali coptonii:mali granati:pruni:quercus:ilicis:& cerri glandiferentis existentis in campo:sorbi existentis in campo:& similium arboris fructiferarum existentium in campū laboratiuis incidens a pede.u3.a ramis infra:in decem lib.denariorum uice qualibet puniatur. ¶ Ramum uero incidens uel rumpens huiusmodi arborum uel alicuius earu3:in triginta sol.denariorum pro quolibet & uice qualibet puniatur. Frascam uero dictarum arborum incidens uel rumpens:in decem sol.denariorum pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶ Siquis autē aliquā ex supradictis arboribus excoriauerit in pedalitita ꝙ ex tali excoriatione arbor deficcetur:puniat ea pœna qua puniretur si totaliter incidisset. Si autē non deficcetur puniatur in dimidia pęna. ¶ Incidens uero a pede quercum:uel ischiam:aut cerrum in sylua existentes glandiferentes:& ad ædificium aptas:in quattuor lib.denariorum puniat pro qualibet arbore pro quolibet & uice qualibet. ¶ Siquis autem scapecciauerit seu ramos inciderit alicuius quercus uel ischię glandiferentium pro quolibet ramo puniatur in quinq3 sol.denariorum pro quolibet & uice qualibet. ¶ Hic adde capitula incidentium in syluis custoditis.

¶ De pęna incidentiū arbores syluestres & nō fructiferas. R. XVI.

a Rborem non fructiferam ad ædificium aptam ualoris uiginti sol.uel infra:incidens a pede al bi q̄ in sylua existētentem:in uigintiquinq3 sol.denariorum puniatur. Si autem fuerit maioris ualoris in fructiferam arborem ad ædificium aptam incidēs:in quinquaginta sol.denariorum puniatur. ¶ Alia uero ligna ad ędificium nō apta:in sylua incidens in uiginti sol.denariorū pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶ Arborem salicis uincarolæ a pede incidens in tribus libris denariorum pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶ Incidens uero ramum dictę arboris uel metens a decem uincis supra pro quolibet & uice qualibet puniatur in triginta sol.denariorum usq3 ad unum fascium.ab uno fascio supra in centum sol.pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶ A decem uincis infra incidens uincum ad pœnam nō teneatur:nisi a domino uel possessore fuerit prohibitus uel etiam accusatus.Si accusatus uel ꝓhibitus fuerit in quinq3 sol.denariorum puniatur pro quolibet & qualibet uice. ¶ Item adde pariter pœnas incidentium arbores in syluis cōmunis custoditas.

¶ De damno personaliter dato in pomis. R. XVII.

Battens seu

Attens seu cadere faciens poma malorum seu pirorum in pos
b sessiōibus cultiuatis bestiis bouinis:cauallinis:porcinis uel aliis in cētum sol.deñ.pro quolibet & uice qualibet puniatur: quo ad siluestria poma:quo ad domestica in lib.decez deñ. ¶Alia uero poma.ut.ficus:nuces & similia quassans uel cadere faciens bestiis in.xl. sol.deñ.pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶Colligens uero manualiter poma piri:mali:persici:nucis:maligrani:uel mali coptoni ipsa exportās: in uigintiquinq; sol.deñ.uicequalibet puniatur. ¶Colligēs dicta poma uel aliquod ipsorum cōmedens ibidem ad pedem arboris:in decem sol.deñ. puniatur. Et prædicta omnia locum habeant in arboribus domesticis. In arboribus uero non domesticis supradictis modis damnificans:puniatur in quarta parte supradictarum pœnarum in suis casibus loquentium. ¶Colligens autem & exportās alia poma uel amingdolas:ficus antifolia:succina:cerasia: uiscina amoniaces:sorba & hiis similia i uiginti sol.deñ.uice qualibet puniat. ¶Cōmedens autem ipsa poma ibidem ad pedem arboris uel aliquod ipsorum: in quinq; sol.deñ.uice qualibet puniatur. ¶Colligens oliuas de arboribus alienis uel de terra subter arborem anteq̄ sint collectæ per dominum uel possessorē aut oliuas collectas accipiens:puniatur ut de uero maleficio furti per curiā potestatis. Saluo siquidem accusator uel persona damnificata maluerit procedi per dictum officialem: quo casu possit & debeat pœna imponi pro quolibet delinquente & qualibet uice a decem libris deñ.usq; ad uigintiquinq; lib.arbitrio & discretione officialis damnorum iuxta personæ & negocii qualitatez. ¶Postq̄ uero oliuarum poma fuerint per aliquem dominum possessorem aut eorum nuncios de aliqua possessione collecta:colligens residua poma oliuarum de dictis locis iam collectis quæ consueuerunt scultitium appellari in tribus lib.deñ.puniatur pro quolibet & uice qualibet.

¶De pœna accipientis alienū fęnum:uel paleam:uel herbas pratiuas siue guardatas:uites:fraschas:uel alia ligna incisa. R. XVIII.

E domo extra ciuitatem uel castra uel cassinam alterius accipi-
d ens & exportans fœnum:uel paleam:uites:fraschas:uel ligna si cum somerio uel bestia in decem lib.pro quolibet & uice qualibet puniatur. Sine somerio accipiens & exportans in collo:in centum sol.pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶De paleare uel muchio aut catasta alibi q̄ in dictis locis existente extra ciuitatē & castra accipiēs uel exportās fęnū:paleā:uites:uel ligna cū somerio i.L.sol.deñ.p quolz & uice qualz puniat:sine somerio i.xx.sol.deñ.p quolz & uice q̄lz puniat. Et si aliqs hr̄et

fœnum uel paleas qui esset infamatus uel denunciatus per dominum domus uel eius cuius palea uel fœnum fuerit: & non poterit probare unde habuerit ipsum fœnum uel paleas: id habeatur ꝓ probationẽ ꝯtra eum. Et etiã ad probationem prædictorum cõmissorum de nocte sufficiat fama probata per tres uel quattuor testes bonæ famæ. ¶De terris cõmunis pro prato possit custodem fieri usq; ad unam salmam in semine & in loco apto: ad fœnum autem de dictis terris possit tantum usq; ad quattuor cuppas & in loco apto pariter ad fœnum & pro fœno & non aliter. De terris autem priuatis pratum fieri. Ghiffari autem possit in locis aptis ad fœnum uel herbam usq; ad unam salmam pro pare bouꝫ & quattuor bestiis equinis & aliis similibus. Et loca ghiffata debeant sulco signari & cãnis prout in præsenti statuto sancitum est.
¶Metens uel exportans herbam de prato alieno uel cãpo guardato seu ghiffato: si cum somerio in uiginti sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatᷣ: sine somerio in decem sol. ¶Intelligatur herba ghiffata: ubi in campo fuerit hincinde affixe arundines ad numerum quinq; arundinaꝝ uel baculi cũ herba ligata per aliquem dominum uel possessorem campi: causa herbam seu fœnum custodiendi: de qua ghiffatura seu affixione arundinarum uel baculorũ & custodia fœni stetur & credatur dicto domini cum uno teste bonæ famæ. Et siquis dictas ghiffaturas destruxerit puniatur in duplo eius quo puniretur quilibet exportans herbas de prato cum somerio. ¶Accipiens autem aliquã dictarum rerum de domo uel orto uel alio loco infra ciuitatem & castra positarum puniatur in forma ueri maleficii de furto per officium potestatis.
¶Pro fœno & palea de paleare & domibus uel cassinis: & de lignis ad ignem accatastatis uel non: puniantur tociens quotiens pœna duorum ducatorum auri: & idem fiat contra auferẽtes paleas cãnas seu palos de canneto uel uinea uel alibi habeatur & de damno credatᷣ domini sacramento: nisi dominus rei maluerit procedi per officialem. d. d. quo casu puniatur in eadem pœna sine infamia furti.

¶De pœna incidentis uel roncantis sepem alienam: uel frangentis põtẽ aut fossatũ replẽtis: aut aliqd ꝓiiciẽtis ĩ possessiõe alteri⁹. R. XIX.

I Ncidens seu roncans alterius sepem uel inde accipiẽs spinas uel aliquid de clusimine non de uoluntate domini uel possessoris nec de mandato alicuius officialis lib. quattuor deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶Frangens uel aliter impediens põtẽ uel aditũ alienum aut

alienum aut fossatum alicuius possessionis in aliqua parte replens uel explanans in centum sol. pro quolibet & uice qualibet puniatur. ¶ Proiiciens in possessionem alterius aliquid turpe uel dãnosum in.xl.sol.pro quolibet & uice qualibet puniatur. Et imissum uel proiectum & repletionẽ in oibus prædictis cunctis tollere & mundare teneatur: & ꝯtrafacientes qlibet officialis possit procedere & habeat medietatem pœnæ.

¶ De pena accipiẽtis lapides: lateres aut cuppos: seu stipulã euulsã: siue carpitã uel nõ de possessiõe alteri⁹: uel herbã ligatã uel factã. R. XX.

a Ccipiens de possessione alterius posita in territorio uel districtu ciuitatis esii extra ciuitatẽ uel castra aliquẽ laterẽ: lapidẽ aut cuppum non ædificatũ: pro quolibet latere: lapide simili & cuppo: puniatur pœna furti: si dño placuerit: alias per officialẽ.d.d.pœna.x.lib. pro qualibet uice & ad emendã dãni in duplũ. ¶ Si stipulã euulsam seu carpitã usq; in sex mãnillas abstulerit in quinq; sol. deñ. puniatur ꝑ quolibet & uice qualibet. Abinde supra in uiginti sol. puniat̃ ꝑ quolibet. ¶ Carpens stuplã de possessione alterius sine licentia dñi: in uiginti sol. deñ. puniat̃. ¶ Accipiens herbã alterius non pratiuã a solo secatã uel separatã in decẽ sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur. Ligatã uero herbam accipiens in quindecim sol. deñ. pro quolibet & uice qualibet puniatur.

¶ De uia & semita non faciẽda per possessionem alterius personaliter uel cum bestiis. R. XXI.

s Tatuimus & ordinamus: ꝙ quicunq; fecerit uiam uel semitam per possessionem alterius uineatam canetatam uel aliquo bladorum genere seminatam uel ortiuam aut aliter cultam eundo per se uel cum aliquo animali per ipsam possessionem quando ipsa possessio est iuxta aliquam uiam: soluat cõmuni esii pro banno pro qualibet uice decem sol. & credatur sacramento domini possessionis uel cuiuslibet sui seruientis seu laboratoris. Et nihilominus cogatur soluere domino possessionis damnum siquod intulit pro qualibet uice. Et tamen saluo ꝙ licitu; sit cuilibet qui habet possessionem aliquam ad quam non sit uia adeundum ad suas possessiones ire per possessiones alterius conuicinas dictæ suæ possessioni quando incumbit necessitas laborandi uel recolligendi fructus: & tunc ducere someriũ & boues: sm ꝙ res & tps exposcunt ꝑ laboreriis faciendis uel ꝑ fructib⁹ recolligẽdis dũmõ hæc fiãt oĩ minori dãno dñi possessiõis p quã itur. Et

si conqueratur dñs possessionis de illo qui uadit super suam possessionem:tũc dñs potestas uel eius uicarius teneatur cõmittere duobus bonis uiris de cõtrata in qua est possessio:ut illi limitent & designent locum per quẽ ille uadat:& modũ ẽt eundi. Et fm ꝙ illi boni uiri designauerint & determinauerint:ita teneatur uolens ire & obseruare:& dñs possessionis pati: sub pœna & oãno. C. sol. pro quolibet contrafacienti & qualibet uice. ❡ Et eodẽ mõ si aliquis oñdat se debere habere uiam per possessionem alicuius: uel occasione s[illegible]itutis: uel ratione concessionis uel reseruationis facte simpliciter & indistincte: tunc debeant eligi duo boni uiri per potestatẽ uel eius uicarium ad nominationeꝫ utriusꝗ ꝯtendentiũ. Et illi duo boni uiri teneantur ire ad locum & determinare unde eatur:& limitare modũ eundi fm ꝙ uiderint conuenire recepto ab ipsis iuramento. Et uterꝗ teneatur obseruare & pati determinata per eos:sub pœna superius memorata ❡ Hoc addito ꝙ siquis habuerit aliquã possessionem iuxta uias publicas:teneatur dictam uiam ita tenere quantũ trahitur seu ꝓtenditur sua possessio:ꝙ oẽs possint cum aĩalibus transire per dictam uiam. Et si non fecerit quilibet possit per possessionem talis dictam uiã non tenentis cultam ire cum animalibus & absꝗ aliqua pœna.

❡ De uia ꝓpria ita tenẽda ꝙ nõ dãnificet uicine possessiõi. R. XXII.

STatuimus & ordinamus:ꝙ quicunꝗ habet uiam propriã prope possessionem alicuius taliter retineat dictam uiam:ꝙ homines habentes iuxta dictam uiam possessiones damnum aliquod non substineant. Et si substinuerit damnum ad extimationem substinentis damnum faciendam eius sacramemto usꝗ ad quãtitatem uiginti soldorum restituant.

❡ De pœna aucupantis cum cane in terris bladatis. R. XXIII.

STatuimus & ordinamus:ꝙ siquis cum cane pro capiendis qualeis aucupatus fuerit in aliquo campo frumenti seu grani a kalendis Maii usquequo dictum frumentum seu granum nõ fuerit messuum seu falce secatum:condemnetur in uiginti sol. uice qualibet & damnum patienti emendet. ❡ Aucupans uero in ordeo dictis tẽporibus in decem sol. puniatur. ❡ In lino aũt a kalẽdis Aprilis usquequo nõ fuerit euulsum:similiter in decem sol. puniatur pro quolibet & uice qualibet Et prædicta habeant locum etiam in uenatoribus:& per dicta tempora seruata semper modestia.

❡ De pœna accusati negantis

¶De pœna accusati negantis possessionem esse accusatoris: & de pœna accusatoris non probantis possessionem esse suam. R. XXIIII.

S I accusatus uel accusati de aliquo damno dato tempore excusationis negauerit possessioně esse accusatoris uel accusantis fraudulenter. Et accusator uel accusantes probauerit possessionem esse suam & se possedisse tempore accusationis. Accusatus siue accusati cõi esii nomine bãni decem libras soluere teneantur. Et si accusator siue accusantes non probauerint possessionem esse suam uel possedisse tempore suæ accusationis: de qua aliquem uel aliquos accusasset condẽnetur cõi prædicto in ea pœna in qua accusatus condemnari debuisset si uerum esset illud de quo accusaretur. Et talis accusatus uel accusati ab ipsa accusa uel accusationibus per ipsum accusatorem uel accusantem factis penitus absoluatur. ¶Addentes quod quo ad prædicta tantum ẽt laboratores coloni filiifamilias & familiares an habeãtur loco possessoris in rebus de quibus accusationes faciunt.

¶De pœna tenentis canem & damnum dantis. R. XXV.

S Tatuimus & ordinamus: quod quicunque tenuerit canem a kalẽdis Augusti usque ad festum oĩum sanctorum canem teneat & tenere debeat ligatum uel cum uncino ad collum ire debeat. Et qui cõtrafecerit pro uice qualibet in decem sol. puniatur: exceptis canibus ad qualeas & lepores capiendum aptis & consuetis: excepto tempore uuarum maturarum: quo tempore dicti ẽt canes ad qualeas & lepores teneãtur ad pœnam. xx. sol. pro quolibet cane. Si aũt canes damnum dederint in uineis dictis temporibus dominus canis in decem sol. uice qualibet puniatur. Si aũt canes aliorum animalium momorderint seu damnificauerint dominus canis: in quinque sol. uice qualibet condemnetur: & dãnum passo emendet secundum extimationem fiendam per duos cõmunes amicos uel bonos uiros.

¶De pœna forensis damnum dãtis cum animalibus. R. XXVI.

S Tatuimus & ordinamus: quod siquis forensis damnum dederit in possessione alicuius in territorio esii cum aĩalibus pasculando sine licentia dñorum priorum: ac satisdederit de soluendo pasculũ ipsi dño ptãti & suis officialibus illam quantitatẽ pecuniæ quæ fuerit ordinata per consilium seu ordinamentum ciuitatis esii. Et quod boues talium pasculantes & alia aĩalia sic morantes possint a quolibet colligi & duci coram

dño officiali damnorum ciuitatis esii & habeat medietatem pœnæ infrascripte quam soluerit cõi:& nihilominus dñs boum & aliorum aĩaliũ cõi esii soluere teneatur nomine pœnæ uiginti sol.p qualibet bestia grossa: & qnq3 sol. pro qualibet bestia parua. Et nihilominus soluere teneatur cõi pro pasculo p qualibet bestia & aĩali id quod fuerit ordinatum per consiliu3 ciuitatis esii uel in aliis statutis dispositum. In quibus casibus dictus forensis soluat integram pœnam quolibet cessante beneficio:& tamen fraudis pœnæ subiaceat.

¶Quod laboratores nõ ferãt de fructibus sine uolũtate dñi. R. XXVII.

n Ullus laborator de possessionibus alienis:quas colũt ferat uuas uel alia poma:aut ligna seu cãnas:aut palos sine expressa licentia dñi. Contrafaciens pro quolibet & uice qualibet in uiginti sol. puniatur & damnum domino emendet.

¶De pœna officialis damnorum non seruantis statuta. R. XXVIII.

o Fficialis damnorum non obseruans statuta ad eius officiũ pertinentia in quolibet casu:in quo alia pœna sibi non foret imposita in lib. decem denariorum de suo salario puniatur & damnum passis semper emendet.

¶De damno dato cu3 bestiis in blado:legumine:& prato:terris ghiffatis uel banditis pro fœno. R. XXIX.

s I bufalus:bufala:bos:uacha:mulus:mula:equus:equa: porcus: seu scrofa:hircus uel capra uel eorum generis animalium damnum dederit in blado non messo:lino:fabis:legumine:& his similibis nõ carpitis:puniatur custos uel dominus in defectũ custodis pro quolibet aĩali & qualibet uice a die quo prædicta seminantur usq3 ad kalendas martii in quinq3 sol. ¶A kalendis uero martii usq3 ad messe3 & usq3 ad tempus carpendi linum:fabam:& legumina:in sol. decem puniatur p uice qualibet & quolibet aĩali. ¶Si uero dãnum dari ɔtingat per aliquã ex su prædictis bestiis:in blado:lino:faba:uel legumine messo siue carpito sed non composito uel cohadunato seu admuchiato in metam uel barconem:tunc p quolibet aĩali soluatur & exigat:pœna duodecim sol. ¶Pro eo aũt dãno qđ datũ fuerit in admuchiato seu cohadunato cõposito ad areã uel ad aliũ locu3 deducto in metam uel barchonem in blado:lino:faba:legumine uel similib9

pro quolibet ex

pro quolibet ex supradictis animalibus & qualibet uice soluantur & exigant quindecim sol. ¶ Pro damno autem dato per aliquam ex supradictis bestiis in blado:faba:legumine:& simile se iã tritulato:battuto:treschato seu excusso: aut uentolato:tunc pro quolibet ex supradictis animalibus & uice qualibet in uiginti sol.custos seu dominus in defectũ custodis puniatur. ¶ Pro asino uero in supradictis locis in dimidio supradictarũ pęnarum custos seu dominus condemnetur. ¶ Pro qualibet pecude tempore quo blada seu legumina fuerint seminata usq; ad kalendas Martii in sex deñ. ꝓ qualibet & uice qualibet puniatur. ¶ In omnibus autem aliis temporibus in duodecim deñ. condemnetur. ¶ In pratis uero aut campis ghiffatis uel banditis pro fœno:si bufalus uł bufala:bos:uacca:equus:equa:mulus:mula:porcus:uł porca:aut eoꝝ generis animal damnum dederit a kalendis Martii usquequo herba fuerit secata p totum mensem iunii. Addentes ꝙ post dictum tẽpus quilibet impune in eis pascere possit etiã quo ad damnũ:ꝯdemnetur custos seu dominus in defectuȝ custodis in decem sol.pro quolibet animali & uice qualibet. Asino uero in dictis locis dictis temporibus dãnificante custos seu dominus in quinq; sol.uice qualibet & pro quolibet condẽnetur. ¶ Si uero pecus & capra in dictis locis dictis tẽporibus damnum dederit in sol.duodecim deñ.custos seu dominus pro qualibet pecude seu capra uice qualibet cõdemnetur. ¶ De damno autem ab animali porcino in pratis illato aliis tẽporibus pro quolibet porco & uice qualibet cauando in quinq; sol. custos seu dominus puniri mandamus prædictis aliis animalibus impunitis nisi dominus prohibuerit pasculari. ¶ Addentes supradictis oĩbus casibus:ꝙ pro omnibus supradictis animalibus lactentibus lactẽtia ãt intelligantur animaliũ minutorum mensium triũ maiorum autem sex mensium nulla pœna cõmuni soluatur:sed damnũ passo tantummodo resarciatur damnum. ¶ Si uero bufalus:bufala:bos:uacca:equus:equa:mulus:mula:in paleare fœni paleæ uel muchio eorum existenti in prato seu alio loco pro quolibet dictorum animalium in sol.decem uice qualibet condemnetur custos seu dominus:excepto equo uel equa:mulo uel mula pro quolibet sol.sex pœna soluatur & uice qualibet. ¶ Addentes ꝙ dicta animalia grossa exceptis asinis.d.dantia in uineis postq̃ uuæ fuerint collectæ usq; ad kalendas martii:puniantur in uiginti sol.pro quolibet eorũ de die & in quattuor lib.pro quolibet de nocte:& hoc quia collectis uuis dicta aĩalia destruunt uineas pascendo etiam studiose id fieri constat:& eadem pœna puniantur in possessionibus arboratis siue plantatis arborum.

¶ De damno dato cũ bestiis in uinea:orto:uel canneto. R. XXX.

I bufalus:bufala:bos:uacca:mulus:mula:equus:equa: hyrcus: capra:asinus:asina:porcus:seu scrofa:uel aliquod dictorum animalium nō lactentium damnum dederit in uinea alterius a kalendis Martii usque ad kalendas Maii:in decem sol.pro quolibet & uice qualibet custos seu dominus puniatur. ¶Si uero aliquod prædictorum animalium damnum dederit a kalendis Maii usquequo uuæ non fuerint collectæ:si uuæ prædictæ non fuerint maturę:in duodecim sol.pro quolibet aīali ut supra & uice qualibet puniat custos seu dominus:nisi pro hyrco uel animali caprino:pro quibus soldorum tantum decem pœna soluatur.Sed si uuę erunt maturę:tunc si bufalus uel bufala:bos uel uacca damnū dederit:in quadraginta sol.deñ.pro quolibet dictorum animalium uice qualibet condemnetur. ¶Sinautem equus:equa:mulus:mula:porcus seu scrofa dicto tempore uuarum maturarum damnum dederit in uinea alterius:in uiginti sol. pro quolibet animalium prædictorum & uice qualibet custos seu dominus puniatur. ¶Pro asino uero dicto tempore damnificante in dicto loco:in decem sol.pęna condemnetur dominus seu custos. ¶Pro quolibet uero hyrco seu animali caprino in dicto loco & tempore damnificāte in decem sol.uice qualibet cōdemnetur. ¶In aliis uero temporibus pro quolibet bufalo:bufala:boue:uacca: equo:equa:mulo:mula:in quinque sol.custos seu dominus condemnetur. ¶Pro asino uero seu capra uel eorum generis animalium:in tres sol. condēnetur custos seu dominus ipsorum. ¶Si autē bufalus:bufala:bos:uacca:mulus:mula:equus:equa damnum dederit in orto alterius:tempore quo olera uel agrumina seu melones sunt in ortis:in uiginti sol.pro quolibet & uice qualibet puniatur custos seu dominus ipsorum. ¶Sed si asinus uel asina:hyrcus uel capra damnum dederit in dicto loco & tempore pro quolibet & uice qualibet:in decem sol.condemnetur custos uel dominus ipsorum. ¶Sinautem prædicta omnia & singula animalia damnum dederint in canneto a kalendis Martii usque ad kalendas Augusti:in decem sol.custos seu dominus condemnetur pro quolibet dictorum animalium & uice qualibet. ¶In aliis uero tēporibus:in quinque sol.dummodo prædicta omnia animalia quando sunt lactentia non teneantur ad pœnam: sed pro eis tantum emendetur damnum. ¶Addentes quod dicta animalia grossa exceptis asinis dānum dantia in uineis post collectas uuas usque ad kalendas Martii:die puniatur pro quolibet in uigīti sol.de nocte uero in lib.quattuor.

¶De dāno dato cū bestiis ī arborib⁹ fructiferis & pomis. R. XXXI.

I bufalus:bufala:bos:uacca:equus:equa:mulus: mula: asinus: asina:hyrcus

asina:hyrcus seu capra:uel eorum generis aial damnũ dederit corrodendo in arboribus pomiferis & fructiferis in decem sol.pro quolibet dictorum aialium & uice qualibet custos seu dominus in defectum custodis puniatur. ¶ In fractibus autem seu sepibus corrodendo & deuastando in quinq; sol.pro quolibet & uice qualibet dominus seu custos condemnetur. ¶ Si uero dicta animalia uincarolam corroserint in decem sol.custos seu dominus puniatur:pro qualibet uero capra:& porco:seu scrofa:uel aliquod eorum generis aial pasculante in olíueto ubi non sunt collectæ oliuæ seu poma oliuarum a kalendis septẽbris usq; ad medietatem mensis Fabruarii:in decem sol.pro quolibet & uice qualibet custos seu dominus puniatur. ¶ Si autem dicto loco & dicto tempore pecudes pasculauerint pro qualibet pecude in quinq; sol.puniatur. ¶ Si uero porcus uel scrofa:aut eorũ generis aial dãnũ dederit in pomis:ficuum:nucum:pirorum:malorum uel glandis:in quinq; sol.deñ.pro quolibet & uice qualibet puniatur:dũmodo pro lactentibus bestiis pœna non soluatur dãnũ tñ emendet.

¶ De anseribus:anatris:pullis gallinaciis damnum dantibus in uineis ortis & bladis. R. XXXII.

SI anser damnum dederit in uineis plenis uuarum & ortis oleribus existentibus in eis:in quinq; sol.pro qualibet & uice qualibet puniatur dominus. Si autem in blado seu terra bladata cuiuscunq; generis uel legumine:in sol. uno pro qualibet & uice qualibet puniatur. ¶ Pro anatra uero domestica:& quolibet pullo gallinacio in omnibus supradictis locis:in duodecim deñ. pro quolibet & qualibet uice condemnetur dominus ipsorum.

¶ De damno dato cum bestiis in campo maiesato:& fructibus arborum syluestrium. R. XXXIII.

SI bos:uacca:equus:equa:asinus:asina: mulus: mula: & similia damnum dederint pasculando uel calpistando in campo maiesato: & in fructibus arborum existentium in loco syluestri: & similibus locis:puniatur custos uel dominus in defectum custodis:in duobus sol.pro quolibet & uice qualibet:pro qualibet pecude & capra pro quolibet & uice qualibet in sex deñ. Et prædicta locum habeant si patronis custodire placuerit:quo casu banniri debeant loca ipsa.

¶ De impunitate damnum dantium cum bestiis:de quibus collecta non

soluitur. R. XXXIIII.

e Xceptis possessionibus cameræ & Romañ. ecclesiæ & aliarum ecclesiarum. Siquis cum aliqua bestia damnum dederit in possessione aliqua: de qua eo anno collecta soluta non esset in com muni ad pœnam aliquam nullatenus teneatur. Et hoc statutuȝ locum non habeat in syluis & rebus cōmunis: nec ad damni emendationem.

De damno dato in possessione cōmunis. R. XXXV.

p Ersonaliter uel cum bestia inferens dãnum in aliqua sylua cōmunis uel alia possessione cōis: exceptis pascuis consuetis: puniatur eadem pœna qua puniretur de damno dato in possessione alterius: & in syluis Geugaliç: boardi: & sterpariæ: pęna quattuor duc. auri.

De pœna damnorum de nocte. R. XXXVI.

d E nocte uidelicet post occasuȝ solis uel añ ortũ eius de mane dãnum dans personaliter uel cum bestiis: puniatur in duplo pœnarum in quibus puniretur de damno uel pro dãno de die dato.

De pęnis & casibus nõ specificatis in ordinamentis. R. XXXVII.

i N casibus & dãmnis non specificatis procedat officialis dãnorum & puniat de similibus ad similia iuxta ordinamentum & casum cui conuenientius adaptatur arbitraria arbitranda.

Qualiter liceat reducere bestias reptas in dãno. R. XXXVIII.

b Estiã alienã in dãno per dominum uel familiarẽ: aũt per colonum seu laboratorem possessionis tribus uicibus uocato seu exclamato custode seu domino ipsius bestiæ repertæ: de cuius exclamatione stetur sacramento ipsius inuentoris & ipso custode seu domino non accedente ad locum damni nec expellente ipsam bestiam dãnum dantem: liceat & licitum sit domino possessionis uel familiari: necnon laboratori absq; pœna & bãno aliquo reducere & ꝯducere corã officiali dãnoꝝ datoꝝ ea die ad faciendum ipsius damnum puniri ſm formam statutorum.

De qua inuentione & cõductione animaliu; stetur & credatur relationi ipsius damnum passi animalia cõducentis dũmodo de damno dato appareat. Et supradicta distinctio & forma locum habeat in bestiis tam ciuium q̃ forensium & comitatiuorum ciuitatis esii. ¶ Et siquis impediret aliquem ducentem bestias quas inuenisset dantes damnum in possessione sua: puniatur per officialem. d. d. pœna. xxv. lib. Et liceat unicuiq; accusare & eius nomen tenebit in secretũ & habebit quartã partẽ eius pœnæ quã deuenire faciet in cõi. ¶ Addentes q; si custos uel dñs aialiũ accederet & diceret aialia sua eẽ & uelle dãnũ emẽdare coram saltem uno teste: non possit reducere imo teneatur illi restituere & dicto illius testis cum iuramento patroni stetur de inuentione & præhensiõe. Si forte negari postea ꝯtigerit ea ĩpediẽs reducere nõ gaudeat bñficio pacis.

¶ Qualiter primo custos: deinde dñs aialis teneatur. R. XXXIX.

d E uno quoq; dãno per bestiã dato: primũ teneatur custos: & in subsidiũ dñs siue possessor: tam ad pœnã dãni: q̃ ad emendationem. Bestia tñ semper obnoxia sit seu obligata: & esse intelligatur pro damno siue noxa: nec non pro pœna: ita q; capi & retineri possit pro prædictis non reperto custode uel domino.

¶ De dãno p bestiaꝝ trãscursum dato & ĩpunitate ipsius. R. XL.

n On nũq̃ bestiæ de muscaꝝ aculeis & aliis de causis in ferocitate de more aufugiunt & transcurrũt inuitis custodibus seu dñis eaꝝ: & sic absq; ipsoꝝ dolo & culpa dãna ꝯtingũt. In qbus casibus & quolꝫ coꝝ ꝓhibemus: ne aliqs teneat̃ ad pœnã: nisi quouis mõ culpabilis apparuerit: uel cãm dãni præstiterit. Et q; bestia dicto mõ aufugiens p transcursum dãnũ dederit ꝯtra uoluntatẽ custodis uel dñi stetur & credatur sacramento id allegantis cuius intersit cũ dicto unius testis idonei & bonæ famæ. Exceptis tauris indomitis: q nullo tpe teneantur ad pœnam.

¶ De remissione damnorum datorum. R. XLI.

s Tatui. & ordi. q; in dãnis datis admittat̃ & admitti debeat bñficiũ ꝯfessionis a. C. sol. infra p qd quarta pœnæ pars alicui accusato: denunciato uel inqsito: aut p officialẽ inuẽto remittat̃. A cẽtũ uero sol. supra habito bñficio ꝯfessiõis pacis & ꝯcordiꝗ & solutõis ĩfra terminũ qnq; dieꝝ tertiã tñ ptẽ pꝗnꝗ soluere cõpellat̃ aliis sibi oĩno remissis.

¶ De parte danda officiali damnorum. R. XLII.

S Tatuimus & ordinamus: q officialis damnorum datoꝝ admissis prius beneficiis admittendis ſm formam ſupradicti ſtatuti habeat & habere debeat ex ſuis tantum inuentionibus quartam partem eius quod deuenire faciet in cōi & non ultra: pœna dupli ei⁹ quod exegerit ſi per ipſum fuerit cōtrafactū: & ſi quid plus quarta ꝑ ſe retinuerit uel a partibus aliquid aliud extorſerit reſtituere teneatur in duplum ut ſupra. Et teneat᷑ officialis damnorum ad petitionem cuiuſlibet de aliquo damno conquerentis inquiſitionem facere & ſuper accuſis & denūciis ſtatim ꝓcedere: ſub pœna in ſtatutis pręfixa: ſi negligēs fuerit in pręd̄ictis: & nil aliud poſſit pro ipſa accuſatiōe: denūciatiōe: reductiōe: & caſſatione & aliis coram eo factis & faciendis petere uel exigere q̄ fuerit ſupra ſtatutū uel in futuꝝ ſtatui cōtigerit pœna dupli reſtituendi ei a quo extorſerit ultra pęnam officialis nō ſeruantis ſtatuta.

¶ De pœna conducentium animalia reperta in territorio ciuitatis Eſii ducere extra territorium dictę ciuitatis. R. XLIII.

S Tatuimus & ordinamus: q ſi aliquis animalia reperta in territorio ciuitatis eſii duxerit extra territorium dictæ ciuitatis: puniatur in forma ueri maleficii per poteſtatem ciuitatis eſii perinde ac ſi furto ſubtraxiſſet ſm formam ſtatuti poſiti ſub Rubrica de furtis & furibus puniendis. Deo gratias

Statutum hoc cum ordinationibus, et Priuilegijs fuit confirmatum à Julio 3.° Summo Pontifice anno 1550., et a Sixto V., ut ex Breuibus in Cancellaria Priorali.

nro. 15